

Deze film is beschikbaar gesteld door het KITLV, uitsluitend op voorwaarde dat noch het geheel noch delen worden gereproduceerd zonder toestemming van het KITLV. Dit behoudt zich het recht voor een vergoeding te berekenen voor reproductie. Indien op het originele materiaal auteursrecht rust, dient men voor reproductiedoeleinden eveneens toestemming te vragen aan de houders van dit auteursrecht.

Toestemming voor reproductie dient men schriftelijk aan te vragen.

This film is supplied by the KITLV only on condition that neither it nor part of it is further reproduced without first obtaining the permission of the KITLV which reserves the right to make a charge for such reproduction. If the material filmed is itself in copyright, the permission of the owners of that copyright will also be required for such reproduction. Application for permission to reproduce should be made in writing, giving details of the proposed reproduction.

**SIGNATUUR
MICROVORM:**

***SHELF NUMBER
MICROFORM:***

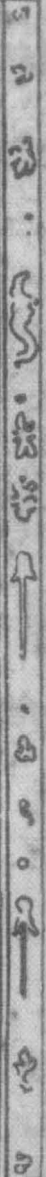
M META 0756

s.
ran

TJAMPOERAN

ETHEL ALAC S.

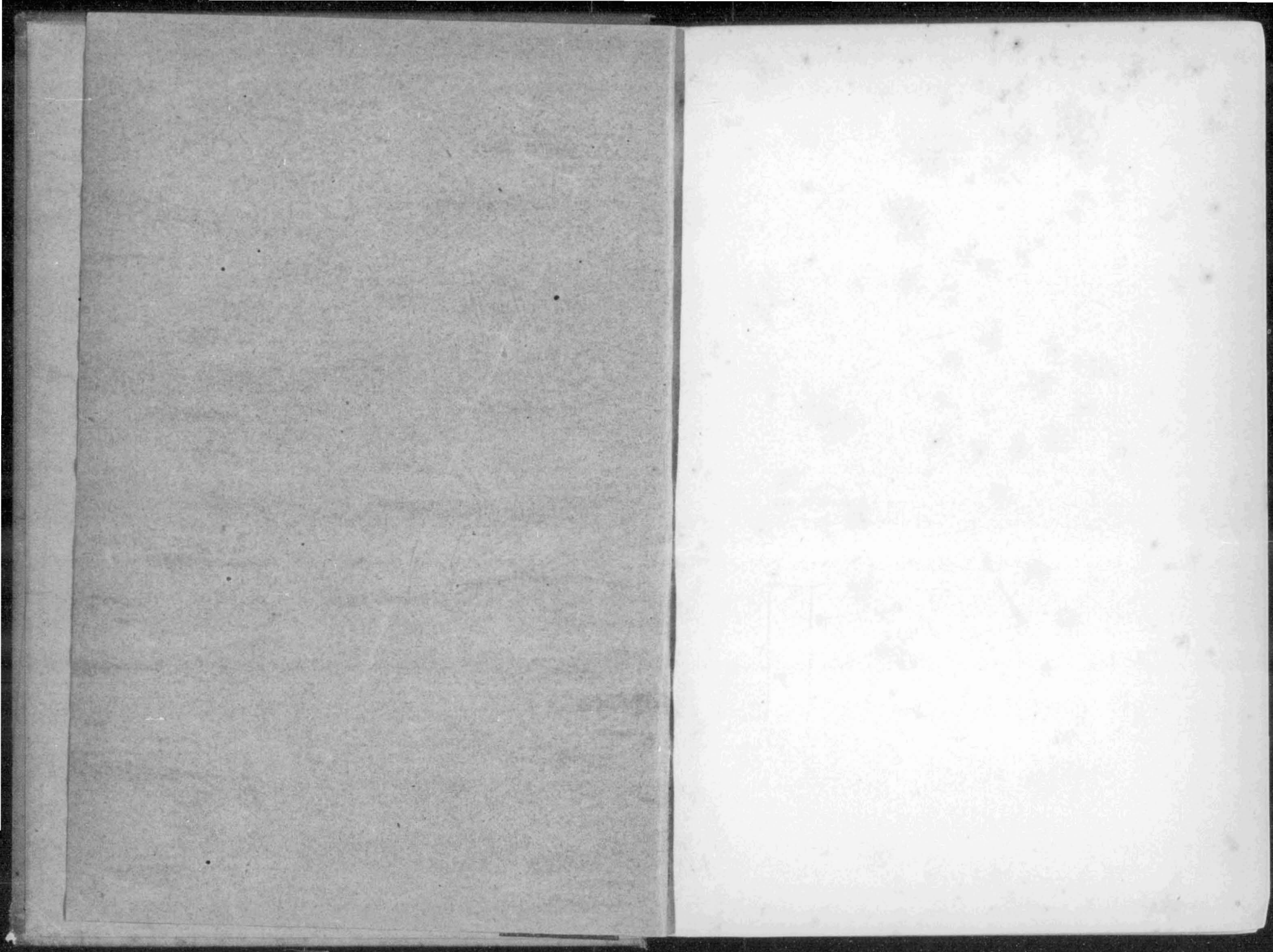
BIBLIOTHEEK KITLV

0153 0508

ppn 157748154

CP VANDER HEE

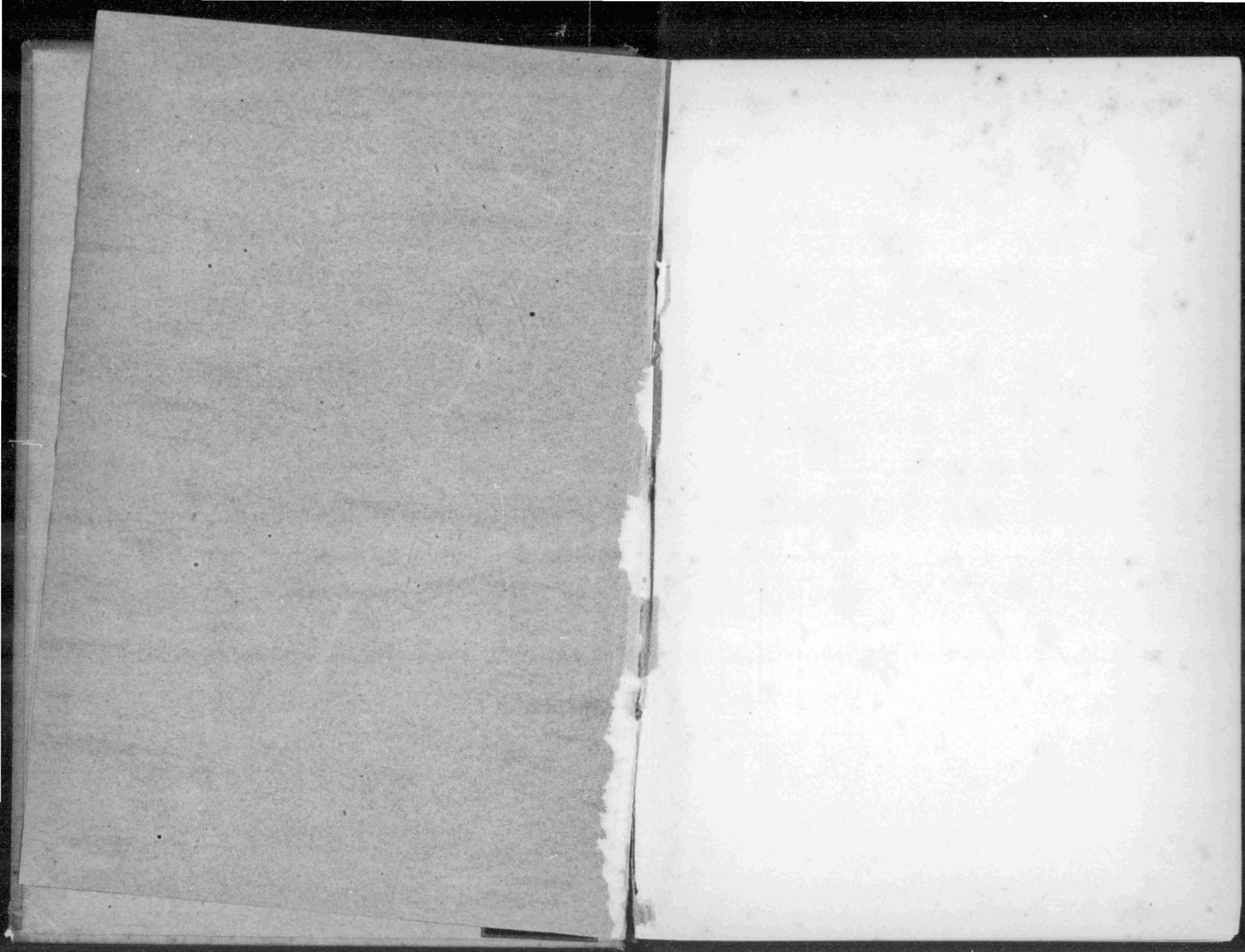
BIBLIOTHEEK KITLV

0153 0508

ppn 157748154

W. VAN DER PEE
C. J. VAN DER PEE
AMSTERDAM

T J A M P O E R A N

CC 136 N

T J A M P O E R A N

DOOR

ETHEL MAC S.

UITGAVE VAN
„DE LOCOMOTIEF” — SEMARANG

67708

I N H O U D.

	BLADZ.
OP DEN DOM VAN MILAAN	1
LA TRAVIATA	22
DE KRANKZINNIGE VAN SANTA MARIA FORMOSA	31
VAN HET HONDJE GENAAMD PICCINO	48
FIORI-DOLORI	74
DE ROOS EN DE DOOD.	170
DE PELSMANTEL VAN MEVROUW MULLER.	181

OP DEN DOM VAN MILAAN.

Telaga Warna, van verre mijn groet.

Nauw aan de kim verzen, moge de zon in gloeiende omhelzing de rijstvelden tegen de zachte glooiing van het gebergte op loszinnige wijze uit hun slaapdrunkenheid opwekken. het eeuwige licht zal hooger, hooger moeten klimmen voor het eenige aanspraak kan doen gelden op uw hart. Laat het vlakke land zich als een lichte deern in de armen werpen van de alverwinnende kracht zoodra deze slechts een enkel teeken van bestaan geeft; laat, reeds bij den eersten aanblik overwonnen, de langzaam afloopende berghelling zich met wellust koesteren in de onweersaanbare warmte die alle leven ondermijnt om later nieuw leven te schenken, gij, in de sombere diepte van den ouden, grijzen vulkaan, gij, Telaga Warna, niet alzo. Zwakke en lage zielen schuwen den strijd; maar in uw schoonheid is kracht tot tegenstand, in uw lieflijkheid is verzet. Niet als overwinnaars, zooals zij eenige uren te voren den Poentjak bestegen, maar als ellendige zwakkelingen, schoorvoetend en met wankelende schreden, dalen de zonnestrallen langs de immer groene helling tot u af. Met fier gebaar weigert gij hun eerbewijs.

Lange uren reeds heeft de weg die van zee naar het Paradijs der Preanger voert in de toenemende hitte geblakerd, vóór het oog van den dag zich heeft verheven tot de hoogte waarvan het op uw kalme eenzaamheid kan nederzien en u met zelfvertrouwen van liefde durft spreken. Met betooverenden gloed snelt het licht langs de rijkbegroeide helling naar beneden en tracht met forschen greep uw hart te bemachtigen. Maar neen, daar stuit het af op uw oppervlakte als op een stalen kuras. Spijtig ziet het zich teruggekaatst, en in snelle bochten zich wringend en kronkelend over uw spiegelhelder vlak, zendt het zijn kleurige stralen in alle richtingen af, als zocht het een kwetsbare plek waardoor het kon heendringen tot in uw geheimzinnige diepte. Tevergeefs. Uw kristalheldere, kuische ziel slaat alle aanvallen af. Tot sterfens toe vermoeid door den zwaren strijd, neigt de zon eindelijk haar hoofd ten ondergang. Afgemat en met starren blik roept zij haar in goud geharnaste strijders terug. Half onwillig gehoorzamen deze aan haar wenk en klimmen zachtken aan, in gestadig omzien, langs het geboomte op om in arren moede hun machtelozen toorn te gaan koelen aan de koffietuinen die beneden liggen, aan de andere zijde. En gij, Telaga Warna, gij keert weder tot uw rustige zelfbespiegeling. In uw gebied heerscht de zon niet; hier is de levendoodende en levenwekkende machteloos. Vol bewondering valt hij die eenmaal uw dagelijkschen strijd om de opperheerschappij aanschouwde, aan uw voeten neder. Verheven zijt gij en grootsch, trotsch tegenover uw vijanden. Maar toch ook, hoe lieflijk is uw aanblik in den zoelen avondstond, wanneer de landwind in zijn genadebrengenden tocht over het eiland zich een oogenblik aan uw boorden nederzet om de zorgen des daags van uw voorhoofd weg te kussen en zich te laven

aan de bron van tevredenheid die aan uw wateren ontspringt. De zachte koelte drijft de nevelachtige dampen uit het woud opdat zij zich in hun slepend gewaad langzaam en plechtig zouden verheffen boven het wegflauwend geboomte en, zich vereenigend boven den kraterwand, een sluier zouden weven om uw rust te beschermen tegen de kille vlagen die in het nachtelijk uur vol dollen overmoed van den Panggerango afstormen naar het vlakke kustland. Statig rijzen de vlokkige wolken aan allé zijden op, en reiken elkander de hand, en houden de wacht, najverig op uw schoonheid. Plechtig volbrengen de grijze dienaars hun taak; duisternis en stilte heerschen alom. Maar zie, daar komen de bleeke stralen van het schuchtere maanlicht behoedzaam en bedeesd aansluipen om u hulde te bewijzen terwijl gij in den slaap der onschuld op uw rustbed ligt uitgestrekt. Zedig trachten zij hun gelaat te verbergen en nauw merkbaar is hun tred, maar toch luid genoeg voor het scherp luisterend hert dat zich thans een weg baant door de varens en struiken om zijn dorst te gaan lesschen aan de heldere bron die gestadig aan uit uw hart welt teneinde in alomvattende liefde uw geheele omgeving levenskracht te schenken. In het besef van zijn plicht verbreekt nu de avondwind de betoovering die hem aan uw voeten geketend hield en spoedt zich voort over bergen en dalen, over rijkbevolkte steden en ontoegankelijke wouden, om alles wat daar vermoeid en vol zorgen nederligt met zijn adem te beroeren en moed te schenken, levenslust, teneinde den nieuwen dag met een lachend gelaat te gemoet te gaan. Maar hoeveel schoons hij op zijn reis langs de aarde ook moge aanschouwen, nimmer, neen nimmer vergeet hij de weinige oogenblikken van droomerige rust in uw nabijheid doorgebracht en van verre zendt hij

u groet op groet. Zachtkens beuren zijn gevleugelde boden het wolkgordijn omhoog, en over u heenzwevend fluisteren zij u menig zoet woord van gelukkig wederzien toe, en stuwen de golfjes op die tegen den oever brekend in hun kabbelen het schoon en lieflijk, het weemoedig maar toch hoopvol gezang van de verwijderde avondkoelte herhalen. Ook de palmen buigen het hoofd tot u neder en van-gretig de vriendelijke melodie op, die, voortruischend van blad tot blad en op de geuren van het bloemrijk woud al verder en verder gedragen, een tooverkring vormt, zekerder dan een gewapend leger en sterker dan muren van graniet, een machtige afscheiding om u te beschermen tegen de kleinheid en nietigheid van hen die zich meesters dezer aarde noemen.

En zoo de mensch klein en nietig is, dan is het hem goed een enkele maal de geheele wereld van zich te werpen en tot het kunstmatige in zijn wezen te zeggen: ga heen, ik ken u niet. Ja zeker, het is een der meest genadevolle gaven die hem werden toebedeeld, dat hij zich bij wijlen voor een spanne tijds los kan denken van den strijd om een bestaan dat vaak geen strijden waard is, dat hij zich in den schoot zijner moeder, de natuur, kan leeren vereenzelvigen met de wijze woorden die ons aanmanen geen zorg te hebben voor hetgeen komen moet, daar elke dag genoeg heeft aan zijn eigen kwaad. Hoeveel schoone uren bracht ik daarginder door met deze les in mijn ziel gegrift, met dit kleinoed diep verborgen in de schatkamer van mijn hart. Telaga Warna, gij kunt het getuigen hoe ik daar droomend nederzat, in mijn ledige rust aan vele, vele dingen denkend. Het matte licht der dalende maan kaatste van de rimpels op het water terug naar de al nader

en nader komende nevelen en verlichtte hun doorschijnende bogen die zich over het meer heenwelfden als een koepeldak van albast, een troonhemel boven het allerheilige van de diepte beneden. Statige zuilenrijen, opgebouwd uit trotsche pilasters en grillige halfkolommen verhieven zich aan beide zijden en vereenigden zich in de wijde verte tot het voorportaal van een overoud en wonderschoon paleis. Daarbinnen lag zij, de schoone slaapster; ik zag haar niet, maar ik wist dat zij er was. Zij, met haar donkerbruin haar dat, naar achteren opgebonden, van voren in zachte golving langs het blanke en verstandige voorhoofd speelt. Zij, met haar ernstig, lief gelaat, met haar zoeten glimlach, met haar vriendelijke stem, welluidend als verwijderd koorgezang dat ons van hooger leven spreekt. Zij, in de volle schoonheid van een krachtig ontwikkeld vrouwelijk leven, lag daar te sluimeren op haar peluw van welriekende kruiden. Zou het mij ooit vergund zijn, dacht ik, uit haar groote, heldere oogen het eeuwig geheim der liefde te ontraadselen? Een ongekend weemoedig gevoel maakte zich meester van mijn ziel. Ik trachtte haar beeld te verjagen en streed een zwaren strijd. Wat baatte het mij; zwak zijn wij allen.

Reeds lang was de maan achter den kraterrand verdwenen, het paleis was vervlogen als de morgennevel voor het opkomend licht, toen ik in diep gepeins huiswaarts keerde. De listige had haar weg gevonden tot mijn heiligdom en mij met schendende hand het juweel der zorgeloosheid ontroofd.

Ik heb de schoone slaapster later weder ontmoet in het Grand Hotel te Parijs. Wij zaten naast elkander aan tafel maar behalve de gebruikelijke plichtplegingen bij het overreiken van het menu, wisselden wij geen woord. De gewoonte om

zich aan een *table d'hôte* met zijn buurlieden te onderhouden is mij vreemd. Zij legde van haar kant evenmin eenige geneigdheid aan den dag zich met mij in te laten en beiden namen wij in stilte van hetgeen de *garçons* ons geliefden voor te dienen. Zoo van ter zijde nam ik haar echter terdege op. Zij was klaarblijkelijk een Engelsche. Nog vóór er een syllabe van haar lippen was gevloeid, zou ik daar mijn zaligheid onder verwed hebben, waar ik, om rondborstig te spreken, niet veel mee op het spel zet. Haar gevolg bestond uit een papa en een mama die er zeer respectabel uitzagen, al wilde de laatste ook wel voor wat jonger doorgaan dan zij werkelijk was. Waarom zou ik echter de coquetterie van een oude dame laken, wanneer zij mij in een jonge zoozeer behaagt? Vrede dus met den jeugdigen tooi der moeder waar wij met welgevallen nederzien op het keurige avondtoilet der dochter.

Den volgenden dag zag ik de familie weder, maar het noodlot plaatste ons aan verschillende tafels. Ik vreesde eerst dat deze teleurstelling mij allen eetlust benemen zou, wat niet meer dan behoorlijk en passend zou geweest zijn. In den loop van het diner merkte ik daar echter weinig van, en de opvolgende gerechten evenmin, want ik heb een afschuw van veinzen en dit vooral als het zou moeten geschieden ten nadeele van mijn maag.

Dezen keer bleef ik niet lang te Parijs, maar toog tamen vlug naar het zuiden om over den Simplon het Lago Maggiore te bereiken. Isola Bella bezogend, vond ik op een wandeling door het park, den vader mijner onbekende in aandachtige beschouwing van den laurierboom waarin Napoleon na den slag van Magenta het veelbeteekenend woord „*bataille*” zou gesneden hebben. Inlichtingen vragend aan

den tuinman, raakten wij met elkander in gesprek en zoo kwam ik te weten dat de heer C. met zijn familie, bestaande uit echtgenoot en dochter, op weg was een plezierreisje door Italië te maken. Zij logeerden thans te Stresa. De dames die gisteren reeds met papa een bezoek aan de Borromeëën hadden gebracht, waren thuis gebleven om brieven te schrijven. Ik vertelde den ouden heer dat ik eenmaal te Parijs het genoegen had gehad met hem aan tafel te zitten. Hij scheen het zich niet te herinneren, wat niet meer dan natuurlijk was, daar de goede man mij misschien niet eens gezien en zeer zeker niet op mij gelet had. Het zou onredelijk geweest zijn hem dit kwalijk te nemen en toch bracht het mij uit mijn humeur, tegen beter weten in. Wij namen afscheid van elkander en hij liet zich terugroeien. Gaarne ware ik hem gevolgd naar zijn lieve dochter, maar ik liet dit denkbeeld varen, omdat ik vreesde dat het al te dwaas zou zijn. Ook barstte ik niet uit in jammerklachten, maar toog naar de *Albergo del Delfino*, waar mij een taaie kip ten deel viel.

Daar ik geruimen tijd besteed had aan de meren kwam ik eerst lang daarna te Milaan. Het toeval wilde dat ik afstapte in hetzelfde hotel waar de familie C. den vorigen dag uit Venetië was aangekomen. De oude heer die zich 's middags aan het hoofd der tafel geplaatst zag, was zoo vriendelijk mij ditmaal reeds dadelijk bij mijn binnentreden in de eetzaal op te merken en een gesprek met mij aan te knopen, waaraan al spoedig ook de dames deelnamen. Ver van huis is men dikwijls kwalijk gewapend tegen de onvoorzichtige neiging om wildvreemde menschen met vertrouwelijkheid te bejegenen en zoo gebeurde het dat wij besloten de merkwaardigheden van Milaan in elkanders gezelschap

te genieten. Het kon niet anders of wij bezochten in de eerste plaats den dom. Daar ik geen Baedeker ben en evenmin een Guide Diamant, zal ik u niet op een duim na vertellen welke afmetingen deze kerk heeft. Om er u echter bij benadering een denkbeeld van te geven hoe het groot-sche in de constructie aller aandacht afdwingt, zij het genoeg hier te vermelden dat zelfs het echtpaar C. hun gewoon lunchuurtje vergat. Ieder die hen kent zal erkennen dat zeer bijzondere en alles overweldigende krachten in werking moesten treden om hen aldus los te maken van het aardsche. Sterker nog. Ik zelf, die dit schrijf, wiens luiheid spreekwoordelijk zou zijn, ware hij slechts een groot man, ik zelf verbrak in die dagen 's ochtends te half vijf reeds de hechte banden die mij aan mijn rustplaats kluisterden en besteedden koepel om van het onvergelykelijke vergezicht te genieten en der zon het ongewone schouwspel te gunnen van mijn waakzaamheid omtrent den dageraad.

Miss C. en ik waren goede vrienden geworden en ik had haar reeds dikwijls gesproken van de genietingen daarboven, wanneer de aarde rondom zich slaperig de oogen uitwrijft. Papa vond het echter onbestaanbaar met zijn gemak zoo erg vroeg bij de hand te zijn; hij reisde voor zijn plezier en wilde zich daarom niet zoo belachelijk aanstellen om met *boots* een wedstrijd in matineusheid aan te gaan. Mama, die eenigszins zwaarlijvig was, vond den dom meer dan erg mooi en geloofde alles wat ik vertelde van den koepel in het gulden morgenlicht, maar zou voor alle wereldsche goederen niet te bewegen geweest zijn dien nog eens te bestijgen. Daarbij kwam nog (ik sprak reeds van haar jeugdig streven) dat zij den aanvulligen leeftijd bereikt had, waarop sommige dames trachten in hun allures een twintig jaar

oudere geboorte-acte te verloochenen, zoodat zij doorgaans behoefte gevoelen aan een uur van ernstige voorbereiding alvorens zich prijs te geven aan de vermetele blikken dezer wereld, die uit den booze is.

Miss C. en ik lieten echter niet af. Papa vond het vervelend elken dag weder van den dom te hooren en zeide op een goeden dag dat wij dan maar samen moesten gaan. Ik had daar ook al over gedacht, maar het voorstel voorzichtigheidshalve achterwege gelaten. Mama opperde eenige bezwaren die echter met vereende krachten bestreden en overwonnen werden.

Zoo geschiedde het dan dat zij en ik op een frisschen, helderen najaarsmorgen, te zamen zouden zijn en alleen.

Het schemerde nog toen wij tot verbazing van den portier het hotel verlieten. De Corso Vittorio Emanuele kwam ons eenzaam voor en wij werden in dit vroege uur nog niet bezocht door de plaag der stadsreinigers die anders eendrachtelijk samenwerken met de *vetturini* om het stof in groote wolken op te jagen en tegen de voorbijgangers aan te hitsen. De piazza was ledig en mij bekreep het kille gevoel van den ochtendwandelaar die na een doorwaakten en roezigen nacht huiswaarts keert van een lang gerekt souper, om althans den morgenstond op zijn eigen kamer te genieten, zooals een redelijk en ordelijk mensch behoort te doen. Ook mijn gezellin wikkelde zich dichter in haar reis-mantel. Wij betraden de kathedraal. Het sombere en plechtige daarbinnen deed ons huiveren. Alles was zoo grijs, zoo dampig . . . nog geen zonnestraaltje dat door de gekleurde ruiten naar binnen kwam gluren om langzaam tegen de wijde zuilen op te klimmen en leven te geven aan al de

heiligebeelden, aan al de schilderijen die in het duister van de zijkapellen hun gloeiende kleuren nog altijd verborgen hielden voor het donkere oog van den nacht. Hol klonken onze voetstappen en wij spraken niet, uit vrees dat de echo onze diepste gedachten zou herhalen en overleveren aan het onverbiddelijk oordeel van de grooten en goeden dezer aarde, die hier hun laatste rustplaats vonden. Een eerbiedige schroom weerhield ons lang in het heiligdom te vertoeven. Straks, onder bescherming van den dag, zouden wij wederkeeren om ons te verheugen in de schatten van kunst die hier door het rijke Lombardije uit de volheid dezer aarde werden bijeengebracht; maar nu durfden wij niet langer de doodsche stilte ontheiligen, de kalme rust dezer trotsche gewelven, die in hun machtig zwijgen zoo veel herinneringen uit vroeger dagen opwekken. In het schemerlicht zweefden de beelden van een lang verleden als spookgestalten voor onzen voet. Het werd ons wonderlijk te moede. Haastig slopen wij langs het monument der beide Medici, en bereikten na weinig oogenblikken den marmeren hof die, ver boven de groote stad met haar pleinen en paleizen, ter eere Gods werd opgebouwd onder den schoonen, blauwen hemel.

Waarom zou ik mij wagen aan een beschrijving van dat fijnevlochten beeldhouwwerk met zijn bogen en spitse torentjes, met zijn rosetten en oneindig verscheiden bloemfestoenen die zich zachtens naar boven kronkelen om later, in bevallige wending nederdalend, een passende omlijsting te vormen voor de beeltenissen van zooveelen die in menigen veldslag zich stelden ten schut van hun vaderland, of in de eenzame schrijffel het koninkrijk des geestes voet voor voet vermeesterden voor een nakomelingschap die wel

hun stoffelijk erfgoed aanvaardde, maar nog altijd geen plaats vindt voor het levende woord dat van hen uitging. Wat zou ik uitdrukking zoeken voor de grootsche en lieflijke gedachten die daar leven in het kunstig gebeitelde marmer dat ons aan alle zijden omringde, nu eens zich plechtig welvend als een sombere kloostergang, dan weder in sierlijke, evenredige lijnen zich naar boven windend, al hooger en hooger, alsof het zich wilde verheffen tot de sterren aan het uitspansel, om te strekken tot steun van het groote, blauwe koepeldak in de onbegrensde ruimte. Wonderlijk en grillig slingeren de schoonbesneden rondingen zich om de strenge vormen van het groote gebouw en vereenigen zich in rustige groepen om den bekoorlijken koepel. De juistberekende golving van hun allengs in snelheid afnemenden loop is levendig en los, als het vroolijk stoeien der rozebladeren die, door de avondkoelte uit den ouden kloosterhof opgejaagd, hun loszinnig spel blijven voortzetten tot in de kapel der H. Maagd, om eindelijk, het dartelen moede, zachtens in te sluimeren tusschen de plooien van het altaarkleed.

Uit marmer en niets dan marmer werd hier een gazen kleed geweeft, een luchtig morgengewaad, dat, haastig en los omgeslagen, veel te raden overlaat, ook waar het weinig verbergt.

Gelijk de jonge Toscaansche tegen den avondstond, wanneer het uur der minneliederden naakt, zich met kloppend hart het kanten hoofdtooisel over het blanke voorhoofd slaat en in zoete verwachting op haar balkon getreden, het stralend aangezicht angstvallig verbergt in de schaduw der donkere plooien, die toch den gloed der oogen, den lieflijken glimlach niet kunnen verhullen, alzoo heeft de bouwmeester

van den Milaanschen dom het voorwerp zijner liefde getooid met een doorzichtigen sluier van marmer, een ragfijn kleed, dat bevallig langs de zuivere lijnen van het trotsche kunstwerk nedergolvend, door kracht van juist aangebrachte versiering ook de schoonheid der onderdeelen doet uitkomen, waar het den indruk van het geheel niet verzwakt.

Wij traden immer voort. Daar rees de koepel voor onze oogen op, de koepel met zijn gekleurde glasruiten en fijngeponnen torenwerk dat, zich badend in het rooskleurige morgenlicht, vol vertrouwen ten hemel wees. De grootsche ziel van den kunstenaar die dit wonder heeft gewrocht, laat hier zelfs deze steenen zuilen een lofied zingen, God ter eer. Hoe benijdde ik in dien oogenblik de reinen van harte voor wie de wellust van een kinderlijk gebed is weggelegd. Kon ik echter nederknielen en aan mijn oprechtheid blijven gelooven?

Hooger voerde onze weg.

De laatste ommegang. Wij hebben het doel van onzen tocht bereikt. Zie om u heen, Maud! Welk een weelde voor het oog!

Daarginds, boven den grauwen morgennevel die van de hoogten verjaagd, vol angst voor een naderend scheiden, de vruchtbare vlakte in een laatste omhelzing komt sluiten, daarginds verheft de Mont Blanc zijn witte kruin. Zachtkens glijdt het roodgetinte morgenlicht over de sneeuwvlakten heen, behoedzaam en teeder, als de rozenvingers van grootvaders lieveling, wanneer zij de dunne lokken van 's grijsaards gerimpeld voorhoofd wegstrijkt. Daarnaast in de schemering ontwaart ge den Sint Bernard.

De Sint Bernard. Hoe is het dat die naam zulk een machtigen klank heeft, woest en ontzettend als naderend

krijgsgerucht, als het ratelend onweder in de eenzame vallei? Hoe is het als wordt de morgenstilte verbroken door het wapengekletter van een overwinnend leger dat, door een alle hinderpalen loochend veldheer tot in de wolken medegevoerd, zich als een lawine komt nederstorten op den verbijsterden vijand? Hoe is het als staan wij van aangezicht tot aangezicht over den heerschzuchtige die zich aan de spits zijner garde door sneeuw en ijs een weg baant naar het toppunt van zijn macht? Vermete! Corsikaan, man van ijzeren wilskracht, wel in waarheid waart gij groot, gij, die uit de klei van werelddeelen het beeld van uw roem boetseerdet. Dichter in den vollen zin van het woord, zweeft gij niet ongemerkt voorbij als de droomer die zich naar zijn visioenen vervormt, maar ketendet met stoute vuist gansche volkeren aan uw zegenkar, om ze dienstbaar te maken aan de vleeschwording van uw idealen. Zoo veelomvattend was uw geest, zoo overweldigend uw genie, dat geen land ter wereld zelfs in grove trekken zijn geschiedenis kan boekstaven, zonder een der aangrijpendste bladzijden aan uw nagedachtenis te wijden. Voorwaar, toen gij na zooveel strijds in ballingschap het moede hoofd tot rusten neigdet, moet de gedachte aan uw aardsche onsterfelijkheid u als een zoete melodie in de ooren geklonken hebben. Welk een lufenis van het doodsbed terug te mogen zien op een reeks van werken zoo diep in aller harten gegrift, dat de sporen wel nimmer zullen worden uitgewischt!

Maar stil, de dag wint veld en ontdekt ons den keten van eeuwige ijsvelden die immer opwaarts voert over den M. Combin en den M. Collou naar den M. Rosa, met zijn zonderlinge vormen nu nog half verborgen in de schaduw van het wolkgevaarte dat zich tusschen de bergkloven een

schuilplaats zoekt. Er wordt een zware strijd gestreden tusschen den zwarten nacht en den lieflijken dageraad. Geen nood, mijn lieve. De lente van den dag is gelijk aan de lente van het leven: het morgenlicht dat beide beschijnt is machtiger dan de duisternis. Volg slechts de schitterende zonnestralen op hun zegetocht en ge zult zien hoe zij die dicht opeengepakte wolkmassa's van zooeven door hun aanraking alleen in een zee van goud veranderen. Een oogenblik nog, en verdwenen is die sombere voorhang. Daar rijzen zij statig op voor ons oog, de trouwe en onwrikbare wachters op den drempel van Europa's lustoord, het rijkgezegende Italië.

Trotsche Alpen, ook u heb ik lief. Uit de zonnige, van weelde overvloeiende Lombardijsche vlakte zend ik uw ijzigen, barren gletschers mijn groet.

Heb ik gisteren mijn zwakke snaren gestemd tot een rijmloos lied ter eere van het wondere, diepe meer tusschen de blauwe bergen van mijn geboorteland, waarom zou ik mij thans niet mogen verheugen in de grootheid, in de woeste kracht van die breedgebouwde steenen reuzen, met forsche hand daar nedergeplant als een scheidsmuur tusschen de hoofden van het Noorden en de harten van het Zuiden.

Mannen van ledigen zin, ik hoor u waar gij mij lichtzinnig oordeelt. Ik treed niet in woordenstrijd. Wilt gij u vergenoegen met den schijn van wat het leven schoons biedt en sukkelte gij in verdooving het aangewezen wegje langs, mij werd iets anders in de borst gelegd. Kan een bekentenis u evenwel genoegen doen? Welnu: de deugd die ik tracht te beoefenen vindt haar hoogste uiting niet in een angstvallig wikken en wegen naar uw kwalijk van anderen geborgd en te onpas uitgesproken oordeel. In afwachting

van hetgeen de toekomst mij brengen zal, keer ik uw nietigen merkpaaltjes den rug toe, en laat mij voortdrijven als het kleine wolkje aan den zomerhemel dat niet weet of het in heldere, frissche druppels zal nederdalen op het jonge groen, dan wel door de zoele lucht zal worden weggevoerd naar den verren horizon, om onder te gaan in den schoot van de zee, de trouweloze, die nimmer wedergeeft wat zij eenmaal tot zich nam. En aldus onbestemd voortgaand pluk ik de bloemkens langs mijn weg, en denk niet aan het verwelkte rozeknopje dat mij uit de hand viel, maar kies een ander dat mij frisscher schijnt en mij voor een wijl gelukkig en tevreden zal maken. Al zou ik in dit oogenblik mijn ziel, mijn alles, een geringen prijs achten voor één enkel woord uit den mond van de jonge vrouw die ik thans liefheb, wie zal mij zeggen hoe weinige malen de morgenzon deze bergen weder beschijnen zal vóór mijn hand met driftige haast gaat zoeken naar het hartstochtelijk jagen van een gloeiend Toscaansch of Romeinsch meisjeshart. En zou ik dan de pracht van Europa verguizen omdat ik eenmaal heb liggen droomen aan de boorden van Telaga Warna, omdat ik eenmaal heb gestaard in de donkere oogen van een schoon Preangerkind?

Neen, ik zeg u, neen.

Daarom nog eens: Alpen, ik groet u.

Mand keek mij verbaasd aan. Ja, vervolgde ik, die bergen wekken vreemde gedachten bij mij op. Stug en onbuigzaam vormen zij een pantser dat den van praalzucht en zingenot zwellenden katholieken boezem beschermt tegen het koude en alle levenslust moordende staal van noordelijke rechtzinnigheid. Waar ligt de waarheid, aan deze of aan gene zijde? Is zij ingevroren tusschen het ijs der poolstreken, of werd

zij in slaap gewiegd op de zoete geuren die ten hemel stijgen uit de kelken der bonte keerkringsbloemen? Moet de zoon der wetenschap nederknielen voor het symbool van den gekruisten Heiland, al verstaat zijn in andere richting ontwikkelde geest de poëzie der lijdensgeschiedenis niet? Is het aan den anderen kant goed dat de jonge maagd die voedsel zoekt voor een levendige verbeelding, haar kinderlijk geloof ziet verwelken onder een over allen beeldendienst uitgesproken anathema? Wie zijt gij, die elke openbaring van ons innerlijk wezen in éénzelfden vorm zoudt willen gieten? Rafaël, de van licht bekrante, en Michel Angelo, de door smart gewijde, hebben zij niet beiden van God gesproken, ieder op zijne wijze?

Zijn er wie het leed is dat de moederkerk op een Dante mag bogen, anderen wie het grieft dat de hervorming met fieren trots op een Milton wijst, mij is het goed hun groot-sche scheppingen zonder sectenhaat te genieten. Laten wij toch gelooven dat het ieder van ons vergund is den weg te gaan dien zijn hart hem voorschrijft, en dat voor den troon hierboven het Kyrie Eleison even welluidend klinkt als het schoonste gezang dat Luther ons heeft nagelaten. Eerbied dus voor het effen Puriteinsch gewaad als voor de kleurige stola, voor het missaal als voor den statenbijbel onzer Dortsche vaderen. In onbestemd verlangen kronkelt de wierook-geur zich op tegen het kruis van het hoogaltaar en laat op haar hemeltocht het koperen vat ver beneden zich. Zou dan de menschelijke ziel minder zijn in haar strijd om het eeuwige leven en kleingeestig blijven hangen aan de nietigheden die wij ons zelf ten slagboom stellen?

Dochter van het blonde Albion, trek uw hand niet terug en zeg niet dat het verkeerd is aldus te spreken. Lieve High

Church, wij willen daarover niet twisten. Gun mij liever een dronk uit uw denkende oogen, blauw en diep als het water van de lieflijke meren die gelijk moegedartelde kinderen daarginds in vriendelijke omarming nederliggen en een bloem-tapijt doen ontluiken aan den voet van het donkere gevaarte dat de toppen schraagt van den Fletschhorn, van den Sim-plon, van den St. Gothard.

En nu, roep die oude getrouwen een tot wederzien toe. Wend het hoofd om. Wat geeft Italië, de welbeminde, ons te aanschouwen?

Hebt ge ooit wanneer ge op een zoelen dag het loome lichaam nedervleidet in de koele schaduw naast de zoet-ruischende fontein, hebt ge ooit het droomend oog doen rusten op den slanken den die zijn immer groene kruin bevallig boven het lagere geboomte verheft, en hebt ge dan de zon in haar spel met de glinsterende naalden een stralend vuurwerk zien teekenen tegen het wolkeloos blauw? Zoo rijst het Ticinum der ouden op uit het landschap en zoo blinken zijn koepels en daken tegen den morgenhemel. Geboren uit den groet dien de mildvloeiende Tessino der stout voortdringende Po komt bieden, afgestreden in den kamp voor de Keizerlijke rechten, moge de stad der honderd torens, het roemrijk Pavia, niet meer in vroegeren luister pralen, zoolang de groote daden van een krachtig verleden blijven woortleven, zoolang zal de geduchte Ghibellijn niet behoeven te wijken voor jonger grootheid.

Wat spreek ik van jonge grootheid. Is de waanwijze heerschappij onzer dagen in waarheid wel iets anders dan de heerschappij van het kleine? Immers, wij wroeten en wriemen in microscopisch onderzoek en waar wij het allernietigste bereikt hebben vinden wij ook dit nog voor verdeeling

vastbaar. Wij lossen alles in atomen op, en zelfs onze denkbeelden worden zoo keurig fijn ontleed dat wij binnen weinig tijds het oogenblik mogen verwachten waarin zij ook aan de meest gespannen aandacht zullen ontsnappen. De afmetingen waaraan wij ons zoeken te gewennen, bereiken zulk een laag peil dat zonnestofjes ons tot werelden worden, dat het sterrenlicht weldra onze oogen zal verblinden. IJverig arbeiden wij voort om uit het kleine het nog kleinere te trekken en verheugen ons in het allerkleinste als doel van onzen levensstrijd. Wij, die nimmer de zee zullen zien omdat wij schipbreuk lijden in den eersten druppel water, waar zouden wij in het immer nauwer wordend veld onzer gedachten de plaats vinden voor een groote schepping?

Is het niet waar wat ik zeg? Ik kies een voorbeeld uit vele. Hoe bouwen wij tegenwoordig? De misplaatste zorg voor een armzalig effectbejag in de onderdeelen doet ons de strekking van het geheel voorbijzien. De plannen onzer bouwmeesters beslaan geen wijder kring dan de oppervlakte van het papier waarop zij werden ontworpen. In ivoor gesneden zouden zij als snuisterijen wellicht hun waarde hebben, voor de meer eischende werkelijkheid deugen zij echter niet. Ga eens wandelen door het nieuwe gedeelte van een groote stad. Waar uw schoonheidsgevoel niet wordt getergd door gansche straten, neen, wijken, van eenvormige menschenhokken, ergert zich uw pijnlijk aangedaan oog over het harlekijnspak van een mengelmoes aller bouwstijlen die ooit het levenslicht aanschouwden. Allerwegen onwettige kinderen uit een wilden echt van Byzantijnsche, Gothische, Romaansche en de hemel alleen weet welke andere ouders; bastaards van Turksche moskeeën, Zwitsersche chalets, Grieksche tempels, Hollandsche raadhuizen, Moorsche paleizen, vervoerbare Ameri-

kaansche pakhuizen, Oostersche minarets. Hospitalen met guitige daktorentjes en halsbrekende gevelspitsjes; kerken in een stijl die voor vogelkooien te buitensporig zou zijn; koeienstallen met balkons; gevangenissen die in het vriendelijk lachende van hun voorkomen de bekoorlijkste Italiaansche villa ter zijde streven; bestjeshuizen in den vorm van een arena; onschuldige meisjesscholen met de kanteelen en schietgaten van een middeleeuwsch roofnest; boterfabrieken en bierbrouwerijen waarvan de ernstige kruisbogen ons tot bidden noodigen. Dit alles naast en door elkander.

Het is een waar genot tusschen zooveel dat verward en onhebbelijk is, te mogen wijzen op een enkel gezond begrip. Een van de weinige wel ontwikkelde bouwkunstige ontwerpen van den laatsten tijd is ongetwijfeld de nieuwe Académie Nationale de Musique te Parijs. Het heeft den bouwheer dan ook niet aan lof ontbroken. Maar toch, plaats dit nieuwerwetsche kunstwerk in uw verbeelding eens naast de bouwvallen van den schouwburg der oude Romeinen, naast het Colosseum, en zeg mij welken indruk gij ontvangt. Is het niet alsof ge een in fantastisch riddercostuum gedoscht manneke, met in krul gebrande lokken, wier voltooiing de eene of andere verliefde oude dame een burgermansfortuin aan cosmétique gekost hebben, in één woord, is het niet alsof ge een operaheld prijs geeft aan de minachting van een gespierden gladiator?

Neen waarlijk, het machtige is niet van dezen tijd. Welk een bitterheid in de gedachte dat ook het sierlijke ons niet ten deel viel!

Wilt ge bewijzen? Laten wij ons steeds bepalen tot de architectuur en wij behoeven niet ver te zoeken. Het zou onredelijk zijn van deze eeuw te vergen dat zij het Milaansche wonderwerk een evenknie bood. Maar daar, niet ver van

Pavia, ziet ge daar niet een eenzaam Godshuis, als een gebed van steen, als een Hallelujah van marmer, ter stille overdenking opgebouwd? Waar zullen wij thans de kunstenaars vinden, vermogend genoeg om aldus de doode stof te begiftigen met een ziel die hun denken en werken in de nakomelingschap zal doen voortleven? En de Certosa van Pavia staat niet alleen. Der vaderen kunstzin schiep vele zulke plaatsen des gebeds die immer zullen schitteren als kostbare edelg esteenten aan de kroon van hun roemruchtig bestaan.

Wanneer ik naast de onovertroffen schepping beneden ons, gedenkteeken en zie prijken als dat Karthuizerklooster nabij het oude bolwerk van keizerlijke eerezucht, als dat trotsche gebouw daarginds in de richting van Turijn, de Superga, met haar indrukwekkend koepeldak ten vorstelijk praalgraf gewijd; wanneer ik zie hoe een volk van kunstenaars de vrucht hunner liefde, den marmeren dom, in zijn weergalooze heerlijkheid omringden van een stoet lijfstaffieren die zelf het merk der koningskinderen op hun voorhoofd dragen, dan, Maud, dan breekt voor mij een dageraad aan in de woorden van den grooten Nazarener, waar hij ons spreekt van een geloof dat bergen verzet. Welk een vast vertrouwen, welk een heilige geestdrift moet daar gewoond hebben in de borst der mannen die, onvergankelijk in hun arbeid, zelfs het koude hart van een zelfzuchtig nageslacht tot ootmoed stemmen, tot aanbidding dwingen. Kunstgewrocht naast kunstgewrocht; zoo werken geen twijfelaars. Waar wij zoeken, hadden zij gevonden; waar wij in het doffe schijnsel van geleende kennis ronddolen door het labyrinth onzer ingekankerde dwaalbegrippen, richtten zij zich op de onbegrensde zee van het heelal naar het eeuwige licht der alwetendheid en vreesden de verraderlijke klippen niet, noch het stormgeloei, want zij wisten dat het einde

schoon zou zijn. Een onwrikbaar geloof in het goede, ziedaar de grondslag van al wat groot en edel is.

Maar ach, zij zijn voorbij de schoone dagen waarin de lieve zoon van een beter leven de bloesems van ons geloovig vertrouwen deed rijpen tot volle vruchten, lieflijk om aan te zien. De stille berusting, het teedere bloemken, sieraad van onze levensgaarde, ligt ontbladerd ter aarde. Helaas! gure stormen zijn over onzen hof gestreken en hebben den lust onzer oogen met hun schrale vingers ontworteld en jagen in razernij al onze verwachtingen op hun kouden adem voort. Waarom werd het duister in onze ziel, waarom werd ons het geloof ontnomen?

Verwondert het u mij zoo te hooren spreken?

Wanneer de grijsaard dikwijls met liefde terugdenkt aan zijn jongelingsdroomen die één voor één verwelkten onder de giftige aanraking der werkelijkheid, waarom zou een kind van het verouderd menschelijk zijn dan niet bijwijlen in zoete herinnering den dichtertlijken gedachtengang van een lang verleden eeren?

Maar wat is mij het verleden en wat is mij de toekomst, waar het heden zooveel schoons biedt.

Ver weg glinstert Turijn, de moederstad van een nieuw volksbestaan. Daarachter hebben zich de M. Cenis en de M. Viso in hun wit gewaad tot grenswachters gesteld van het vrijzinnig Piemont. En ziet ge hoe in het verschiep de zeealpen langs de kust nederdalen om de broederhand te reiken aan de Apennijnen?

Niet schooner de van dauw bevochte druif waar zij tusschen weelderige wijngaardranken zich verheugt in den luchtigen groet van het vaag naderzwevende ochtendlicht; niet schooner in den eersten liefdedroom het donzig blank van den maagde-

lijken boezem waar het zich in schaamtevollen hartstocht welft, nog half verborgen achter den kanten zoom van het nederglijdend nachtgewaad; niet schooner het vlokkig schuim van den bruisenden waterval waar het een blinkenden kleurenboog teekent tusschen het frissche groen van de rijkbegroeide berghelling; niet schooner het schoonste, dan de vergulde toppen der Apennijnen waar zij uit het nevelig grijs te voorschijn treden en een brug van licht schijnen tusschen den schemerenden horizon en het onbegrensde hemelblauw.

Vriendelijke Apennijnen! dringen de Alpen hun breede schouderen samen om het jonge leven achter hen te strekken tot borstweer tegen alle gevaar, gij slingert uw lachende valleien als een bloemweefsel langs de vruchtbare velden van zooveel machtige landstreken wier onderlinge reuzenkamp eenmaal gansch Europa op zijn grondvesten deed waggelen, wier partijzucht den loop der wereldgeschiedenis vaststelde, en alle zonder onderscheid drukt gij ze den vredekus op de lippen en snoert ze samen tot een groot geheel wijl uw schoone armen een gordel van edelgesteenten slaan om de heupen van het nieuwe koninkrijk

Aanschouw, Maud, aanschouw het vereenigd Italië!

Geboren uit den hartewensch der grootste mannen die zijn aan adel des geestes rijken bodem voortbracht, vleeschwording van de stoutste gedachten eener wereldbevruchtende poëzie, ligt het daar aan onze voeten als een jonge maagd die uit de zoete morgensluimering ontwaakt. Fier en schoon zijt ge, gij dochter van een zuidelijke verbeeldingskracht, gij die daar ligt te mijmeren in het uur van wondere bezieling dat den nacht scheidt van den dag om ons uit de grauwe spookgestalten van hetgeen geleden is de lichtbeelden van het komende voor den geest te tooveren. Gelijk bij het

aanbreken van de lente de liefvallige roos zich wikkelt uit het groen dat haar gevangen hield, zoo ontluiken haar heerlijke vormen uit de door den dageraad losgewoelde plooiën van het wolkenkleed dat het afgunstig duister voor haar weefde. Vol eerbied komen de golven der middellandsche zee van verre aanrollen om haar de voeten te kussen en de zonnestralen drukken haar een diadeem van fonkelende diamanten op het voorhoofd.

Nog altijd is zij in diep gepeins verzonken en houdt zij de droomerige oogen op de toekomst gericht als de bekoorlijke Sibylle van Cuma die naar het oogenblik haakt waarin zij voor luttel levens den zonnegod de bloem harer jeugd ten offer zal brengen. Verziende Deiphobeä, schakel tusschen de verwarring van het heden en hetgeen volgen moet, wat leest gij in het onmetelijke? Een engelengedachte speelt haar om de lippen, lieflijk als de hemelsche glimlach van da Vinci's Gioconda. Zij heeft gezien hoe haar droombeelden waarheid werden en daar is vreugde in haar ziel als in het hart van den vermoeiden bedevaartganger wanneer hij den trotschen koepel van S. Pietro in Vaticano immer duidelijker ziet verrijzen uit het morgenrood.

Italië, hoor de bede van een vreemdeling die u liefheeft:

Dat de gelukkige dagen uwer naderende grootheid de reuzengedachte van Dante's *Rigenerazione morale* mogen verwezenlijken!

In dit eene zij u alles geschonken.

Viva Italia, la bella!

Wij stonden in het ruim te staren.

Eindelijk sprak ik, Maudlief, ge weet dat ik een zoon

ben van het vurige Insulinde; mijn geboortegrond is mij dierbaar. Herinnert ge u nog wat ik u voor eenige dagen van Telaga Warna vertelde?

Maud zag mij aan en het was mij wel te moede.

Lang daarna daalden wij hand aan hand met tragen schred de marmeren treden af. Beneden wandelden wij nog eens het koor rond en het kwam mij voor dat S. Carlo in zijn doodkist van zilver en bergkristal zich uitermate behaaglijk moest gevoelen tusschen de schatten door een geloovige menigte om hem opgehoopt. Zou de heilige Kardi-naal, dacht ik, wel eens een aardsche liefde in zijn godvruchtig hart gekoesterd hebben? En welke vrome bespiegelingen vereenigden dan zijn strenge bidcel met het wulpsche boudoir van eene of andere folle maitresse?

Wij traden de kerk uit en de drukte daarbuiten hinderde mij. In ons hotel gekomen raadde ik haar aan een oogenblik te rusten voor wij straks nog eens naar de Brera zouden gaan. Een handdruk was verder voldoende.

Ik zocht mijn kamer op en voelde mij ontstemd. Daar was bitterheid in mijn gemoed en mijn onreine wereldkennis achtte zich klein tegenover haar onschuld.

In den Bijbel of in den Koran staat ergens geschreven dat hij die zich zelf overwint sterker is dan die een stad inneemt.

Schoone woorden!

Welnu: Satan, ga achter mij.

Een uur later was ik op weg naar Rome, waar ik viel in handen van Irena, de kleine zwarte heks.

LA TRAVIATA.

Trovommi Amor del tutto disarmato,
Ed aperta la via per gli occhi al cuore
Che di lagrime son fatti uscio e varco.

Wie de Italiaansche meren bezocht heeft, kent ook de Villa Recalcati bij Varese, met haar park gebouwd en aangelegd als rustoord en zomerverblijf, uitsluitend voor eenige weinigen onder de grooten en machtigen in den lande, nu — wat de tijd al niet verandert! — een van die nieuwerwetsche karavansereien, steeds gereed iedereen te ontvangen, hij moge dan een iemand wezen of een niemand, zoo hij slechts geacht kan worden de middelen te bezitten om aan de eischen eener in de lengte loopende hotelrekening te voldoen; een van die z.g. ontspannings-plaatsen waar intrige zich vetmest op doodelijke verving en gemeenplaatsen zonder voorbehoud, zooals de holle appel van Sodom gedijt en zelfs nog een goed figuur maakt in de dorre, verschroeiide woestijn.

Hij zat op het terras, in zich zelf gekeerd, luisterend naar het aanruischen van den nacht, denkend aan verloren geluk, zich afvragend of zulk een wond ooit zou kunnen heelen.

Uit het gefluister der avondkoelte rees plotseling een rijke, volle vrouwenstem, zacht en teeder, klagend opgaand in die hartstochtelijke bede van Violetta, la traviata.

Smekend klonk het hem toe: de zoete, smachtende melodie van den meester, door haar begeerte tot hooger uitdrukking gebracht; haar eigen verlangen in haar eigen woorden.

Cordoglio, carino mio, noi lasceremo,

begon zij te zingen, vleiend, half vreezend het nachtlied te overstemmen van de klimop over haar balkon, want alleen voor hem was het dat zij daar stond, en in de kamer naast de hare Zoo, bevend van ontroering, zong zij hem toe en met de *aura del lago* die door de bladeren ritselde, bereikte hem haar gloeiende bekentenis, weelderige klanken, trillend van onzalig vuur, ongestadig en weifelend, als de schoone bloemen in den hof, die sidderend het hoofd nijgen wanneer de schuifelende adder haar stengel beroert.

Hij kende die stem, maar nooit was zij hem zoo nabij geweest. Haar geheele ziel ging nu tot hem uit en zijn kracht begon hem te ontzinken, staande als man tegenover den wil eener vrouw. En zulk een vrouw, die buigzame, sierlijke, slanke Genueesche met de sprekende, zwarte oogen, waarin zoo menig een zich had gek getuurd, waarin het geheim lag van een verwoest huwelijksgeluk voor zoo menigen dwaas van de eene en zoo menig arm bedrogen slachtoffer van de andere sexe, als de oude douairières elkander geregeld in vertrouwen vertelden wanneer zij 's avonds gezellig aan de whist- en béziquetafeltjes bijeen zaten. De Genueesche stoorde er zich niet aan en zij werd er niet minder om gevierd. Zich bewust van de macht die zij uitoefende, had zij hem dikwijls gadegeslagen in zijn smart

en eenzaamheid. Dat hij haar bleef mijden, wekte haar ontevredenheid. Waar alles, verblind door een fonkelende schoonheid, haar te voet viel, zou deze enkele niet achterblijven. De buitensporige hulde en vereering der anderen verachtend, zich niet tevreden stellend met een bewondering die hij haar niet kon onthouden, tartte zij hem hooghartig onverschillig te blijven. En dan weder legden haar oogen beloften af, welker vervulling slechts afhankelijk gesteld werd van het betalen eener schatting, die hij niet kon opbrengen zonder het graf oneer aan te doen. Liefde wilde zij, waarachtige liefde, waanzinnige liefde — en al wat daaraan hing, als bijzaak. Het behoorde tot de voorrechten van zulk een heerlijk, jong lichaam als het hare, zulke eischen te stellen; het was plicht die eischen na te komen. Waar zij gebod, moest al het andere zwijgen; niemand zou zich aan zijn schuld onttrekken. Aan haar stond het dan aan te nemen of te verwerpen wat haar rechtvaardig toekwam.

Hoe meer zijn droeve eenzelveigheit haar macht ontkende, hoe meer haar lust zich tegen den teugel keerde.

En zoo klonk het op dien zomeravond: Eerbewijs verlangt mijn schoonheid niet; het is mij van geen waarde; liefde wil ik en liefde alleen.

Een halfgeopende rozeknop viel aan zijn voeten neder. Hij nam de bloem tusschen zijn vingers, langzaam, besluiteloos, wetend dat zij met ingehouden adem over de balustrade leunde om te zien wat hij er mede zou doen.

„Papa, waar zijt ge?” riep een kinderstem.

Een klein meisje kwam zoekend naar buiten.

„Waarom zit ge hier zoo heelemaal in uw eentje? Ik ben gekomen om u goeden nacht te kussen! Maar eerst moet ge wat vertellen.”

Hij nam het kind op den schoot en terwijl het aardige, blonde hoofdje hem tegen den arm rustte, verhaalde hij zijn dochttertje van een schitterende ster die eens in den hemel leefde. Ongelukkigerwijze verloor zij echter haar hooge plaats aan het uitspansel en, nedervallend op de aarde, werd zij tot een paarl, schooner dan eenig kleinood dat ooit door menschenoogen werd aanschouwd. Maar het wilde zoo, dat zij terecht kwam in het slijk van den grooten weg en dit zou haar einde geweest zijn, had niet een voorbijganger toevallig iets zien schitteren met heerlijken glans in de smerigheid en viezigheid onder zijn voeten. Hij raapte de paarl op en nam haar mede en beproefde haar te zuiveren van het vuil dat aan haar kleefde. Zijn moeite was vergeefs; nooit slaagde hij er in haar terug te brengen tot haar vroegeren staat van reinheid en volmaaktheid; zij was onherstelbaar gemerkt door haar aanraking met het lage en gemeene; de smet bleef en kon niet worden weggenomen. Toch was zij wonderbaar om aan te zien, een sieraad van onschatbare waarde, en hij die haar bezitten mocht, rekende zich daarin gelukkiger dan een prins of een koning of een keizer. Misschien had hij gelijk.

„Leeft die man nog, papa?”

„Neen, hij is dood.”

„En waar bleef de paarl toen hij stierf?”

„De paarl stierf vóór hem. Dat wil zeggen hij moest haar afstaan en zij werd teruggevoerd naar de plaats die haar in den beginne was aangewezen. Wat eeuwig leven zal, moet eerst deze aarde verlaten, van zich schudden. En nu schittert zij en blinkt zij, en haar glans is meer zichtbaar dan ooit te voren, want groote kunstenaars hebben de geschiedenis van die gevallen ster verteld in schoone woorden en

in schoone muziek. Toen zij dat gedaan hadden, kwamen weder anderen en zeiden dat het allemaal dwaasheid was en mallepraat; dat zoo iets nooit zou kunnen gebeuren.”

„Hoe jammer!”

„Erger nog: de dingen die altijd in morsigheid leven en zich in het slijk wentelen, niet omdat het toeval hen daar bracht, maar omdat zij het zelf zoo verkiezen, begonnen zich trotsch te verheffen toen dit alles bekend werd; nu men vertelde dat eenmaal een ster van den hemel in hun gezelschap gevonden was, een paarl der paarlen, verbeeldden zij alle zich edelgesteenten te zijn van het zuiverste water, en sommige menschen geloofden het.”

„Hoe dom!”

Na een oogenblik van stilte hernam de kleine meid:

„Zoudt ge gaarne zulk een paarl vinden, papa?”

Hij antwoordde niet, maar van het balkon kwam een zacht snikken, half overstemd door het meedoogend ruischen van de klimop.

„Kom nu met mij mede,” zeide hij.

„Mag ik die roos hebben?” vroeg de kleine.

„Neen,” luidde het kortaf.

De bloem van zich werpend, voegde hij er aan toe:

„Zij is verwelkt. Ge krijgt andere rozen van mij en betere — morgen. Kom nu mede.”

Zijn dochttertje bij de hand nemend, verliet hij het terras.

De vrouw zag uit in den nacht. Door den nevel harer tranen ontwaarde zij niet het flonkeren der andere werelden hoog boven het geboomte; zij tastte en gevoelde slechts duisternis. Die rozeknop, haar gift, paste niet in de hand van een kind. Had zij alle recht van gemeenschap met onschuld des harten verbeurd?

Niet wenschend haar terug te zien, terwijl toebereidselen tot zijn vertrek gemaakt werden, bracht hij den volgenden ochtend door in Varese. Het is een zekere waarheid dat wij den draad van ons leven afspinnen in onwetendheid; de schering en inslag onzer daden is een voortdurende bespotting van ons ijdel en onmachtig pogen.

Van zins een afscheidsbezoek te brengen aan den schutspatroon der stad, San Vittore, was het dat op den drempel van het kerkportaal zijn lot hem tegentrad. De Genuesche had daarbinnen troost gezocht in het gebed; haar gelaat zag ernstig bleek onder den zwaren, zwarten sluier. Twee donkere oogen werden tot hem opgeslagen, smeekend nu; het gebieden had een eind. Onder de wimpers, vochtig van het schreien, lag niet te dooven gloed, een sprank van hoop in haar droefenis. Zou hij, boven alle stervelingen uitverkoren, de paal opnieuw gevonden hebben?

De schrijnende wond deerde hem niet meer. Hij keerde zich van het graf waarin een dierbaar en heilig verleden lag te rusten en strekte de armen uit naar het eerste rood van een nieuwen dag.

In de holte van haar linkerhand hield zij thans geheel zijn toekomst gevat; volg mij, zeide zij, en zie niet om.

Arme vergeten lief daarginder onder het groene gras!

DE KRANKZINNIGE VAN S. MARIA FORMOSA.

Ethel groet Humphrey.

Ge weet, mijn waarde, welk noodlottig toeval mijn linkerknie dusdanig beschadigde, dat ik verplicht zal zijn geruimen tijd mijn kamer te houden. Dit is zeer onplezierig. Gij, die mij niet anders kent dan als een onverbeterlijken luiaard, wiens hoogst geluk besloten ligt in de woorden gemak en comfort, gij zult misschien bij den eersten aanblik denken dat rust, hoezeer dan ook gedwongen, mij slechts aangenaam kan wezen. Dan vergist ge u echter. Traag als ik ben, houd ik van beweging, mits deze de grenzen van een vadsig rondboemelen niet overschrijde. Ik wil de wereld een weinig onder de oogen zien. Maar op mijn gemak: al zafjens, zoetjens. Groote vermoeyenis kan, dunkt mij, niet gunstig werken op het menschelijk organisme. Daarom vereer ik Venetië als een bij uitstek gezonde stad; men wandelt daar in een gondel. Wat weerga, ik reis voor mijn genoegen! Zou ik dan reeds vóór het ochtendgloren de schoonste droomen vaarwel zeggen om mij het dwangjuk van een Baedeker op de schouders te laden en volgens diens aanwijzing rondsjokken in een museum van antiquiteiten, als ik liever een

frisch meisjesgezicht zie? Zou ik er dan mijn heil in zoeken volgens den wensch van een ondraaglijken Guide Diamant de catacomben door te jakkeren achter een haastigen geleider als ik op dat oogenblik bij voorkeur zou verwijlen aan de voeten der Kapitolijnsche Venus? De zucht mijn arm brein stelselmatig vol te proppen met indrukken die ik toch niet alle te gelijk verdúwen kan, is mij vreemd. Ik verbaas er mij dikwijls over, hoe menschen, die zelf verklaren dat een enkel garnalenpastaetje hun maag overstuur zou helpen, hun hoofd beschikbaar kunnen stellen voor ieder en voor alles, zonder onderscheid. Wat te denken van de hersenen dergenen, die, na veertien dagen oponthoud, te Rome bijvoorbeeld, verklaren, dat zij alles gezien hebben en dit met een gezicht alsof hun *doing things* de eenige ware methode was.

Ik word knorrig, als ik aan zulke lieden denk.

Heb ik niet dikwijls benden volks in vollen ren door de Loggie en Stanze van Rafaël zien stormen, terwijl zij zich nauw den tijd gunden rechts of links te zien in hun steeplechase naar de Sixtijnse kapel, waarvan zij nog eventjes vóór drieën de schoonheden wilden doorgronden? Ben ik niet vele malen opgeschrikt door luidruchtige groepen, uit alle natiën saamgesteld, kleurig als lappendekens, die, een wervelwind gelijk, de kabinetten van het Belvedere kwamen doorstuiven, oogenschijnlijk met geen ander doel dan het uitgillen van de plichtmatige „*splendid's*”, „*groszartig's* en dergelijke, zoodra zij één of twee kruisjes in hun handboek ontwaarden? Eilieve, als het *splendid, groszartig* is, waarin ge niet mistast, breidel uw dolle vaart en verwaardig u een oogenblik stil te staan bij den Laöcoon, bij den Apollo, bij zooveel meer. Maar ach, reeds zijt gij doorge-

waaid naar het uiteinde der *Sala degli Animalì*, want ge hebt haast, het geheele Vaticaan moet vandaag afgewerkt worden.

Toon denzulken een Chineesch jaja-poppetje of de glorie van de villa Ludovisi, het is hun volstrekt onverschillig, mits zij later kunnen zeggen: wij hebben den beroemden Juno-kop gezien. Geen vloekwaardiger huichelarij dan hun geteem over kunst.

Ge lacht; ik ben weer op mijn stokpaardje. Stel u gerust, heden heb ik wat anders dan zulke opwellingen van toorn die u geen schrik zullen aanjagen, daar ge er reeds voldoende aan gewend zijt. Het wordt echter tijd, dat ik een geregeld begin maak. Weet dan, dat ik thans te Padua ben; waarom weet ik zelf niet recht. Ik logeer in het hotel Fanti en mijn gedwongen thuisblijven is oorzaak dat ik mij gruwelijk verveel. Ik zou kunnen luisteren naar het gebabbel van Mariannina. Deze trok echter devotelijk naar S.-Annunziata, waar zij een kleinigheid met de Heilige Maagd te vereffenen heeft. Er zat niet anders op, dan mijn verwaarloosde correspondentie ter hand te nemen. Ik dacht het eerst aan u. Ge hebt wel eens gevraagd om reisontmoetingen. Amuseer u met de volgende.

Een week of wat geleden, het was in de lagunenstad, stond ik op een fraaien morgen voor de poort van het Paradijs, zonder daarom nog in eenig opzicht op een Peri te gelijken. Het was vroeg en zeer stil, zoo stil als het in de morgenuren te Venetië kan zijn buiten de onmiddellijke nabijheid van den Ponte di Rialto, van de Piazza, van de Riva. Slechts bij groote tusschenpoozen kwam er iemand

Tjampoeran.

voorbij, die met verwonderde blikken naar den onbeweeglijken *straniero* keek. Ik leunde namelijk onverschillig tegen de leuning van het brugje en had tot meerder gemak achtere-loos weg mijn ellebogen op het ijzer geplant. Een houding, noch verheven, noch schilderachtig, maar onuitsprekelijk weldadig. Ik ging op in onbestemde ledigheid. Wat komt der volmaakte zaligheid meer nabij dan een welbegrepen *dolce far niente*? Daarom kweek ik in mijn binnenste zorgvuldig het streven aan naar zelfgenoegzame kalmte als bron van alle geluk en wijsheid. En wat er om mij heen gebeuren moge, het heerlijk verschiet van een *Nirvana* is daar, om mij staande te houden in deze wereld van boosheid,

Ik genoot op dat oogenblik. Het was mij zoet, droomerig het spel te volgen van de zonnestralen die al meer en meer veld wonnen op den ouden klokketoren en onbescheiden de hier en daar openstaande vensters binnengluurden. Ik verheugde mij in het water dat stillekens langs de *pali* kabbelde en tegen de steenen treden der woningen drong. Ook gaf de *Porta del Paradiso* zelf aanleiding tot gepeins. Hoe het kwam weet ik niet, maar haar onversierde eenvoud voerde mij tot de bronzen deuren van S. Giovanni Battista, waarvan Michel Angelo zulk een schitterend getuigenis gaf. En toen mijn gedachten te Florence waren, herinnerde ik mij de Duitse dame naast wie ik eenmaal aan tafel zat. Zij was van goede familie, had een lief gezicht en blijkbaar ook een bekwame modiste; zij was noch te voorkomend noch te stug en gedroeg zich in één woord zóó welvoegelijk dat zelfs de strengste criticus geen enkele aanmerking op al haar doen en laten had kunnen verzinnen. Toch maakte zij een onaangename indruk, want zij was volstrekt onbevallig. Daartegenover stelde ik een ongeveer veertienjarig meisje

dat eens op een regenachtigen avond in de *Portico degli Uffizi* mijn aandacht had getrokken. Een venter had zijn stalletje opgeslagen bij het beeld van Cosimo de' Medici en bood zijn waar aan, een zeker kruid, dat boven en behalve een erkende geneeskundige kracht nog de onwaardeerbare eigenschap bezat, ontrouwe minnaars en minnaressen terug te voeren. De man, die over een alles medesleepende welsprekendheid gebod, was werkelijk aardig en niet minder vermaakte mij het grootendeels vrouwelijk publiek, dat zich voor eenige *soldi* vrijheid van hoofdpijn en ongestoord bezit van den aangebedene wenschte. Een allerlieft, maar sjofel gekleed deerntje scheen groot belang in het wondermiddel te stellen, doch de noodige fondsen te missen. Dit was te verhelpen en zoo geraakten wij met elkander in kennis. Nu heb ik zelden zooveel sierlijkheid van houding en van beweging aangetroffen als bij dit kleine nest, dat ook al een vriend had, wiens liefde vastgespijkerd moest worden. In weinig meer dan lompen gekleed, was zij bij ontstentenis van een zakdoek verplicht haar neus te snuiten met de vingers alleen. Toch was haar worstelen met een oud, baleinloos regenscherm, dat niet verkoos opgezet te worden, zóó bekoorlijk en elegant, dat de rijke Duitse dame, vergeleken bij dit levendig schepseltje, wel een houten mannekijn geleek. Deze donkeroogige Florentijnsche zal elke kleederdracht tot adel voeren, terwijl die van Pruisen nimmer iets anders kan zijn dan een vormlooze kei, zij het ook in goud gevat.

Nu mijn geest aldus verwijde bij de sierlijke en geestige dochteren van Toscane, dacht ik na over de eigenaardigheden, die haar van de andere Italiaansche zusters onderscheiden. Ik toetste mijn waarnemingen aan elkander en wilde

voor elke bijzonderheid een historischen grond hebben. Enfin, ouder gewoonte was ik een weinig aan het soezen. Zoo voortmijmerend, begon ik mij juist te verwonderen over het verschijnsel, dat te Venetië en te Florence de hoogere standen meer schoons bieden dan de lagere, terwijl te Napels en te Rome daarentegen de vrouwen uit het volk verreweg de kroon spannen, toen mijn doelloos dwalend oog onder de poort uit de *calle* een jong meisje zag aankomen, dat een treffende uitzondering op mijn algemeenen regel bood, want zij was een Venetiaansche uit de kleine burgerij en zeer schoon.

Daar ik het lange staan moe begon te worden en het vrij wel onverschillig was welken weg ik zou inslaan, kwam het bij mij op, haar te volgen, daar ik evengoed die richting kon aannemen als eenige andere. Zij wipte S. Maria Formosa binnen, na tersluiks eventjes omgekeken te hebben. Zonder er bepaald bij te denken, trad ook ik het heiligdom in en vond haar alreede nedergekniel in aandachtig gebed. *A dénoûment galant commencement dévot*, dacht ik en zett'e mij neder op een der banken, waar ik een afwachtende houding aannam. Behalve zij en ik en een paar anderen, die hun plichten ten opzichte van het Opperwezen vervulden, was er nog een oude heer in eenigszins wonderlijk gewaad, nademaal hij bij de toenemende hitte een sjaal over zijn versleten jasje had geknoot en op lang gebruikte pantoffels liep. De rest, hoewel slordig, kon bij niet al te hooge eischen althans voor ordentelijk gemeend doorgaan. Zelfs bewees een smal grauw randje om den hals, dat ook aan linnengoed eenig zorg was besteed. Zijn uiterlijk was niet terugstootend, maar haveloos, en had iets dat men waarneemt bij menschen die gekweld worden door

onaangename gedachten. Met de diep in hun kassen liggende oogen, scheen hij rusteloos een onzichtbaar iets te volgen. Hij maakte een vreemden indruk. Hoewel ik niets met den man te maken had, nam ik hem zoo nauwkeurig op, daar zijn zonderlinge handelwijze mij hiertoe aanspoorde. Hij slofte namelijk op mij toe, niet rechtstreeks, maar steelsgewijs, alsof ik het niet zien mocht. Vervolgens begon hij om mij heen te draaien als iemand die geld ter leen wil vragen, maar niet durft. Mijn eerste gedachte was dan ook dat ik te doen had met een van het bandietenras, dat vooral in Italië zoo weelderig bloeit. Tegen de theorie van Malthus in, hebben die menschen naast nijpend gebrek aan brood, steeds een ijzingwekkend aantal kinderen. Hun genie zou de wereld op de baan der beschaving in een oogwenk eeuwen vooruit doen springen, als het niet zoo wredelijk miskend werd. De vervolgingen waaraan hun onnoozelheid blootstaat, schreien ten hemel. Verongelijking brengt hen er toe, het geheele menschelijk geslacht gering te achten, hoewel slechts de schaduw van een *carabiniere* voldoende is hun een doodschrik op het lijf te jagen. Hun fier gemoed versmaadt alle rijkdommen, toch moet het u niet verwonderen hen voor een kwartje Hollandsch te zien kruipen. Arme drommels, die slechts door veel leed zoo verachtelijk laag konden zinken. Bedelaars bij dag; erger bij nacht.

Zulk een meende ik voor mij te zien.

Mijn vermoeden vond bevestiging in het feit dat hij op dezelfde bank kwam zitten als ik en langzaam naar mij toe schoof. Ik besloot hem na gedaan verzoek een *lira* te geven en daarmee basta. Eindelijk zat hij vlak naast mij, zonder nog een woord geuit te hebben. Daar ik gehoord had van droevige gevolgen eener al te innige aanraking met Italiaansche

kleederen, die gedragen worden, stond ik op om mij te verwijderen. Hier opende de onbekende het gesprek:

- Signore!
- Signore?
- Vergunt u mij u een vraag te doen?
- Zeker. (Ik had de *lira* klaar)
- Mag ik weten of u dat meisje kent?
- Welk meisje?
- Dat daar geknield ligt.
- Mag ik vragen, wat het u aangaat?
- Zeer veel, zeer veel. Kent u Francis Drage?

Nu had ik wel een flauwe, aan aardappelen verwante notie van zekeren Francis Drake, maar Drage was mij te eenenmale onbekend. Ik antwoordde dus dat ik niet de eer had.

— Vreemd, zeide hij. Ik ben zelf Francis Drage en heb het genoeg mij aan u voor te stellen. Francis Drage mijnheer, Francis Drage.

— Zeer aangenaam kennis te maken. Maar ik heb niet veel tijd; mijn bezigheden roepen mij naar huis. Ik ben zoo vrij u te groeten.

— Een oogenblikje, mijnheer, een oogenblikje. Ik bid u sta mij een oogenblikje toe; niet voor mij, maar om u zelfs wil.

Dit zeggende greep hij mij bij een knoop en zag mij zoo smeekend aan, dat het onmenschelijk geweest zou zijn, hem iets te weigeren. Ik was echter nog besluiteloos, toen hij mij vroeg of ik Engelsch sprak. Een bevestigend antwoord leidde hem er toe mij in die taal nogmaals dringend uit te noodigen, naar zijn mededeelingen te luisteren. De zaak was van gewicht. Toch maakte hij geen begin. Een en ander saamgenomen, bracht mij op de gedachte, dat ik met een krankzinnige te doen kon hebben, en ontwikkelde

zich het denkbeeld, den heer Drage onder bescherming te stellen van een of anderen politie-agent. Ik voelde mij niet recht op mijn gemak. Een oude juffrouw had mij eens verschrikkelijke verhalen gedaan van onschuldige vreemdelingen, die spoorloos verdwenen waren. Daarom bedacht ik een kriegslist, ten einde mij van dezen vreesaanjagenden mensch te ontslaan. Wij moesten eerst de kerk verlaten, dan zou ik hem onder eenig voorwendsel brengen naar een koffiehuis, dat ik in de buurt opgemerkt had, en vervolgens een der bedienden een wenk geven, dat de hulp der heilige Hermandad gewenscht werd.

Nog was ik aan het overleggen, toen hij dringender dan ooit herhaalde, dat hij mij iets te zeggen had. Ik stelde hem voor mij te vergezellen naar het nabijgelegen *caffé*, waar wij een meer geschikte plaats tot spreken zouden vinden dan in het huis Gods. Mijn voorslag werd met graagte aangenomen. Hoewel wij slechts een korten weg af te leggen hadden, hield ik hem goed in het oog, terwijl hij zwijgend naast mij voortslofte. Op de plaats onzer bestemming gekomen, merkte ik hoe de *camerieri* een blik van verstandhouding met elkander wisselden, gevolgd door een schalksch gegrijs. Ik bestelde een *caffé nero* voor mij zelf; mijn metgezel legde meer verlangen naar een *granita* aan den dag. Terwijl hij bezig was de zoetigheid te genieten, huichelde ik belangstelling in de Romeinsche nieuwtjes en verwijderde mij, onder voorgeven de *Fanfulla* te zoeken. In een zijlokaal verzocht ik den eigenaar van het *établissement* de politie te verwittigen, opdat zij voor den zonderling zorg mocht dragen.

— Zijn familie zal hem straks wel laten halen, mijnheer; hij is gek.

— Dat meende ik al. Gevaarlijk?

— Och neen, mijnheer, de goedheid zelf. Hij spreekt gaarne met vreemdelingen. Hij komt hier wel meer.

— En zou hij gehaald worden?

— Zeker, mijnheer. Het verwondert mij, dat zij er nog niet geweest zijn.

Dus gerustgesteld, keerde ik tot mijn tafeltje terug. Ik wilde wachten tot iemand voor hem kwam opdagen.

Nauw had ik mij gezet toen hij mij vragend aanzag.

— Heeft mijnheer er iets tegen, dat ik een sigaar opsteek?

— In het minst niet.

— Ik heb geen sigaren bij mij.

Ik begreep den kieschen wenk en bestelde een paar van de wanstaltige en ongeurige bruine rolletjes, die men in Italië sigaren noemt.

De grijsaard deed zich te goed. Hij leunde in gemakkelijke houding achterover en scheen aanstalten te maken tot openbaring der gewichtige zaken, waarvan hij gesproken had, toen een zeer klein meisje, met het gezicht van een oud vrouwtje, plotseling door de deur keek en hem als het ware van schrik deed verstijven.

— Aha, — deed een snerpnd stemmetje zich hooren, — ik wist wel waar ik je vinden zou.

De aangesprokene boog het hoofd en trachtte zijn sigaar weg te moffelen.

— En heb je weer om tabak gevraagd? Hoe dikwijls heb ik je al niet voorgehouden dat je niet bedelen mag, zeg?

Het kind trad nader.

— En wil je nu wel dadelijk mee naar huis gaan; we hebben je den geheelen morgen gezocht.

Ik was zeer verbaasd.

— Ik vraag u verschooning, mijnheer, helderde de kleine op; dit is mijn grootvader. Ik moet op hem passen en hij loopt altijd weg.

— Lieve Gemma, klonk het onderdanig, ik had mijnheer wat te zeggen.

— Ja, antwoordde het stemmetje, zeker weer van Bice op het kerkhof. Kom, oude man, ga mee. Daarop zich tot mij richtend: Hij is niet wel bij het hoofd.

Grootvader en kleindochter hadden mijn belangstelling of liever nieuwsgierigheid in hooge mate opgewekt, vooral toen Bice van, het kerkhof zich in de zaak mengde. Daarom vroeg ik de kleine, met allen eerbied verschuldigd aan haar voogdijschap over den krankzinnige, of het niet mogelijk zou zijn, eenige oogenblikken langer van hun gezelschap te genieten. Na eenig praten over en weer werd mij de gewenschte vergunning geschonken onder de volgende twee voorwaarden:

1. Ik zou zorgen dat zij om drie uur weder thuis waren.

2. Wij zouden niet in het *caffè* blijven, noch gaan wandelen, maar een overdekten gondel nemen om een weinig rond te toeren.

Oorzaak van de laatste bepaling was, dat juffrouw Gemma niet in het openbaar gezien wilde worden met grootpapa, want dan lachten de menschen haar uit, zeide zij. Hier nu kan wel wat van aan zijn, ik weet al niet wie van beiden het gekst togetakeld was.

Zeer vroolijk over mijn ontmoeting, besteeg ik met mijn nieuwe kennissen het ontboden vaarttuig, en gebod den gondelier ons naar het *Canal Grande* te brengen. Ik had een voorraadge sigaren meegenomen.

Het kind beval den grijsaard zich fatsoenlijk te gedragen en ging toen meer naar voren zitten, om vrijer uitzicht te hebben, terwijl wij, heeren, in het kajuitje bleven.

Een frisch koeltje temperde de anders om dezen tijd vrij drukkende warmte, en wij gleden langzaam voort tusschen de verwaarloosde paleizen, overblijfsels van vroegere grootheid. Om ons heen dartelde de zon over het water, om het tooneel wat levendigheid bij te zetten. Het was een vriendelijke middag.

Mijn wonderlijke vriend bleef langen tijd zwijgen, hoewel hij nu en dan de hand aan het hoofd bracht als zocht hij zich iets te herinneren.

Eindelijk begon hij op gedempten toon, naar voren wijzend:

— Kan zij ons hooren?

Ik giste van neen.

— Heeft ze niet gezegd dat ik krankzinnig ben, fluisterde hij verder.

Ik antwoordde dat ik het niet gehoord had.

— Ja, hernam hij, ik weet zeker dat ze het gezegd heeft. Ze zegt het altijd tegen iedereen. Maar zeg, zie ik er uit als iemand die niet wel bij het hoofd is?

— Volstrekt niet.

Na eenige oogenblikken voer hij voort:

— Ziet ge, het schijnt misschien wat zonderling, vanmorgen in de kerk, maar ik meen het goed met u. Het is slecht een meisje ongelukkig te maken.

Ik zag dat wij terecht kwamen bij het juffertje van de Porta del Paradiso. Nu zou ik ieder ander, die zich een oordeel over mijn handelingen aanmatigde, allicht op andere wijze te woord gestaan hebben; hem zeide ik, dat de bewuste mij

volstrekt vreemd was, dat snoode handelingen te haren opzichte geenszins op mijn program stonden.

— Wat niet is, kan komen. Het is zeer slecht, een meisje ongelukkig te maken.

Ik gaf hem dit met hart en ziel gewonnen.

Hij zat aan zijn sjaal te plukken.

— Want, viel hij plotseling uit, men denkt niet aan de gevolgen. Het is geen onbescheidenheid die mij doet spreken maar medelijden, medelijden ik wil niet hebben dat anderen zullen worden als ik. Het is mijn eigen schuld. Ik ben een ongelukkige oude man, ik ben een slechte oude man.

Zijn stem stakte en ik meende vochtigheid in zijn oog te zien.

Hij wendde zich een weinig af.

Na een lang zwijgen schoof hij weder nader en hervatt'e:

— De menschen zeggen, dat ik gek ben, maar zij weten niet wat zij zeggen. Ieder die zijn verstand gebruikt kan zien dat het niet waar is. Zeg zelf, ben ik gek?

— Neen, zeide ik.

— Maar weet ge wat het is, ik ben bang om alleen te zijn. Als Bice weet dat er niemand bij mij is, komt ze naast mij staan en laat mij haar ring zien."

Hij huiverde.

— Zij kan ons toch niet hooren?

Ik stelde hem gerust.

Snel maar zacht sprekend, ging hij voort, terwijl hij gestadig naar het deurtje keek.

— Mijn vader woonde te Londen en was rijk. Hij wilde een koopman van mij maken, gelijk hij zelf was. Maar ik had meer aanleg voor de schilderkunst en zoodra ik het erfdeel

van mijn moeder in handen kreeg, ging ik naar Rome. Daar leerde ik Bice kennen. Ik zag haar het eerst in S. Cecilia in Trastevere. Niet slechter of beter dan andere jongelieden maakten wij kennis. Wij beleefden een gelukkigen tijd.

— De dood van mijn vader riep mij naar huis. Toen ik gaan zou, gaf ik haar een ring, een eenvoudigen ring, als onderpand mijner trouw. Het deed mij pijn haar vaarwel te moeten zeggen al was het ook voor korten tijd. Zij was schoon en ik had haar lief.

— Ik bleef geruimen tijd in Engeland en trok van daar naar Parijs. Zij zond mij brief op brief, maar hoe gaat het als men ver van elkander is en nieuwe indrukken de oude herinneringen uitwisschen? Het begon mij te vervelen al tijd door op klagenden toon van mijn beloften te hooren. Ik was immers een vrij man? Daarbij kwam, dat ik te Parijs veel in aanraking kwam met een Italiaansche familie. Een der dochters uit dat huisgezin..... Om kort te gaan, ik verried de liefde van haar, die voor God mijn echtgenootte was en huwde een andere. Dat is nu al meer dan dertig jaar geleden. Kort daarop werd mij uit Rome bericht dat Bice overleden was. Het greep mij aan, maar al spoedig dacht ik er niet veel meer over na.

— Nu stak ik eens in het jaar naar Engeland over en het was mij gewoonte geworden bij die gelegenheid het graf mijner ouders te bezoeken. Zij liggen begraven bij C. in Yorkshire. Wij bezaten vroeger in die streek een landgoed, waar beiden gestorven zijn.

— In den winter van 1849 was ik op een ochtend weder naar het kerkhof gewandeld, dat tamelijk ver buiten de kom der gemeente ligt. Het hek stond open want de doodgraver

wist dat ik komen zou. Er was den vorigen nacht veel sneeuw gevallen en vreemd stak de grijze lucht tegen de witte boomen af. Het was rustig en stil. Bij het graf gekomen, hoorde ik het kerkklokje in de verte elf uur slaan. Elke kleinigheid staat mij voor den geest, of het zoo pas gebeurd is. Ik had mij gebukt om een takje van een der rozestruiken op te binden. Toen ik mij weder oprichtte (hier greep de grijsaard mij zenuwachtig bij den arm), toen ik mij weder oprichtte, zag ik Bice aankomen. Ik wilde haar ontvluchten, maar ik kon niet. Langzaam trad zij nader met de handen saamgevouwen, gelijk ik haar had gekend in de schoone dagen van ons kort geluk. Alleen haar gelaat was veranderd. Zij zag bleek en haar oogen hadden de wilde, starende uitdrukking van iemand die ijlt. Toch sprak zij niet, en dat zwijgen van haar kleurlooze saamgeknepen lippen greep mij zoo geweldig aan, dat het mij was of alle levenskracht mijn hart ontvlood. Dat ik toen mijn verstand niet verloren heb, zal mij steeds een raadsel blijven. Eindelijk, het scheen mij een eeuwigheid, stond zij naast mij; langzaam hief zij de handen op en toonde mij den ring aan den vinger. Het werd mij duister voor de oogen en ik viel bewusteloos aan haar voeten neder. Hoe lang ik zoo gelegen heb, weet ik niet. Toen ik weder bij kennis kwam, was zij verdwenen. Ik trachtte mij diets te maken, dat het een verschrikkelijken droom was geweest, maar haar voetstappen in de sneeuw lieten mij geen twijfel. Het werd mij bang en ik verliet haastig het kerkhof. Na dien tijd ben ik er niet weder geweest.

— En sedert dien morgen volgt zij mij overal. Als zij weet dat ik alleen ben, staat zij naast mij. Ik kan het niet langer verdragen; ik kan niet, ik kan niet."

Hij verborg het gelaat in de kussens en deed met de handen of hij het spooksel wilde afweren. Ik had innig medelijden met hem.

Plotseling sprong hij op. Jonge man, riep hij uit, terwijl hij mij ernstig aanzag, jonge man, God straft mij zwaar. De jeugd is wuft en lichtzinnig, maar als de hartstocht u te machtig wordt, denk dan eens aan den ouden ellendeling van S. Maria Formosa.

— Stil, zeide ik en wees naar het deurtje.

In een oogwenk bedaarde zijne opgewondenheid en had hij weder aan mijn zijde plaats genomen.

Zijn zonderling en afgebroken verhaal, dat ik hier op meer geregelde wijze terug geef, had mijn nieuwsgierigheid slechts ten halve bevredigd. Ik wist nu, hoe Francis Drage krankzinnig geworden was, maar onopgehelderd bleef mij, hoe het kwam, dat de eenmaal rijke koopmanszoon uit Londen, thans zijn treurig en armoedig bestaan voortsleepte te Venetië, onder de hoede van een eigenwijs, klein meisje. Hiernaar te vragen ware onbescheiden geweest. Ook duurde het niet lang of Gemma liet zich gelden en gelastte, dat wij huiswaarts zouden keeren.

Op mijn betoog, dat het nog lang geen drie uur was, moest ik bemerken, dat de jonge juffrouw een tijdrekening op haar eigen hand had en alle horloges als onbetrouwbaar minachtte. Ik wilde niet ongehoorzaam zijn aan het koppige persoontje.

Zij woonden in een der nauwe straatjes achter het postkantoor, ergens op de derde verdieping. Francis Drage verwaardigde zich, na bekomen verlof, een pakje sigaren in ontvangst te nemen, en hiermede namen wij afscheid.

Ook ik liet mij naar huis varen, verkleetde mij en had aan tafel veel te verduren van een onbeholpen Oostenrijksch echtpaar, dat ik eens een kleinen dienst bewezen had op het Lido, waarin de goede menschen aanleiding vonden mij te martelen met welgemeende, maar vermoeiende attentie's. Na het eten boemelde ik langs de Riva en over de Piazza, om er het lustig gewoel gade te slaan.

Ziehier het verslag van een enkelen dag. Misschien had ik mijn tijd beter kunnen besteden, maar ik ben nu eenmaal zoo.

Als grootvader en kleindochter u belang inboezemen, hoort ge later meer van hen, want ik zag ze weder. Nu scheid ik uit. Mariannina is al lang terug en heeft meer dan eens gevraagd of ik een roman schreef of een brief. Het is haar onmogelijk langer haar tongetje in bedwang te houden.

Nog een enkel woord. Het zou mij leed doen, als ge uit deze geschiedenis wildet besluiten, dat het goed is mooie meisjes na te loopen, omdat men dan soms belangwekkende ontmoetingen kan hebben.

Vaarwel!

VAN HET HONDJE, GENAAMD PICCINO.

Ethel groet Humphrey.

Ge weet, dat ik veel met u op heb en zult het mij daarom niet euvel duiden, dat ik u bijwijken naar 's braven kinderdichters aanwijzing op vriendschappelijke wijze uw feilen toon. Ge hebt akelige hebbelikheden; o. a. deze, dat ge iemand voortdurend aan zijn beloften herinnert. Ik zou u vertellen onder welke omstandigheden ik den heer Francis Drage voor de tweede maal ontmoette, en bij elk volgend schrijven wordt mij dit onder het oog gebracht. Ge begrijpt toch wel, dat ik u al lang tevreden zou hebben gesteld als ik er tijd en gelegenheid geval uw herhaalde aanmaningen in het tegenovergestelde geval uw herhaalde aanmaningen tamelijk vervelend zijn. Ik wil mij nu in eens van de zaak afmaken daar ik toch niet uit kan gaan; na lange droogte kwam een lange regenbui ons aller wenschen te gemoet. Maar weet wel, dat ik ditmaal geen vervolg beloof.

De eerste dagen van mijn verblijf te Venetië logeerde ik in het hotel Britannia, aan het Canal Grande. Daar het echter minder mijn doel is in een gestadige verhuisdrukte van Engelsche, Amerikaansche, Duitsche en andere

families te leven, dan wel door te dringen tot de zeden en gewoonten der bevolking waaronder ik mij voor het oogenblik bevind, huur ik in den regel liever een paar kamers, niet in een *maison meublée*, maar ergens bij een inheemsche familie. Daarom hield ik mij eenigen tijd onledig alle woningen binnen te wippen waar op de luiken geplakte papiertjes aankondigden, dat er *stanze* verkrijgbaar waren. Ik mag dat zoeken naar kamers wel. Hier en daar brutaal weg den boel opnemend, verschaft men zich een, zij het ook oppervlakkig, kijkje in de huishouding van velerlei slag menschen. Na veel afgekeurd te hebben, kwam ik terecht bij een officiersweduwe met drie dochters, die in het beschikbaar stellen van eenige ruimte een niet ongewenschte pensioensverhooging vond. Signora Bifanelli scheen mij een geschikte oude dame, en ook de meisjes waren niet onaardig. Wij werden het met elkander eens en spoedig betrok ik mijn nieuwe woning. Ik had geen reden om mij over deze keuze te beklagen. De vrouw des huizes, met ijver bijgestaan door de jongeren, zorgde uitstekend voor mijn kleine geriefelikheden. Toch waren hier als overal kleine tekortkomingen, die het onvolmaakte der aardse toestanden in een helder daglicht plaatsten. Zoo bleek de oudste dochter een zeer uitgebreide correspondentie te hebben, daar ik niet thuis kon komen zonder haar te vinden voor mijn schrijftafel, waar zij met grooten ijver bezig was brieven in het aanzijn te roepen, waartoe van papier, inkt enz. buitengewone diensten werden gevergd. Hoewel ik een met polkascheiding en ontluikend knevelbaardje versierd jongmensch, dat steeds in de nabijheid van het huis rondzwierf, in deze van medeplichtigheid verdacht, en ongaarne een hinderpaal wilde zijn voor het toekomstig geluk van twee mijner medeschepselen,

vond ik het toch wel een weinig vrijpostig. Ook was de tweede mij dikwijls een doorn in het oog, daar een booze, afgunstige toovergodin haar als een tegenwicht van haar schoonheid groote slordigheid had toebedeeld. Zij was het, die mij 's morgens op mijn eerste gebel mijn *caffé con latte* bracht, waarbij de haastige haast van haar ochtendoilet mij vaak een bos op de wangen joeg, al moest ik erkennen, dat iets ongedwongen schilderachtigs haar niet misstond. Deze bijkans negentienjarige mishandelde verder op onmenselijke wijze haar piano, in de hoop eenmaal de hemelsche gaaf der muziek machtig te worden, om die later weder aan anderen mede te deelen. Het kwam mij voor, dat zij het *feu sacré* stormenderhand wilde vermeesteren, waartoe ongehoorde pogingen in het werk werden gesteld. Ik kan er niet aan denken zonder een koude rilling over mijn rug te voelen loopen. Toch dient haar godsdienstzin geprezen; zij speelde geheel naar voorschrift van de Heilige Schrift: „Zoo laat uwe linkerhand niet weten wat uwe rechter- doet.”

Dit alles strekte er slechts toe, den aanvalligen eenvoud der jongste, Giuseppina, bij verkorting Pina of wel Pinetta, beter te doen uitkomen. Zij was vijftien jaar en ging nog school. Haar jeugd was oorzaak dat ik het lieve kind durfde laten merken hoe aardig ik haar vond, zonder eenige vrees, dat de oude dame hier de eerste kiem zou ontdekken van een aanstaand huwelijk, waarvoor ik als de dood zoo bang ben. Lach maar, Humphrey, lach maar!

Een ezel stoot zich in 't gemeen
Geen tweemaal aan denzelfden steen.

Dit eerwaardige rijmpje, dat met de bijbehorende illustratie den omslag mijner schoolschriften een hoogere strekking gaf, trekt een schoone lijn van vergelijking tusschen de levenswijsheid van het met rede begaafd en van het rede-loos dier. De quintessence der aangehaalde woorden is even zinrijk als beschamend en zou met algemeene beschouwingen over de macht der precedenten als uitgangspunt, een niet onverdienstelijk onderwerp ter nadere bespreking zijn. Stel u voor.... *Sed satis de hoc*....

Pina was mij een goede tolk voor het Venetiaansch dialect. Wij doorkruisten, als zij vacantie had, de merkwaardige stad in alle richtingen en buitengemeen vermaakten mij haar naïeve opmerkingen, die aan alles een zekere lieflijkheid verleenden, tot zelfs aan de steenen leeuwen voor de poort van het arsenaal, die anders verbazend dom kunnen kijken.

Nu gebeurde het in die dagen dat een schrandere bol het sneuvelen van den jongen keizerlijken prins tegen de Zoeloe's tot onderwerp had gekozen van een soort operette, waarin groote voorrang aan de dames van het ballet werd toegekend. Allerwegen zag men aangekondigd:

Teatro e Parco del Lido.

Le ultime Ore di Napoleone IV nella Guerra contro gli Zuli

De overheid echter van Chioggia, waaronder het Lido ressorteert, kon zich niet met dezen titel vereenigen. Zij vond het ongepast de staatkunde op de planken te brengen en meende dat deze liever achter de coulissen moest blijven. De kas van het Teatro del Boschetto mocht niet gestijfd worden ten koste van de goede verstandhouding der Italiaansche regeering met het buitenland en allerlei wisselwasjes

meer. Om nu paal en perk te stellen aan de politieke tin-negieterij van de directie der onderneming, werd gelast Loulou incognito aan den volke te vertoonen. Aldus lasmen op de nieuwe aanplakbilletten:

Teatro e Parco del Lido.

Le ultime Ore del Capitano Feuillard nella Guerra contro gli Zuli.

Men achtte het niet noodig den inhoud zelf te wijzigen; in den naam lag het eenige struikelblok. Deze muggen-zifterij had het zeer middelmatige zangspel in een oogwenk tot den rang van meesterwerk verheven en men stroomde 's avonds Lidowaarts.

Als *cavaliere servente* van Pinetta was het mijn plicht haar uit te noodigen mij te vergezellen naar dit spektakel, waarvan iedereen den mond vol had. Ik koos daartoe een avond waarop de eigenaars of pachters van het Parco na afloop der gewone voorstelling een *mascherato* gearrangeerd hadden. Het begon al donker te worden toen wij bij de aanlegplaats der bootjes kwamen. Om en bij den steiger, evenals bij het plaatsbureau, heerschte een vroolijk en levendig gewoel. Een Hollander, die in zijn vaderland gewend is stompen en trappen te ontvangen, zoodra hij zich waagt op een plaats waar zijn landgenooten eenig gedrang veroorzaken, een Hollander, zeg ik, voelt zich in den vreemde aangenaam verrast, wanneer hij ziet dat vele menschen te zamen kunnen zijn met eenzelfde streven naar voorrang, zonder nochtans te vechten, of elkander met de ellebogen te bejegenen.

Welk een tafereel biedt de Riva! Spreekt het vorstelijke verblijf der doges van al wat groot en roemvol is, aanschouw in de onmiddellijke nabijheid den humor van het

leven in de meest bonte verscheidenheid. Hier een jongmensch, dat zijn liefsten schat is kwijt geraakt en in machtige be-roering een andere den arm biedt, welke vergissing met een *bon mot* en schaterend gelach wordt begroet; daar twee bedaagde echtelieden, die als papegaaien met elkander staan te snateren, hoewel men zou meenen, dat twintig jaren van onafgebroken huwelijksgeluk ruime gelegenheid bood eindelijk eens uitgepraat te geraken; ginder een *ballerina*, die zich over de boete bij te laat komen troost met een ciga-rette, waarvoor zij het vuur ontleent aan een stijven Engelschman, die, naar zij onderstelt, haar zoo plechtig onafgebroken aanstaart, omdat hij den moed mist uit eigen beweging een gesprek te openen; een weinig verder , maar waartoe een inventaris opgemaakt van deze uit zeer verscheidene bestanddeelen saamgetaste menigte. Allen zijn het vroolijke lieden, . . . tuk op een weinig vermaak en lustig door elkander woelend onder een kruisvuur van grappen en aardigheden, die werkelijk aardig zijn. Voor iemand, die zijn genot zoekt in scherpe tegenstellingen, moet het veel aantrekkelijks hebben dit lichtvaardig gewriemel een tijdlang gade te slaan van den Ponte della Paglia, om zich dan plotseling te keeren naar de Brug der Zuchten, die, zich in het halfduister somber over het grauwe kanaal heenwelvend, een wereld van akeligheid voor de verbeelding ontsluit. Maar wie denkt aan zulke zaken na een stevig diner en met een aardig jufferke tot gezelschap?

Eindelijk werd het onze beurt om aan boord te gaan en het stoomertje bracht ons in zeer gemengd gezelschap naar het land Kanaän, naar het eiland aan de Adriatische zee, Lido. De gereedstaande wagens waren alle in een oogenblik bezet en zoo terdege bezet, dat ik vreesde voor groote on-

gelukken met de magere en ellendige paardjes. Deze echter toonden zich als altijd *quite up to the situation* en voerden ons in toemeloze vaart naar het parco. Ge kent plaats en gelegenheid, zoodat ik niet alles van stukje tot beetje te beschrijven heb als een landmeter of als een opnemer van het kadaster. Daar ik een der plaatsbewaarsters kende (stel u gerust, het is een oud monster met roode randjes om de oogen) bleken twee goede plaatsen gereserveerd te zijn.

Een voorstelling in de open lucht heeft zeer eigenaardige bekoorlijkheden, die aan bedompte, naar menschen riekende zalen te eenenmale vreemd zijn. In de eerste plaats is men meer vrij en ongedwongen en kan men zonder veel hinderenis te veroorzaken op ieder gegeven oogenblik vrijelijk wegloopen, wat dikwijls een onschatbaar voorrecht is. Ook durft men, zonder vrees voor onbescheiden ooren, zijn buurvrouw links een complimentje maken over haar kleine handjes en is het geoorloofd met de buurvrouw rechts over dwaze persoonlijkheden te ginnegappen, terwijl gebelgde oude heeren hun toorn niet in een vijandig st! st! kunnen concentreeren. En nu was de opvoering van groot effect, wel waardig om er tusschenbeide een woordje over te wisselen. Het toeval bezorgde den kapitein Feuillard een droom, waarin hem met sierlijke passen zeer gracieuselijk een dansmeester verscheen. Dit was niemand minder dan Napoleon III, kenbaar aan zijn woeste knevels, en zoo juist uit het graf opgerezen, met geen ander doel dan zijn zoon attent te maken op een vlammend scherm dat de brandende Tuilerieën moest verbeelden. Deze scène, gelijk in waarheid alle andere, eischte een groote mate van voorstellingskracht in den toeschouwer, wiens phantasie werd ondersteld de grenzen van het menschelijk begripsvermogen zeer verre te overschrijden. Nadat

de oude heer allerlei eierzuchtige denkbeelden in de ziel van zijn telg had gezaaid, keerde hij met den laatsten trein naar het schimmenrijk terug, gebruik makend van een retourkaartje, dat slechts voor een enkelen dag geldig was. Toen volgde een zeer aandoenlijk tooneel. Eugenie en de Prins zeiden elkander op hartroerende wijze vaarwel, wat Pina en mij geweldig schokte. Maar zie, daar sloeg de hevige smart der keizerlijke personen eensklaps tot geestverbijstering over en hun lang opgekropte droefheid begon zich lucht te geven in een zeer lichtzinnigen cancan, waaraan alle gasten en zelfs de bedienden van Chislehurst verzocht werden deel te nemen.

Wie weet waartoe de razernij der wanhoop deze rampzaligen nog vervoerd zou hebben, hadde het nedervallende scherm hen niet voor ons oog verborgen. Zoo eindigde het tweede bedrijf. Immer stijgend in belangrijkheid, ontspan zich de treurige geschiedenis, totdat eindelijk kapitein Feuillard met een kunstigen entreechat zijn jeugdig leven besloot tusschen een bende Zoeloe's, die groote gelijkenis vertoonden met de baliekluiers der piazzetta. Dadelijk hierop huppelde het corps de ballet binnen, zoo luchtig en bevallig als men waarlijk niet verwachten zou in het woeste land van Afrika. Voorwaarts en achterwaarts, links en rechts, in alle richtingen groote beweging van gaas en rouge en natuurlijk schoon, tot eindelijk de eerste *ballerina* het bloedig drama bekroonde met een duizelingwekkende *pirouette en l'air*.

Bravo, bravo, klap, klap, klap, tak, tak, tak, met rotingen en met waiers en met al wat voor de hand lag. *Viva la diva*, klonk er, en het orkest, dat zijne schrilsten tonen ten beste gaf, werd door een luidruchtige menigte overstemd. Zoo gebeurde het, dat *il Capitano Feuillard* dienzelfden

avond tot driemaal toe stierf en de balletdanseressen zich grooten roem verwierven, want deze jonge dames waren zeer geliefd, gelijk ik meermalen gelegenheid had op te merken.

Eindelijk nam het *bal masqué* een aanvang. Daar was veel licht, veel gejoel, veel vroolijkheid. Maar ook daar waren stille plekjes ter zijde, waar de inleiding geschreven werd tot romannetjes die in hun laatste hoofdstuk wel eens treurzangen konden bevatten over de korte beslissing van een jaloerschen dolk. Deze gedachte bracht mij aan het mijmeren en hieruit opgeschrikt door luid gejubel over de weluitgevoerde grappen van een lenigen paljas, bemerkte ik dat Pina slaap begon te krijgen, zoodat ik veel voldoening had van mijn voorstel om terug te keeren. Onder de loods aan het strand moesten wij eenige minuten op den *vaporetto* wachten. Vele huiswaartgaanden hielden ons gezelschap en zelfs op dit late uur waren er nog smerige jongens die van allerlei te koop boden: halskettingen, oorbeltjes, armbanden, waaiers, wandelstokken, enz. Een van deze knapen deed het onmogelijke mij een charivari voor mijn horlogeketting aan te lijmen; echt goud, zeide hij. Nu zal het zeker niemand in het hoofd komen, zelfs al wil hij zich zulk een opzichtige praal aanschaffen, deze te koopen van een straatjongen, na middernacht, zonder voldoende licht om de bedoelde fraaiigheid van een aardappel of ander knolgewas te onderscheiden. Ik sloeg dus het aanbod af. De lummel bleef aanhouden. Ik werd boos. Nu, zei de schelm, als mijnheer geen moois voor zijn ketting kan gebruiken, ik heb nog wat anders. Meteen haalde hij een jong hondje uit den zak van zijn jas, een overmatig ruim kleedingstuk, voor deze gelegenheid van een of anderen reusachtigen vriend of bloedverwant geborgd.

— Leelijke jongen, riep Pina uit, terwijl zij het diertje begon aan te halen, dat beest kan in je zak immers geen adem halen.

— Och, grinnikte de vlegel, geen nood, signorina, luchtgaatjes genoeg.

Teffens gunde hij mij een meer nauwkeurige beschouwing van zijn gewaad, dat werkelijk in den zwaren strijd om een lang en moeitevol bestaan, wonden genoeg bekomen had om desgevorderd een heel bataillon soldaten tot ventilator te dienen. Pina hield echter vol dat een jaszak niet de natuurlijke woning van een levend schepsel is en gaf slechts noode het mormeldier aan zijn wettigen eigenaar terug. Daar ik wist dat het haar hartewensch was een klein hondje in eigendom te bezitten, beet ik den jongen heimelijk in het oer dat ik hem den volgenden dag tegen half zeven audientie zou verleenen in de *Birraria* van Dreher, waar ik gewoonlijk het middagmaal gebruikte. Weldra had het bootje ons opgenomen en stoomden wij naar de stad terug. Het duurde niet lang of de slaap werd mijn vriendinnetje te machtig, het babbelziek mondje stond stil en zachtkens vleide zij haar kopje tegen mijn schouder. Ook de andere pasagiers, bij het heengaan zoo levendig, schenen thans de drukte moede. Hier en daar slechts klonk een zacht fluisteren of sprak een onderdrukt gelach van een welaangebrachte geestigheid. In de verte dreef de machtige stad op het water en trad uit den nevel al nader en nader te voorschijn. Voorbij S. Giorgio varend, teekende bij wijlen het flikkeren van een verwijderd onweder de masten der schepen op de *Giudecca* scherp tegen de donkere gebouwen af, een spookachtig gezicht, dat mij aan de sprookjes van Hoffmann deed denken. Het zou mij niets verwonderd hebben als alle levende zielen aan

boord in eens in duiveltjes veranderd waren om gemeenschappelijk een tochtje naar de andere wereld te ondernemen. Ik moet nu van zulke akelige gedachten gruwen, maar op dat oogenblik scheen de zaak mij doodeenvoudig en natuurlijk toe. Toch gebeurde er niets van dat alles en kwam ik rustig en wel in mijn eigen bed terecht, wat, naar ik hoop, op dien avond met iedereen het geval was.

Ge kunt nagaan dat het jonge mensch van de jas den volgenden dag op het aangewezen uur present was. Toen ik den tuin van het restaurant binnentrad, was hij in zeer hevigen strijd gewikkeld met den oberkellner, die hem, uit misschien niet ongegronde vrees voor de lepels en vorken, uitnoodigde liever een uitstapje te ondernemen naar een algemeen bekend luchtverschijnsel, dan langer het établissement met zijn tegenwoordigheid te vereeren. Daartegen bracht de aldus aangesprokene in dat hij het gaarne zou doen te gelegener tijd, maar dat hij thans besteld was voor een hondje, en dat alle *camerieri* en kellners van de wereld met hun heele familie hem evenveel belang inboezemden als de Zondagsche slaapmuts van den grooten Mogol. Hierop hernam de tegenpartij, ziedend van gramschap, dat hij de politie ter hulp zou roepen, wat de jongeling beantwoordde met de opmerking, dat de kellner harder schreeuwde dan zijn overgrootmoeder, die dood was, en dat hij voor zich zelf evenveel vrees koesterde voor de politie als voor een gebraden artisjok, maar dat de andere wel op mocht passen. Mijn komst was voldoende de ophanden zijnde dadelikheden in haar geboorte te verstikken. Pietro, de gediensstige, vergunde nu zijn vijand den toegang, evenwel niet zonder op wraakgierige wijze het tafelzilver in de bijzondere hoede van een zijner ondergeschikten aan te bevelen. Na eenig

loven en bieden, werd het hondje mijn eigendom en verdween de vroegere bezitter. Buiten gekomen, op neutraal grondgebied, riep hij het gezamenlijk dienend personeel een zeer hartigen groet toe, dien ik niet durf herhalen, en ging toen tusschen de tanden fluitend zijns weegs. Ik denk dat de bloemekens die later het levenspad van dezen medemensch vervroolijken moeten, wel nimmer in den tuin van Dreher zullen ontluiken.

Nadat ik op mijn gemak gedineerd had en vervolgens een weinig van deze vermoeiende bezigheid was uitgerust, schreed ik met het jeugdig hondje huiswaarts. In een naburig magazijn van manufacturen tooide ik, tot onbeschrijfelijk vermaak der winkeljuffers, zijn hals met een blauw lintje. Ook was het mijn plan een dergelijk strikje aan zijn staart te bevestigen; maar dit werd mij afgeraden, terwijl ook het beest zelf zich tegen de kunstbewerking verzette. Thuis gekomen was de opgetogenheid groot; alleen mama zette een bedenkelijk gezicht, wat echter bij de algemeene vreugde nauwelijks opgemerkt werd. Pina kwam dadelijk op het denkbeeld den nieuwen huisgencot een naam te geven. Lang werd over deze gewichtige aangelegenheid nagedacht. Eindelijk, omdat het diertje zoo heel klein was, bepaalden wij ons tot Piccino en werd de doop met gebruikelijke plechtigheid gevierd.

In den eersten tijd was Piccino de groote man en onbegrensd beheerscher in het geheele huis, maar toen kwamen de dagen waarin men oog begon te krijgen voor zijn gebreken. Piccino was lief en aardig en dodderig, maar het viel niet te ontkennen dat hij alles vernielde en — het hooge woord moet er uit — hij was zeer onordelijk.

Het geduld der goede signora Bifanelli werd op zware proeven gesteld en reeds was zij er op bedacht het lastig

meubel bij voorkomende gelegenheid aan een of anderen liefhebber over te doen, toen op een fraaien dag bleek, dat Piccino alweder, aangedreven door grenzenlooze minachting voor al wat betamelijk is, ten opzichte van een paar nieuwe gordijnen de wetten der zindelijkheid met voeten getreden had. De maat was volgemeten. Het eerste wat Pinetta uit school komende vernam, was, dat zij voor haar lieveling een ander gastvrij dak moest zoeken en wel binnen zeer korten tijd, daar anders het Kanaal zijn deel zou worden. Met tranen in de oogen en den schuldige in haar armen, deelde zij mij het wreede vonnis mede. Mij trof het minder, want ik had dien slag gevreesd, reeds lang hem aan zien snellen. Zoo goed en zoo kwaad als het ging, zocht ik haar te troosten en daar wij wisten dat in hooger beroep komen hier niet mogelijk was, beraamden wij allerlei plannen om het dreigend gevaar af te wenden. Ik kan niet zeggen dat ik dien middag met minder smaak at, maar toch voelde mijn geest zich verward over de uitgesproken bedreiging van moord. Plotseling echter, na het genot van een uitstekende *frittata*, voer mij een subliem denkbeeld door het brein. Piccino, Pinetta en ik, wij allen waren gered.

Ziehier wat ik bij mij zelf overlegde. Menschen die het niet al te breed hebben, schijnen door een zonderling spel van de natuur veel behoefte aan gezelschap te gevoelen, waarom zij er niet alleen meer kinderen op nahouden dan meer met het tijdelijke gezegenden welvoegelijk vinden, maar ook altijd nog een plaatsje bestemmen voor een papegaai, voor een kat, voor een kanarievogel, voor een eekhoorn, in het onderhavige geval voor een hond. Ik besloot van deze omstandigheid partij te trekken en den armen verworping, die door de vrij gegoede signora niet geduld werd, kost en

inwoning te verschaffen bij mijn vriend Francis Drage. Dit armoedig huisgezin zou wel een hoekje kunnen missen, al waren zij ook zoo nauw behuisd als krenten in een paaschbrood, of zelfs als een lading Chineezen in een koelieschip. Gelijkertijd had ik een voorwendsel den belangwekkenden ouden heer op te zoeken en kon ik hem in het kostgeld voor Piccino een kleine ondersteuning doen toekomen, daarbij alle gedachte aan aalmoezen buitensluitend. Mijn plannen werden aan de familie blootgelegd en vonden levendige toejuiching, niet het minst van de zijde der oude mevrouw.

Zoo kwam het dat Pina en ik op een Woensdagmiddag bij het postkantoor uit een gondel stapten, met de oorzaak van zooveel omslag en zooveel gedoe in een korfje, dat met groote teederheid werd behandeld en door geen andere handen dan die der jonge meesteres mocht gedragen worden. Daar het juiste adres mij ontschoten was, moesten wij geruimen tijd zoeken, wat in dit labyrinth van kanaaltjes, steegjes en brugjes lang geen benijdenswaardige taak was. Eindelijk hielp een tandeloos, oud vrouwtje ons een goed eind op weg en daar herkende ik de woning, waarin ik grootvader en kleindochter had zien verdwijnen. Van een portier was in deze menschelijke bijenkorf natuurlijk geen sprake. Wij besloten dus maar ineens naar boven te loopen en traden binnen. Een soort van huilerig gesnik verkondigde ons dat hier ergens een levend wezen met onaangename gewaarwordingen te worstelen had. Het gekerm was zoo aandoenlijk dat Piccino in zijn korfje sympathetisch mede begon te janken. Daar de verlichting van het kleine portaal niet schitterend mocht heeten, was er eenige tijd noodig voor wij bemerkten dat het droevig geluid voortkwam uit een pak voden, dat op een der onderste treden in elkander gerold lag.

Ik stootte er eventjes tegen en nu ontwikkelde zich uit de vormlooze massa een knaapje, dat zeer klein, zeer dik, zeer morsig, zeer leelijk en zeer treurig was. Het ventje zag er erbarmelijk uit en wreef met twee allersmerigste vuistjes zonder ophouden in de betraande oogen.

— *Poverino!* riep de medelijdende Pina. Jongetje, waarom huil je zoo?

Zij ontving geen ander antwoord dan een met nog meer kracht voortgezet weenen en daar bleef het bij. Wat wij ook deden, het manneke weigerde halsstarig een verstaanbaar woord te uiten, tot eindelijk een stuiver, o macht van het geld! zijn tong ontboeide.

Wij kwamen allereerst te weten dat hem de naam van Gabriello was toegedacht.

— En waarom huil je zoo?

— Ze hebben me aan mijn ooren getrokken.

— Dan ben je zeker stout geweest.

— Hij knikte van neen.

— Heb je gesnoept?

— Alweder neen.

— Heb je je zusjes geplaagd?

— Te derdenmale neen.

— Heb je gejokt?

— Ik heb niks gedaan.

Nu was het zeker onmenselijk een voorbeeldig jongetje, dat niks gedaan had, aan zijn ooren te trekken en ik wilde weten wie boosaardig genoeg kon zijn zich zulk een schandaal te veroorloven.

— Gemma, zei het kereltje.

— Wij zijn terecht, sprak ik tot Pinetta. Daarop, mij tot Gabriello keerend: is Gemma je zuster?

— Ja.

— Wonen jullie hoog?

Het jongske beantwoordde deze vraag door zijn hoofd achterover te gooien en naar het plafond te kijken, alsof zich daarachter een eindeloos verschieft uitstreckte. Het moest stellig een heele klim zijn.

— Kom, vriendje, je moest ons den weg maar eens wijzen, dan krijg je straks wat van me.

De vrees voor Gemma was sterker dan de zucht naar gewin. Hij bleef zitten.

— Kom dan.

Hij schudde van neen: Ik mag niet boven komen.

Dat was toch sterk, een onschuldige zoo maar uit den familiekring te verbannen. Pina gaf haar verontwaardiging luide lucht en niet voordat ik mijn eer had verpand, dat Gemma ditmaal een weinig meer zachtmoedigheid zou betoonen, begon de uit huis en hof verstootene langzaam de trappen op te kruipen. Daar het mij niet vlug genoeg ging en er vele sporten aan deze ladder waren, nam ik nu en dan mijn zonderlingen gids bij een vlerk om hem een eind weegs op te hyschen, wat hem blijkbaar gemakkelijker viel dan het stijgen uit eigen kracht. Pina volgde met Piccino. Terwijl onze karavaan aldus het hemelrijk trachtte te benaderen, hoorden wij plotseling hoog in de lucht een deur toeslaan en zong een frissche meisjesstem onder het nederdalen:

Se in amor che sia vicino

Fedelta si cerca in vano;

In amor che sia lontano

Ricercarla è vanita:

Te onzer hoogte gekomen, maakte de laatste regel plaats voor een schaterend lachen en een:

— Hoe grappig. Wel, mijnheer, ik had u stellig niet hier verwacht.

Ik zag op en herkende Elvira.

Humphrey, wij kennen elkander. Ge zijt nieuwsgierig; ge wilt meer van deze jonge schoone vernemen. Luister.

Voor mijn tweede ontbijt koos ik dikwijls het *Caffé Quadri*. Ik had daar vele kennissen. Eerst de krantenjongens met het nieuws van de heele wereld eenvoudig weg onder hun arm en toch niet te trotsch een extra footje aan te nemen. Vervolgens gansche zwermen straatjongens, die in alle richtingen onder de tafeltjes en stoelen wegdoeken en behendig tusschen de beenen der buitenzittende cafébezoekers heenschoten om weggeworpen eindjes sigaar te oogsten, waarbij hun niet zelden een gevoelige kastjiding met den voet ten deel viel, als hun eerezucht zich tot stukken brood of suiker uitstreckte. En dan de schoenpoetser met het bocheltje, die altijd in dezen omtrek onder de *procuratie vecchia* te vinden was. Matador in het vak, beoefende hij zijn kunst met groote voorliefde en op zeldzaam wetenschappelijke wijze. Hoe goed de dienstbare van Signora Bifanelli mijn schoeisel ook verzorgde, toch was het mij steeds een genot achter mijn hoektafeltje onder de arcaden en half verborgen door een reusachtigen *Times*, nogmaals mijn bottines door hem te laten behandelen.

Maar Elvira, roept ge ongeduldig. Komt dadelijk, waarde vriend, komt dadelijk. Onder die kennissen van den openbaren weg behoorden ook de bloemenmeisjes. Alle vreemdelingen, die te Rome en te Florence en elders in dit opzicht een weinig verwend waren, klaagden er over, dat de Venetiaansche *fioraje* het tijdperk van haar eerste jeugd reeds lang geleden hadden vaarwel gezegd. Er liep zelfs een grootmoeder onder,

die nog niet eens de leelijkste was. Deze toestand begon werkelijk onhoudbaar te worden, toen in den donkeren nacht plotseling een ster van hoop verscheen. Elvira, daar is ze nu, Elvira deed haar intrede op het Marcusplein en is tot op dezen huidigen dag de eenige uitzondering. Nog geen achttien, trippelt zij 's middags en 's avonds om en langs de piazza met haar bloemenmandje aan den arm. Nimmer liet zij na mij een wit rozeknopje aan te bieden; ik ben dol op rozen en vooral op witte. Bijna even geregeld bracht ik het bloemken aan Giulia, het ziekelijke dochttertje van een gondelier, waarvan ik misschien later eens vertel. Ik bega daar een onvoorzichtigheid. Weet echter wel, dat ik het niet voor vast be loof.

Maar wij zijn nog altijd op de trap die naar den door mijn vriend Drage bewoonden ultimo piano leidt.

Elvira had veel schik in onze onverwachte ontmoeting, maar Pina scheen het niet aardig te vinden.

Daar kreeg het bloemenmeisje den onschuldigen Gabriello in het oog.

— Ah, riep zij, kleine booswicht, rakker! pas maar op dat de *carabinieri* niet komen om je op te hangen, zooals ze met alle moordenaars doen.

De aangesprokene begon te huilen, en ik zei dat het niet aanging, iemand die niets gedaan had, zoo onvriendelijk te behandelen.

— Niets gedaan, niets gedaan..... Dat monster heeft zijn grootvader in brand willen steken. Is het waar of niet, schavuit?

Ik ijsde van zulk een misdaad en mijn haren rezen ten berge, toen ik bedacht wat van dit slechte jongetje groeien moest.

— Het is verschrikkelijk, hernam Elvira, de heele buurt spreekt er schande van. Nog maar vijf minuten en de oude Drage had in lichtelaaie gestaan.

Toen zij hoorde dat wij juist op weg waren naar dezen zonderling, zeide zij dat wij daar wel meer van de zaak zouden hooren. Zij had haar zuster bezocht, die op een andere verdieping woonde, en daar het eerst van het gruwelstuk vernomen. Nu moest zij naar de piazza; zij had geen tijd meer en wilde ons dus groeten.

Alvorens te gaan, reikte zij mij een klein bouquetje toe, roosjes had zij nu niet bij de hand, terwijl mij met een allerliefst glimlachje verzekerd werd dat ik het ditmaal present kreeg. Mijn nederigheid dringt mij te bekennen, dat het waarschijnlijk minder was om mij een bewijs van vriendschap te geven, dan wel om Pina te plagen, want deze gaf zich geen moeite om te verbergen dat haar ingenomenheid met het vroolijke deerntje volstrekt niet groot was. Nadat de luchtige *fioraja* het ruikertje zelf in mijn knoopsgat had gestoken, alsof ik een boerenbruigom was, bood zij mijn tochtgenoot ook een *garofano* aan, die echter kortaf geweigerd werd. Met een voldaan lachje vervolgde zij daarop haar weg, altijd even opgeruimd.

*E pur vuol il mio destino,
Lusingando il mio timore,
Che in lontan crudel amore
Pieta cerco e fedelta*

klonk het van beneden.

— Wat een onbeschaamde meid, brak Pina los.

— Ja, kindlief, de eene mensch is zoo en een tweede weer anders.

— Maar ik vind het dan toch al te erg.

Ik was blijde een afleiding te vinden in den jongen spitsboef, die onderwijl pogingen ter ontvluchting in het werk had gesteld. Maar ik hield hem stevig vast en bij het voortzetten onzer reis naar hoogere gewesten, bereikten wij eindelijk een punt waar wij niet hooger konden. De toegang werd versperd door een deur die stellig in geen menschenleeftijd een schilder of schildersgelijke had aanschouwd. Hier moest het zijn, dacht mij. In het paneel was een gaatje geboord, waaruit een touwtje hing. Ik vond het niet ongepast hieraan te trekken, meenende dat het wel een schel zou kunnen zijn. Ik had mij niet vergist.

Nauwelijks was de bel overgegaan, of binnen ontstond een groot rumoer van schreeuwende kinderen. Daar nu mijn goed humeur en het gejack van zulk klein canaille in openbare vijandschap leven, kreeg ik machtig veel aanvechting haastig om te keeren en een goed heenkomen te zoeken. Maar Pina stak mij een hart onder den riem, zoodat ik, ook met het oog op Piccino, al mijn moed bijeenriep en besloot den vijand onversaagd te lijf te gaan. Ik schelde nogmaals.

— *Chi è?* riep een snerpend stemmetje, dat aan niemand anders dan aan Gemma kon behooren.

— *Amici*, was mijn antwoord.

Met groote inspanning werd de deur ontgrendeld en geopend, waarbij een geur van uien en zeer jongemensen naar buiten stroomde om een kijkje in de wijde wereld te gaan nemen. Gemma zelf had mij al die heerlijkheden ontsloten.

— Goeden middag, Gemma.

— *Dolce madre*, riep zij, daar is de heer van de siga-

ren met een dame. Kom binnen, mijnheer, kom binnen.

Nu vereischt het ongetwijfeld veel behendigheid, binnen te treden in een duister vertrek, waar een groot aantal jeugdige natuurgenooten op den grond ligt te ravotten en daarbij geen van deze allen eenig leed te doen. Gemma was echter een beleidvolle loods, zoodat Pina en ik den eierdans gelukkig volbrachten, zonder ook maar een enkele maal op onzachte wijze met de her- en derwaarts kruipende menschelijke wezens in aanraking te komen.

Deze gevaren ontzeild, bereikten wij een beter verlicht kamertje en hier vonden wij Francis Drage, die zich op dat oogenblik bezighield met het teekenen van borduurpatronen. Zijn sjaal scheen in het woonvertrek voor huisjasje, gelijk buiten voor galagewaad dienst te moeten doen; misschien was het eveneens zijn dekking gedurende den nacht. Arme lieden ontwaren aan een en hetzelfde voorwerp veel nuttige eigenschappen, die aan de aandacht van gelukkiger stervelingen ontsnappen. Hij was zeer verheugd mij te zien en begunstigde Pina met ettelijke buigingen, die een halve eeuw geleden zeer smaakvol en elegant moeten geweest zijn. Ook stelde hij ons voor aan zijn dochter, een bleeke vrouw, voor wie Napoleon zekerlijk veel eerbied zou gehad hebben, want reeds in het begin had ik zeven of acht cherubijntjes van beiderlei geslacht geteld en toch sloop telkens een nieuwe editie nader om den vreemden snoeshaan te bekijken. De moeder van al dit fraais zag er niet frisch uit; de flauwe uitdrukking van haar oogen predikte een lange lijdensgeschiedenis, waarop ge in elke achterbuurt varianten kunt vinden. Daar ik genoeg aan natuurlijke geschiedenis heb gedaan om te weten dat kinderen dikwijls een vader hebben, informeerde ik mij naar den welstand van haar

echtgenoot. Het deed mij genoegen te vernemen dat hij, hoewel voortdurend sukkelend, — kon het anders in zulk een omgeving? — toch in den laatsten tijd niet erger werd. Hij was ergens tweede boekhouder en zou straks wel thuis komen.

Het trof mij dat de krankzinnige door allen met veel liefde behandeld werd, uitgezonderd door Gemma, die over alles op beslissende wijze haar oordeel uitsprak en de spil scheen te zijn waarom de geheele huishouding draaide. Grootvader boog gedwee het hoofd voor haar wil; de moeder zelf waagde nauwelijks een bescheiden aanmerking, wetend dat deze toch dadelijk met kracht wederlegd zou worden. Niet zoodra kreeg de kleine heerscheresse Gabriëlo in het oog, of haar bedilzucht daalde in volle kracht neder op het hoofd van dezen ongelukkig verdoolde, die stillekens binnengeslopen was en in een bescheiden hoekje zeer armmoedige gezichten trok.

— Ben je daar weer, bandiet? Hoe durf je boven komen? Naar beneden; gauw wat!

De aanstaande galeiboef begon hartverscheurend te krijten en wist niet hoe spoedig hij uit den radius zijner zuster zou verdwijnen. Mijn belofte gestand, was ik echter zijn voorspraak, maar het baatte mij in den aanvang weinig. De bedreven misdaad was voor geen boete hoegenaamd vatbaar. Nu was het dan ook een hemeltergend kwaad zijn vleeschelijken grootvader zonder eenige gegronde reden eigenhandig een brandstapel te bereiden. Het kwam mij ongelooflijk voor, dat iemand met verzaking van alle menschelijk gevoel zulk een goddeloos voornemen zou kunnen koesteren, laat staan dan ten uitvoer brengen. Toch moest ik, helaas! hooren, dat Elvira niets te veel had gezegd.

Gabriello had van zijn vader een blikken locomotiefje ten geschenke ontvangen. Hedenmorgen had hij dit voorwerp met lucifers en ander licht ontvlambaar materiaal gevuld om het daarop neder te zetten onder den stoel, waarop de oude man rustig een bordpapieren kap zat te maken, gelijk Gemma had gelast. Vervolgens had de kleine ellendeling een stoof naderbijgesleept, deze met een touwtje aan zijn locomotief verbonden en toen de helsche machine in brand gestoken. Drage, het arme slachtoffer van zooveel arglist en boosheid, door den rook gewaarschuwd dat zijn leven ernstig gevaar liep, was opgestaan en had luide om hulp geroepen. Gemma, in allerijl toegeschoten, had den brand gebluscht en zich vervolgens gekeerd tegen haar broeder, die in kalme beschouwing van het werk der verwoesting plat op den grond was gezeten. Met voorbeeldeloze koelbloedigheid trachtte de snoodaard zijn gewetenloos oogmerk met allerlei nietige voorwendsels te bemantelen, maar diens ondanks had zij parate executie gehouden en hem daarop naar beneden gezonden, tot tijd en wijle nader omtrent deze zaak zou zijn beslist. De vertoornde zuster liet zich ten slotte ontvallen, dat deportatie naar een der strafkoloniën stellig de minste straf was die op zulk een schandaal kon volgen.

Wij hadden met ademloos zwijgen toegelusterd; het bloed was ons in de aderen gestold en wij zaten het monsterachtig slechte jongetje met angst en ontzetting aan te staren. Het was een inderdaad ijzingwekkend voorbeeld van jeugdige verdorvenheid. Pina betwijfelde het zeer of ooit te voren van zulk een gedrochtelijke misdaad was gehoord, en ik zelf kon mij haast niet voorstellen, dat zulk een zwarte ziel in zulk een klein pakje lopen kon schuilen.

Het gewetenlooze knaapje, over wien de geest des kwaads reeds zoo vroegtijdig vaardig was geworden, stond al weder te huilen.

Nog bespraken wij het ongeval en de mogelijke gevolgen, toen de schoonzoon van Drage binnentrad. Hij zag er evenmin bloeiend uit als zijn vrouw. Zijn versleten jasje, zijn veelmaals gelapte schoenen, zijn verstelde pantalon, zijn glimmende hoed en niet het minst zijn hoekig ingevallen gelaat, klaagden om het zeerst over zwaren, eentonigen, slechtbetaalden arbeid. Na ons gegroet te hebben nam hij een stoel en zat zwijgend voor zich uit te staren. Uitermate langzaam in zijn bewegingen, was hij een beeld van volkomen berusting in de ellende van een bestaan, dat hij toch niet beteren kon. Een doffe onverschilligheid gaf hem kracht, dit alles en misschien nog meer te dragen. Het is gelukkig dat zulke sukkelaars een andere levensbeschouwing hebben dan menschen die ik van zeer nabij ken, anders zouden wij van een groot aantal ongelukken hooren.

Na eenigen tijd riep deze martelaar zijn oudsten mannelijken telg, Gabriello, klaarblijkelijk de boven allen geliefde, oásis in de woestenij van zijn vreagdeloos leven.

— Gabriello is een verstokte booswicht, sprak Gemma, en nu volgde het verhaal weder in alle kleuren en geuren.

— Het was dom van me, zei daarna de vader kalmjes weg.

— Wat? riepen wij als uit een mond.

— Voor een paar dagen, hervatte de onverstoorbare, nam ik den kleine mede naar de *ferrovia*, waar ik iets te verrichten had. De snuivende trein wekte in hooge mate zijn belangstelling en hij wilde met alle geweld dat ik hem zou vertellen hoe dit ijzeren gedrocht in beweging wordt gebracht.

Daar ik het zelf niet in de puntjes weet, antwoordde ik: met vuur, en kocht hem daarop een blikken locomotiefje. Hij zal mijn les in praktijk gebracht hebben, denk ik.

De onnadenkende vader ontving bij monde van Gemma dadelijk een bestraffing voor zijn onvoorzichtigheid en aanvaardde die even goedsmoeds als zooeven het geweldige nieuws.

Alles was nu opgehelderd, ook waarom de kleine man zijn stoof met een touwtje aan het vlammenpuwende voertuig verbonden had. Naar papa's aanwijzingen had hij treintje willen spelen en daarbij vele menschenlevens in gevaar gebracht. Daar hem dit echter nauwlijks aangerekend kon worden, zag hij zich in zijn eer hersteld, en toen ik met mijn voorstel omtrent Piccino voor den dag kwam, werd hij tot vergoeding voor de ondergane onheusche behandeling als bijzondere bewaker van het beestje aangesteld, waarover hij op luidruchtige wijze zijn vreugde betoonde.

De zending van Pina en mij was nu afgelopen, terwijl wij op den koop toe de ontknooping hadden bijgewoond van een drama, dat bloedig had kunnen worden. De uienlucht herinnerde ons daarenboven dat een langer gerekt bezoek in botsing zou komen met den tijd voor het middagmaal bestemd. Wij namen dus afscheid en beloofden tusschenbeide eens naar Piccino te komen kijken. Het viel Pina hard van haar lieveling afstand te moeten doen, maar, wat wilt ge, wij hebben allen wel eens verdriet in deze wereld. Op weg naar huis was zij buitengewoon stil en ik eerbiedigde haar zwijgen, daar het getuigde van groote gehechtheid aan ons viervoetig vriendje. Ook mij was het leed, Piccino te moeten missen.

Maar, hoe werd ik verrast, toen ik bemerkte dat haar

gedachtengang een geheel andere wending genomen had, daar zij mij eensklaps toevoegde, dat ik de bloemekens van Elvira toch vooral goed moest bewaren.

Wie peilt de diepte van een vrouwenhart?

Denk eens na over de aan het einde dezer geschiedenis gestelde vraag. En zoo ge meent tot een slotsom gekomen te zijn, toets deze bij gelegenheid aan de werkelijkheid. Ik ben er zeker van, dat ge uw nieuwe theorie als volkomen onbruikbaar ter zijde zult werpen.

FIORI-DOLORI.

De Heilige Week was gevierd met luister, altijd in aanmerking genomen hoe het er tegenwoordig met de pauselijke aangelegenheden uitziet, een stand van zaken die zijn invloed doet gelden op de geheele omgeving, van Vaticaan tot Quirinaal, van Via Nazionale en Corso tot Trastevere en de Borgo, *la citta Leonina*. Volgens hun jaarlijksche gewoonte hadden de barbaren Rome weder overrompeld en zij heerschten oppermachtig tot de *malaria*, op haar beurt, het leger der vreemdelingen verjoeg en met hen de meeste gegoede ingezetenen die zich in *villeggiatura* begaven — naar de heuvels, naar de meren, naar het strand. Ik was een der laatsten om te vertrekken, het valt mij altijd moeilijk de stad der steden te verlaten, maar ten laatste vond een buitengewoon zoele avond mij aan het station, Piazza dei Termini, met een billet recht door naar Venetië, voornemens de warme maanden door te brengen waar ik mij zou kunnen vergasten aan een verkoelenden omgang met de blauwe Adriatische zee, niet verder dan een armlengte van een ander wonder door menschelijke samenleving tot stand gebracht. Mij en reisbenoodigdheden met de hulp van Célie, mijn kamenier,

terecht geschikt hebbende in een hoek van den *coupé*, zag ik dat het voorrecht mij ten deel zou vallen, te reizen met een jongen Amerikaan, onlangs door den dood van zijn vader millionaire geworden. Deze heer verscheen met groot gedruisch op het perron en gaf zijn hart lucht aan de spoorwegbeambten over de schandelijke bejegening door zijn bagage ondervonden. Dit geschiedde in quasi-Toscaansche phrasen, berekend om een diep en teeder medelijden op te wekken met zijn vorderingen op taalkundig gebied. Voor zoover het stationspersoneel betreft, had hij evengoed een verhandeling kunnen houden in het Hottentotsch over de laatste voortbrengselen der Egyptische letterkunde: men luisterde naar hem met beleefde onverschilligheid. Ziende dat niemand hem verstond, voer hij voort in vierkant Engelsch, meer bepaald Amerikaansch — *zeer* vierkant en *zeer* Amerikaansch. Dit had nog minder uitwerking. Eindelijk kwam een bediende met de mededeeling, dat alles in orde was. Nog toornend, maar het onnut klappen met de tong bedwingend, haalde hij toen uit een monstersigaar een dikke rookwolk op, en blies deze in de richting der zeven heuvelen, uitdagend — verontwaardigd. Eindelijk heesch hij zich in den waggon en nam een plaats, twee plaatsen: één voor den romp zijns lichaams, een andere voor de lagere ledematen. Hij werd gevolgd en in elk opzicht ook nagevolgd door nog een jong mensch, dien hij Jerry noemde, zooals hij zelf onder goede vrienden bekend stond als Tom — Thomas, Ezekiël, Socrates, George, Washington, Elihu Bonanza. Zijn metgezel was de zoon van een nieuw benoemd vertegenwoordiger der Vereenigde Staten in de Oude Wereld en verbeeldde zich in die qualiteit dat het Europeesch evenwicht hoofdzakelijk behouden bleef door slaafsche navolging

zijnerzijds van den Engelschen troonopvolger in de minste (vooral de minste) kleinigheden zijner kleeding. Niet dat hij den Prins van Wales ooit gezien had, maar de kleermakers maakten hem wijs dat de stukken goed die zij kwijt wilden wezen juist *de* kleur en *de* stof waren. Hij offerde zich op in het belang van den Europeeschen vrede en vond zich zelf dientengevolge zeer gewichtig.

Ik had dit alles van hooren zeggen, daar ik de jongelieden slechts van aanzien kende. Wat Tom Bonanza betreft, hij was mij aangewezen als iemand van bekwaamheden, die met groote toegeeflijkheid ondersteld konden worden niet beneden het middelmatige te zijn; eenigszins los met het geld, dat zijn vader ergens in het westen op de eene of andere manier verdiend had; een min of meer hartstochtelijk beminnaar van honden, paarden en mijn eigen binnelijke sexe of zulke leden daarvan als lieden die er over kunnen oordeelen, dikwijls in één adem noemen met de andere, zoo even genoemde, tot vermaak bestemde dieren.

Tom, gemakkelijk nedergeleid, sloeg in het minst geen acht op mijn nederige persoon. — Kon dan ook een vreemdelinge eenig recht doen gelden op zijn beleefdheid? Of was hij er de man naar zulk een recht te erkennen, zoo het al bestond? Evenmin scheen hij of zijn metgezel te vermoeden dat ik Engelsch verstond, want zij spraken met elkander zonder eenigen dwang; hun woorden waren vrij van alle achterhoudendheid; de onderwerpen door hen aangeroerd, getuigden niet van een angstvallige keuze. Zoo wil het wel eens na een goed middagmaal waarbij de schuimende beker niet vergeten werd; kleine omstandigheden te over wezen op zulk een oorzaak van hun losse ongedwongenheid.

Alles te zamen genomen scheen het mij toch toe dat de

tegenwoordigheid eener dame hen had behooren te stemmen tot eenige gematigdheid. Niets evenwel toonde aan dat zij mij in staat achtten een syllabe Engelsch te begrijpen. Ik had langen tijd in Italië doorgebracht, was met het Italiaansch vrij wel vertrouwd en sprak het spoorwegpersoneel toe in hun moedertaal. Célie kende geen andere wijze van mondelinge voeling met haar medeschepselen dan Fransch. Daarenboven, als de waarheid en de geheele waarheid gezegd moet worden, ik wenschte niet dat Tom en Jerry te weten zouden komen hoe ik alles verstond wat zij maar geliefden te zeggen. Ik houd er van — somtijds — het leven te vatten zooals het geleefd wordt. Het gebeurt niet elken dag dat wij, vrouwen die een goeden naam op te houden hebben, in de gelegenheid gesteld worden om de grondstof (akelig materiaal dikwijls) waarvan onze bewonderaars, heeren en meesters gevormd zijn, in de schaal te werpen, te proeven en te beoordeelen. Hier was een kans de schering en inslag van het fraaie weefsel dat wij man noemen, eens op de keper te beschouwen. Ik besloot daarom mij te hullen in volslagen onwetendheid, zoolang Tom en Jerry het niet al te bont maakten. Ik op weg naar Venetië, zij beiden op weg naar Weenen, via Triëst, zooals ik meende verstaan te hebben, scheen het bijna niet mogelijk dat zij ooit tot de wetenschap zouden komen, hoe mijn nieuwsgierigheid in staat was mij voort te zweepen bijna tot de grenzen van het betamelijke.

Het duurde niet lang of de naam werd genoemd van een zekere Cynthia. Hoewel zij nog slechts korten tijd verblijf hield in Rome, had ik die dame gezien, dikwijls gezien, want zij vertoonde zich op in het oog vallende wijze in het park van den Monte Pincio gedurende de muziek, op den Corso wanneer *beau-* en *demi-monde* daar de revue passeerden, nimmer

nalatende zich op den voorgrond te stellen als zich een gelegenheid aanbod, ook als een gelegenheid gezocht moest worden. De mannen zeiden dat zij wonderschoon was, maar mij mishaagde de Jezebel-achtige uitdrukking van haar gelaat. Men vertelde dat zij betrokken was in den financieelen ondergang en daarop gevolgden zelfmoord van een hooggeboren Rus, een schandaal dat de salons te Parijs een paar avonden had bezig gehouden. In de laatste weken was haar naam een paar maal genoemd in verband met de bewegingen van heer Tom Bonanza en aan hun eerste kennismaking was een grappig verhaal verbonden.

„En nu,” zei Jerry, „moet ik nog hooren hoe je met Cynthia in aanraking kwam. Daar sta ik op, omdat verschillende lui mij van die belangrijke aangelegenheid verschillende lezingen gaven.”

„Verschillende lui zijn verschillende uilskuikens,” merkte Tom aan met een gezicht alsof hij een nieuwe waarheid ontdekt had. „De zaak is eenvoudig dat kleine Bunny mij een poets gebakken heeft. Wacht maar; vandaag of morgen zal ik het hem wel betaald zetten.”

Kleine Bunny, het zij gezegd tot beter verstand van wat volgen moet, was een welbekende persoonlijkheid van levendig karakter en in statur laag bij den grond, wat den bijnaam verklaart hem gegeven door zijn evenknieën in maatschappelijke status, andere leegloopers en nietsdoeners, wien hij zich gaarne veroorloofde allerlei koopjes te geven, om een Indische uitdrukking te bezigen.

Jerry wilde er alles van weten en Tom bezweek voor zijn aandrang, het geval voorstellend in bijna de volgende termen; „bijna”, want hier en daar zal ik een al te krachtige zegswijze door gladder taal dienen te vervangen.

„Op een goeden dag over den Corso slenterend, zag ik Cynthia voor de eerste maal. Een duivekaters knappe meid, dacht ik. Ook maakte zij den indruk niet onvatbaar te zijn voor overreding, mits argumenten van waarde werden aangevoerd. Het glinsteren van haar oogen, zoo ter zijde weg, deed mij vermoeden dat haar te volgen tot een aangenaam onderhoud kon leiden. Mijn richting werd dus door haar bewegingen bepaald. Zij ging vóór naar de *Via del Babuino*; ik achteraan. Niet ver van de Piazza verdween zij door een openstaande deur. Eigenlijk had ik ook naar binnen moeten gaan. Daar ik echter nog niet goed wist wat voor vleesch ik in de kuip had, bepaalde ik mij er toe, het huis voorbij te wandelen en nog eens op mijn schreden terug te komen. Een enkel oogenblik zag ik haar aan een der vensters van den *bel-étage*. De vrouw van den concierge een *lira* in de hand duwend, kocht ik de mededeeling dat de *primo piano* bewoond werd door de Barones Von Wolff met dochter. Ik draafde naar een *fioraja* in de nabijheid en gaf last elken morgen een bouquet van behoorlijke afmetingen te zenden aan de dochter der Barones Von Wolff voornoemd, eerste verdieping, Nr, *Via del Babuino*. Mijn bloemen werden niet afgewezen, schenen integendeel zeer welkom, en toen dit een week had geduurd, vond ik dat de tijd gekomen was met de eerstvolgende bezending een regel of wat schrifts te beproeven. Het antwoord kwam eerder nog dan ik het verwacht had, middels een alleraardigst kame-niertje. Zij vertelde dat haar signorina vaak den laten namiddagdienst bijwoonde in Santa Maria del Popolo en daarna gewoonlijk een luchtje schepte op den *Monte Pincio*. Het wilde dan wel eens gebeuren dat zij een oogenblik rust zocht en vond op de bank nabij het borstbeeld van Machiavelli.

Dienzelfden avond stond ik tegenover de leelijke tronie van den geslepen Florentijn, wiens naam geen lofspraak evenaren kan, als het heet in Santa Croce. Geen Cynthia. Wel was er een zenuwachtig, gebocheld klein monster, oorspronkelijk misschien bestemd een vrouw te worden, maar bij het bakken mislukt. Ik wandelde een weinig op en neder, misschien een kwartier lang, begon ongeduldig te worden en ook een weinig boos dat men zich de vrijheid had veroorloofd mij voor niet te laten wachten, en dan in zulk gezelschap. Reeds had ik besloten naar huis te gaan, toen mijn aandacht weder viel op het kromme en gedraaide stukje mensch, dat al dien tijd mij trouw ter zijde was gebleven. Haar rusteloosheid wees er op dat ook zij iemand verwachtte en ik beschouwde het als een walgelijk voorbeeld van algeheele sexueele verdorvenheid, van grenzenlooze ontaardheid, dat iemand zulk een wangestalte een *rendez-vous* gegeven had. Ik wenschte daar meer van te weten, in het belang der openbare zedelijkheid, en sprak haar aan.

„Mylord,” antwoordde zij met een afschuwelijke grijns, „ik weet haast niet wat ik zeggen zal maagdelijke schroom weêrhoudt mij jonkvrouwelijke schaamte verbiedt mij maar toch kan ik niet nalaten u blozend mijn innigen dank te betuigen voor de heerlijk schoone bloemen, die gij mij gezonden hebt: ach, wat bezit gij een teeder hart, dorstend naar wederliefde wat — wat zeg ik? Vergeef mij jonkvrouwelijke schaamte”

„Ik stond verbaasd, verplet. *Mijn* bloemen waren aan het adres gegaan van dezen kurkentrekker, die zich verbeeldde mensch te zijn en vrouwelijk!

„Maagdelijke schroom,” ging zij voort, „zwijg, stem mijner ziele Ik zou te ver gaan als ik mijn

hartstocht niet intoomde Vergun mij slechts u nogmaals dank te zeggen voor uw kiesche attenties, die alles overtreffen, wat ik ooit heb durven droomen.”

„Zeer waarschijnlijk, dacht ik. En als de droomen van deze mismaaktheid ooit den vorm van minnekoozen hebben aangenomen”

„Het is een vies idee,” zei Jerry.

„Niet waar? — Ik begon tot de overtuiging te komen, dat zij niet wel bij het hoofd was, zóó krampachtig hechte zij zich vast aan een denkbeeld dat eenvoudig bespottelijk genoemd moest worden — grotesk, ongehoord. Hoewel ik er voor zorgde op een eerbiedigen afstand te blijven en mij beijverde haar in levendig gebarenspeel te beduiden dat haar wenschen te dezen opzichte nimmer — neen, nimmer! — bevrediging konden vinden, ging zij voort mijn afgrijzen op te wekken met wanhopige pogingen tot coquetterie, steeds haar tong den teugel vierend in hoogdravende phrasen uit ouderwetsche romans. Als ooit iemand op den klassieken Mons Pincianus een kwartiertje van ellende en foltering heeft doorgestaan, zie je den armen drommel vlak voor je zitten. Wel, beste kerel, om een lang verhaal kort te maken, mijn bloemen waren niet naar Cynthia gegaan, maar naar dit monsterachtig klein gewrocht; mijn briefje eveneens. Nu begreep ik ook, waarom de knappe *cameriera*, toen zij het antwoord harer signorina bracht, mij zoo bezorgd had aangekeken, alsof ik in een toestand van nijpend gevaar verkeerde. Natuurlijk dacht zij te doen te hebben met een waanzinnige, die zoowel haar medelijden opwekte als haar afkeer, sinds hij de bevrediging zocht van een hartstocht, zoo onnatuurlijk als nadere en innige kennismaking met haar onappetijtelijke meesteres Jerry, reik mij de

medicijn toe; ik word altijd zeeziek als ik daaraan terugdenk. Verbeeld je, hoe het een man te moede is op een eenzame plek, te zamen met een wijfjes orang oetan die hem het hof maakt en wederkeerig beleefdheden van dien aard verwacht....."

Jerry huiverde en bracht een platte flesch te voorschijn; de medicijn gaf een sterken geur af van anti-afschafferij, maar had overigens een bedarende uitwerking.

„Ik was er leelijk ingeloopt, en zag geen ander middel om van haar af te komen dan door een haastige vlucht. Het geval werd opgehelderd en van Cynthia kwam ik genoeg te hooren om in te zien dat het veroveren van *haar* genegeheid geen voorpostengevechten behoefde, middels een *fioraja*. Die *haar* geen meer wezenlijke teekenen van bewondering wenscht te zenden dan bloemen zonder meer, kan evengoed thuis blijven. Cynthia is een verstandige meid en houdt zich niet op met nonsens, laat ik je dat vertellen. Naar die gegevens heb ik gehandeld en de rest is je bekend."

„Wat heeft kleine Bunny met dit alles te maken?"

„Hij had gezien hoe ik Cynthia volgde en later met de *fioraja* sprak. Hij ligt onder zware vermoedens zich schuldig gemaakt te hebben aan bedrog en omkooprij, om de bloemen aan het verkeerde adres te laten gaan. Juist iets voor hem. Een paar dagen na die vreeselijke ontmoeting bij Machiavelli's borstbeeld, liep het verhaal met hooggekleurd commentaar als een vuurtje door de stad. Als niemand er de hand in had gehad, zou dat niet mogelijk geweest zijn; de meest geïnteresseerde partijen hadden er te veel belang bij het zaakje geheim te houden. Bunny heeft altijd ontkend en ook de *fioraja* wist nergens van, begreep volstrekt niet hoe mijn offer aan jeugd en schoonheid den verkeerden weg

had kunnen inslaan — maar ik weet waaraan ik mij te houden heb."

„En nu ga je naar Venetië?"

„Ja. Cynthia volgt in een dag of wat. Wij vonden het beter niet samen te reizen. Er is al genoeg over ons gebabbeld en men moet het decorum een weinig in acht nemen."

Hierop verflauwde het gesprek en ik begon nu eerst te beseffen hoe onaangenaam het was dat deze trein geen slaapwagen voerde. Het liep tegen twee uur en de beide heeren verzonden in zoete sluimering. Mij scheen het toe, dat, hoeveel decorum ook door den heer Tom in acht genomen mocht worden in zijn verhouding tot madame Cynthia, andere overwegingen ten grondslag lagen aan zijn gedrag op reis; de wijze waarop hij zich ontdoed van zijn schoenen enz. enz. en, eenmaal onder stoom, met luider stemme begon te slapen, om niet te zeggen snurken, was alles behalve betamelijk.

Ook was ik niet tevreden met mij zelf. Het is nooit goed luistervink te spelen. Heer Tom ging naar Venetië in plaats van naar Weenen, zou zich wellicht bewegen in Engelsche en Amerikaansche kringen, waarin ik vele bekenden telde: hoe gemakkelijk kon het ontdekt worden dat ik alles had aan-gehoord! En een geschiedenis van zulken aard!

Nu echter was er niets meer aan te veranderen.

Den volgenden dag meer passagiers en minder vertrouwelijke gesprekken. Te zijner tijd bereikten wij Mestre. Toen ging het langs Fort Malghera zeewaarts. En uit de lagunen rees zij ons te gemoet, aan omtrek winnend in den gouden nevel, glinsterend waar zij stond, haar schijnend gewaad van roodachtig licht golvend over het blauwe diep — *Venezia, la rossa!*

Den anderen morgen, ietwat later dan het uur waarop ik gewoonlijk de oogen open, want de vermoeienis van een langen tocht per rail moest door een goede dosis slaap veronzijdigd worden, werd ik gewekt door het welbekende geroep: *acqua fresca! acqua fresca!* Terug in Venetië, zeide ik tot mij zelf. Van de calle beneden drong de kreet tot mij door als het welkom! van een trouwen vriend. Daar was geen helpen aan, ik moest onmiddellijk de deur uit om die goede, oude stad de hand te drukken. Opgewonden en in groote haast, dronk ik mijn chocolaad en trok mijn reisjapon weder aan, tot verbazing van Célie, die in onverholen ergernis het denkbeeld ver van zich wierp dat ik mijn kamer zou verlaten, alvorens zij mijn koffers ten minste gedeeltelijk ontpakt had om mij een ander, voor omgang in de *canali* en *canaletti* meer passend gewaad te zoeken. Célie, eerst zeer onlangs in mijn dienst getreden, was vol ijver. Met smeekend gebaar trachtte zij mij af te houden van zulk een onbegonnen en onvoegzame daad als het verschijnen voor de burgers van de *ci-devant* Venetiaansche republiek in het omhulsel, gisteren op reis door mij benuttigd, meer bepaaldelijk vervaardigd voor spoortreinen en stoombooten, de modder van regenachtige en de stof van zonnige dagen, met daarbij behoorend hoofdbedeksel. Madame la Comtesse de Brégadouille, haar vorige meesteres, zou nooit zoo iets gedaan hebben!... Mijn lichtvaardig gedrag dreigde haar tot wanhoop te voeren: „*Mais allez donc, Madame, si quelqu'un vous voyait comme cela!*” Geenszins uit het veld geslagen door het spooksel dezer vrees aanjagende mogelijkheid, dreef ik mijn zin door en bracht mijn getrouwe kamenier tot stomme vertwijfeling door haar op een toon van betreurenswaardige brooddronkenheid toe te voegen: „*Je m'en moque ..., de quelqu'un et de tout le monde!*”

Célie sloeg haar blikken ten hemel alsof zij dezen wilde aanroepen tot getuige van zooveel loszinnigheid, en ik verliet het hotel.

Heerlijk was het op *piazza* en *piazzetta*. De warme zonschijn speelde over het marmer en kuste het mozaïek van de basilica met vurigen gloed. Galileo's toren; *la torre dell' orologio*; de oude en nieuwe *procuratie*; de gevleugelde leeuw van San Marco; San Teodoro op zijn krokodil, arme afgezette schutspatroom; de vaak gestolen, verguld bronzen paarden in de hoogte; daaronder de geschiedenis van den dooden evangelist in schitterende kleuren; het Laatste Oordeel, de Opstanding, de Hemelvaart...; eindelijk het paleis der doges, middelpunt onzer architectuur door de eeuwen heen gelijk Ruskin het hebben wil — alles zooals ik het een jaar of wat geleden verliet! En waarom haalde Napoleon toen San Geminiano tegen den grond, Godshuis bij God's genade, door Sansovino zelf gebouwd, waardige overbuur van de tegenwoordige cathedrale in haar Oostersche weelde, alleen om ons daarvoor in de plaats te geven die zoetsappige *fabbrica nuova* van Eugène de Beauharnais, laf en smakeloos te midden van zooveel wonderen eener sierlijke en krachtige bouwkunst? Waarom, waarom, waarom... waarom... waarom zooveel in deze wereld? Neem het leven als het gaat, het geluk als het zich voordoet en vraag geen domme vragen. Alleen het oogenblik behoort ons: vlieg, vliedertje, vlieg, morgen is het mooi weer!

Door de *Merceria* even naar de *Ponte di Rialto* en de *Erberia*. Toen terug langs al die eigenaardige, kleine winkeltjes, om even op het postkantoor aan te loopen. De *mori* slaan tweemaal. Hoe goed kennen de duiven het uur! Alle komen zij aanvliegen en alle worden zij gevoed om de herin-

nering levendig te houden aan de vlugge boodschappers van Enrico Dandolo, die het eerst de tijding brachten dat hij Constantinopel genomen had en wier nakomelingen zij beweren te zijn.

Maar wat zal Célie er van denken als ik zulk een eeuwigheid uit blijf, in zulk een kleeding, na haar verlaten te hebben met zulk een vreeselijk zorgelooze, bijna onbeschaamde uitdrukking op de lippen? Ik moet terug naar mijn hotel, waar ik zal blijven tot de kamers die ik ook vroeger reeds bewoonde, voor mij in gereedheid gebracht zijn.

Langs de Zecca om nog even een blik te werpen op San Giorgio aan de overzijde. En daar bij den *molo* staat Nani in zijn gondel. Hij herkent mij. Zoo dit eens de *quelqu'un* ware, tegen wien Célie mij zoo plechtiglijk waarschuwde!

„*Ecco la Signora rivenuta! Buon giorno, Signora. Per qui, per qui!*”

Hij beschouwt het als een uitgemaakte zaak dat zijn gondola de voorkeur verdient boven alle andere.

„*Buon giorno, Nani! Sta bene?*”

„*Benissimo, Signora; tante grazie! E la di lei salute?*”

Ik ben gezeten en mijn *gondoliere* wacht op orders. Welke booze geest heden bezit van mij genomen heeft, weet ik niet, maar de ontmoeting met Nani maakt een einde aan alle goede voornemens om naar huis te gaan en Célie's gemoed te ontlasten van den druk mijner buitensporigheden. Ik geef order mij te voeren over den grooten waterweg der stad: *il canalozzo*, Nani! Wij komen langs het gewezen paleis Giustiniani en angstig kijk ik naar boven, — maar Célie's ontevredenheid is als niets vergeleken met mijn ongeduld om mij weder te buigen voor Santa Maria della Salute en feest te vieren in den aanblik van die schoone oude gebouwen, getui-

gen van vroegere grootheid, zwiingend en ernstig in dubbele rij geschaard, elleboog aan elleboog, staande in het zilte nat van verre opgestuwd met den vloed om hun den voetkus te brengen. Terugkeerend, heb ik gezegd, moeten wij nog even naar de *Giudecca*, door de *Rio dei Santi Gervasio e Protasio*. Van *la Ca d'Oro* naar *Il Redentore*, het marmereen gebed van Palladio; — en tusschen die twee hoeveel geschiedenis!

Nani is juist de man voor zulk een tocht. Hoe vaak niet gleed ik in zijn geruischlooze *barca* door de wonderlijkste hoekjes van deze wonderlijke stad; bij dag in de tintelende, fluweelachtig glanzende pracht der Venetiaansche zon; bij avond en bij nacht in het witte licht der maan dat zulk een tooverachtige, geheimzinnige uitdrukking geeft aan de sprekende trekken der eeuwig schoone dochter van het oude Aquileja. Te zamen, Nani en ik, waren wij ook op bezoek geweest bij een ander kind der zelfde moeder: Torcello, eenzaam en alleen nu, half vergeten in de doode lagunen. Lord Byron waren wij gevolgd naar San Lazaro. De Porto di Malamocco, de Porto di Lido, Murano, Burano, San Nicolo, zelfs Pellestrina en Chioggia met de *murazzi*, — waar had Nani mij al niet gebracht? Ik ben verzot op varen in een *gondola*; het ligt in mijn kalm bespiegeld temperament:

Diese Gondel vergleich' ich der sanft einschaukelnden Wiege,

Und das Kästchen darauf scheint ein geräumiger Sarg.

Recht so! Zwischen der Wieg und dem Sarg wir schwanken und
schweben

Auf dem groszen Canal sorglos durch's Leben dahin.

En dan de *gondolieri*, de vlugge, eenige, krachtige *gondo-*

lieri, die nu, helaas! in gezelschap met andere goede instellingen van het verleden, plaats moeten maken voor stoom en electriciteit! Hoewel het *libro d'oro* zich niet met hen en hun vaderen bemoeit, verheffen zij zich trotsch op een naam en een beroepseer en een roem, uit overoude tijden afkomstig, die niemand hun straffeloos kan betwisten; hun bedrevenheid lijdt geen twijfel, hun eerlijkheid en betrouwbaarheid zijn spreekwoordelijk. Nani, onder het tegenwoordig geslacht, stond bekend als een der eerste en beste. Opgevoed met het oog op al deze dingen, van het tijdstip zijner geboorte af, beschouwde hij zijn *barca* als een levend deel van zich zelf, stuurde haar door *canali* en *canaletti*, zijn hoeken berekenend, scherp draaiend, niet meer dan een handbreedte latend tusschen het ranke vaartuig en de steenen massa die zich in het water vooruit dringt, rond de *pili* cirkelend in sierlijke beweging, of statig naar buiten zwaaiend om ruimte te maken voor een tegenligger, daarbij geleid door een waarschuwend geroep: *premie* (links) of *stali* (rechts). Eindelijk de landingsplaats naderend, wist hij als behendig *barcajuolo* al zijn goeden wil saam te dringen in een krachtigen riemslag, gelijk vóór hem zijn vader, en vóór zijn vader een grootvader en een overgrootvader gedaan hadden. Dan werd de gondel met alle macht voortgedreven tot de steven bijna de kaai aanroerde en, langs de treden wendend, in zachten overgang tot staan gebracht. De man met den haak was gereed om bij het uitstijgen behulpzaam te zijn en een *soldo* te verdienen. Nani's taak was volbracht. In handigheid met roerriem en *forcota* had hij inderdaad den hoogsten graad bereikt; hij behoorde tot de grootmeesters van zijn beroep.

Mijn gondelier kon nog andere aanspraken op de algemeene achting doen gelden: hij was een uitstekend huisva-

der. Als *père de famille* stond hij eveneens in groot aanzien, hoewel de *famille* niet groot was. Zijn vrouw was vroeg gestorven en had hem achtergelaten met een jong, ziekelijk kind. Voortaan was zijn geheele leven gewijd aan de zorg voor dit teedere schepseltje; zijn dochter werd het middelpunt van zijn bestaan — kleine Giulia met haar bleek, ernstig gezichtje. Een goed oppassende, ferme, knappe kerel die zonder moeite zijn brood verdient en in den drukken tijd daarenboven nog gelegenheid heeft een paar stuivers op zij te leggen, zou het Nani niet moeilijk gevallen zijn in een tweede huwelijk troost te vinden voor het geleden verlies. Hij had slechts zijn kans af te wachten en zich over te geven aan het toeval van onvoorziene ontmoetingen, geheel toevalig en geheel onvoorzien, met jonge dames zijner kennis die nimmer nalieten er op te wijzen hoe de kleine meid behoefte had aan moederlijke leiding, zonder er natuurlijk in de verste verte aan te denken dat zij aangezocht konden worden die leiding op zich te nemen. Het beleg werd ijverig voortgezet maar Nani gaf zich niet over. Hij zou zijn kreupel kind een vader zijn en een moeder tegelijkertijd. Gelukkig in elkander's gezelschap, gingen de jaren voorbij en de twee leefden te zamen in alle kalmte met tante Barbara, een oudere zuster van den gondelier, die het huishouden waarnam. Giulia kwam tot vollen wasdom, maar haar gezondheid werd er niet beter op. Van een zwak kind groeide zij op tot een jonge maagd, lijdend maar geduldig, met lieve stem en lieve oogen, berustend in haar treurige gebrekkelijkheid onder zooveelen die, jeugdig als zij, maar krachtig en frisch en vroolijk, het leven goed vonden om te leven. Zij had zich toegelegd op handwerken, hoewel Nani, die haar geluk op hooger prijs stelde dan het licht zijner oogen, niet gaarne zag dat zij

zich daarmede bezighield, want, zeide hij, ik verdien al wat wij noodig hebben, en als wij meer noodig hebben dan zal ik ook meer verdienen. Maar de vlugge en behendige vingers konden niet stil liggen in haar schoot en het nette werk dat zij verrichtte, won haar een naam, eerst in de buurt waar zij woonde en waar medelijden met haar toestand, gevoegd bij haar zacht karakter, *la poverina* reeds zeer populair gemaakt hadden, later ook in dat gedeelte der stad waar ik mijn kamers pleeg te hebben. Eens een goede naaister behoevend, had ik van Giulia vernomen — zocht haar op — dat is nu een jaar of drie, vier geleden. Ik was zeer over haar arbeid tevreden, gaf haar meer te doen, beval ook anderen mijn kreupel naaistertje aan en langzamerhand kwamen wij te zamen op een zeer goeden voet. Het arme kind wekte mijn belangstelling op en zij was mij een groote hulp in mijn studie van het zoetvloeiende Venetiaansche dialect, zoo welluidend inderdaad, dat het mij niet verwondert te lezen hoe eenmaal de leden van den Senaat genoodzaakt werden het te gebruiken in hun openbare redevoeringen, in plaats van het Toscaansche, *la lingua vulgare* gelijk het besluit zegt, vol gepaste zelfwaardeering, alle vreemde spraak bejegenend met hooghartige minachting. Van mijn kant verblijdde ik Giulia vaak met bloemen, waarvan zij hartstochtelijk veel hield.

Dezen namiddag van mijn *escapade* met Nani, in het gruwelijke en door Célie verfoeide reisgewaad, waarin rond te loopen en zich te vertoonen voor de onderzoekende oogen eener nieuwsgierige wereld, erger nog: waarin zich bloot te stellen aan de afkeurende blikken van *quelqu'un*, madame la Comtesse de Brégadouille zich tot een schande en oneer gerekend zou hebben, — dezen namiddag vroeg ik natuurlijk ook hoe het ging met mijn kleine vriendin. Niet beter, luidde het

droevig antwoord, men vreesde zelfs een weinig minder; met het denkbeeld haar dichter bij den volkstuin te brengen, de *Giardini Pubblici*, waar zij gaarne zat om door het geboomte naar het blauwe water te kijken en naar de eilanden: Lido, Santa Elena, San Servolo, San Clemente, la Grazia, was hij verhuisd naar een der calli die op de Via Garibaldi uitkomen.

„Het is daar luchtiger en frisscher,” voegde hij aan de mededeeling toe. „Maar in de laatste maanden heeft zij moeite om zelfs dezen korten afstand naar den tuin af te leggen. Ik bracht er haar een paar maal naar toe in mijn *gondola*, doch ik ben bang dat zij het maar half aangenaam vond. Zij zou zoo iets niet zeggen, wetend dat ik het doe om haar genoeg te geven, maar het herinnert haar te veel aan den tijd toen zij nog te voet kon gaan.”

Ik vroeg niet verder. Nani stond achter mij, uit alle macht zijn zwaren riem wikkend; zijn stem klonk alsof er iets was dat hem de keel toeschreefde. Ik besloot de eerste gelegenheid te baat te nemen om Giulia een bezoek te brengen.

Maar, bij alle heiligen! ik moet nu terug naar het hotel om Célie te bevredigen en gerust te stellen: de naaste plicht het eerst. Het is al vijf uur en het is waar dat deze reis-japon mij niet al te netjes staat. Wat een dwaze streek zoo uit te gaan: „Nani, naar de *albergo* Europa!”

Célie ontvangt mij zonder iets te zeggen; al haar verwijt ligt in een ijzingwekkende stilte; haar gestel is zoo geschokt door mijn uitspattingen dat zij aanvankelijk sprakeloos blijft. Lang kan dit echter niet duren bij een kamenier en Française daarenboven. Juist nog tijd om zich te kleeden voor het diner; er is geen minuut te verliezen, *si toutefois Madame*

ne veut pas rester comme cela? Dit met een verachtend opwaarts krullen van haar neus, terwijl zij tusschen vinger en duim een mijner handschoenen van de tafel neemt, alsof zij zeggen wil: *Pas trop frais; une vraie horreur, foi de femme de chambre!*

Het komt er niet op aan; ik gevoel mij gelukkig; ik heb de vriendschap hernieuwd met mijn dierbaar Venetië — *piazza* en *piazzetta*, *Canal Grande* en *San Marco*, Nani, Giulia, herinneringen aan het verleden, gedachten aan de toekomst, alles warrelt dooreen in mijn hoofd. In mijn goede luim kan ik mijzelf het genoegen gunnen vriendelijkheid en geduld te oefenen met Célie, zoo zuur als zij dan is, en ik koop mij haar toegeeflijkheid met een kleedje waarover zij in groote begeerte ontstoken is gebleven van het oogenblik af dat zij eerst mijn *garderobe* onderwierp aan een nauwgezet onderzoek. Ik verschijn aan de *table d'hôte* in pracht en praal, mijn natuurlijke schoonheid verhoogd door de kracht en het vermogen van alle beschikbaar zijnde middelen, toegepast naar Célie's beste weten en kunnen, geheel als madame la Comtesse de Brégadouille gedaan zou hebben . . . de hemel zij mij genadig!

Ik weet dat de deftige, gedecoreerde heer, mijn *vis-à-vis* aan tafel, zich dadelijk heeft laten opgeven welke nieuwe gasten dien dag waren aangekomen, en meer bijzonderlijk zich omtrent mij heeft laten inlichten. Ook de anderen bespraken de interessante verschijning over hun *café noir*. Venetië is een gedecideerd succes!

Den volgenden dag en den daaropvolgenden dag en de week daarna en nog een week, werd ik beziggehouden, naar

mijn oud kwartier verhuizend, bezoeken ontvangend, bezoeken afleggend enz. enz. Ik ontmoette ook den heer Bonanza, die behoorlijk aan mij werd voorgesteld maar, gelukkigerwijze, mij niet herkende als zijn reisgenoot, op weg herwaarts. Cynthia, die den heer Tom nog steeds gevangen hield in de ketenen harer bekoorlijkheden, was ook aangekomen en men kon haar elken dag tegenkomen onder de Procuratie, waar zij paradeerde met haar brutaal gezicht en opvallende toiletten, alle moois dat zij had met vrijmoedigheid uitstallend. Een belachelijke poging werd gewaagd om haar hier en daar gezelschappen binnen te voeren als de belangwekkende, jonge weduwe van een zeer verdienstelijk maar fabelachtig veldheer, die ergens in Afrika het leven gelaten had, doch de Amerikaansche millionaire was niet slim genoeg om ons in het ootje te nemen met zulke vertelseltjes: als *hij* voor een idioot gehouden wilde worden door die vrouw ter wille te zijn, dat ging *hem* aan; maar *ons* kon hij er niet toe krijgen. In *ons* gezellig verkeer was zulke blijkbaar valsche munt eenvoudig ongangbaar. Wat dacht ze wel?

Een tijdelijke luwte in mijn maatschappelijke verplichtingen, deed mij weder aan Giulia denken. Nani gaf mij den koers aan naar de nieuwe woning. Op een fraaien dag ging het dien kant uit.

Het duurde niet lang voor ik de reede mijner bestemmingsplaats bereikte. De havenlichten waren duidelijk in zicht, maar ik werd weerhouden zoo *mir nichts dir nichts* binnen te zeilen. Giulia had haar voordeel gedaan met den zonnigen morgen en zat voor de deur, omringd door een groep babelende jonge meisjes. Sedert ik mijn naaistertje het laatst zag, was zij grooter geworden en nog slanker; haar gelaat had de kinderlijke uitdrukking verloren. Vroeger noemde ik

haar altijd de kleine Sassoferrato om den zachten, biddenden blik der donkere oogen, een blik dien de meester zoo goed wist terug te geven in zijn voortreffelijke madonna's, — nu werd ik verrast door het kwijnend verlangen, den diepen ernst, geliefkoosd door de groote kunstenaars van een vroeger tijdperk, als achtergrond voor het streven hemelwaarts, de zalige verrukking hunner heiligen. In San Donato, de *matrice* van Murano, is een moeder van God, die vertellen kan wat ik bedoel.

Van haar hoogen stoel gebod Giulia met groote inschikkelijkheid de woelige wereld harer helpsters. Zoodra een zoon of dochter van het zonnige Zuiden uitmunt in eenigen tak van kunst of wetenschap, worden al spoedig volgers, leerlingen gevonden, vormt zich een school. Dus wil het gebruik, van overoude tijden tot op onzen dag. Giulia daarom, met lof en eere genoemd om haar smaakvol, keurig borduurwerk, had *haar* volgers, *haar* leerlingen, *haar* school. Daar waren zij, een half dozijn aankomende meisjes, vol van plezier en vroolijke streken. Juist op dit oogenblik had men een razende pret. Gemma, een neuswijs en jong dametje van dertien zomers of daaromtrent, iemand die altijd gelijk had, geboren en opgevoed in het *sestiere* waar Giulia eenmaal woonde, had de gelegenheid te baat genomen dat zij was uitgezonden om boodschappen en inkoop te doen voor de familie, op kleine schaal natuurlijk (de inkoop, niet de familie), om te vernemen naar den welstand van haar voormalige buurvrouw, die vriendschappelijke betrekkingen onderhield met de halve stad. Gabriëlo en Piccino waren medegegaan om een luchtje te scheppen. Eerstgenoemde was de zesjarige zondaar die eens beschuldigd was geworden een misdadige poging gewaagd te hebben om zijn grootvader in

brand te steken; bij nader onderzoek werd de aanklacht ingetrokken; de *dolus* toch bleef onbewezen; de verdediging sprak van proefnemingen in het belang der wetenschap. Laatstgenoemde, Piccino, was de kleine hond wiens kost en inwoning bij Gemma's ouders betaald werden door een landgenoot van mij, omdat zijn hospita in haar woning niet kon dulden de minachting voor de wetten der zindelijkheid en de oneerbiedige bejegening van huisraad dat tot geheel andere doeleinden dient, door jeugdige telgen van het geslacht der Canidae aan den dag gelegd, terwijl daarentegen de landgenoot haar woning niet verlaten wilde omdat hij een penchant had voor de jongste dochter der hospita, Giuseppina, in het kort genaamd Pina of Pinetta, een juffertje van zestien, die van den kant harer moeder meer toezicht verdiende en voor wie een ferme breitaak beter geweest zou zijn dan een stilzwijgend verlof om zich het hof te laten maken door een vreemdeling, die niet veel anders om handen scheen te hebben.

Behalve Gemma en Gabriëlo en Piccino en de naaimeisjes, hierboven aan mijn lezers voorgesteld, was daar ook nog Elvira, de *fioraja*, een vrijpostig, onbeschaamd ding van bijna negentien. Nani's *casa* was geen *palazzo* Vendramin Calerghi, maar der deftigste en rijkste huizinge in den bloeitijd van praalvertoon en buitensporigheid in kleeding, zou het moeilijk gevallen zijn onder haar bezoekers op meer verscheidenheid te wijzen, hoewel hier inzonderheid de meer armelijke tinten der *couleur locale* tot haar recht kwamen.

Het schouwspel van al die luidjes, menschen wordende kinderen die ik vroeger gekend had, greep mij aan. Het was alsof ik een roman opnam, waaraan ik eenigen tijd geleden begonnen was, waarvan ik slechts het begin gelezen had

toen de lectuur voor een lange poos onderbroken werd, en dien ik nu weder zou voortzetten van de bladzijde af waar de boekwijzer was blijven steken. Alleen was de verwachting meer gespannen: ik had thans de levende karakters voor mij, mannen en vrouwen van vleesch en bloed, met een onsterfelijke ziel — zoo hoop ik ten minste. Naar de mate mijner sympathie had ik met hen geleden, mij met hen verheugd, één jaar, twee jaar geleden, nauwkeurig nagaand hoe zij, geringe lieden, en de wijde, wijde wereld op elkander terugwerkten, voedsel zoekend in hun gewaarwordingen, gevoelens, wederwaardigheden, hartstochten. Toen waren zij in hun laten en hun doen, uit mijn gezichtsveld verdwenen; ik had een tijdlang mijn eigen droombeelden nagejaagd; en hier stonden zij weder vlak voor mijn oogen, *dramatis personae* in het groote poppenspel. Ik moest een oogenblik nadenken voor ik mij weder in hun midden waagde. Veel was met mij zelf gebeurd, sedert ik mij van hen had afgewend en mijn hand niet meer de bladen van hun hoofdstuk in het boek des levens omsloeg, terwijl ik volijverig uitging op onderzoekingstochten tusschen de regels van hun uitwendig bestaan. In wrevelmoed had ik mijn hand opgeheven tegen de idealen mijner jeugd, mijn oude goden tegen den grond geworpen en nieuwe altaren opgericht. Misschien, — want de nietige sterveling handelt slechts naar uiterlijke teekenen, nimmer in staat de kern van het eigen zijn te veranderen, — misschien had ik slechts een anderen vorm voor denzelfden eeredienst gekozen, een ander deel van mijn denkend wezen geheiligd als bij uitstek geschikt het onbegrijpelijk onbekende te gemoet te treden, mij daarbij verbeeldend den weg van vooruitgang met reuzenschreden bewandeld te hebben, terwijl ik slechts het uur veranderd had en de plaats

om lof te brengen aan hetgeen noch in tijd noch in ruimte begrensd is, zooals de goede Venetianen eerst Santa Maria Gloriosa dei Frari als cathedraal inzegenden, en daarop San Pietro di Castello, en vervolgens de wonderschoone kerk, gebouwd ter eere van het gestolen stoffelijk overschot des heiligen apostels, San Marco — terwijl de Heer, almachtig en alwetend, onveranderd bleef en onveranderlijk. In alle waarheid, wij zijn zeer klein en zeer nietig — nooit kleiner en nietiger dan wanneer een groote omwenteling in ons binnenste, te voorschijn geroepen door de omstandigheden, hefboomen onzer gedachten en onzer daden, met het geweld van een orkaan ons opneemt en weder ergens nedersmiijt, even ver van het middelpunt als te voren, maar wellicht op een plek die een ander uitzicht opent. Hoe nijdig worden wij dan als iemand anders niet ziet wat wij zien, maar een eigen hart heeft en een eigen brein en een eigen geloof waardoor hij in voeling komt met hetgeen buiten ons ligt, het heela! . . .

Hier eindigt mijn moraliseeren: een slechte gewoonte als men er geen maat in weet te houden. Nu ik deze vergelijking tusschen de opvolgende cathedraalen van het herboren Aquileja en mijn theorieën betreffende aardsche en bovenaardsche zaken van de hand gezet heb, gevoel ik in mij de kracht om de doges te evenaren in hun jaarlijks opnieuw gesloten huwelijk met de zee, bron van den rijkdom en de macht en den roem der republiek. Gedragen door mijn *Bucentauro* van pen en inkt, waag ik mij weder op de golven van het menschelijk leven, mijn weinige vaardigheid uithwendend aan de alledaagsche gebeurtenissen om mij heen waaruit ik mijn verhalen put, een bron tot dusver niet van mijn rijkdom en macht en roem, maar van aangename verpoozing

terwijl ik schrijf. En dit is een voordeel dat telt, zoo niet voor anderen dan toch voor mij. Telkens weder komt het verleden tot mijn verbeelding als een nieuwe bruidegom . . .

En zoo de kinderen u niet aanstaan, hebt gij het boek slechts dicht te slaan.

De onverwachte komst van zulk een aanzienlijke bezoeker als waarvoor mijn nederigheid gehouden werd, maakte een einde aan de uitgelaten vroolijkheid welke veroorzaakt was door het versieren van Piccino's staart met een reusachtigen strik, terwijl hem ook een kleurig slabbetje was voorgebonden tot gierend vermaak van den ongewassen Gabriëlo, terwijl zijn oudere en meer deftig gestemde zuster, de kribbige Gemma, altijd er op uit de waardigheid van haar zelf en de haar toevertrouwde familieleden met hand en tand te verdedigen, op ernstige, bijna plechtige wijze protest aantekende tegen de lichtzinnige vrijheden welke men zich veroorloofde met haar viervoetigen kostganger. Haar vormelijke verklaring dat haar misnoegen was opgewekt met groot gelach beantwoord zijnde, maakte zij zich gereed den terugtocht aan te nemen. Piccino medeslepend en den ongelukkigen Gabriëlo voortduwend, kon zelfs de verzoenende invloed van Giulia haar toorn niet tot bedaren brengen. Dit was het oogenblik waarop ik verscheen. Ik werd onmiddellijk herkend. Het gelaat der zieke gaf mij nog hartelijker welkom dan haar woorden. Gemma keerde zich om, bracht den stoet der van haar genade afhankelijken tot stilstand en staarde mij aan met oogen zoo groot als tafelborden, zich klaarblijkelijk afvragend waar in de wereld ik al dien tijd geweest was, en waarom ik nu zoo plotseling

uit de lucht kwam vallen. Gabriëlo, op het punt in een vervaarlijk gehuil los te barsten — tranen waren altijd zijn eenige toevlucht als hij te lijden had onder de korte metten die zijn bitse zuster met hem maakte — Gabriëlo stopte zijn smerige vingers vol verlegenheid in zijn smerigen neus en zag er uit precies als de havelooze, vuile, leelijke, kleine domkop, die Gemma zeide dat hij was, terwijl zij hem opfrischte met een paar flinke oorvijgen, waarschijnlijk om zich zelf een houding te geven in de hooge tegenwoordigheid van *la signora*.

Giulia vertelde mij dat haar vader reeds lang te voren mijn bezoek had aangekondigd. Zij was blijde, zeer blijde mij terug te zien en wees op mij als de vreemde dame van wie zij zooveel vriendschap genoten en zoo dikwijls gesproken had. Dit laatste ging aan het adres van haar leerlingen, die mij met onverholven verwondering opnamen. Tante Barbara werd naar buiten geroepen om mij te komen begroeten en antwoordde uit de geheimzinnige duisternis van de keuken, waar toebereidselen getroffen werden voor het middagmaal. Zij slofte naar voren en gaf zoo hoog op van de goedertierenheid en genadige nederbuigendheid haar en Nani en Giulia bewezen nu de geringe woning van den gondelier verlicht werd met het verheven schijnsel mijner doorluchtige en uitnemende persoonlijkheid, dat ik gevoelde hoe een enkel woord meer mij belachelijk en de toestand onhoudbaar gemaakt zou hebben, hoewel veel door de vingers gezien moest worden waar de loftuizingen kwamen van een eenvoudige oude vrouw, die niet vermoedde hoe vleierij, zelfs Italiaansche vleierij, welke een bijzondere verschooning vindt in haar eigenaardig wezen van grenzenlooze overdrijving, opgevoerd kan worden tot een peil van rechtstreeksche bespotting.

Indien echter de goedaardige maar ietwat simpele tante Barbara volkomen oprecht was in haar meening dat de wetten der gastvrijheid, vooral tegenover lieden die geacht worden hooger te staan op den maatschappelijken ladder, een ruime en kwistige toepassing van flikflooiërij voorschrijven, anders was het gesteld met Elvira, de onbeschaamde bloemenverkoopster, die, zooals ik op goede gronden vermoedde, minder ingetogen was in haar omgang met de leden der *jeunesse dorée* en hun knoopsgaten, door haar hand versierd, dan iemand die in haar zedelijk welzijn belang stelde, wel zou kunnen wenschen. In het bijzonder had ik opgemerkt hoe zij zich gedroeg, eigenlijk misdroeg, wanneer zij haar dagelijksch quotum van witte rozeknoppen bracht aan mijn landgenoot, hierboven reeds genoemd. Dit geschiedde omstreeks twee uur in den namiddag, als hij, na het déjeuner, zijn *nero* kwam drinken aan zijn tafeltje voor het *café* Florian. Pinetta, de dochter van zijn hospita, had dan muziekles en Elvira wist het. Elvira liet nimmer op zich wachten en fladderde om hem heen in buien van gevaarlijke coquetterie. Mooi was ze, als een vrijpostig gezicht ooit mooi kan zijn, maar ik zou wel eens willen weten wie de gouden braceletten rond haar polsen en de diamanten in haar ooren betaald had. Ik denk niet dat Pinetta het plezierig zou vinden als zij het eens te weten kwam. De trouw van den luchtigen sinjeur, voorwerp harer vereering, scheen even twijfelachtig, en twijfelachtig om dezelfde redenen, als de deugd van de hupsche Elvira, wier ondeugende oogen haar den naam van *la maliziosa* verworven hadden.

La maliziosa hier te vinden, was een onaangename verrassing en ik beloofde mij zelf Giulia te waarschuwen voor het aanhouden der kennis met deerntjes van haar kaliber.

Voor het oogenblik liet ik haar onopgemerkt. Zij vond blijkbaar dat zij verwaarloosd werd en wreekte zich door den hyperbolischen vloed der welsprekendheid van tante Barbara ter eere van mijn voortreffelijkheid, beminnelijkheid en andere uitmuntende hoedanigheden, niet alleen met zichtbaar genot te volgen maar er nog een korte lofredede van eigen maaksel aan toe te voegen. Ik nam er volstrekt geen notitie van, maar het was niet bevorderlijk tot een gezelligen gang van zaken, tot het herstellen van de aangename verhouding met mijn oude vrienden, tot het aanknoopen van nieuwe betrekkingen. De meisjes die ik nu voor het eerst zag, deden alsof zij geheel en al verdiept waren in haar naai- en borduurwerk, doch tersluiks werden zeer nieuwsgierige blikken geworpen op de *forestiere*, alsof nooit te voren een vogel van zulk pluimage zich in de nabijheid vertoond had. Een gift van eenige soldi, aan Gabriëlo ter hand gesteld, bleek niet bij machte de wolken aan de van onweder zwangere lucht te verdrijven, want Gemma viel dadelijk op het kopergeld aan en naastte het als boete voor een reeds gepleegd of in de toekomst te plegen misdrijf, waarop de kleine schavuit zoo akelig en luid aan het krijten sloeg, dat het onvermijdelijke gebeurde: een zusterlijke kastijding werd prompt en gevoelig toegediend. Gemma, de gemelijke kribbebijster, weder optredend als Nemesis, gaf last dat men zonder meer complimenten naar huis zou terugkeeren. Aldus werd Gabriëlo, het monsterachtige jongetje met de uitpuilende oogen, half mislukt stukje mensch, wiezerig bundeltje narigheid en vuil, door een wrekenden arm gevankelijk weggevoerd; Piccino bracht de achterhoede op, met den staart droefgeestiglijk tusschen de beenen, voor zich ook niet veel goeds verwachtend.

Het denkbeeld dat Célie's *quelqu'un* dezen kant uit zou kunnen komen en mij aantreffen in zulk gezelschap: naaimeisjes, een oude vrouw die nog de sporen van haar keukenvuur vertoonde, een bemodderde straatjeugd, frisch uit de goot opgeraapt, een *fioraja* van twijfelachtig karakter, — dit denkbeeld begon dusdanig op mijn zenuwen te werken, dat ik er kippenvel van kreeg. Waarlijk, daar zijn graden in menselijke verdorvenheid, van het omwandelen met een oude reisjapon naar beneden, diep, diep de laagte in!

Onder de algemeene verlegenheid was Giulia misschien de eenige die volkomen op haar gemak bleef. Gemma methaar hofstoet verdwenen, sprak zij van het verhuizen naar deze nieuwe woning, die ruimer was en dicht bij den volkstuint.

„Iedereen bederft mij,” zeide zij. „Vader bedenkt telkens weder iets nieuws om mij genoeg te doen. Hij en tante Barbara hielden vol, tot ik ook zelf in de verandering toestemde. Eerst dacht ik, dat het mij zou verwijderen van de oude vrienden in onze vroegere buurt, maar gij ziet, zij komen allen hier om nu en dan een uurtje te babbelen en zij zijn lief voor mij en brengen mij bloemen, alsof ik nog altijd naast de deur woonde. Is dat niet aardig? Zelfs de kinderen worden mij toegezonden, omdat ik van hen houd.”

Zij glimlachte tevreden, waarlijk dankbaar voor den last haar veroorzaakt door zulk luidruchtig, op en top smerig, klein canaille als Gemma en haar woelige bende van havelooze broertjes en zusjes. Herhaaldelijk er op terugkomend, drong zij de overtuiging bij mij op hoe heerlijk het was op zulk een korten afstand van de *giardini* te leven, hoewel zij wist, arme meid, dat het haar niet in het minst kon helpen, want nimmer zou zij weder in staat zijn, zooals zij dat eenmaal gewoon was, daar rond te loopen en onder de groene boomen

te zitten om uit te kijken op de lagune en van verre de zee te zien aanrollen, de blauwe zee, meesteres van elk Venetiaansch hart. Dit evenwel was de voorname oorzaak geweest van Nani's wensch tot verhuizen en iedereen moest weten hoe goed en oplettend en zorgzaam hij was. Terwijl zij mij eenige snuisterijen toonde, meer in het bijzonder de bloemen die zij gekregen had, ging het kind voort er over te spreken hoeveel reden zij had om tevreden en opgewekt te zijn, hoe zij zich aan al haar kennissen verplicht gevoelde voor de vriendschap haar bewezen. In den eenvoud van haar woorden straalde hooger bezieling, alsof zij een engel ware, van den hemel neder gezonden om vrede op aarde te verkondigen en liefde voor alle schepselen. Tante Barbara werd het te machtig; met den boezelaar voor het gezicht trok zij zich haastig in de eenzaamheid van haar keuken terug. Zelfs de onbeschaamde Elvira, *la maliziosa*, had het gelaat afgewend en scheen onder een heilzamen invloed te verkeer; waar zooveel reinheid van ziel zich openbaarde, dacht zij wellicht met schaamte en berouw aan een paar voorvallen in haar eigen loopbaan. De leerlingen zagen op tot de geliefde zieke met eerbied en vereering, zooals zij geleerd hadden op te zien wanneer de heilige Hostie opgeheven wordt, of wanneer zij, nederknielend voor den heilige die haar bijzonder eigendom is, zijn bemiddeling inroepen om vergiffenis te erlangen voor een der beminlijke, beuzelachtige zonden die vaak zoo zwaar wegen op een onschuldige gemoed. Ik was zelf niet minder aangedaan als ik bedacht hoe dit jonge leven langzaam heenvlood zonder bitterheid, zonder een enkele klacht, hen zegenend die gelukkiger waren dan zij voor hetgeen haar van hun overvloed geschonken werd. Het bracht mij nader tot waren godsdienst dan de meest doorwrochte

welsprekendheid van den meest begaafden kanselredenaar had kunnen doen; hier was een gebed voor mij en een aansporing in daden: een bestaan op geloof, hoop en liefde gegrond, vruchten dragend in getrouwheid, vertrouwen en toewijding.

Giulia, gestoord door het plotseling vertrek van tante Barbara en misschien een weinig vermoeid, leunde naar achter in haar armstoel en liet haar oogen naar het uitspansel dwalen, aangetrokken door het oneindig verschiep daarboven. Zij scheen geheel onbewust van de werking harer woorden. Wij zaten stil en wachtten tot zij weder zou spreken. „Haar gedachten zijn in den hemel bij de gelukzaligen,” zei een der meisjes, en allen sloegen een kruis. Een oogenblik daarna waren haar gedachten weder bij ons; zij begon te praten, ditmaal van gebeurtenissen die gedurende mijn afwezigheid hadden plaats gegrepen en mij wellicht belang konden inboezemen. Het gesprek werd algemeen en hoogst gewichte mededeelingen van allerlei aard werden met de noodige uitvoerigheid behandeld door haar scholieren, die, toen het ijs eenmaal gebroken was, niet zoo erg bedeesd bleken te zijn. Hadden zij niet met pijnlijke verbazing opgemerkt hoe een zekere Emma bij de laatste feestelijkheid drie keer achtereen gedanst had met dien langen, mageren *carabiniere*, terwijl haar *amant en titre* ter kustvaart was? Moest zij zich niet schamen? Zou hij haar den bons geven als hij er van hoorde? Enz. enz.

Met genoeg bespeurde ik dat deze *ragazze*, waarschijnlijk daartoe aangemoedigd door de gedragslijn die ik zelf volgde, Elvira een weinig links lieten liggen. Haar kleeding, veel kostbaarder en meer nieuwmodisch dan zij het konden doen, inderdaad al te kostbaar en nieuwmodisch voor de wettige ver-

diensten die in een bloemkorfje liggen, werd beneusd met een zeker air, eigenaardig mengsel van afgunst, minachting, bewondering en gemaakte onverschilligheid:

Hüt' dich vor Kerzenschein,
Bienelein, Bienelein!

Alles wel beschouwd, dacht ik weder, hoe komt *la maliziosa* hier onder deze arme maar eerlijke luidjes, in Giulia's kudde gelijk aan het schaap met de onplezierige huidaandoening waarvan de Heilige Schrift gewaagt? Een poging door mijn krank vriendinnetje aangewend om Maria Magdalena van den breeden weg terug te brengen? Maar ik kon mij niet voorstellen dat het onschuldige kind in staat zou zijn in haar vollen omvang de zonde te bevatten die hier wederom het merk van het beest kwam zetten op een ander schoon lichaam, gevormd naar Gods beeld, op een andere schoone ziel, bestemd om op te klimmen tot Gods troon. Het medelijden, zelf zuiver en onbesmet, weet echter vaak als bij ingeving welk medeschepeel het meest de helpende hand behoeft, en herkent de zwakke zuster in gevaar van dieper vallen vóór de gevallen zuster die reddeloos verloren is. Deze overweging joeg mij een blos op de wangen: was het noodig in mijn fierheid den eersten steen te werpen op deze zondares *in ovo*, de paria die zich nauw ontwikkeld had uit den bloesem van vollen maagdom?

Uit mijn overpeinzing werd ik eensklaps opgeschrikt door een stem, ergens in het huis, die met alle macht het refrein herhaalde van een *chansonnette*, welke in het *quartier latin* grooten opgang gemaakt kan hebben:

Je ne dis pas non, non, non!

Mais en amie,

Je vous en prie,

Laissez moi faire, mon beau ponpon!

Kon dit de oude tante Barbara wezen, die ons verliet in tranen en geweldige beroering, die nu lucht gaf aan haar smart en wanhoop in een huppelende melodie, in de dubbelzinnige uitingen van den lossen Franschen liederchat? Onmogelijk: tante Barbara verstond geen vreemde taal en de stem was te zwaar, te diep. Ergens daarbinnen moest een levendige, zorgeloze jonkman verborgen zijn. Zoo het aankomend bariton-geluid nog eenigen twijfel omtrent sexe en leeftijd mocht laten, het gichelen van de meisjes was bewijs genoeg. Giulia kwam bovendien te hulp met een verklaring: „Ons nieuwe huis is zoo groot, dat wij een kamer verhuurd hebben.” Dit zeggende bloosde zij, gelijk zij te voren reeds gedaan had toen het gezang eerst kennis gaf van des zangers komst. Zieke lieden zijn zenuwachtig en winden zich op over de minste kleinigheden. Inmiddels was de huurder naar buiten getreden en, na overdadig groeten voor de dames in het algemeen, aan mij in het bijzonder voorgesteld met een zwierige buiging voor de Signora alleen, als Monsieur Anatole Crouton, artist. Giulia zei *artista*, daarop met meer klem: *artista-pittore*, en deed deze verduidelijking verzeld gaan van zooveel eerbetoen in de uitspraak, dat ik mij genoopt zag den Franschman in mijn achting dadelijk op één lijn te stellen met Leonardo da Vinci, Raffaële Sanzio en een half dozijn meer van de allerberoemdste onder de gezellen van penseel en palet, die vóór Anatole, doch niet meer in verdienste dan hij, tot onsterfelijke glorie geraakten.

Anatole vond dat deze hulde hem toekwam. Welk groot

kunstenaar, in zijn almachtig streven het heelal omvattend, van gewone aardsche banden en verlangens bevrijd, schiept er toch geen behagen in „begrepen” te worden, zooals de geijkte term luid, de wierook die hem de neusgaten binnendringt, moge dan uit nog zulk een nederig vat opstijgen. Liederen die zijn werk niet zoo erg mooi vinden, begrijpen *niet*, hetzij uit onwil, hetzij uit betreuenswaardige onkunde. Giulia's nieuwe huisgenoot illustreerde in houding en voorkomen de oude geschiedenis van miskend genie, beter dan zijn teekenstift had kunnen doen. Jeugd, bedwelmd door visioenen van het eeuwig schoone en het eeuwig ware, wijdt het heden en de toekomst aan het hoogste, aan het ideaal. Een onstuimig dringen naar het onzienlijke; een oogenblik van rust; een schijnbeeld van naderend licht, luchtspiegeling eener oasis in de woestijn van het dagelijksch leven; een groeiende overtuiging dat het einddoel zoo dadelijk bereikt zal worden; een kreet van triomf. „Dat lawaai is vermoeiend; ge zijt nauwelijks een beginner in het vak; kraai en sla de vleugels uit, overmoedig haantje, wanneer ge aangekomen zijt waar ge wezen moet — de volgende week of het volgende jaar of nooit,” zoo broemt een loom en vadsig publiek, indien er al acht gegeven wordt op het blijde nieuws der overwinning. „Niet aldus,” antwoordt het genie, dat zich verbeeldt de schaal doorgepikt te hebben, „mijn macht is buitengewoon; mij is de zege; van nu aan is het ideaal te bevragen aan mijn adres; voor nadere bijzonderheden, zie de circulaire die ik u hierbij aanbied.” Het domme plebs heeft zoo vaak hetzelfde gehoord, grinnikt en gaat zijns weegs om andere kwakzalvers aan te gapen, die evenveel zelfvertrouwen bezitten en wellicht handiger zijn. Hooger oordeel wordt ingeroepen: men heeft niets te

zeggen. De beleefden zwijgen omdat zij beleefd zijn; de anderen zwijgen omdat zelfs afbrekende critiek eenigen grondslag moet vinden — nederhalen waar niets gebouwd werd, is een moeilijke taak. Het genie geeft hun leelijke namen; zijn zij dan ook *bête* dat zij niet inzien hoe hij en hij alleen de man is om het volmaakte in kunst en wetenschap op te jagen uit zijn meest verborgen schuilhoeken, met niet meer moeite dan noodig is om een dubbeltje op te visschen uit de diepte van het rechter-vestjeszakje, — indien althans zooveel rijkdom is achtergebleven in dien geheimzinnigen (en dikwijls teleurstelling barenden) afgrond. *Tas d'imbéciles, va!* Maar het genie heeft een groote en vergevingsgezinde ziel; deze rampzalige wereld zal daarom niettemin overtuigd worden van zijn goddelijke zending en den gouden oogst oogsten die door hem werd gezaaid. Hij kladt voort, om, ik hoop het van harte, zijn hardnekkige aanslagen op de harmonie van kleuren en lijnen in den *limbus fatuorum* even geweldig gestraft te zien als de snoode misdrijven tegen de harmonie in het rijk der klancken, welke zonder ophouden en zonder genade gepleegd worden door de aanvallige en liefvallige jonkvrouwen, wier muzikale begaafdheden ons gezellig verkeer vergiftigen.

Aan deze algemeene schets moet voor Anatole Crouton persoonlijk nog toegevoegd worden dat in de levensgeschiedenis van dien begaafden schilder, Parijsche periode, een hoofdstuk afgezonderd werd voor een poging den *prix de Rome* te bemachtigen. De sprong was hoog berekend en de val groot. Weder miskend. De villa Medici aldus voor zijn eerzucht gesloten blijvend, besloot hij den Italiaanschen meesters daarom niet minder de eer aan te doen een poos door te brengen in nauwe aanraking met hun nalatenschap. De stad

der steden had hem het eerst, zooals het dan ook behoorde. Toen de malaria van zich deed spreken, ontwaakte in zijn boezem een teeder verlangen naar de Venetiaansche coloristen. Hij ging waar hij ze kon vinden in al hun heerlijkheid. Onderweg zich een paar weken in Florence ophoudend, had hij bijna al zijn gereed geld uitgegeven en nu zag hij zich gedwongen een bestaan te zoeken in copieeren, het leveren van stadsgezichtjes en dergelijke. Veel bracht dat niet op en hij kon zich niet de weelde veroorloven van ruime, wel ingerichte appartementen, waar het fortuin gewoon is zich te vestigen. Dat zou later wel komen. Voorshands schonk hij zijn aandacht aan de nauwe, dicht bevolkte gangetjes en straatjes, de *calli* van oud-Venetie, waar vierkante stukjes wit papier, tegen de vensterblinden geplakt, den voorbijganger mededeelen: hier zijn gemeubeleerde kamers te huur! Nani, overwegende dat de nieuwe woning groot genoeg was om een vertrek af te zonderen voor een fatsoenlijken huurder, wat tot hooger uitkomsten zou leiden, besprak het denkbeeld met zuster en dochter. Zij maakten geen bezwaar. Op een goeden dag klopte Anatole aan de deur en werd toegelaten. *Je suis bien tombé*, zeide hij, en ik geloofde hem gaarne. Tante Barbara nauwgezet toezien op de *polizia* en Giulia den vreemdeling onder haars vaders dak middellijk dienend door al zijn kleine wenschen te vervullen voor en aler zij waren uitgesproken, moest de *artista-pittore* zich zeer genoeglijk voelen of geacht worden zeer ondankbaar te zijn. Jong, vroolijk, ongedwongen, licht vatbaar voor indrukken, zag hij er echter niet naar uit alsof het moeilijk viel hem tevreden te stellen. Op de toekomst zou hij spoedig het recht van den overwinnaar doen gelden. Wat goeds het heden mocht brengen, stelde hij zich voor eveneens te genieten, al

ware het alleen om zich te verzetten tegen de kleine ongerieflijkheden die rond geldgebrek hangen als vliegen rond een paard dat in het gareel loopt. De overleveringen zijner kunst hadden zijn aangeboren zucht tot aanstellerij en quasi-schilderachtige losheid in de hand gewerkt. Het is haast niet noodig te zeggen dat zijn lokken lang naar achter vielen als wilde manen; dat het dons op zijn bovenlip zich krulde in den stijl van Velasquez; dat een fluweelen jasje zijn slanke ledematen voordeelig deed uitkomen; dat een fluweelen baret ver naar de eene zijde zijns hoofds geschoven zat; dat de kraag van zijn overhemd ongemeen laag was uitgesneden; dat een lange mantel tot zijn verdere attributen behoorde. Het is niet gebruikelijk bij het jonge broedsel waaronder zich ongetwijfeld de meesters bevinden die over eenige eeuwen „oude meesters” zullen zijn, de gereedschappen van hun handwerk, palet en penseel, aan een touwtje rond den hals te hangen, opdat men hen bij den eersten aanblik zou kunnen onderscheiden van gemeene luiden, gelijk de krijgsman een slagboom daarstelt tusschen hem zelf en gewone stervelingen, door de gereedschappen van *zijn* handwerk, instrumenten van moord en doodslag, te allen tijde met zich rond te voeren. Niettemin staan de aankomende schilders er op dat niemand een voorwendsel zal kunnen aanvoeren om hen als leden van hun gilde onerkend te laten. Zij volgen den krijgsman na in zijn uniform minus de gereedschappen, de wapens. Een eigen wijze van zich te kleeden, maakt hen kenbaar. Het gebeurt wel eens, wordt beweerd, dat al wat artistiek is aan den artist, uitsluitend te zien is aan de buitenzijde, terwijl brein en vingervaardigheid niet in aanmerking komen. Als daarom het *feu sacré* niet ontdekt kan worden in den arbeid van hoofd en hand,

kijk naar den snit van het jasje, naar den stand van de baret — de goddelijke vonk wordt ondersteld ergens te wezen. Dat is in orde, Anatole Crouton, zoolang als de *bon garçon, bon camarade*, niet ondergaat in al die hansworsterij. Waar het een romantische, toch aardige en lustige jongen geldt, toonen dartele, luchthartige leden mijner bekoorlijke sexe zich altijd geneigd de glanzende vederen van het vogeltje aan te nemen als voldoende bewijs van meer degelijke eigenschappen. Giulia's vriendinnetjes waren tevreden met den weërgalooze.

Onder andere aantijgingen wordt ons, vrouwen, ook dit aangewreven: Indien een man ons behaagt, zijn wij blind voor zijn feilen, hij is een en eenig, het middelpunt onzer gedachten, de trots van ons leven, de ziel van ons zijn, tot — om ereis te veranderen — wij hem een handje helpen van zijn voetstuk neder te tuimelen; dan blijft niets over van zoo veel voortreffelijkheid: niets en niemandal. Ik aarzel niet deze beschuldiging in haar onbepaalden vorm, een leelijke, afschuwelijke onwaarheid te noemen, en toch moet ik bekenen dat het een onwaarheid is die in sommige gevallen op waarheid berust. Ik voeg er de laatste, verzachtende bepaling aan toe, wijl anders Anatole, in de hoogte gestoken door een paar domme gansjes, voor een jury op psychologisch gebied opgeroepen zou kunnen worden als getuige à *décharge* mijner tegenpartij. Zijn tweedehandsch *air de grand seigneur*, in strijd met zijn jolige, gemeenzame natuur, was den bezoekers der *casa* Nani een openbaring. De hoeken van zijn mond bewogen zich onophoudelijk, beloften aflegend van de eene of andere grap, maar eenmaal getroond en gekroond in hooger sfeer, was het hem onmogelijk zijn waardigheid te vergeten. Hij behandelde Giulia met nederbuigende goedheid.

Medelijden en ijdelheid werkten in hem te zamen om haar aan te moedigen in dikwijls hoogst eigenaardige begrippen omtrent menschen en zaken, niet het minst in de neiging die zij toonde om hem te beschouwen als het wonder zijner eeuw, wiens naam het wachtwoord zou worden van een nieuwe era, van het gouden tijdperk der beeldende kunst. Zij vond het meer dan vriendelijk in den *maestro* die zijn nestveeren nog niet verloren had, arm wel is waar en nog onbekend, maar dan met zulk een schitterende, duizeling wekkende toekomst, dat hij zich verwaardigde op zoo gemeenzamen voet met haar om te gaan. Anatole Crouton dacht er net zoo over. Zijn goedertierenheid uitstrekkend tot Giulia's kleine hofhouding, vond hij ook daar afdalende heuschheid beantwoord met groote onderdanigheid. Elvira's gevoel van vereering was minder sterk ontwikkeld. Zij scheen iemand of iets te verwachten en werd ongeduldig toen het genie haar half in ernst, half plagend toevoegde dat hij gaarne haar oogen zou willen hebben voor een Judith, zulk een Judith als te voren nog niet op het doek aanschouwd was.

Als de andere meisjes iets gaven om de kinderachtige praatjes van een kladschilder, Elvira niet. Zij kon haar oogen beter gebruiken dan ze te leenen voor een knoeierig stuk bijbelsche geschiedenis

Haar waardeering van Anatole's bekwaamheid ging verder verloren in den uitroep:

Ecco il Signore Olandese colla sua compagna!

Waarlijk daar kwamen zij aan: de landgenoot die zijn tijd nuttiger had kunnen besteden, en *la sua compagna*, Pinetta, wier moeder al zeer onoordeelkundig handelde, zelfs als zij uit was op een goed huwelijk voor haar jongste, door dit zaakje op zijn beloop te laten zoo al niet aan te moe-

digen. Hoewel de *floraja* deed alsof zij zeer verwonderd was over deze toevallige ontmoeting, „het scheen alsof de geheele stad heden de *casa* Nani tot plaats van *rendez-vous* gekozen had,” hield ik het nu voor zeker dat zij het er juist op had toegelegd dat zoo iets gebeuren zou. Zij liet geen gelegenheid onbenut voorbijgaan om een vergelijking uit te lokken tusschen haar zelf en haar mededingster, het schooljuffer-tje, wel ontwikkeld voor haar jaren, maar toch nog tusschen vleesch en visch. Hartstochtelijk als zij was, kon *la maliziosa* naast zich geen andere velen. Tusschen beiden viel de keus niet licht. Mijn phlegmatische landgenoot, die vermaak vond in hetgeen hij voor een goede tijdkorting scheen te houden, hij had niet anders te doen, kwam de moeilijkheid te boven, door kalmweg alle twee te bewonderen: Elvira, beeld van het brandend Zuiden, en Pinetta, een bloem welker bladeren nog half in den knop lagen, voortgesproten uit den vermaarden ouden stam van Chioggia, waar eenmaal haar geslacht in hoog aanzien stond, Chioggia van over de lagunen, waar vrouwen woonden goed om aan te zien, met lange, zware vlechten in kleur als het stofgoud van Ophir aan den *molo* gebracht, dat van vreugde bloost wanneer de zon het een laatsten groet zendt in het kwijnend avondlicht; vrouwen wier vormen den geotzieken Tiziano Vecelli prikelden tot de hoogste inspanning in het wedergeven van de verlokkingen des vleesches; wier eigenaardige bekoorlijkheid haar stempel zett'e op de geheele republiek, in dien eigenaardigen toenaam, „*la rossa*,” afgunstig herhaald zoo door de' hooghartige Venetiaansche naburen, als door de blonde dochteren van Lombardije en Piemonte, de zwartharige van Liguria, Toscana, Emilia. Als een waarschuwing fonkelde en gloeide Elvira's schoonheid, gelijk in het duister de

scherp geslepen dolk schittert en vonken schiet, den trouwe-loozen minnaar toeroepend dat najver gevaarlijken strijd beduidt; helder en klaar blonk Pinetta's schoonheid, gelijk de kristallen beek die van de heuvels vloeit, begin van een machtigen stroom, zich verheugend in het eerste schijnsel van den dageraad, beloften met zich dragend van kracht en weelderigen groei, beloften reeds ten deele vervuld.

De nieuw aangekomenen waren niet zeer spraakzaam. De tijd, gedurende mijn afwezigheid verstreken, had weinig verandering gebracht in de trage manieren van mijn Indischen landgenoot. Indisch, zeg ik, en dit verklaart wellicht zijn *ennui*, tot volmaaktheid gebracht door de onbeschrijflijke Oostersche loomheid, welke liever toegesproken wordt dan dat zij zelf spreekt, van twee kwaden het minste kiezend, uitgaande van hetzelfde beginsel dat de grooten en machtigen in het land vanwaar het oog des dags ons nadert, er toe leidt een groote menigte danseressen van beroep te onderhouden, wijl men daar van meening is dat het toezien op dit tijdverdrijf vermaak genoeg biedt en inspanning genoeg, terwijl zelf rondwarrelen op de maat der muziek, zooals westersche dwazen doen, het kenteeken is van een betrenswaardig gemis aan opvoeding, onbetamelijk, onvoegzaam, een walg in de oogen van hen die weten wat zij zich zelf verschuldigd zijn en vermoeid ter wereld kwamen. Pinetta, arm ding, was geheel en al terneder geslagen door de tegenwoordigheid van *la maliziosa*; zij gevoelde, zonder zelf te begrijpen hoe of waarom, zooals zij vroeger reeds begrepen had wanneer die zwarte oogen op haar gevestigd waren, vorschend, spottend, dreigend, dat de weinig ontziende *floraja* haar niet ongedeerd zou laten als de gelegenheid zich aan-

bood. Mirza Schaffy doet ons kond bij monde van Bodenstedt:

..... eines schwarzen Aug's Gefunkel
Ist stets, wie Gottes wegen, dunkel,

en het verborgen vuur dat deze opmerking veelal waar maakt, dreigde hier te verteren al wat in den weg stond. Donkere wolken overschaduwden Pinetta's pad. Zoedra zij de andere ontwaarde, *presto!* al haar genoegen was gevloten. Haar voorhoofd trok zich te zamen; zij gevoelde zich als het ware *sotto piombi*. De mededeeling van Giulia's kant dat, ware zij slechts een half uur eerder gekomen, de vreugde gesmaakt had kunnen worden van een onderhoud met Piccino, haar beschermeling, die zich verblijdde in een uitstekende gezondheid en groote weelde van linten en strikken, verzeld als hij was door Gemma en Gabriëlo, een anderen beschermeling — deze mededeeling werd nu slechts met flauwe belangstelling ontvangen. Een uitgewerkt rapport, betrekking hebbende op den wel is waar langzamen maar gestadigen vooruitgang in het gedrag, vooral wat aanging zindelijkheid, van den beschermeling (ik spreek van Piccino, niet van Gabriëlo, wiens geval hopeloos scheen) zou op elk ander tijdstip met blijdschap begroet zijn; de glimlach die het nu opwekte was slechts een beleefde erkenning van Giulia's goede bedoelingen en stierf weg in een moedeloze poging om er voldaan en tevreden uit te zien. Niet begeerig lang te blijven onder zulke ontmoedigende omstandigheden, ontpakte zij een hengselmandje dat lekkere vruchten inhield, een schatting door frissche gezondheid opgebracht aan de lijdzaamheid der arme zieke: wij behooren nimmer te vergeten dat droefheid en smart, onder welken vorm dan ook, rechtmatige aanspraken hebben op ons hoffelijk medelijden. Daar waren vroeger drui-

ven van Sicilië, sappige perziken en twee monsterperen, geurig en van reusachtige afmetingen, door iedereen hoogelijk geprezen, waardig door zijn kunst vereeuwigd te worden, zei Anatole, die met eens schilders open oog voor het schoone in de natuur, door een afbeelding de nakomelingschap wenschte te tantaliseeren met dit wonder van des landmans zorg en bedrevenheid. Giulia vond het jammer dat zoo iets heerlijks ten slotte bestemd was om opgegeten te worden; haar meening werd door haar school gedeeld. Maar Elvira, die wrokkend toezag en haar mededingster zelfs de voldoening niet gunde het hart der lieve kreupele te verblijden met dit teeken harer vriendschap, Elvira, *la maliziosa*, trok haar neus minachtend op en bracht een wanklank in lof en prijs met een vaag: *due pere — due niente*.

De vijandelijkheden aldus geopend, en van zins alle mogelijke voordeel te trekken uit de gunstige stelling die zij met haar plotselingen aanval had ingenomen, ging zij voort haar vijand te bestoken middels een behendige, omtrekkende beweging. Pinetta in de flank vallend, bood zij mijn landgenoot een prachtige witte roos aan, nauw uit den knop, de bloem der bloemen in *haar* korfje. Die van Chioggia, tot het uiterste gebracht, verzamelde al haar krachten op het bedreigde punt, haar zwakste plek, en toonde zich volkomen berekend voor haar taak: waar zij zich gewond gevoelen in hetgeen zij het heiligst achten, gorden zelfs de meest gedweë en zachtzinnigste onder ons zich aan tot daden van moed en onverschrokkenheid. Zoolang Pinetta er iets aan kon doen, zou, als het u belieft, geen ander een vinger uitsteken om zich de genegenheid te verwerven van den man dien zij lief had.

„Neem het niet aan,” fluisterde zij hem toe, en haar

stem beefde een weinig. Toen voegde zij er aan toe, terwijl haar wangen zich verfdien, beschaamd over haar ongepasten ijver in zulk een kleinigheid, trachtend haar ernst te vergoelijken en aan haar verzoek een nieuwe voorstelling te geven:

„Ge weet wel: *fiori — dolori*.”

Elvira liet zich niet vangen door Pinetta's vergoelijkend commentaar: zij had tegenstand ontmoet. Strak keken zij elkander in de oogen: de jonge maagd, nedergeknielend voor den drempel van het heiligdom der liefde, met eerbiedigen schroom en aarzelend zich overgevend aan het zoete, wonderbare geheimenis, en de andere, ook nog in den eersten bloei der jeugd, die vermetel en vlug van voet naar binnen was getreden en den sluier reeds had opgeheven. Ziel ontmoette ziel in harden strijd. Het duurde slechts een enkel oogenblik. Toen wendde Pinetta zich af met bleek gelaat en witte lippen, wenschend dat zij thuis was, alleen, geheel alleen met haar verdriet, om eens terdege uit te huilen.

Dit alles dreigde uit te loopen op een scène, iets dat mijn vreedzame inborst vreest boven alle dingen. Bijzonder onaangenaam werd de toestand voor den landgenoot, die weinig genegen scheen de eene boven de andere voor te trekken, omdat hij ze beiden bewonderde, gelijk ik reeds opmerkte, van de donkere en de blonde om zoo te zeggen een stelletje maakte. Met handigheid hielp hij zich zelf echter uit de moeilijkheid, de atmosfeer zuiverend van verdere beroering, door den rozenknop aan te nemen en dadelijk weder over te dragen aan Giulia met een korte rede, kort inderdaad, en toch naar ik geloof langer dan eenige andere die ooit zijn tragen mond ontvlood.

„Sta mij toe,” zoo sprak hij tot haar, „het dartel spel van dit voorgewend verschil van meening over de bestem-

ming eener bloem, tot een gewenschte oplossing te brengen door die lieflijke gave der natuur te offeren op het altaar onzer beminnelijke gastvrouw, waardiger haar te bezitten dan uw aller onderdanige dienaar, wiens bescheidenheid hem leert op welke waarde hij de vereenigde pogingen te schatten heeft van deze jonge dames, die er in schalksche samenwerking op uit schijnen te wezen hem een weinig voor het lapje te houden, want ongetwijfeld is het haar beiden volmaakt onverschillig of zijn knoopsgat al dan niet getooid zal worden door haar aardige, kleine handjes, welke de stoute vlucht zijner gedachten hem dikwijls toestaat te kussen in de schoone droomen eener vurige verbeelding, des sprekers innerlijke verdiensten, helaas! te gering zijnde om er ooit aan te kunnen denken dit te doen in de daad, in werkelijkheid."

Giulia, met veel tact, liet zich de schikking welgevallen, en allen hadden veel pret over de buitensporige taal waarmede het rozeknopje ten slotte aan haar werd opgedrongen, — allen, met uitzondering alleen van Pinetta en Elvira.

Deze twee gingen voort zich aan elkanders gezelschap te ergeren, ieder op hare wijze, doch in alle stilte, zoodat er geen gevaar meer was voor een onmiddellijk losbreken van het onweder. De tusschenkomst van den landgenoot, zooals zij dan was, had een bliksemafleider aangebracht, waarlangs de zwaar geladen atmosfeer haar electriciteit kon kwijt raken, zonder vrees dat misschien de omstanders gekwetst zouden worden. Hem was de zege, en dit te moeten erkennen, verhoogde de gevoelens van weezin die mij tegen hem bezielde. De manier waarop hij er in slaagde met de hooge hand orde te houden onder de priesteressen aan den dienst zijns naams gewijd, behaagde mij maar half.

Daarom besloot ik zijn hoogheid een toontje lager te doen zingen door mijn bezwaren te opperen tegen de rechtvaardigheid van den staatsgreep waarmede hij zoo juist het eigenlijke wezen van het punt in geschil ontweek.

„Ge moogt praten zooveel en zoo aardig als ge wilt, maar *ik* ben van meening, dat ge weigerdet de roos voor u zelf te behouden, omdat u werd toegefluisterd, dat bloemen droefheid en smart met zich brengen. Ge zijt even bijgeloovig als de rest en deedt afstand van uw rechten, ten behoeve van Giulia, omdat ge vrees koestert voor de kwade gevolgen. Is dat ware hoffelijkheid?"

„Giulia," antwoordde hij met zijn gewone lijsigheid, „is een kleine heilige, dat weet iedereen, noch onderworpen, noch onderhevig aan menschelijke en bovenmenschelijke wetten in oude spreekwoorden uit den ouden tijd tot ons gekomen. Voor haar geldt niet wat van toepassing is op zulke zondaren als wij zijn, ik vraag verschooning, als ik zelf ben. Geloof ge er aan, Giulia: *fiori — dolori?*"

Haar gezond verstand aldus in den arm genomen, was bereid afstand te doen van de algemeene, onder het volk verspreide meening, waaraan Pinetta het eerst woorden gegeven had. Dit geschiedde echter onder proviso: Giulia mocht dan een kleine heilige zijn, zooals de landgenoot terecht aanmerkte, haar gelooven en niet gelooven was daarom niet minder van grillig Italiaansch maaksel. Derhalve deed zij deze uitspraak, na de zaak een paar seconden overwogen te hebben.

„Ik geloof er niet aan: het schoone en goede dat Onze Lieve Heer ons in Zijn genade en barmhartigheid zendt, kan geen kwaad stichten als het in de ware stemming genomen wordt. Ik heb nooit aan zoo iets gedacht wanneer mijn

vrienden mij bloemen brachten; zij doen het zeker niet om mij verdriet te doen In ieder geval hangt het geheel en al af van den geest waarin de gift uit de eene hand overgaat in de andere."

Mijn landgenoot mompelde iets in het Fransch betreffende de geit en de kool.

Onderwijl was de roos, aanleiding tot zulk een iange woordenwisseling, van Giulia's schoot op den grond gevallen, opgeraapt door Anatole en aan haar laatste eigenares teruggegeven. Zij bewees haar erkentelijkheid met een glimlach en weder een blos, die mij geheel overbodig voorkwam.

„Nu ben ik van plan de mooie bloem die zoo verschrikkelijk belast is geworden, zoolang ik leef te bewaren en wij zullen eens nagaan wat zij u en mij brengt, *Signore Anatole!*"

„Zoo hoor ik het gaarne," voer mijn landgenoot voort, „en wat met u beiden gebeuren moge, Pinetta en Elvira en ik dragen de verantwoordelijkheid; Elvira het meest want zij is begonnen."

Giulia's leerlingen vonden klaarblijkelijk dat zoo te spreken bijna goddeloos was. Bestemd voor een ander, was de roos oorspronkelijk gegeven om een mededingster te krenken, zooals zij zeer goed wisten. Dat de gift van den schoot der zieke op den grond viel, kon niet zonder meening wezen: zij had de bloem niet meer aan moeten raken. Een al te koen en den vader der duisternis verzoekend bestaan was het inderdaad, de verantwoordelijkheid op zich te nemen voor hetgeen zou kunnen voortspruiten uit zulk een samenloop van omstandigheden en voortteekenen. Allermeest waren zij verwonderd over het besluit der kleine heilige om den rozeknop, het werktuig in de hand van den Booze, te behouden De vroolijkheid had ons verlaten en niet onwaar-

schijnlijk volgden Giulia's gedachten de richting, aangegeven door de angstige vrees van haar eenvoudige vriendinnetjes. Echter scheen zij vastbesloten geen zwakheid te toonen door terug te treden: de onheilspellende gift, laatst van Anatole Crouton, hield een eereplaats, vastgedrukt tegen haar boezem.

Elvira was weder met alle macht bezig mijn landgenoot te betooveren. Haar gemelijkheid, veroorzaakt door de bestemming aan haar sprekend geschenk gegeven, kon geen weerstand bieden aan het wild verlangen om de andere te ergeren en te vernederen, vooral sedert deze getoond had niet van zins te zijn zich alles te laten welgevalen. Pinetta zweeg maar zat op heete kolen; zij wilde naar huis; het *fiori-dolori* wapenfeit had haar middelen van verdediging uitgeput; zij weigerde verdere opmerkzaamheid te schenken aan de voor niets terug deinzende plagerij der *fioraja*, instinctmatig gevoelend dat zij welstaandshalve niet in openbare mededinging kon treden met een ijveraarster van zulk gehalte, *maliziosa* in overtreffenden trap. Ik zelf kon die deern niet langer in mijn nabijheid velen; ik verloor mijn geduld; haar onvermoeid dwarrelen rond den landgenoot was mij een walg — het woord moet er uit.

Mijn bezoek wordt tot een einde gebracht, een eenigszins plotseling einde, en de wijze waarop ik afscheid neem is er op berekend zooveel minachting voor de bloemenmeid uit te drukken als vereenigbaar blijft met een volkomen ontkennen van haar bestaan. De les van „den eersten steen" is nog altijd van toepassing en allemachtig mooi, maar, alles wel beschouwd, verlang ik niet *altijd* een engel te zijn.

Het donkeroogige schepsel trekt er zich niets van aan. Zij heeft andere dingen aan het hoofd, want de landgenoot,

ten laatste bewogen door het stilzwijgend beroep op zijn medelijden in de oogten der blonde naast hem, vertrekt eveneens met *questa sua compagna*, gelukkig een anderen kant uit. Het ligt mij half bij regelrecht Pinetta's moeder op te gaan zoeken om haar eens onder het oog te brengen aan welke vernederingen de liefvallige, jonge Chioggiëse wordt blootgesteld door haar, *passons le mot*, al te vertrouwelijkten omgang met dien akeligen, verwaanden, zelfzuchtigen man, die zich schamen moest over zulk een handelwijze.

Madame Ethel Mac S roept zichzelf evenwel een krachtig halt! toe. Zij is vroeger reeds als een Doña Quijote in de bres gesprongen voor het onrecht anderen aangedaan en zij herinnert zich hoe zij beloond werd. Laat daarom iedereen voor zich zelf zorgen en, wat mij aangaat, de hemel verhoede dat de zonde der moedeloosheid mij ooit te sterk worde:

La vie est à descendre un rude grand chemin;
Gai donc, la voyageuse, au coup du pèlerin!

Thuis komend, gaf Célie teekenen van een niet te onderdrukken begeerte om te hooren waar ik geweest was en hoe ik den langen morgen had doorgebracht. Mijn kamenier is niet nieuwsgierig uitgevallen maar zij wil gaarne alles weten. Madame la Comtesse de Brégadouille, wier adellijke titel in de lengte van dagen dat ik de goede zorgen geniet van haar voormalige *femme de chambre*, meer en meer begint te rieken naar Notre Dame de Lorette, schijnt haar behandeld te hebben *en vraie soubrette de théâtre*, bergplaats van vele vertrouwelijke mededeelingen, en zulke mededeelingen! Mijn gewoonten zijn andere gewoonten, en Célie vergeldt het aan mijn haardos, mijn *accroche-coeurs*, mijn , enfin, al wat

van mijn veelgeliefde persoonlijkheid en van mijn personeel eigendom binnen het bereik harer wraakzuchtige handen valt.

Mijn volgende bezoeken aan Giulia werden afgelegd wanneer ik meende de beste kans te zullen hebben haar alleen te treffen. Hoe meer ik haar zag, hoe meer ik tot de overtuiging kwam dat, geduldig en gelaten als altijd te voren, niettemin een groote verandering in haar had plaats gegrepen. Voor het ziekelijke kind was de tijd gekomen om te groeien tot vrouw — een ziekelijke vrouw, maar toch een vrouw. Visioenen van bovenaardsche glorie, gekoesterd door een warm, dichterlijk geloof, waaraan vooral degenen die tastbare, aardsche vreugde slechts weinig kennen, zich zoo gaarne overgeven, droomen van een verheerlijkt voortbestaan, vermengden zich met dien natuurlijken eeredienst, welke ons in het hart gelegd is en voor sommigen onzer een vuur wordt dat zich zelf verteert. De kleine heilige met de droomerige en droevige, vriendelijke oogten, kon haar menschelijke afkomst niet verloochenen? Waarom zou zij er naar trachten? Daar vindt de liefde best onthaal waar een teeder medegevoel voor anderen aanzit. Zij staat bepaald, sedert Dante Alighieri ons in niet te overtreffen regelen de geschiedenis gaf van Paolo Malatesta en Francesca da Rimini, als

Amor' ch'al cuor gentil ratto s'apprende.

Wij *moeten* liefhebben, er is niets aan te doen, en de heiligen onder ons het meest, — arme heiligen!

Ik had mijn vermoedens van het oogenblik dat ik Giulia blozen zag toen die jonge humbug, Anatole Crouton, een

eerste gastvoorstelling gaf op het tooneel mijner toevallige ontmoetingen, aangekondigd door een *café-concert* refrein. Bij elk nieuw verschijnsel van de machtige ziekte had ik meer met haar te doen. Nog altijd viel het mij echter moeilijk die twee te zamen te brengen in zulk een nevelachtig compromis tusschen hetgeen is en hetgeen wij gaarne zouden zien, als de verbeelding een liefdesgeschiedenis noemt. Haar gebabbel over den *artista-pittore*, meer in het bijzonder het verzwijgen van zijn naam en toenaam, terwijl hij *de facto* het eenige onderwerp was waarover zij niet stil kon blijven, sloot allen twijfel uit: daar was de arme kreupele Giulia, bijna een engel uit den hemel, aan de voeten van het genie in opgeblazen caricatuur. Toegegeven dat zij niet kon ontsnappen aan haar lot, ons aller lot, — waarom Anatole, de bespottelijke? Het was niet te doorgronden — maar ondoorgrondelijk is immer het geheim der liefde. Wie daarom geneigd mocht zijn zich vroolijk te maken over de dwaasheid van onze kleine heilige, ik niet! Wat wist zij van de vergelijkende kennis dergenen, die over ons gezet zijn als heeren en meesters? Behalve haar vader, en hij telde niet mede in de nieuwe verhouding waarvan huwbaarheid den sleutel hield, kende zij geen anderen man dan dit treurige specimen der schilderende broederschap; wel werd haar kleine wereld nu en dan verlicht door glanzende vertegenwoordigers van het sterke geslacht, maar, gelijk mijn landgenoot, zweefden dezen haar gezichtskring met zooveel ongestadigheid in en uit, dat voor blijvende indrukken weinig tijd en gelegenheid geboden werd. Anatole Crouton was haar een zekerheid geworden; zij zag hem, voelde hem met haar oogen, met al haar zintuigen, verscheidene malen per dag; in dat tijdperk van haar leven werd hij een deel van haar

bestaan — hij en niemand anders was de eenige die aanvulde wat haar tot hooger ontwikkeling ontbrak. In haar zoeken naar den onbekenden god, den god wien wij het beste van lichaam en ziel ten offer brengen, zonder te vragen hoe of waarom, bouwde zij een altaar voor zijn beeld zooals het haar verscheen. En hoevelen onzer zijn niet in aanbidding nedergezonken voor een Anatole Crouton, denkend aldus door te dringen tot de eenige waarheid die zich ver, oneindig ver achter den ledeman uitstrekt, slechts verduisterd door den afgod, nietig knoeiwerk onzer ongeduldige handen! Zoo is het altijd geweest en zoo zal het altijd blijven: het denkbeeld moet een symbool hebben en onze eerste stap op den langen weg der liefde is een hartstocht van vleesch en bloed.

Dit zij genoeg verontschuldiging voor den Romeo van de Julia met wie wij ons op het oogenblik bezig houden.

Eens op een morgen vond ik den *gondolier* te huis. Tante Barbara was uitgegaan om boodschappen te doen en Nani was alleen gebleven met zijn dochter. Het genie gaf hem aanleiding haar een weinig te plagen op de hem eigen, goedaardige manier.

„Onze huisgenoot, de jonge man met het ontluikende kneveltje, signor Anatole, heeft reden zeer tevreden te wezen met zijn hospita. Ik zou wel eens willen weten waar anders zoo goed gezorgd zou worden voor een melkbaard die eigenlijk op zijn broek moest hebben voor het bekladden en bederven van zooveel goed doek, genoeg elk jaar, daar durf ik op wedden, om een visscherman van behoorlijke grootte een nieuwe bezaan te maken.”

„Maar vader,” antwoordde zij, „hij is werkelijk een groot schilder; alleen hij is nog niet bekend. Het kan echter niet lang duren of men zal hem leeren kennen . . .”

„Ik ken hem reeds,” zei Nani met een goedigen glimlach, „als eenigszins onregelmatig in zijn wekelijksche rekening.”

Giulia kleurde hoog en werd toen zeer bleek. Zij antwoordde niet en, voor het eerst in haar leven, was zij op het punt haar vader te toonen dat zelfs zij er toe gebracht kon worden een humeurkje te toonen. De brave Nani bemerkte dat hij een flater begaan had, maar wat het eigenlijk was, begreep hij niet. Een oogenblik stond hij geheel verslagen, het hoofd schuddend, alsof hij wilde zeggen: arme meid, het is je ziekelijkheid die je zoo gevoelig maakt. En toen, zooals de mannen dan doen, trachtend de eerste fout te herstellen, maakte hij alles nog erger door een averechtsche verklaring zijner woorden:

„Wel, kind, ik heb niets kwaads bedceld. Ge weet dat ik de laatste man in de wereld ben om het onzen kunstenaar lastig te maken. Hij kan blijven zoolang als het hem bevalt, — zoolang als het mijn klein meisje bevalt.”

Ziende, dat zijn toelichting niet ontvangen werd als hij verwachtte, voegde hij er aan toe:

„Ik bedoelde het als een aardigheid, Giulietta. Mag je vader zich niet een kleine grap veroorloven, *carina mia*?”

Over haar nederbuigend, kuste hij haar zachtkens op het voorhoofd. Zij had reeds berouw over dat enkele oogenblik van stuursheid en streefde zijn groote, gespierde, vereelde hand. Beiden hadden tranen in de oogen; de arme, tengere lijderes en de sterke,forschgebouwde man. Tot afscheid raakten zijn lippen haar vingers aan en op de teenen sloop

hij weg. Trouwhartige, beklagenswaardige, domme Nani! Met al het fijn en kiesch gevoel dat hem als vader kenmerkte, zag hij niet welke verandering gekomen was over zijn zieke lieveling: de bloemknop opende haar bladeren tot een nieuw leven, waarin hem wel een ruime plaats was aangewezen, maar — op den tweeden rang. Trouwhartige, beklagenswaardige, domme Nani!

Alleen gelaten met Giulia, liet zij mij eenige schetsen zien, versch van Anatole's meesterhand. Zonder uitzondering wezen deze op het nieuwe genie als een impressionist *à tort et à travers*, in zoover als van teekening geen sprake was; de vleugelslag zijner kunst voerde hem te hoog om zulke kleinigheden als lijn, zuiverheid van omtrek, in het oog te houden. Daar was ook een poging in klei. Giulia hield vol dat het Psyche voorstelde met Amor en in den onvoltooiden staat waarin het zich bevond reeds de glorie deed tanen van Canova, wiens behandeling van hetzelfde onderwerp haar uit copieën in gips bekend was. Ongerekend haar geestdrift, had de onbevooroordeelde criticus er even goed een paar gedresseerde honden uit kunnen maken, die op hun achterste pooten stonden, neus aan neus. Maar ik liet mij daarover niet uit en bewaarde de effenheid mijns gelaats. Waartoe af te breken het geloof mijner vriendin in haar held van beitel zoowel als teekenstift en penseel, haar wat de Duitschers in een gelukkigen draai hunner taal zouden noemen: *universal-genie*, gelijke zoo niet de meerdere van Michel Angelo Buonarotti. Het was aan geen twijfel meer onderhevig: de *artista-pittore*, boven en behalve zijn andere volmaaktheden, kon ook boetseeren, als *artista-scultore* schitteren, zoo hij slechts wilde. Alles werd toegegeven. Alleen deed ik mij zelf den dienst, nu wij toch van Canova

gesproken hadden, de opgetogen vereester van zooveel goddelijk talent er aan te herinneren dat een al te nauwgezet volgen van hem van Possagna in de beeldhouwkunst zou kunnen leiden tot een wel is waar gladden, maar burgerlijken, geschilder-radijzen-stijl, gelijk in de schilderkunst een al te groote ontvankelijkheid voor vlug komende en gaande indrukken, eveneens haar eigenaardige bezwaren heeft. Hier nam Giulia het wederom op voor den vermaarden A. Crou-ton die te hoog stond, zooals zij inniglijk geloofde, om een school te volgen, maar uit eigen kracht een eigen school zou stichten, *de school*.

„Zie dit eens aan,” zeide zij; haar oogen voegden er aan toe: „en word overtuigd.”

Het was een schets, volgens het onderschrift het inwendige voorstellend van de *Frari*, Canova's graf in den voorgrond. Ons gesprek nam nu gelukkig een andere wending bij het herdenken der grillen van het lot den menschenkin-deren soms toebedeeld, voor en na hun dood. Was het denk-beeld, waren de plannen voor dit gedenkteeken niet uitge-werkt door den man die thans daaronder zijn laatste rust-plaats heeft, om de nagedachtenis te eeren van een grooter dan hij: Tiziaan van Cadore? En ik vertelde haar hoe iets dergelijks overkwam aan den grootmeester van alle melodie, Mozart, die zijn laatste gedachten in muziek vertaalde en ons het wonderbare Requiem gaf, bedoeld voor een vreemde-ling, maar gezongen bij zijn eigen uitvaart, voor de rust van zijn eigen ziel toen zijn eigen lichaam aan moeder aarde teruggegeven werd.

Beiden verzonken wij in stil gepeins, ik broedend over de wisselvalligheden en het onzekere van wat wij noemen ons bestaan; zij misschien verwijlend bij hen onder de zonen

van hun geslacht die door Gods genade boven alle anderen uitsteken, gelijk aan de wachttorens en de spitsen der bede-huizen die zich verheffen boven de lage daken der stad, als oogen die door de duisternis breken en vingers die ten hemel wijzen — de groote geesten van hun tijd en, roept men hun toe, van alle volgende tijden, de heerlijkste vruchten des velds, schoone en lieflijke bloemen, die toch verwelken moeten met het gewone gras, zoodra zij beroerd worden door den adem van den verderver die niets ontziet.

Onder den indruk van dezen voormiddag nam ik een kloek besluit en gordde ik mij aan tot een daad waarvan ik het onverantwoordelijke volkomen inzag — doch om Giulia's wil moest ik mij daar maar over heen zetten: ik ging den *artista-pittore* een dienst bewijzen. En voor ik vertel hoe, dien ik de verklaring af te leggen, dat mijn voornemen om Anatole Crou-ton werk te bezorgen het gevolg was eener verkeerd begrepen welwillendheid die ik in anderen ten hoogste zou afkeuren. Mijn meening omtrent dezen jongen man was, dat, in het belang der heilige kunst, teneinde haar zuiverheid ongeschonden te bewaren binnen de gestelde grenzen van opvatting en uitvoering, hij en zijns gelijken zonder veel omslag verbannen behoorden te worden uit haar gebied, met bedreiging van gevangenzetting voor een volgende overtreding, terwijl ik de *pozzi* in het paleis der doges geen te zware straf achtte voor de meer dan een enkele maal herhaalde misdaad van verkrachting onzer idealen. Zelfs de dood behoorde te volgen als afschrikwekkende tucht voor een loopbaan van hardnekkige aanslagen op de eer en de reinheid van hetgeen wij allen ons moesten beijveren ongeschon-

den te bewaren, ieder naar zijn licht: de uitdrukking van het eeuwig goede en het eeuwig schoone, ons afgestaan als een eeuwige geniëting.

En toch — daar was ik dan: een sentimenteel, bleek, ziekelijk schepseltje zingt mij een liedje van haar hervormer, haar Richard Wagner in het rijk der beeldende kunsten, — dichter naar nieuwe wetten, in kleur en vorm, — schilder en beeldhouwer der toekomst.... haar kinderlijke onkunde licht mijn beter weten uit den zadel, en ik neem dienst als kampioen voor minder dan middelmatigheid. De geesten der groote mannen die onze aarde bezocht en weder verlaten hebben, mogen mij vergiffenis schenken voor mijn onstandvastigheid!

Te mijner verdediging vraag ik echter verlot er op te wijzen dat ik een hevigen strijd met mij zelf voerde, de vijandige partijen in mijn binnenste ik scherp tegenover elkander staand, als de Candiani en de Orseoli in de dagen van het oud Venetië, voor en aler ik ten volle besloten was er op uit te gaan en de hand aan den ploeg te slaan voor mijn nieuwen beschermeling. Toen echter eenmaal mijn besluit genomen was, kwam het dadelijk tot doen. Bevreesd voor een mogelijk teruggliden in den poel van moedeloze aarzeling, volgde ik het voorbeeld van den beroemden Doge Domenico Michieli voor Tyrus: ik maakte mijn galeien onzeewaardig, ontdeed mij zelf van alle middelen tot den terugtocht, door het jonge mensch in quaestie buitensporig aan te moedigen, beloften te doen hem te zullen voorstellen aan elk en een iegelijk mijner vrienden en bekenden die behoefte mocht gevoelen aan een machtig en krachtig penseel om zijn of haar geliefde en onvergelykelijke gelaatstreken tot het nageslacht te brengen, want, behalve al zijn

andere onvolprijsbare begaafdheden, was Amatole Crouton immers een portretschilder zonder wederga, de Anthonie Van Dijk onzer dagen....

Het gebeurde in de *Accademia delle belle Arti*....

Eerst echter een vraag als het u belieft.

Wie kan en wil ons verlossen van die plaag der plagen, dien geesel van het schoone, van die treurige parasieten onzer musea en galerijen, roestige vlekken aan de oppervlakte der hooge kunst: de copiïsten van laag gehalte, mannelijk en vrouwelijk. Zeg niet dat zij het goede zaad zaaïen van geïdealiseerd leven — zij maken het belachelijk en erger dan dat. Mijn eerbied en bewondering volgen de weinigen, voor hun moeilijke taak opgewassen, meesters in hun toewijding aan het beheer der nalatenschap van vroeger macht en kracht en heerlijkheid, die het genot van zooveel rijkdom mogelijk maken in ruimen kring. Maar welke straf is zwaar en onteerend genoeg om het hoofd te treffen der schaamteloze misdadigers die het publiek iets in de hand stoppen dat een bloemkool zou kunnen voorstellen, of een Zeeuwsche oester niet overfrisch, of een kantoorhanddoek na harden, zevendaagschen dienst, en er de mededeeling bijvoegen: „Dit is een Guido Reni! Heeren, dames, burgers, militairen en buitenlui, dit is nu Beatrice dei Cenci!” Ik kies een voorbeeld uit duizend. Arme, bleke Beatrice, wegwijnend als een vertrapte bloem! Caricaturen van Correggio's weelderige Magdalena, van Tiziano's malsche vrouwen, zelfs van de bekoorlijke engel-jongetjes die slechts tieren kunnen in de onmiddellijke nabijheid der boven allen gezegende Madonna Sistina, misvormd tot wangestalten door tusschenkomst van smakeloze knoeiers, grijzen tegenwoordig van alle kanten, uit alle hoeken den verschrikten kunstliefhebber

tegen, vervolgen hem door tijd en ruimte met een spookachtig beroep op zijn medelijden om toch hun beklagenswaardigen toestand te wreken aan de meedoogenlooze vernielers hunner pracht en schoonheid.

Giulia's *artista-pittore* was gekomen om de Venetiaansche coloristen te bestudeeren, waarmede hij dier eerwaarde groep van mannen een hooge eer bewees. Maar wat hadden zij hem gedaan, van Jacopo Bellini tot den laatsten onder hen: Gentile en Giovanni, stichter dier beroemde school; Vittore Carpaccio, de door Ruskin geprezene; Barbarelli, il Giorgione; Jacopo Robusti, il Tintoretto; Giacomo Palma, de oude; Paolo Caliari, de Veronees; Tiziano, de voortreffelijke, — om niet eens te spreken van Lorenzo Lotto, Sebastiano del Piombo, Paris Bordone, Pordenone . . . , wat hadden zij hem, Anatole Crouton, gedaan, dat hij hun roem door het slijk zijner copieën zou sleuren?

Ik had hem eens aangetroffen, bezig een wanhopige poging te wagen om Tiziaan's Hemelvaart weder te geven. Zijn misdrijf vond een verzwarende omstandigheid toen hij met een glimlach het bekende gezegde herhaalde van den man die altijd de rechte kleur vond: *Il disegno di Michel Angelo e' l' colorito di Tiziano*, en dit op een toon alsof hij zeker was van beide, maar niet naar zulke onderscheiding streefde, omdat Crouton's methode, Crouton's teekening en Crouton's coloriet in alle opzichten de voorkeur verdienden. Hem nu in de Accademia opzoekend met een bepaald doel, deed hij mij bijna van schrik verstijven door een vuigen aanslag, met voorbedachten rade gepleegd op Giam Bellini's Heilige Maagd met Santa Maddalena en Santa Catherina, in de Sala Palladiana. Hier is een *madonna con bambino* zooals de meester ze schilderen kon: de moeder, onschuldig nog van aardsche

liefde, nederziend op haar kind en haar God, Christus met de groote, droomerige oogen; een teeder, jong lichaam — een boven alle heiligen geheiligde ziel; met de beide vrouwen ter linker- en ter rechterzijde een groep vol rust en gevoel, een gedicht in kleuren van verheerlijking en aanbidding. Wat maakt de snoodaard er van? -- Het lijkt op al wat men begeert en het geheel is diep ellendig. Kan ik dezen jongen man aanmoedigen in zijn afschuwelijk bedrijf en aan mij zelf blijven gelooven?

Ik moet. De hemel leene mij kracht naar kruis!

Hij zit voor zijn ezel en kijkt op om te zien wie hem nadert; mij herkenkend, buigt hij met overdrijving, in de verwachting gepezen te worden. Zulk een huichelaarster ben ik niet. Liever hem een weinig teleurstellend, vraag ik hoe het gaat met den verkoop van zijn arbeid. Heel veel vraag schijnt er niet naar te zijn. Hij verklaart deze zonderlinge omstandigheid door de mededeeling dat hij leeft voor de kunst, niet voor het spekken van zijn zak. Als hij verkoos de voortbrengselen van zijn zegevierend penseel af te staan tegen geld, het meest verachte van alle verachte zaken, kon hij in weelde zwemmen — *cela va sans dire*. En de ingebeelde, verwaande aap van een jongen, *niet à propos* van zijn eigen nietigheid, zooals hij zegt (om van te voren elke vergelijking die men wellicht zou willen maken, te niet te doen) begint te spreken van andere beroemde vreemdelingen die deze stad bezocht hebben, onder de voorgangers in zijn eigen handwerk bijv. Albert Dürer. Hoewel ik slechts een vrouw ben, die natuurlijk niet ondersteld kan worden veel begrip te hebben van die dingen, verwaardigt hij zich nog mijn gezichtskring te verhelderen door er op te wijzen hoe elk en een ieder der groote schilders die heengegaan zijn, eigenlijk

te hoog genoteerd staat, beter werk had kunnen leveren — vermoedelijk zoo zij slechts de gelegenheid gehad hadden bij Anatole Crouton ter schole te gaan. Voornamelijk Tiziaan was achterlijk en gebrekkig, schoot te kort in vele opzichten, *mais l'école moderne* (te stichten door gij weet wien) *va changer tout cela*. En door dezen onaanzienlijken dwaas, niet goed genoeg zijn brood te verdienen als een *depintore de' banchi*, een dergenen die onder de portico's van de piazza plachten te staan, werd aldus het vonnis geveld over de „zoogenaamde” meesterwerken in de Accademia, tot op den dag dat hij zijn meerdere kennis deed schijnen al te zeer bewonderd door onzen onontwikkelden smaak. Het was gemakelijk hem aan te hooren en hij herinnerde mij aan hetgeen ik eens gelezen had van de *giovinostri*, die hun bespottelijke kwasterigheid tot een historische waarschuwing maakten door, in deze zelfde stad, den onsterfelijken Petrarca te wegen in de schaal van hun onverstand en hem te licht te bevinden: *dabben' uomo, ma ignorante*.

Op dit oogenblik werd ik aangesproken bij mijn naam. Ik keerde mij om en aanschouwde het prettige, geestige gezicht van den heer Thomas Bonanza. Het verbaasde mij hem te ontmoeten in de Accademia, een tempel opgericht tot hooger genieting dan waaraan zijn smaak behoefte had. Als bij ingeving bespeurend dat hij daar in het geheel niet op zijn plaats was en dat zijn tegenwoordigheid een meer waarschijnlijke verklaring noodig had dan een geestelijk zoeken en hunkeren naar andere kennis, naar ander vermaak dan onmiddellijk met lichamelijke ondervinding in verband staat, begon hij met de beteekenisvolle en oorspronkelijke opmerking dat het een verduiveld warme dag was. Hij was naar het Lido geweest, om zich te verfrisschen in het zilte nat, maar een

man kan niet den ganschen dag in het water zitten, weet u. Deze gevolgtrekking bereikt hebbend, was hij naar de Accademia getrokken, met het prijzenswaardig doel te zien wat de koele, ruime zalen voor hem konden doen om zijn verhitte ledematen tot rust en kalmte te brengen, in temperatuur te doen dalen.

„En nu ik hier ben,” ging hij voort, „kan ik even goed mijn blikken eens laten gaan over de schilderijen, waarvan iedereen zoo verduiveld verrukt is, weet u. Kan niet zeggen dat ik er zelf zoo hoog mee loop; liever zie ik de vrouwen, weet u . . . en, hm, de mannen natuurlijk ook, op straat wandelen dan tegen den muur hangen; te stijf, weet u, en niet levend genoeg; verduiveld geel, weet u. En, tusschen twee haakjes, u kent iedereen hier in stad, zeggen ze, kunt u mij misschien ook een schilder aanbevelen, een goede, weet u, wien ik kan opdragen een portret te maken?”

Hier was een gelegenheid. Ik stelde Anatole Crouton voor aan Tom Bonanza, met een warme aanbeveling. Toen nam ik afscheid en vlood, vol wroeging.

Daar het werkelijk zeer warm was buiten, zocht ik een toevlucht in de bibliotheek van San Marco, en daar zat. . . Cynthia! Kon ik mijn oogen vertrouwen? Hij de schoone kunsten beoefenend en zij de letteren, — aan wonderen geen einde! Is onverwacht een ander *annus mirabilis* aangebroken, dacht ik, dat de patroons van vuistgevecht en renbaan zich gaan verheugen in stijgende werking der hersenen en hun onbenutten overvloed van breinkracht beschikbaar stellen voor beschavende doeleinden, ongeacht de wetten en bepalingen door den markies van Queensberry bijeengebracht, ongeacht ook hun zoölogische studiën als beperkt tot paarden, honden en demi-monde; dat de hetaëre haar

web weeft in de kalme omgeving van den geleerde, Minerva flikflooiend om beter op te schieten met de andere? Menschen en goden! slecht zal het gaan met Cynthia op den dag des Oordeels, als de zanger van Vacluse, en in het bijzonder als de oude Marino Sanudo tegen haar komen getuigen en genoegdoening vragen voor het bezoedelen door haar aanwezen van dit heiligdom der wetenschap, eerst door hen ontworpen. *Io, Marin Sanudo, contradixi*, zal dan misschien weerklinken voor den troon der Opperste Majesteit, gelijk het eenmaal weerklonk in den Venetiaanschen Senaat, wanneer deze slank gebouwde, bekoorlijke zielbederfster met haar valsche kijkers wenscht gehoord te worden in haar verdediging dat, bijna alomtegenwoordig zijnde, de bibliotheek haar vernielende, pestilente bezoeken heeft te dulden als onvermijdelijk, op denzelfden voet als de indringerigheid van ratten, muizen en andere levende onzuiverheden — zekerlijk het eenige pleidooi dat voor haar gevoerd kan worden.

Cynthia kon inderdaad elk oogenblik overal binnen vallen. Haar vurigste begeerte was altijd, dat men haar zien, bespreken, bewonderen zou. Men zag haar dan ook, sprak van haar, en, het spijt mij dat ik het er bij moet voegen, bewonderde haar: de mannen hebben zulk een vreemden smaak. Zij noemden haar *la dogaressa* en menige idioot staarde haar na, wanneer zij, trotsch op haar zondige, de aandacht trekkende kleeding, over de piazza op en neder wandelde, als er muziek was, gelijk aan een koningin, zoo juist gekroond en hulde verwachtend; of als zij, behaagziek naar achter leunend, in haar *gondola* over het kanaal of langs den *Giardino Reale* gleed, de oogleden half gesloten, maar loerend naar versche prooi. Allen waren het er over eens dat zij een pracht van een vrouw was, maar ik zag

nooit iets zeer bijzonders in haar, behalve haar elastieke reputatie, hierin gelijk aan het paleis der doges dat zij herhaaldelijk verwoest en herhaaldelijk vernieuwd was; hierin ongelijk, dat het laatst opgetrokkene niet schooner en hechter en heerlijker bleek te zijn dan hetgeen te voren stond. Het tegenwoordige gebouw van haar halfbakken achtenswaardigheid, alleen gestut, geschraagd, geschoord, om het zoo eens te noemen, door haar ongeëvenaarde brutaliteit, was ternauwernood ontsnapt aan volkomen verwoesting, een geheel instorten, door de gevolgen van een klein treurspel, niet lang geleden in Parijs vertoond; ik heb er reeds met een enkel woord van gesproken. De heer Thomas Bonanza, hoewel hij weinig onbeproofd liet, daartoe aangespoord door haar voor niets terugdeinzende eerzucht, was wel allerminst in staat haar goeden naam als nieuw op te maken, haar te herstellen in de aching van het publiek. Misschien zouden wij over het hoofd kunnen zien dat hij zelf in goede kringen niet zeer hoog aangeschreven stond, maar de verhouding die tusschen hen beiden bestond, maakte elke verdere poging vruchteloos, hoewel Cynthia er angstvallig voor zorgde dit gedeelte van haar intieme geschiedenis niet aan de groote klok te hangen. Hoezeer ook geslagen op alle punten, scheen zij toch nog te leven in hoop op beter, met een schoon ver gezicht van maatschappelijke rehabilitatie uitgespreid voor het oog haars geestes, de verbeeldingskracht der *demi-mondaine* in dit opzicht op stelden wandelend als de goede Venetiaansche dames gewoon waren te doen, een weinig vóór den tijd waarop de bestuurders der republiek het noodig vonden de buitensporige weelde in haar kleeding te breidelen door in het midden der piazza een pop ten toon te stellen met streng omschreven en streng nageleefd bevel dat geen

cittadina dit model zou overtreffen in kostbaarheid van stof of zwierigheid van snit. Hoe goed zou het wezen indien zulke bepalingen nog bestonden om er gebruik van te maken in zulke buitengewone gevallen van onbetamelijken tooi der vrouwelijke lichaamsvormen als Cynthia vertoonde toen ik haar daar zag zitten, omringd door de kuische boekdeelen der eerwaarde verzameling, gedenkteekenen van hetgeen de goeden en wijzen dezer aarde voor ons gedaan hebben, zij, de bezoedelde, een wanklank, een luide wanklank, in de plechtige stilte van eenzame overpeinzing. Ik vond haar *épatante* en ik bloosde voor mijn sexe. Een haastige aftocht volgde. Het was de tweede maal op dien dag.

Hoewel ik verricht had wat ik voornemens was geweest te verrichten, kwam ik thuis in een zeer ontevreden stemming. Had Célie te lijden omdat Anatole en Cynthia met haar Amerikaanschen millionnaire mij dwars in de maag zaten? Het moet zoo geweest zijn en wel in hooge mate, want het engelachtige juffertje was een week na dato nog uit haar humeur. Mijn gewone beminnelijkheid loopt soms, voor de verandering, tegen zon; dan volgt de straf echter op de misdaad: snel, zeker en geducht. Ik ben bezocht met een kamenier en zij verstaat haar vak in de fijnste puntjes, want zij heeft gediend bij Madame la Comtesse de Bréga-douille. Een waarachtig of ingebeeld vergrijp tegen haar waardigheid, betaalt zij terug zeven, ja zevenmaal zevenvoud; dat doet Célie!

Mijn gedachten werden een poos bezig gehouden door andere zaken dan het verloop van Anatole's genie en de

rijzende of dalende beweging van Cynthia's deugd in de oogen harer medemenschen. Het duurde dan ook eenige weken vóór ik Giulia wederom een bezoek bracht. Ik vond haar alleen, te midden van haar bloemen; tante Barbara werd door huishoudelijke bezigheden in beslag genomen. Na een kleine aarzeling besloten hebbend haar *in re* Elvira een woord van waarschuwing toe te spreken, meende ik hiermede niet langer te moeten wachten en stak van wal, mijn verwondering te kennen gevend dat een bloemenverkoopster van zulke antecedenten, in den kring harer vertrouwden was opgenomen. Met *la maliziosa* als onderwerp en het gedrag dezer jonge schoone als uitgangspunt, in mijn ijver de onschuld te hoeden voor besmetting, verviel ik bijna in vrij krasse uitdrukkingen, ternauwernood in aanmerking nemend dat de jeugd en onverdorvenheid der kleine zieke bij het aanroeren van zulke zaken, de uiterste keurigheid geboden.

Het speet mij dat ik over de *floraja* begonnen was. Giulia scheen zeer bewogen onder mijn toespraak; zij kleurde hoog en, haar hand op mijn arm leggend in groote gemoedsbeweging, bracht zij mij eensklaps tot kalmte:

„Denk niet zoo erg van haar, als het u blijft. Zij is beter, veel beter dan gij denkt, en zij heeft geen vrienden hier; denk eens aan, geen enkelen vriend! Zij staat heelemaal alleen.”

Het was een welsprekend beroep op mijn medegevoel en opende voor mijn oog een afgrond van laagheid in den kunstig aangelegden en zorgvuldig aangekweekten bloemhof mijner gerechtigheid: weder betrapt op een hard oordeel over mijn naasten zonder dat de geheele zaak, de geheele waarheid mij bekend was. Zou het mogelijk wezen dat het onschuldige, zieke kind, arm schepseltje, een vlugger en

juister begrip van het leven had, zelfs in zijn donkerste diepten, dan ik, die toch zooveel geleden had en gezien, maar aan wie het vertrouwen in een hooger macht ontbrak? Leidt het geloof tot kennis? Zijn de hoogste liefde en de hoogste wijsheid één en onverdeelbaar? Is het waar dat alles begrijpen alles vergeven in zich sluit?

Ik verzocht Giulia mij te vertellen wat zij van de *fioraja* wist.

Elvira was een Genovese en, naar Venetië vertrokken met haar moeder, vond, toen deze kwam te sterven, niemand die haar een vriendelijke, helpende hand bood, niemand om de schoone, ontlukende dochter der vreemdelinge een schuilplaats te verleen en tegen wat kwaad haar zou kunnen dreigen in een groote, lichtzinnige stad. Eerder was het tegendeel waar. Aan de noordzijde van San Marco moge men al de laatste rustplaats vinden van het laatste hoofd der republiek, doch met Daniele Manin werden niet alle herinneringen aan de oude dagen van strijd en grootheid ter aarde besteld om nimmer weder te voorschijn te komen. Nog is Venetië den tijd niet vergeten waarin zij heerschappij voerde over de wisselende zee en het vaste land, toen machtige volkeren voor haar nedergekniel lagen, toen drie zijden *gonfaloni*, trotsch uitwapperend van de drie cederhouten *pili* op de *piazza*, getuigenis aflegden van haar kracht en beleid, luide verkondigden hoe haar voet was gezet op den nek van drie Oostersche vazallen, Cyprus, Candia en Morea, eenmaal koninkrijken, groot in eigen roem. Evenmin is de rampspoedige krijg van Chioggia haar uit het hoofd gegaan, en van haar oude mededingster, Genua, gaat op den Broglio van den huidigen dag nog het gezegde: *Montagne senza arbori, mare senza pesce, uomini senza fede, donne senza vergo-*

gna. ⁽¹⁾ Cavour heeft Italië tot één geheel gemaakt, maar in de huishouding van dit staatkundig lichaam openbaart zich nog vaak het vuur van vroegere tweedracht. Allen zijn het Italianen, maar van ander ras blijken toch de Romein en de Florentijn, de Napolitaan en de Lombard, de Siciliaan en de Piëmontees. Breng Venetiaan met Genuees te zamen en in hun oogen glimt het bloed.

Elvira daarom, vijandig bijna door geboorte, genoot geen vriendelijke ontvangst van de lieden in wier midden zij voortaan zou leven. Doch zij kwam in kennis met Giulia, waartoe wederzijdsche vereering van bloemen waarschijnlijk de aanleidende oorzaak was, en in haar omgang met de arme zieke maakte de uitdagende houding die zij tegenover ieder ander aannam, allengs plaats voor een warme toegenegenheid die zich met groote kiescheid openbaarde in allerlei kleinigheden, wanneer zij dacht dat niemand op haar lett'e. Tante Barbara placht te zeggen, terwijl de tranen haar over de beroekte wangen rolden: „Onze lieve Giulia maakt allen beter die haar kennen; de geest van de Heilige Maagd werkt in haar.” Ik begon zelf te gelooven dat zij een soort van wonderdoende kracht bezat, als ik zag hoe door haar de onbeschaamde *fioraja* werd bewogen tot heuschheid en zachtheid; hoe deze zelfs veranderde ten opzichte van mijn onverschilligen landgenoot, opdringerige vrijpostigheid allengs overgaand in een ernstig verlangen, minder luid aan de oppervlakte naar mate het aan innerlijken gloed meer gewon, vertooning plaats makend voor waarheid, een hervorming als die van Goethe's Bayadere:

⁽¹⁾ Bergen zonder boomen, zee zonder visch, mannen zonder trouw, vrouwen zonder schaamte.

Und des Mädchen's frühe Künste
Werden nach und nach Natur.

En wanneer *la maliziosa*, het spel van hartstocht en liefde aanvankelijk met list en lagen, alleen om de blonde, onschuldige Pinetta te ergeren, verder en verder gaande, uitvindt dat de inzet telkens hooger wordt en hooger, dat zij dieper en dieper in haar hart te delven heeft naar den schat daar verborgen, om dien te wagen op één kans en reddeloos verloren te zien, — dan moge God in den hemel het arme schepsel genadig zijn, al is zij ook maar een van de dwaze maagden der gelijkenis!

Giulia, haar pleidooi voor Elvira beëindigd, veranderde van onderwerp. Wij spraken veel, vooral zij, — veel meer dan zij gewoon was. Anatole's naam kwam echter niet over haar lippen, wat mij deed denken dat in die richting iets minder in den haak was. Omissie heeft vaak een hooger beteekenis dan commissie, vooral in onzen *mundus muliebris*, en ik vond bevestiging mijner vermoedens, toen zij ten laatste terugleunde in haar stoel, vermoeid van het aanhoudend praten en een korte poos stil zat met haar kalm en berustend air. Ik trachtte het gesprek weder op gang te brengen, maar zij scheen andere zaken aan het hoofd te hebben.

Plotseling riep zij uit, zonder inleiding van welken aard ook:

„Als het niet was om vader en tante, zou ik wel willen sterven!”

Ik was een en al verwondering dit te hooren van haar lippen, gewoonlijk zoo geduldig en overvloedig van onderworpenheid, en moet haar aangestaard hebben met onverholen afkeuring, want zij barstte in tranen uit en herhaalde

al snikkend, dat het zeker beter voor haar zou wezen en voor iedereen als zij weggenomen werd; dat zij iedereen tot last was en niemand tot nut, hoe hard zij ook mocht trachten iets goeds te doen; dat zij zich zeer ongelukkig gevoelde, enz. enz.

Giulia, die het bijna op de zenuwen kreeg in een bui van moedeloosheid, ik zou het nooit geloofd hebben! Het vrouwelijke kwam op in haar en zag alle begeerten en verlangens onvoldaan blijven. Zij was niet minder van vleesch en bloed omdat zij een kleine heilige genoemd werd en het viel hard dit te moeten verbergen. Liefde, liefde overal!

Ik had diep medelijden met haar en gaf zooveel troost als ik kon. Spoedig kwam haar zelfbeheersching terug en schaamde zij zich over wat zij noemde haar slecht karakter, daar zij alle reden had tot dankbaarheid.

„Maar,” voegde zij er aan toe, „in den laatsten tijd gevoel ik mij terneder gedrukt, het is mij alsof een groot onheil langzaam nadert, een kwaad dat niet kan worden afgewend. Gij lacht er misschien om en hoe kinderachtig ook van mij, zoo iets te zeggen! Alles wordt immers ten beste geschikt? Ik hoop alleen dat gij niet minder vriendelijk tegen mij zult zijn omdat ik zoo opgewonden en onaangenaam geweest ben. Beloof mij ook, als het u belieft, voor mij te bidden dat God mijn eigenzinnige grillen en zondige gedachten vergeven moge!”

Mijn denkbeelden betreffende het gebed, grootendeels van negatieven aard, hadden mij in langen tijd niet toegelaten aan deze ouderwetsche instelling toe te geven. Waarom echter zou ik haar dit mededeelen en haar vertrouwen schokken met redeneeringen, nieuw en goddeloos in haar oog? Daarom beloofde ik en hield woord. Indien het gebed slechts de

minste werkende kracht bezit, moet deze uitstorting des gemoeds op verzoek, met de gevraagde zegeningen, eveneens ten bate komen van mij, die oneindig meer behoefte heb aan de tusschenkomst der heiligen en aan des Allerhoogsten inschikkelijkheid dan mijn kreupel vriendinnetje.

Nauwelijks was Giulia een weinig bedaard of Nani kwam thuis. Hij groette mij met eerbewijs en zijn dochter de hand op het hoofd leggend, voegde hij haar vroolijk toe:

„Hebt gij reeds aan de Signora verteld welk buitenkansje onzen huisgenoot, Signore Anatole, overkomen is? Eindelijk den voet in den stijgbeugel, en daarvoor mag hij bij het naar bed gaan wel een extra Ave Maria zeggen.”

De kleine heilige werd vuurrood en vragend keek ik eerst haar aan, daarop haar vader, die spoedig vervolgde:

„Ja wel, hij kreeg zijn eerste, zijn allereerste bestelling voor een portret. Hij zal de Signorina Cynthia uitschilderen.”

Mijn eigen kaken begonnen te gloeien nu ik vernemen moest dat de voorstelling van den *artista-pittore* aan den heer Tom Bonanza deze vrucht gedragen had.

„De zaak heeft ook haar slechte zijde,” ging Nani voort, half ernstig, half schertsend. „Onze jonge man moet oppassen dat hij zijn model niet al te veel aanziet. Het is dom en gevaarlijk de oogen op te slaan naar hetgeen boven onzen stand verheven is. Maar anders, hoe kan hij het helpen? Zij is zoo op en top elegant *questa signorina Cynthia: graziosa e bellissima com' la pala d'oro.*”

Het laatste werd gezegd met groote overtuiging en hij zou voortgegaan zijn haar lof te verkondigen, als zijn blik niet gevallen was op het smeekend gezichtje naast hem, nu doodsbлек, de blos geheel en al verdwenen. Plotseling zijn rede afbrekend, klonk van zijn lippen het waarschuwend

„*Sciar!*” waarmede hij zich zelf tot omzichtigheid aanmaande, alsof hij achter op zijn *gondola* stond, met den riem in de hand, trachtend, na een scherpen draai, het gevaar van aanvaring af te wenden. Daarop wendde hij zich tot mij, met een schaapachtige uitdrukking op zijn gelaat, in vage verwachting van eenige opheldering.

Die opheldering bleef achterwege en Nani deed het volgende beste: hij herinnerde zich dat men hem ergens wachtte en verliet de woning.

Wat kon ik anders doen dan een paar hartelijke woorden fluisteren in het oor van de ongelukkige meid, die daar zat met nedergebogen hoofd, gebroken door de onmeedoogende stormen des levens eer zij wist wat genieten beteekende, snakkend naar hetgeen niet voor haar was weggelegd — en vervolgens zelf den aftocht aannemen, van harte bewogen met haar lot en mij er over verbazend dat alle mannen, de onnoozelste het eerst, eenvoudig weg in razernij ontstaken over dat verschrikkelijke wezen, Cynthia, die een vreemde, onwederstaanbare macht over hen scheen uit te oefenen. Daar was bijvoorbeeld Nani

Scusami, Signora!

Bijna was ik gevallen over het laatste onderwerp mijner overpeinzingen, gezeten als hij was op den drempel van zijns buurmans huis, op mij wachtend en met gedweehed de plagerijen verdurend van zijns buurmans mannelijke telgen, vuile straatjongens die wenschten dat hij deel zou nemen aan hun spel. Hij stond op en naderde mij langzaam, zoo onhandig in zijn bewegingen dat ik nauwelijks den kloeken, lenigen *gondoliere* herkende. Zijn hoed in de handen ronddraaiend, vroeg hij mij wat ik van Giulia dacht. Had ik opgemerkt hoe „*un niente,*” een niemendal, haar prikkelde, haar terneder

sloeg? Hij wist niet wat hij er van maken moest. Het kon toch niet wezen dat zij achteruit ging, zeide hij met een bevende stem, waarvan de klank mij angstig bezwoer hem het antwoord, dat hij vreesde, te sparen.

Ik stelde hem gerust naar mijn beste vermogen. Hij scheen dankbaar voor het medegevoel dat zich ten koste van mijn waarheidsliefde ontwikkelde, maar zag er toch alles behalve gelukkig uit toen ik hem verliet. Met de oogen naar den grond gekeerd bleef hij staan, zich bloot gevend aan een vernieuwden aanval der dartele jeugd, en ik hoorde hem nog mompelen: *fiori-dolori*.

Hadden de naaimeisjes hem van Elvira's rozeknop verteld?

Célie stelde het zich tot taak alles te weten wat er in de stad omging en beschouwde het als haar eersten plicht mij op de hoogte te houden van de *cronique scandaleuse*, om een term uit haar taaleigen te gebruiken. Ik had haar dikwijls gezegd dat zij mij een dienst zou bewijzen met dit gedeelte harer functiën te verwaarloozen; de energie in die richting ontwikkeld, kon dan haar anderen werkzaamheden ten goede komen. Mijn wenken vonden geen gunstig onthaal; de goede en getrouwe kamenier bleek doof te zijn aan dat oor; haar opvoeding als gediensstige geest was voltooid naar de methode Brégadouille en moeder natuur had haar buitendien reeds rad van tong gemaakt. Zonder zich daarom in het minst aan mijn tegenstribbelen te storen, ging zij voort, van den eenen dag op den anderen, mij te verfrisschen met het laatste en allerlaatste nieuws, een weinig waarheid en zeer veel verdichting, terwijl zij mij hielp kleeden en in het algemeen

mijn natuurlijke schoonheid hooger uitdrukking gaf, alvorens mij los te laten op een bewonderende wereld.

Op een goeden morgen na mijn eerste bellen binnentredend om mijn kop chocolaad te brengen, droeg haar gelaat een sombere uitdrukking. Kop en schotel werden mij toegereikt op theatrale wijze met beteekenisvol gebaar. Daarop ontvouwde zij *L'Adriatico*, het ochtendblad, en staarde met oogen, overvloeiend van droefenis, op de slecht gedrukte kolommen, alsof zij daar iets zag dat haar van weedom vervulde.

„Wat scheelt er aan, Célie?”

De jonge dame die ik aldus aansprak, mocht tot algeheele verslagenheid geraken, nimmer kon het wezen in zulk een graad, dat haar de woorden ontbraken om lucht te geven aan haar gevoelens. Zij was een Française en een kamenier daarenboven: hoe grooter haar ontroering, hoe beter zij in staat was deze aan anderen mede te delen door met kwistige hand den schat harer welbespraaktheid over hen uit te strooien. De tragische kalmte waarmede zij was binnengetreden, had haar niet weinig inspanning gekost; straks echter zou zij van die zelfbeheersching de vruchten plukken in de groote slot-scène, blijkbaar met zorg voorbereid. Toen zij losbrak in woorden, links en rechts de ketenen verbrekend die haar tong gevangen hielden, was het een welsprekendheid gelijk aan den bandjir, welke alles op zijn pad verwoest en medesleept.

Synopsis: Een jonge man had zich verdrongen, waarschijnlijk zelfmoord gepleegd, einde van een ongelukkige vlam, ontstoken door en voor *la Cynthia*. De naam deed mij opschrikken: weder een slachtoffer van die ellendige vrouw!

Het streefde Célie te zien dat haar verhaal mij belang inboezemde en zij ratelde, ratelde, ratelde voort tot mijn hoofd er wee van werd.

„Dat is genoeg, Célie! Het maakt mij moe naar dat alles te luisteren en ge weet ik geef niet om die bijzonderheden. Het is mij volmaakt onverschillig.”

„Onverschillig! Het is niet mogelijk: de hartstochtelijke liefde en de geweldige dood van een medemens! *Madame avec son bon coeur n'est pas si indifférente que cela! Je sais mieux!*”

Toen begon zij weder van voren aan en ik werd ongeduldig.

„*Oui, Madame! Permettez . . .*,” zei mijn kwelgeest, die haar climax wenschte te bereiken. „*Un seul mot et j'ai fini. Le pauvre jeune homme, Madame, c'était un de mes compatriotes. Il était français, artiste, âme noble, magnanime et dévoué. Son nom était Anatole Crouton!*”

De mededeeling deed mij bijna uit het bed tuimelen. Een droomgezicht van Giulia, in doodsangst, de overwinnende Cynthia, engel des verderfs, te voet vallend, te vergeefs om genade smeekend, kwam plotseling voor mij op.

Een oogenblik, niet langer echter dan een oogenblik, stond Célie mij verschrikt aan te gapen, niet wetend wat zij van mijn vreemd gedrag maken moest. Toen hernam zij haar gewone kalmte, hoogelijk tevreden met het gelukken van haar *coup de théâtre* en zalig in de wetenschap dat ik ten laatste bezweken was voor de betoovering van haar nieuws-kramerij.

Met het ledige chocoladekopje in de hand zag zij op mij neder, blinkend van voldaanheid:

Oui, Madame, c'est affreux, horrible! — meer dan honderd r's rolden met het laatste woord uit haar keel.

Zij werd een walg in mijn oogen en ik verzocht haar mij te verlaten. Zij stond er evenwel op mij eerst in de courant de plaats te wijzen waar ik, onder de plaatselijke berichten, een volledige beschrijving kon lezen van de wijze waarop het lijk gevonden was, en als Madame wellicht nog meer inlichting wenschte, zij, Célie, wist er alles van. Vervolgens een gemakkelijke houding aannemend, begon zij waarachtig weder haar ratel in vollen gang te brengen . . .

„Neen, dankje wel; een anderen keer. Ik zou nu gaarne alleen zijn. Ge kunt om elf uur terug komen om mij te helpen kleeden.”

„*Quelle robe allez-vous mettre aujourd'hui, Madame?*”

„Ik weet niet; de zwarte japon of de grijze — het komt er niet op aan.”

„*Mais Madame!*”

„Wat is er nu weder?”

„*L'habit noir, c'est impossible!*”

„Waarom? — O ja, dat is ook zoo. Nog eens: het komt er niet op aan. Ik zal aantrekken wat ge maar wilt. Maar ga nu heen, alsjeblieft, en mocht er iemand komen om mij te spreken, zeg dat ik niet thuis ben. Ik heb hoofdpijn.”

„*Très bien, Madame.*”

Ik draaide mij om en Célie, ziende dat er niets aan te doen viel, vertrok, groot in haar kleine overwinning, hoogst waarschijnlijk om eventjes over te wippen naar een paar andere steunpilaren van haar babbelachtig bedrijf, om haar gemoed te bevrijden van den last des laatst ontdekte geheimen en dezen vakzusteren te vertellen (zooals deze weder met veel borduursel aan *haar* Madames zouden vertellen) hoe het nieuws van den dood des begaafden schilders mij zoo had doen ontstellen dat ik het op mijn zenuwen had

gekregen; hoe mijn getrouwe kamenier twee uur werk had gehad om mij weder bij te krijgen en de dokter er bijna aan had moeten te pas komen; hoe de jonge Franschman een gemakkelijke prooi had kunnen vinden in het behaagzieke, Hollandsche weeuwte, zoo hij er niet de voorkeur aan had gegeven te sterven voor een, in zijn oogen schooner dan zij — et cætera.

Tot haar verwondering en ontzetting, vond Célie mij geheel gekleed en gereed om uit te gaan, toen zij tegen elven terugkeerde. Ik had de zwarte japon aangetrokken, door haar gebrandmerkt als *impossible*; en dit nog wel zonder haar goedkeuring en hulp. *C'était trop fort!*

Ik maakte een spoedig einde aan haar opmerkingen en begaf mij op weg om Nani te zoeken. Hij was niet op de gewone plaats, want, zooals een zijner collega's mij mededeelde, hij had het een of het ander te verrichten in verband tot het ongeval dat overkomen was aan den *artista-pittore*, die een kamer in zijn huis bewoonde. Had de *signora* er nog niet van gehoord?

De *signora* had er *wel* van gehoord en gaf zich zelf een leelijken naam omdat zij zoo dom was geweest te verwachten dat Nani rustig op klanten zou wachten, terwijl zulke akelige dingen gebeurden met lieden die onder zijn dak leefden.

Maar den volgenden morgen miste ik hem niet. Hij was er zeker van dat ik komen zou, zeide hij ernstig; zóó zeker dat hij, op mij wachtend, zijn diensten aan anderen geweigerd had. En ware ik niet gekomen, dan zou hij de vrijheid genomen hebben mij bij mij thuis een bezoek te brengen. Hij wenschte namelijk raad te ontvangen.

Hij roeide mij naar buiten en vertelde hoe visschers de overblijfselen van Anatole hadden ontdekt in de *acqua morta*

van de lagune, naar de plek getrokken op een wijze welke bij tegenstelling herinnert aan den tocht van Domenico Michieli die, na een eerste mislukte poging den neus volgend, dadelijk de plaats wist aan te wijzen waar het doode lichaam van San Niccolo zijn aanwezen verried door een geur alsof alle bloemen van de maand Juni elkander rendez-vous gegeven hadden. Daar ik een ware geschiedenis boekstaaf, mag deze bijzonderheid niet onvermeld blijven. Nani sprak er ook van.

Het verhaal der voorafgaande gebeurtenissen wees er duidelijk op dat Célie, bij toeval of omdat zij goed was ingelicht, waarheid had gesproken toen zij wees op Cynthia als de oorzaak van de narigheid die ons bezig hield. Zoo was het afschuwelijk karakter dier vrouw: als zij een man zag, en het deed er niet toe wat voor een man, kon zij niet nalaten alles te doen wat in haar vermogen lag om hem te verstrikken. Hoe laag en gemeen en verachtelijk hij ook mocht wezen, zij moest en zou hem aan haar voeten hebben. Het gehalte van den vereerder kon buiten beschouwing blijven, waar het slechts te doen was om een vereering van ergerlijk zedelijk gehalte. Haar levensbeginsel was de mannen af te richten tot haar dienst; hen te misleiden en te bedriegen, kwam dan vanzelf als het volgend beste. Behagen en verraden was haar eten en drinken. De Booze had haar aldus gemaakt. Toen daarom de met zich zelf ingenomen jonge schilder aan haar was voorgesteld om zijn kunst geweld aan te doen en schande in een schoonen vorm te gieten, sprak het vanzelf dat ook deze nietige slaaf aan haar zegekar geketend moest worden. Het kon nu eenmaal niet anders.

Ik beschuldig er haar niet van zich in dit geval veel

moeite gegeven te hebben; de mug vloog zonder aanmoediging al vlug genoeg in de kaars — maar het bedrog viel den valschen oogen zoo licht, dat zij gouden beloften aflegden zelfs waar het onnoodig was.

Waar het onnoodig was! Zij behoefde het vuurtje niet hard aan te blazen om Anatole in lichte laaie te zetten. Hij, de veroveraar, zou er een wereld onder verwed hebben dat hem hier, in het rijk der liefde, weder een triomf beschoren was. Treurige vergissing! Cynthia volgend als een hond; smachtend naar een woord, een glimlach; niet eens handig genoeg om de schoppen uit den weg te loopen, begon hij haar lastig te worden. Misschien begon hij haar eenvondig te vervelen. In ieder geval, zij verzocht hem zich niet meer te vertoonen voor haar troon, hoewel het portret nog niet af was. Het was een harde kaakslag en, hoewel hij voor zijn werk den bedongen prijs ontving, wel er op berekend hem te krenken als kunstenaar, hem afbreuk te doen in zijn verhouding tot de broederschap. Men fluisterde dat de *dogaressa* zijn verdere diensten had afgewezen omdat op het afbeeldsel dezer fijngevoelige natuur, de gelijkenis al te zeer herinnerde aan Marino Falieri's hoofd in de zaal van den Grooten Raad, dat de aandacht trekt door volstrekte afwezigheid. Onder gewone omstandigheden, zou Anatole deze behandeling zeer kwalijk genomen hebben, nu bekommerde hij zich slechts in geringe mate om de smet, geworpen op zijn goeden naam als schilder. Hij broedde alleen over het verbanningsbesluit: wat buiten Cynthia lag, was niet dan droesem en grondsop! Altijd een humbug, overdreef hij ook nu zijn teleurstelling naar de eischen der goedkoope ridderromans; hij begon zich aan te stellen. Nauw geloovend aan de mogelijkheid dat hij, de verrukkelijke Crouton, verworpen zou worden, trachtte hij

telkens en telkens weder het voorwerp zijner verlangens te naderen. Zij veinsde verwondering over zijn stout bestaan, verbaasde zich over zijn onvoegzaam gedrag, deed alsof het haar gruwelijk onaangenaam was zoo geplaagd en verontrust te worden, gaf hem last zich te verwijderen (een last waaraan kracht werd bijgezet door het verzoek aan een bediende hem uit te laten), geeuwde, keek in den spiegel, glimlachte eventjes tegen haar eigen beeld, speelde een oogenblik met de papegaai, en zond ten slotte iemand naar de modiste met orders onmiddellijk ter conferentie te verschijnen.

Nani zeide dat het gedrag van den jongen Franschman, immer buitensporig, ten slotte zoo vreemd werd, dat de bureu hem rijp verklaarden voor San Servolo. Dagen en nachten achtereen doolde hij rond, tot eindelijk, . . . Bidt voor de rust zijner ziel!

„Ik zag het aankomen,” vervolgde hij na een kort zwijgen, „maar hij wilde zich niet laten waarschuwen.”

Een kruis slaand, voegde hij er half fluisterend aan toe: „Sommigen meenen dat hij de hand aan zich zelf geslagen heeft, maar ik geloof het niet.” Vromelijk: „Het zou te erg zijn, Signora, al te erg.”

Ik gaf geen antwoord om mijn *gondoliere* niet noodeloos te schokken in zijn godsdienstige overtuiging.

Op dit punt geen geruststelling erlangend, maakte de goede katholiek baan voor den bijgeloovigen Venetiaan, kinderlijk vertrouwend in de overleveringen van zijn eigenaardige, wonderlijke, oude stad:

„Ik *wist* dat zij hem ongeluk zou brengen. Hij zag haar het eerst tusschen de twee kolommen op de *piazzetta*.”

Dit was duidelijk genoeg. Boven bidden en wenschen slaagden de vaders der republiek er in met hun open-

bare terechtstellingen deze plek in een kwaden reuk te brengen, sedert het den leepen Niccolo van de schaggersaars vergrond werd daar zijn speeltafel op te zetten.

Maar ik was dien dag in geen stemming om mij met volksprookjes bezig te houden. Ik bewoog mij niet en Nani, het nuttelooze van verdere mededeelingen inziende, roeide voort.

Met zacht maar helder geluid rimpelde het water op tegen den boeg van mijn *gondola*, waar deze sneed door de uitgestrekte, ongebroke vlakke van donkerblauw, glad als een spiegel, het zwartgrijs weerkaatsend der wolken, die zich op elkander hoopten, dreigender en dreigender zich te zamen pakten, langzaam naderden, kalmte vindend, storm zaaiend. Het was heet in de lucht; geen zuchtje lag op de lagune om den gloed der broeiende atmosfeer een weinig te temperen, hoewel de ontzettende kracht die de dichte massa aan den horizon hooger en hooger boven de Adriatische zee opeen stapelde, wind genoeg voorspelde om witte koppen te jagen op de in rijen naderende golven, die nu daarbuiten nog vreedzaam aanrolden en spelend zich nederveiden op het strand aan het Lido, maar straks, ontzagwekkend, een bulderend krijgslid zingend, in woeste vaart op het zand en tegen de *murazzi* zouden breken, dat het schuim hoog naar boven schoot, en in woeste vaart elkander zouden volgen door de zeegaten, tusschen de eilanden, langs de Giudecca, tot voor de deuren, tot op de drempels, tot in de heiligdommen van menschelijke samenwoning. Nani, omzichtig geworden, vroeg verlof om te keeren. Wij hadden de *felze* thuis gelaten en hij wenschte mij onder dak te brengen, vóór de bui losbrak. De steven rondgewend en snel voortglijdend, had ik het aangrijpend schouwspel van zooveel grootheid in verval

weder voor mij. Daar lag Venetië. Een lichtstraal, door het klimmend duister zich een weg zoekend, kwam van boven neder en rustte een wijle op de koepels van San Marco, die in hun pracht en heerlijkheid zich verhieven boven de sombere tinten welke het naderend onweder aan de omringende gebouwen leende. Toen verdween het laatste schijnsel der zon en alles werd schaduw; schaduw over land en zee, schaduw in mijn hart, schaduw overal!

Arme Giulia! Hoe zal zij het dragen nu de harde werkelijkheid haar heeft aangeroerd, nu de zwakke vonk van vreesachtige hoop voor goed is uitgebluscht, nu zij troosteloos achterbleef! Het was mij duidelijk geworden waarom zij niet van Anatole sprak toen ik haar de laatste maal bezocht. *La Bocca del Leone* vindt haars gelijke in het hart van ieder die lief heeft en angstig wantrouwen speelt de rol van geheimen aanklager tegen voorspoedige mededinging. Nijver, hoe schroomvallig ook, heeft scherpe oogen en ooren. De faam hield zich zeer bezig met Cynthia en wist natuurlijk alles van des jeugdigen schilders dwaasheid, maar haar schelkinkende bazuin had kunnen zwijgen als het graf en nog zou het ziekelijke kind niets ontgaan zijn. Opofferend en zich zelf niet tellend, deelde zij het lot van hen die geheel opgaan in degenen welke zij liefhebben: de onbezonnenheid en de zonden van anderen werden aan haar bezocht. Elken dag, elk uur zien wij dit gebeuren. Het schijnt een natuurwet te zijn en verdient als zoodanig onzen lof: *whatever is, is right*. Daarom niet minder zou het mij goed doen als een strenge Raad van Tienen, recht sprekend in zaken van zedelijkheid, zonder hooger beroep een geducht vonnis uitsprak over en deed uitvoeren aan die vrouw, de zoogenaamde *dogaresa*. Ergernis en aanstoot kunnen niet uitblijven, wij

mogen zeggen dat het een en het ander volkomen *en règle* is, maar is het rechtvaardig ongestraft te laten degenen door wie ergernis en aanstoot tot ons komen?

De regen begon te vallen in dikke druppels. Wij waren niet ver van Nani's woning en ik verzocht hem mij te landen, wat hij deed, zelf zijn weg vervolgend naar den *molo* van de piazzetta, terwijl ik de Via Garibaldi insloeg om zijn dochter te bezoeken.

Ik was er op voorbereid dat zij zeer verlangend zou wezen naar nieuws van den *artista-pittore*. Onbekend met hetgeen eigenlijk gebeurd was, want men had alles zorgvuldig geheim gehouden voor het arme kind, meende ik, dat haar eerste woorden betrekking zouden hebben op het lange uitblijven van den gevierden huisgenoot. In plaats echter van rusteloos te zijn en gejaagd, als ik verwachtte, zat Giulia lusteloos op haar stoel en sprak weinig. Ik gevoelde geen roeping het treurige onderwerp aan te roeren, zonder daartoe uitgenoodigd te worden; het beantwoorden van mogelijke vragen zou al moeilijk genoeg vallen.

Mijn bezoek had reeds meer dan een half uur geduurd, zonder dat Anatole ter sprake gekomen was, toen het weder begon op te klaren. De bui dreef af en ik dacht er ernstig over naar huis terug te keeren. Tante Barbara vond echter dat het nog te hard regende en slofte naar de keuken om daar het een of het ander te verrichten. Samen alleen gelaten, gaf Giulia mij een wenk dichter bij haar te komen en, zich half oprichtend, de groote, donkere, nu wonderbaarlijk heldere en rustige oogen strak in de mijne starend, vroeg zij met fluisterende stem:

„Zij willen het mij niet zeggen: is hij dood?”

Wat mij het meest tref, weet ik niet: de vraag of de

wijze waarop zij gedaan werd — bedaard en kalm maar innig hartstochtelijk, het wanhopig troosteloze verradend eener verterende liefde die slechts teleurstelling kende.

Ik aarzelde.

Nog altijd die vorschende, zoekende blik.

Het werd mij koud om het hart en ik greep haar hand. Zij viel terug in de kussens van haar stoel:

„Ge hoeft mij niet te antwoorden. Ik weet het al.”

Liever zou ik een andere uitbarsting bijgewoond hebben, als toen ik de laatste maal bij haar was, dan deze stille, stomme smart, die mij loodzwaar drukte. Haar zenuwen waren tot het uiterste gespannen en een oogenblik vreesde ik, dat er gevaar bestond voor haar geestvermogens. Gelukkig evenwel kwamen de tranen haar eindelijk verlichting brengen.

„Hij zou de wereld gedwongen hebben zijn meerderheid te erkennen,” snikte zij, het gelaat met de handen bedekkend.

Niet lang liet zij zich medesleepen door haar gevoel van ellende en verlatenheid. Haar oogen drogend en trachtend haar gewone gelijkmoedigheid te herwinnen, merkte zij op:

„*Fiori—dolori* . . . Het schijnt echter dat de bloem alleen hem ongeluk en verdriet bracht, niet mij, zooals het had moeten zijn . . .”

Het werd mij te machtig. Ik kuste de kleine lijderes goedendag. Mijn aanmaningen om zich tegen haar leed te verzetten lokten een flauw glimlachje uit, vol dankbaarheid, hoewel het geluk haar nu voor goed ontweken was.

Vóór ik de straatdeur bereikte, kwam tante Barbara mij schommelend achterop. Zij had zitten te weenen in de keuken, schudde het hoofd in de richting van Giulia's kamertje

en snetterde: *Poverina, poverina!* Inderdaad, één stap voert van het verhevene naar het belachelijke.

Buiten stond Nani op mij te wachten. Al zijn aandacht was gevestigd op het plaveisel der nauwe straat, alsof hij zich verwonderde hoe die stukken trachiet daar eigenlijk wel kwamen. Het geritsel van mijn japon deed hem opschrikken uit zijn overpeinzingen.

„Zij weet alles,” zeide ik.

„Dat dacht ik wel,” antwoordde hij. „Hoe onrustiger tante Barbara en ik ons gevoelden toen hij weder een dag langer uitbleef en nog een dag en nog een, hoe meer wij later trachtten de ware toedracht der zaak voor haar te verbergen, hoe beter zij scheen te raden wat er geschied was. Maar spreken deed zij niet en het geheim van haar gedachten bleef heilig bewaard. God neme mijn lieveling in zijn hoede!”

Hij wrong zich de handen in wanhoop en twee dikke tranen rolden neder langs zijn gebruinde wangen.

Giste hij de waarheid?

Ik heb het land aan een man die huilt. Daarom liet ik Nani alleen met zijn half gare denkbeelden betreffende de *clairvoyance* zijner dochter. Giulia was verliefd en had profetische droomgezichten in overeenstemming met dien staat harer gevoelens. Zag zij in haar visioenen ook den Ponte dei Sospiri op den heirweg van vooruitgang in dit leven, leidend naar het eindpunt van alle menschelijke verlangens en begeerten?

Van nu aan ging zelden een dag voorbij waarop ik mijn schreden niet richtte naar de woning van den gondoliere. Mijn vriendin en ik hadden lange gesprekken, ernstig en vertrou-

welijk, maar twee namen werden nimmer genoemd: Anatole en Cynthia. Ook het droeve lot vaak den Titanen der kunst beschoren, bleef verder onaangeroerd. Haar geestelijk leven, altijd overwegend, steeg tot hooger en hooger gloed, ongeduldig het oogenblik verbeidend waarop het bevrijd zou worden van alle aardsche kluisters. Nog een weinig wachters en haar reine, onschuldige ziel zou de ketenen verbreken die haar gevangen hielden en vrijheid erlangen om te gaan, wij weten niet waarheen. Het werd duidelijk dat Giulia's tijd naderde.

Op een goeden morgen was ik gewikkeld in een strijd met Célie, of liever Célie had mij in een strijd gewikkeld naaraanleiding van het al dan niet gepaste bij zulk en zulk een gelegenheid in zulk en zulk een kleeding te verschijnen, toen mijn hospita als een bom naar binnen viel, aankondigend dat een *ragazza* beneden wachtte en verzocht had mij onverwijld te mogen spreken. Ik gaf haar last de *ragazza* binnen te laten. Ik herkende het deerntje, dat in hevige gemoedsbeweging verkeerde en wier oogen gezwollen waren van het weenen, als een van Giulia's leerlingen, behoorende tot de „school”. Célie toonde zich zeer gebelgd over de vrijmoedigheid waarmede een naaister, *rien qu'une couturière*, zich veroorloofde na bekomen vergunning het heiligdom van mijn boudoir binnen te treden, en beproefde het bevende kind met haar malle, brutale oogen in den grond te kijken, te vernietigen. Misschien zou die kunstbewerking haar gelukt zijn, indien het voorwerp van haar woede niet al te zeer vervuld geweest ware van haar zending, om veel acht te slaan op de koude, verachtende blikken die haar werden toegeworpen. Zij kwam mij

vertellen dat Giulia mij nog eens bij zich wenschte te zien, vóór het te laat was; de priester was reeds geroepen om het laatste oliesel toe te dienen. Haar boodschap overgebracht hebbend op een toon, onvast door ontroering en het snelle loopen, brak zij los in een luid krijten en moest, terwijl ik mijn hoed opzett'e, geholpen worden door Célie, wier waardigheid een hevigen schok doorstond toen ik haar gelastte onze bezoeker, die neiging toonde het op de zenuwen te krijgen, zonder verwijl het keurslijfje los te snoeren en een glas water te geven, *tout comme si elle était attachée au service de Madame pour dandelonner une grande gamine, et une ouvrière pour cela, qui se donne des airs.*

Wel verre van zich airs te geven, was de *ragazza* overdreven nederig. Weder op haar verhaal gekomen, zich nauwelijks veroorlovend op het puntje van een stoel te zitten, boog zij zich in het stof voor mijn gevreesde kamenier, en noemde haar, dankbaar voor de verleende hulp, bij alle lieve en verheerlijkende namen welke Italiaansche beleefdheid slechts verzinnen kan. Maar Célie, in haar zeer onvolmaakte kennis van de taal des lands, welke zij steeds met minachting bejegende, beschouwde dit als een nieuwe beleediging en fronste de wenkbrauwen op dreigende wijze. Aan den anderen kant brandde zij van verlangen om te vernemen wat dit alles te beduiden had: iemand die op sterven lag en bij monde van een naaistertje mij liet weten dat zij mij nog eens wenschte te zien . . . Als ik haar een oogenblik tot nadenken gegeven had, zou nieuwsgierigheid waarschijnlijk de overwinning behaald hebben op verontwaardiging, zelfs in haar wraakzuchtige natuur. Ik had echter veel te veel haast en voorloopig vonden de tegenstrijdige gevoelens die nu haar binnenste tot kampplaats gekozen hadden, slechts uiting in een geweldig dicht-

slaan van de deur, achter onzen rug, zoodra wij vertrokken waren.

Nani's bescheiden woning binnentredend, zag ik aan alles dat ik te laat kwam. De priester, die het Heilige Sacrament had gebracht, was juist vertrokken. In een hoek, op de knieën saamgedoken, zag ik een paar vrouwen en meisjes, burens en vriendinnen. De waskaarsen waren aangestoken. Tante Barbara lag bij het bed, haar gelaat in de lakens verscholen. Nani stond bij het hoofdeinde, over zijn dochter nedergebogen, haar linkerhand in de zijne. Mij achter zich hoorend, legde hij haar vingers ineens, kruiste zich en trad terug om plaats voor mij te maken.

Maar hij verloor het bleeke gezichtje niet uit de oogen.

„Het is alsof ik haar moeder zie, den laatsten dag,” zeide hij eerbiedig, met gebroken stem.

Nooit te voren had ik hem over zijn vrouw hooren spreken. De oogen werden hem zwaar en hij zett'e zich neder in afzondering, alle troost van zich wijzend.

En dit was dan wat ons van de kleine heilige overbleef. Daar lag Giulia, zoet en vriendelijk in den dood als bij haar leven. Zij was gestorven in haar tuin, gelijk Nani placht te zeggen, omringd van bloemen. Vast gesloten in de dunne vingers der rechterhand, hield zij een verwelkten rozeknop, Anatole's dierbare gift, niet minder de bron van alle kwaad dat over beiden gekomen was, naar luid van het volksgeloof. Eerst aangeboden om een mededingster te krenken, werd elke aanraking met het ongeluksteeken tot een vloek. De *popolane* wisten het wel: zie wat het gewerkt had! Maar in den dood als in het leven kon zij er niet van scheiden; haar laatste verzoek was dat het met haar begraven zou worden gelijk het kruisbeeld op haar borst,

een geschenk van Nani toen zij haar eerste Communie deed en het gebedenboekje van tante Barbara, waarop haar vingers nu zachtens rustten. Wat wij dan ook mogen denken van godsdienst, van een lichamelijke opstanding uit het graf met loon en straf naar hoogste gerechtigheid, het scheen goed te gelooven, dat de kracht der ziel van deze arme liederes, beproefd en gelouterd in een kort maar innig bestaan, gewogen zou worden en niet te licht bevonden, neen, zeker niet te licht! Aan het einde staande van deze loopbaan, van dezen strijd door Giulia met heldenmoed gestreden, scheen het ook goed te gelooven in een hemel, een toekomst van volle wetenschap en gelukzaligheid:

Freed by the throbbing impulse we call death,
We burst there, as the worm into the fly
Who, while a worm still, wants his wings.

De dood brengt evenwel meer dan voedsel voor bovennatuurkundige bespiegelingen. Er zijn formaliteiten te vervullen en dingen te doen: allerlei beslommering. Noch tante Barbara, eenvoudige, oude sukkel, noch Nani, hoe bedrijvig en voortvarend bij andere gelegenheden, kwam thans in aanmerking om zich te belasten met de noodige schikkingen. Daarom sloegen de vrienden de handen aan het werk, bijgestaan door de raadgevingen van een paar geestelijke zusters die op het nieuws waren toegesneld. Overgedienstige bureu noodigden mij uit de begrafenis bij te wonen en verhieven mij tot in de wolken, waarschijnlijk narekenend dat Giulia's bekendheid met de voorname Signora haar uitvaart een luster zou bijzetten en een glans, welke weder zouden afstralen op het geheele *sestiere* waarin zij woonden. Zij meenden het goed maar vielen mij zeer lastig. Het gegons en gezwerm

begon ondragelijk te worden. Ik nam afscheid. Men behandelde mij als een koningin die in onvolprezen goedertierenheid tot haar onderdanen was nedergedaald. Tot aan de Riva deed men mij nog uitgeleide.

En Giulia lag stram en stil, te midden van al die woeligheid.

Bij San Bagio ontmoette ik Elvira, de *fioraja*, het bloemenmandje bengelend aan haar arm, van de piazza en van haar intriges opgeschrikt door de rondschuifelende voetstappen des grimmigen vijands. Het was een aardig denkbeeld vaarwel te komen zeggen aan haar rozeknop en tevens even na te gaan wat voor schoons die noodlottige gift had uitgewerkt. Zij herkende mij, bloosde, en, haastig voorttrippelend, sloeg de ooggen neder, zeer tegen haar gewoonte. Bijtijds herinnerde ik mij wat onze wederzijdsche vriendin, die nu de eeuwige rust was ingegaan, te haren behoefte gezegd had en het stemde mij zachter. Ik begon medelijden te voelen voor *la maliziosa* en hoopte dat zij haar voordeel zou doen met hetgeen door dagelijkschen omgang tot haar gekomen was uit een lijdensgeschiedenis zoo overvloedig van leering en voorbeeld.

Bij den Ponte della Paglia nam ik een gondel en ik liet mij naar buiten roeien. Vele gedachten doorkruisten mijn brein. Gedwee had ik mij nedergelegd bij des Allerhoogsten raadsbesluiten, toen de bleeke lippen van Giulia mij op haar doodsbed nog tot berusting maanden, maar nu, aan mij zelf overgelaten, begon ik weder te murmureeren en op te staan in verzet tegen de onrechtvaardigheden dezer wereld, een spel met ons redelijkheidsgevoel en onze innigste overtuigingen, dat ons wordt voorgesteld als bestuurd door een uitvloeisel van goddelijke verordeningen. Zonder stellige verzekering, steunend op stellig bewijs, betreffende hetgeen

ons te wachten staat aan de andere zijde van het graf, kunnen wij onze begeerte naar recht en billijkheid tot zwijgen brengen met de bespiegelende mogelijkheid eener toekomst waarin de zonde gestraft en de deugd beloond zal worden. Wij kunnen zelfs verder gaan en de waarschijnlijkheid van een dergelijke oplossing aannemen. Het komt er niemendal op aan: de waarheid is dat wij in het duister rondtasten. Maar als iemand mij komt vertellen dat zedelijke meerderheid behoort te leiden en daarom leidt tot het geluk van den zedelijk meerdere, zelfs vóór dat wij verhuisd zijn naar het gebied der onderstellingen, het leven na dit leven, dan verzoek ik dien broeder of die zuster eens om zich heen te zien.

Geen *colonna d'infamia* is nog opgericht voor Cynthia en ik heb er ook niet van gehoord dat kans bestaat voor het inzamelen van bijdragen tot dit doel. In plaats van te oogsten wat zij gezaaid heeft, verheft zij zich op haar schandelijke overwinningen, onwetend van het leed dat zij over anderen gebracht hebben. Tot het einde harer dagen zal zij wellicht niet vernemen van Giulia, de arme, kreupele Giulia die zij vermoord heeft.

Heartless things

*Are done and said i'the world, and many worms
And beasts and men live on.*

Het uur was gekomen; de begrafenis zou plaats hebben; het geheele *sestiere* was in beweging. Verlangend om te toonen in welke achting de dochter van den gondoliere bij hen stond en welke vriendschap zij haar toedroegen, hadden allen in de buurschap hun winkeltjes en werkplaatsen gesloten om *la poverina* in hun besten Zondagsdos de laatste eer te bewijzen. Onder de menigte bevond zich ook mijn landgenoot met Pinetta.

Hij zag er niet anders uit dan gewoonlijk: alsof hij zich vreeselijk verveelde en het bestaan hem wel wat langwijdig werd, enfin, iets dat eigenlijk niet der moeite waard was; zij was onrustig en bleef hem dicht op zijde met een angstig gevoel van onveiligheid, nu de engel der vernieling met zijn wiekslag kilheid bracht in de onmiddellijke nabijheid van haar jeugd en nog niet ten volle ontsluitte schoonheid.

De leerlingen der „school” stonden bijeen in een afzonderlijke groep. Fluisterend keken zij tersluiks naar den Signore Olandese, die dan toch de onheilbrengende bloem had moeten wegwerpen, in stede van haar op te dringen aan Giulia, *la cara Giulia*, wel wetend waar zij vandaan kwam en welke slechte bedoeling haar in den beginne vergezelde. Met een smadende uitdrukking nemen de levendige oogen nu een andere richting . . . In een duisteren hoek, geheel aan zich zelf overgelaten, staat Elvira, de handen saamgevouwen, met onafgewenden blik turend op de deur waardoor straks haar eenige vriendin zal worden weggedragen. Zij had als afscheidsgift haar mooiste en beste bloemen gebracht en deze werden op de baar slechts geduld omdat Nani het zoo wilde. De vrienden en bekenden haalden de schouders op; *hun* meening was dat de ééne rozeknop in Giulia's verstijfde vingers reeds meer dan voldoende bleek als bijdrage van *la maliziosa*. Waarachtig en duurzaam berouw . . . Maar neen, het Genueesche bloed vloeit al te heet in haar aderen; morgen weder koelt zij haar ijverzucht aan het schoone kind dat een weinig verder naar de brug, bleekjes en nauw haar tranen bedwingend, eveneens den stoet opwacht. Hartstochtelijk is Elvira en gevaarlijk; meest gevaarlijk voor zich zelf.

Nog andere kennissen komen opdagen: Gabriëlo nadert met Piccino, statelijk gevolgd door hun beschermengel, Gemma, die bij deze bijzondere gelegenheid, onder den indruk dat een groote plechtigheid plaats grijpt, zich voor het eerst in haar jeugdig leven geroepen voelt de slachtoffers voornoemd met eenige toegevendheid te behandelen. Piccino erkent de goede bedoeling door aanhoudend, maar in ernstigen maatslag, met den staart te kwispelen. Gabriëlo daarentegen vertrouwt de ongewone kalmte maar half en vindt alles zóó vreemd, dat zijn overstelpt gemoed luide begint te spreken, het smerige, bevuilde gezicht onbeslist tusschen een grimas en een jankend verschrikte uitdrukking, steeds gereed kattenkwaad uit te voeren als hij er kans toe ziet en later met het afgrijselijk lawaai van een verongelijkte big daarvoor de straf te ondergaan, in zijn verhouding tot de weinig oudere, verantwoordelijke zuster, niet ongelijk aan de voortdurend oproerige stad Zara, in dagen nu vervlogen *l'enfant terrible* van het oppermachtige Venezia.

Het eerste wat zich in het huis aan mij voordoet, is tante Barbara, omringd door geestelijke zusters die haar troost toespreken. Hulpeloos en met natte wangen luistert zij toe. La Signora ontwarend, rijst zij op en strompelt voorwaarts om mij de hand te kussen. Nani heet mij welkom met gebroken stem en herneemt dan zijn plaats naast den priester, een jongen man, behoorende tot Zanipolo ⁽¹⁾, Giulia's *parrochia* vóór de familie verhuisde.

Op den voet volgen mij de dragers, hiertoe afgevaardigd door de vereeniging der *gondolieri*. Zij aarzelen een oogeblik en heffen dan de lijkstap met hun sterke armen.

(1) Verkorting in het Venetiaansch dialect van S. S. Giovanni e Paolo.

Giulia onderneemt haar laatsten tocht. Buiten vormt zich een soort van processie en zoo bereiken wij Nani's gondola. Hij had er op aangedrongen zelf zijn dochter te roeien naar de plaats der rust, San Michele.

Van lieverlede verdwijnen de oude gebruiken en gewoonten die het oud-Venetiaansche doen zooveel bekoorlijks bijzetten. Toch kan nog heden nu en dan een overblijfsel worden waargenomen van vroegere zeden, een zwak en schemerachtig schijnsel, maar genoeg om een denkbeeld te geven van hetgeen eenmaal was, in de luisterrijke dagen van het Gemeenebest; half uitgewischte omtrekken van het verleden, die vreemde, bijna vergeten verhalen in het geheugen terugroepen van een wonderlijke stad, gebouwd in de zee, waaraan het halve vasteland onderworpen lag en de andere helft schatting opracht; verschietende kleuren die ons aandoen als de nauw te ontraadselen overblijfselen van de *putti* in den Campo San Silvestro, bijna geheel weggevaagd door weer en wind, maar nog den lof zingend van Zorzi da Castel Franco en zijn schitterenden arbeid.

Vóór in de gondola alles in volkomen orde is, moeten kleine schikkingen gemaakt worden, heeft men zich naar een zeker ceremonieel te voegen.

Eindelijk zijn alle voorbereidende maatregelen getroffen. De baar is onder de bloemen nauw zichtbaar. Bloemen, bloemen overal om de vlugge vormen der *barca* te sieren; bloemen, die haar heerlijken geur opzenden in de frissche morgenlucht. De dag is helder en klaar, de vloed begint te kenteren en als de geestelijke zusters zich in het vaartuig nederzetten met den jongen priester, wiens sympathiek gelaat, verbleekt onder de zorg voor zijns naasten heil, Sansovino's Christus tot model had kunnen strekken, de donkere

kleeding scherp afgezet door het verblindend licht dat van den hemel straalt, dan doet die groep, ernstig en stemmig, mij denken aan de heiligen in San Marco, die van hun gouden achtergrond de blijde boodschap verkondigen.

Zij gaan slechts mede tot de Fondamente Nuove, waar de monniken van het eiland der graven wachten op dezen nieuwen schat die hun zal worden toevertrouwd.

De arme, trouwhartige Nani, gelouterd door een leven van liefde en opoffering, ongevoelig voor alles om zich heen, behalve het koude, levenlooze lichaam zijner dochter, nu begraven onder bloemen, haar liefste speelnooten, straks begraven onder de zware, meedoogenlooze aarde, — de arme, trouwhartige Nani, achteraan als *poppiere*, bijgestaan door een vriend des huizes als *provicere*, begint werktuigelijk zijn riem te wrikken, de laatste dienst welken het hem vergund is te bewijzen aan zijn lieveling Giulia, de eenige bezitting die hem restte. Langzaam en traag in beweging gezet onder den ongewonen last, glijdt de gondola den zonneshijn tegemoet, door vele andere gevolgd, een zwarte streep waar het glanzend blauw van water en lucht in nevel te zamen komt, haar weg zoekend, niet snel maar zeker, naar den *Campo Santo*.

Mijn kleine vriendin reist nu op de onbekende wateren des doods. En ik herinner mij het korte, eenvoudige gebed van den bisschop van San Pietro in Castello, op Hemelvaartsdag zijn ambt vervullend en voor de eerste maal de republiek uithuwend aan de zee, toen Pietro Orseolo teruggekeerd was van het bestraffen der zeeroovers op de kust van Dalmatië:

„Moge het u behagen, o Heer, dat deze zee ons en allen die haar bevaren, rustig zij en zegen brengend! Aldus bidden wij. Verhoor ons, goede God!”

Voor hen die nog verwijlen aan den oever, gaat de oude geschiedenis voort in denzelfden toon, vervelend en naargeestig als het landziekig zwaaien en slingeren van de rusteloze lamp in de cathedraal die toch op dezelfde hoogte blijft en op dezelfde plek.

Wel zeker, er zijn oogenblikken waarop men het geluk schijnt te naderen.... Neemt u in acht als de bloemen van ons bestaan het lieflijkst geuren en bloeien — dat beduidt zorg en droefenis: *fiori-dolori!*

DE ROOS EN DE DOOD.

Wederom bevonden zij zich *tête à tête* in haar boudoir, de hertogin en de aap.

De voorvaderen van hare hoogheid hadden een pak slaag gehad bij Crécy en Poitiers, tegelijk met hun koning; zij hadden het onschatbare voorrecht genoten hun koninklijken meester een servet te mogen toereiken als zijne regeerende majesteit zich aan tafel bemorste. De dames van het oud geslacht, waaruit hare hoogheid stamde, behoorden tot de uitverkorenen wien het vergund was zich neder te zetten op een tabouret in tegenwoordigheid der koningin; zij stonden aan het hoofd der beweging tegen een beslissing van Lodewijk XIII, toen deze dezelfde vrijheid wilde toekennen aan de schoonen uit het huis van Bouillon, hoewel niet van vorstelijk bloed; krachtens geboorte, rang en invloed was haar in vroeger dagen de weelde beschoren het hemd van hare majesteit gereed te houden, telkens wanneer de groote verschoondag aanbrak.

De voorzaten van Coco (*Genus Semnopithecus* — *S. entellus*), mannelijk en vrouwelijk, hadden nooit den nek gebogen in vorstendienst, maar waren sedert overoude tijden zelf voor-

werpen van godsdienstige vereering geweest in het oog van millioenen donkerkleurige Hindoes. Zijn wapen toonde een gouden balk op een zwart veld, om dezen tak der familie te onderscheiden van den anderen, welke prijkte met een gouden balk op een blauw veld.

Er was geen quaestie van of zij behoorden tot den alleroudsten adel en trotsch verhieven zij er zich op, de hertogin en de aap.

Ten einde echter onpartijdig te blijven en in overweging nemend dat de waarde van een stamboom niet zoozeer gerekend wordt naar de vrucht die hij voortbrengt als naar zijn ouderdom, dient hier opgemerkt te worden dat hare hoogheid te dezen opzichte verre achterstond bij Coco. Van *zijn* voorzaten toch wordt naar waarheid gemeld dat zij aan hun staarten slingerden tusschen het loof der boomen van den Soorj Khan, eeuwen en eeuwen vóórdat de geschiedenis eenige aandacht schonk aan *haar* voorzaten, wier geslachtsnaam het eerst genoemd werd onder de volgers van Godfried vóór Ascalon.

Zij leefden te zamen en stonden met elkander op goeden voet. Coco was een aap van eigenaardig karakter en hare hoogheid, de hertogin, geprikkeld door een bijgeloof dat voedsel vond in ledige begrippen van godsdienst en klimmende jaren, zocht dikwijls inspiratie in zijn ernstig nagestreefde losheid van allen dwang. Zoodra zij wenschte dat de hemel in ernstige gevallen door een teeken zou beslissen welken weg te bewandelen, bijv. waar het gold een kleur van handschoen te kiezen welke haar kapsel tot recht deed komen, of een vorm van kouseband welke niet misstond bij de nieuwe nuance in parasols, dan wendde zij zich tot haar fetish. Het orakel faalde nimmer.

De hertogin gevoelde zich in den laatsten tijd niet aangenaam gestemd. Mlle Léonie, haar eenig kind, eerst onlangs naar huis teruggekeerd van de zusterschool waar zij haar opvoeding voltooid had, toonde zich weinig ingenomen met, verzett'e zich tegen de partij, voor haar gekozen, als gold het slechts een quaestie van familiepolitiek, kort nadat zij geboren was. Aangenomen dat het huwelijk, bij wijze van algemeen begrip, zijn meest geestdriftige vereersters vindt in meisjes van haar leeftijd, scheen het vreemd inderdaad dat de knappe, aangename en niet onbegaafde jonge edelman, met wien men beslist had dat zij in den echtelijken staat zou treden, tot nog toe niet den minsten indruk maakte op haar jeugdig en anders zeer ontvankelijk gemoed. Raoul van de honderd en acht en twintig kwartieren steeds niet voldoende aan de eischen der dochter, was het de plicht der moeder daarvan de reden te vinden. Het zoeken duurde niet lang. Daar was een dwaze, bespottelijke kalverliefde in het spel, een amourette met een gewonen plebejer, zooals men er elken dag bij honderden op straat ziet loopen, anders geen onaardige jonge man, een kranige *sous-lieutenant* in de *chasseurs à pied*, Gaston Duruy, waardige zoon van zijn vader, Aubrey Duruy, ook in de *chasseurs à pied*, gesneuveld bij Sedan, toen hij met zijn regiment de spits had af te bijten tegen dat canaille van over den Rijn, uit Pruisen. Aubrey Duruy!... er was eens een tijd toen de hertogin zelf nauw de zusterschool verlaten had, en — de hertog heeft het nooit geweten — zich ook met hart en ziel vergastte aan een dwaze, bespottelijke kalverliefde...

Zij greep naar het rozenhouten kistje waarin het stoffelijk overschot begraven lag van alle wezenlijk genot dat haar leven ooit gekend had. Het scheen weinig: een verwelkte

bloem, anders niet; maar het was meer voor haar geweest dan goed genoemd mocht worden. De omstandigheden waren haar begeerte niet ter wille toen die roos bloeiend en blozend in het zachte licht der sterren stond te prijken, en de smart van haar later bestaan plukte immer nieuwe doornen bij de herinnering aan dien stond. Zij werd onder de gelukkigen dezer wereld de gelukkigste genoemd en zoo scheen zij. Alles echter was slechts klatergoud en de wereld bleef ledig — ledig als haar eigen hart.

Ware liefde, die den slag verloren moest geven, leeft van haar wonden; hoe dieper het ging, hoe meer wij de gedachtenis koesteren van het geleden leed. Dit was de rozeknop dien hij haar eenmaal gaf. Zij hield de verdorde bloem in haar hand, en weder kwam het terug als in een droom: de zoete stilte van dien laten zomeravond en de zoete geuren van den hof en de zoete woorden die hij sprak, — alles kwam terug met de lauwe koelte die door het geopende raam naar binnen drong, gelijk de melodie van een oud, half vergeten lied, dat ons plotseling tegenklinkt op de lippen van een voorbijganger.

Zijn zoon en haar dochter hadden nu in de diepte hunner genegenheid het geheim ontdekt, dat zij meende zoo wel bewaard te hebben — de oude geschiedenis. Arme Léonie, onschuldig nog en onbekend met de wegen dezer wereld, kwalijk zich voegend naar de eischen door de belangen dezer wereld aan haar jong leven gesteld — zou het lieve kind moeten lijden zooals zij, de moeder, geleden had? Van haar hing het af, van haar alleen. En wat was dan eigenlijk een aangenomen begrip van plicht tegenover geluk en tevredenheid? Wat ellendiger dan de leugen van haar eigen schitterend en gevierd bestaan? Haar oogen werden vochtig, en

alle kracht verliet haar in een verlangen die onbevleete ziel welke haar steun behoefde, te schutten voor zulk een strijd en zulk een overwinning. Zij was verwant aan tronen, machten en heerlijkheden, een der eersten in den lande, maar vóór alles was zij moeder. En al ware zij gezeten aan de rechterhand Gods, de liefde eener reine maagd klimt immers hemelwaart als een gebed — een gebed om genade

Hier kwam Coco tusschenbeide. Tersluiks naderde hij de plaats waar hare hoogheid peinzend zat, de toekomst eener eenige dochter wikkend en wegend. Haar het aandenken uit de hand rukkend, duurde het slechts een paar seconden vóór hij den top bereikt had van een Louis Quinze boekenkast, zich een gemakkelijke plaats kiezend tusschen een buste van Sappho en een andere van Pallas Athene; de laatste weken had de hertogin zich veel met het klassieke Griekenland bezig gehouden, nadat andere mode-studiën in snelle opvolging de bekoorlijkheid van het nieuwe verloren hadden.

Ten zeerste verontwaardigd aldus in haar mijmering gestoord te worden, gegriefd door de ruwheid van haar intimus, noodigt de meesteres van Coco dezen uit onmiddellijk naar beneden te komen. De edelman met het aanhangsel dat in de evolutie tot mensch verloren ging, gehoorzaamt niet. In waardigheid gekrenkt door den bevelenden toon waarop de vrouw hem thans onthaalt, geeft zijn ongenoegen zich lucht middels een uitdagende houding, welke tevens groote minachting aanduidt; bedreigingen maken de roos niet negotiabel.

Een weinig vleiens leidt wellicht beter tot het doel.

„Geef de roos terug Coco, lieve Coco! Geef haar terug en de kleine engel krijgt van de vrouw een diamanten ring en suikergoed, heerlijk suikergoed! De bloem is verdord, Coco;

verdord en verwelkt en oud; niet mooi genoeg voor een snoes van een aapje om mede te spelen. En toch is het alles wat mij van mijn eenige vreugde in het leven overbleef. Kom, Coco, geef de roos terug!”

Dit beroep op zijn medelijden raakt den aap niet in het minst. Hij heeft zijn eigen meening betreffende het geval waarover al die drukte gemaakt wordt en het is zijn voornemen wat hij van de zaak denkt, niet onder stoelen of banken te steken. Zijn antwoord is welsprekend. De droge, half tot stof vergane bladeren met de meeste kalnte afrukkend, gooit hij ze één voor één naar onder, met overleg en vastberadenheid. Den stengel knakt hij in twee, drie stukken die achter een hoop boeken worden nedergesmeten, misschien als reserve om bij latere openbaringen te gebruiken. Dat is alles. Een gewone aap nu, zou zijn tanden vertoond of minstens gegrijnsd hebben, met groot misbaar en zenuwachtig vertoon; de biechtvader der hertogin, opperste leider van haar geweten, zit daarentegen ernstig en stil, indrukwekkend door zijn kalme wilskracht, bedaard de dingen afwachting die komen zullen, zooals zijn vaderen plachten te zitten, in de schaduw van het woud bij Meerut.

Hare hoogheid keek naar de rozebladeren, rondom op den grond gestrooid, verkrumeld en tot poeder gewreven; daarop keek zij naar Coco. In teedere herinnering aan den hartstochtelijken gloed harer eerste jeugd, had zij bijna vergeten wat zij verschuldigd was aan den roemrijken naam dien zij droeg. De aap mocht willekeurig gehandeld hebben, daarom niet minder verdiende hij volheid van dank en ruimte van eerbetoon voor haar ontwaken tot de werkelijkheid. De zwarte druppel die verborgen ligt in de diepste diepte van de bron waaruit het bloed onzes harten naar boven welt, daar

wachtend op de eerste kans van den Booze, begon zachtken bij haar te rijzen en te stijgen naar de oppervlakte. Het medegevoel met de onvoldane verlangens harer dochter zonk in vergetelheid, zooals het bleeke zonnelicht van den winterdag verdwijnt achter de zwarte wolkbank in het westen. De storm begon op te steken. Wie kan zeggen hoe onverwacht in den boezem der vrouw de engel verdwijnt en de duivel zijn intrek neemt?

„Het is mij tot een teeken,” zeide zij. „Ik moet een eind maken aan dien onzin van Léonie, dadelijk en zonder verwijl. Het is beter voor haar en voor iedereen. Zeker is het beter. Wie weet wat best is? Zij zal het voelen, arme meid. Maar, alles wel beschouwd, wat is het leven anders dan een groot kwaad, hoe wij het ook nemen? Wat mij oud en ellendig gemaakt heeft, ligt in het verleden. Mijn kind moet hetzelfde leed lijden; zij is het verplicht. En ik ben er toch ook nog om haar spoediger te doen vergeten dan ik gedaan heb. Dit is het eind van de zaak.”

Coco had reden tot tevredenheid. Het was de echo van zijn eigen denkbeelden; volkomen zijn idee — *noblesse oblige*. Hij had de oude geschiedenis weggevaagd en nu zou de nieuwe oude geschiedenis volgen.

Een hertogelijk dienaar, in hertogelijke liverei, bracht eenige minuten later een geparfumeerd briefje, voorzien van het hertogelijk wapen, aan een der grootwaardigheidsbekleeders van het ministerie van oorlog.

De grootwaardigheidsbekleeder, aldus opgeroepen, liet geen gras over de zaak groeien en was al spoedig gezeten tegenover de hertogin, gewikkeld in een aangenaam gesprek waaraan Coco, nog altijd geflankeerd door Sapho en Pallas Athene, hoogstdezelfs tegenwoordigheid verleende.

„Houd mij ten goede, generaal, dat ik u verzocht mij een kort onderhoud toe te staan. Ik ben ten volle doordrongen van mijn stoutmoedigheid u zoo te plagen.”

„Ik reken het mij tot een plicht aan de wenschen uwer hoogheid te gemoet te komen; het is mij meer dan een plicht, het is mij een eer.”

„Uw tijd is *zoo* kostbaar en van *zulke* onschatbare waarde in den dienst van ons vaderland, vooral in tijden van onrust als de tegenwoordige, dat . . .”

„De dienst uwer hoogheid heeft steeds de eerste aanspraak op mijn . . .”

„Zeker . . . *Toujours flatteur!* Maar is het waar, generaal, dat spoedig een nieuwe expeditie naar Tongking vertrekt.”

„Uwe hoogheid is goed ingelicht. De versterkingen die eenigen tijd geleden het land verlieten onder admiraal Courbet en generaal Bouët, schijnen in getalsterkte niet tegen de onderneming opgewassen te zijn. Wij zenden nog zeven duizend man uit. De dood van kommandant Rivière moet gewroken worden!”

„Oorlog is een verschrikkelijke zaak, generaal! En het klimaat van Tongking is zeer ongezond, is het niet.”

„Inderdaad zeer ongezond, uwe hoogheid. De vijand heeft ons veel nadeel berokkend; maar de zwaarste verliezen die wij geleden hebben, zijn te wijten aan het moordend klimaat.”

„Arme soldaten!”

„Het is ons beroep, uwe hoogheid!

„Gebeurt het wel eens dat lieden, die in een slecht blaadje staan, die bijvoorbeeld om de eene of andere reden den autoriteiten of hun vrienden niet aangenaam zijn, naar zulke

streken gestuurd worden om daar een goed heenkomen te vinden — altijd in het belang van den dienst, natuurlijk?"

De krijgsman zag verschrikt op; hij begon zich onbehagelijk te gevoelen in het boudoir zijner vriendin, de hertogin.

„Uwe hoogheid!"

„O, het is maar een vraag."

Een oogenblik van stilte volgde. Er hing iets in de lucht en zij namen elkander op vóór de strijd zou beginnen. De aap, als eenig getuige, sloeg beiden nauwkeurig gade, met veel belangstelling elke beweging volgend in het spel zoo handig door hem op touw gezet. Voor deze bijzondere gelegenheid de achtbare, verwaande onverschilligheid verzakend waarmede hij de *sacra gentilitia* van zijn geslachtsboom bewaarde, klauterde hij naar een observatiepost van waar hij in staat zou zijn de kleinste verandering in houding en uitdrukking waar te nemen bij de twee door hem tot dit doel aangezet, daarbij zijn ring achter zich aanslepend en zijn zilveren ketting, een versiersel even lastig in het dagelijksch gebruik als de vriendschap van een armen bloedverwant.

Het partijtje werd door zijn cliënten voortgezet. Zij speelden niet hoog; het was hun slechts te doen om een menschenleven — de kleinste kleinigheid. Zooals het stond, scheen het voordeel aan de zijde der hertogin. Daarbij kwam nog dat zij er haar zinnen op gesteld had ditmaal te winnen; ook was het haar beurt uit te komen.

„Generaal, er zijn nu al zoo eenige jaren over heen gegaan, maar misschien kunt ge u nog herinneren, wat eens tusschen ons is voorgevallen. Gij gaaft mij toen te verstaan dat uw hart, uw leven, alles wat u toebehoorde, alles, zonder eenig voorbehoud, een kleine prijs was voor hetgeen ik u

schenken kon. Gij waart bereid er uw eer op te verpanden en ik geloofde u. Gij hebt mij toen uw woord gegeven. En ik, gij weet het nog wel . . . ?"

„*Ma chère Madame!*"

„Blijf bedaard, generaal! Wij kunnen de waarheid toch wel in het oog zien, niet waar? Beiden zijn wij niet zoo jong meer als voorheen, en eerlijkheid in woorden, zoo niet in daden, betaamt vooral den ouden van dagen. Wij kennen elkander en waarom zouden wij er doekjes om winden? Wel-aan dan — gij beweerdet in de dagen waarvan ik spreek, dat mijn minste wensch uw wet was; niet ééns, maar honderd, duizend maal hebt gij het gezegd, op uw woord van eer."

„Ik heb het gezegd en ik zeg het nog."

„Nooit stelde ik u op de proef, maar van mijn kant hebt gij u niet te beklagen gehad. Weet ge nog wel, vraag ik wederom, hoe verachtelijk dom ik was?"

„Lucile . . . !"

„Nu is de tijd gekomen dat ook gij onze overeenkomst moet naleven. Ik verlang dat ge uw belofte zult nakomen. Uw eer tegen mijn eer. Er is een *sous-lieutenant* in de *chasseurs à pied*. Zijn naam is Gaston Duruy. Hij moet Frankrijk verlaten. Het klimaat van Tongking schijnt uitstekend voor hem te zijn. Hij is een goed soldaat en ik sta er voor in dat hij de rechte man op de rechte plaats zal blijken aan het hoofd eener colonne in een wanhopige onderneming, als er een wanhopige slag geslagen moet worden. Ik blijf persoonlijk borg voor zijn moed, voor zijn toewijding aan den goeden naam onzer wapenen. Gij, generaal, gij staat in, gij blijft borg voor een gelegenheid waarin hij blijk kan geven van zijn gehechtheid aan ons vaderland, door zich pal te stellen voor onze vlag, haar te beschermen met zijn leven, met zijn

bloed. Breidel zijn eerezucht niet. Geef hem zooveel vrijheid als hij verlangt om den weg te gaan die leidt tot roem en glorie. Laat hem dien weg volgen tot het einde toe, generaal, tot het einde toe."

„Onmogelijk! Ik kan zoo iets niet doen. Het is monsterachtig. Mijn plicht...."

„Ik neem geen weigering aan. Bedenk, generaal, dat uw eer er mede gemoeid is...."

DE PELSMANTEL VAN MEVROUW MULLER.

I.

In de rookkamer van een passagierstoomer die naar de andere zijde van den Atlantischen Oceaan joeg, zaten drie mannen bijeen, drie correspondenten van dagbladen, *specials*, onder vakgenooten meer bijzonder bekend als de Taaie, de Droge en de Lauwe. Zij keerden terug van arbeid in Europa. Het was zwaar weder en de andere reizigers hadden zich in duisternis gehuld, zelfs de meest geharde onder hen, die aan tafel nog te zien waren geweest in houdingen van meer of minder strijd met de machtige aandoeningen welke in de maag haar zetel vinden en, geprikkeld door de frissche zee-lucht, helaas! vaak dien zetel verlaten om, alles medeslepend, zich vrije baan te verschaffen. Een dagblad-correspondent heeft niet het recht zeeziek te zijn en de avond was lang.

De Lauwe, zei de Taaie, is ons nog het verhaal schuldig van de manier waarop hij door de quarantaine brak en het eerste nieuws uit Constantinopel gaf.

Dat kan een leerrijk verhaal wezen, zei de Droge.

De geschiedenis is nogal lang, zei de Lauwe.

Ge kunt het kort maken; bedenk dat wij niet per kolom

betalen. Onder kameraden is het de qualiteit die telt, zei de Taaie.

Wij hebben tijd genoeg — meer tijd dan ons lief is, zei de Droge, die haast had en voortdurend de log raadpleegde.

Welaan dan, begon de Lauwe: Ik was in de Freudenau

Excuseer! zei de Taaie, ik wed vijf tegen één dat het een vrouwengeschiedenis wordt.

Taaie, zei de Lauwe, ik heb er een met vijf loopen in mijn hut.

Lauwe, zei de Taaie, ik heb er een in mijn hand.

Dan, zei de Lauwe, heb je er één voor. Het is een vrouwengeschiedenis maar meer nog de geschiedenis van een pelsmantel.

Laat hooren, zei de Droge. Blijf kalm, Taaie, en neem in aanmerking dat de Lauwe op zijn laatste reis per twee duizend woorden gewerkt heeft. Vandaar zijn wijdloopigheid.

Ik was in de Freudenau, hernam de Lauwe, en wij schrijven 30 October, een dag die aan de herfstmeeting was toegevoegd om den vrienden van het edele rennen gelegenheid te geven nog wat geld te verliezen. Anders verliep alles zonder ongelukken: geen paarden uitgeboren of gevallen zooals graaf Baworowski's *Oligarch* en graaf Esterhazy's *Poganylo* bij vorige gelegenheden — goede dieren maar slecht gereden. Met wedden was het misselijk gegaan. De laatste keeren hadden de *outsiders* de meest bekende *racers* geslagen, en, daarnaar mijn bewegingen inrichtend, vond ik dat nu weder de *favorites* hun beste krachten lieten gelden, zooals het dan gewoonlijk gaat: op de eene of andere manier trekt men altijd aan het kortste end.

Alleen in de *f2000-handicap* had ik een kleinigheid gewonnen op *Hendrik* van generaal von Kodolitsch, een keurig beest dat ik ook te Pest had zien loopen en waarin ik nog al vertrouwen stelde, acht gevend op hetgeen tegen hem in het veld kwam. De mededingers in de volgende *maidenrennen* waren nog niet bekend gemaakt en ik zocht troost aan het buffet, waar een bekoorlijk *Fräulein* mij een glas champagne bood, onder toezicht van den toenmaligen pachter, eigenaar van het hotel Munsch, in de *Kärnthnerstrasse*.

Ik geef in overweging, zei de Droge, al deze niets betekenende bijzonderheden achterwege te laten.

Wij zitten hier geen roman te schrijven, zei de Taaie. Leg de *couleur locale* niet al te dik op. Als men er niet mede om weet te gaan, geeft die soort van verf een morsigen achtergrond.

Op de tribune, ging de Lauwe voort, in een van de loges, begeleid door een heer op leeftijd, zat een dame die ik dikwijls in de Freudenau had opgemerkt. Ik was haar ook reeds een paar maal bejegend in de *Votivkirche* op Zondagmorgen, bij de hoogmis. De verklaring moet mij van het hart dat zij mijn gedachten meer bezig hield dan de paarden waarop ik gewonnen, meer zelfs dan de paarden waarop ik verloren had. Deze dame, mijne heeren, was jong en zeer schoon.

Dit is de vrouw waarvan ik gesproken heb, zei de Taaie.

Is het mij geoorloofd te vragen, zei de Lauwe, wie hier eigenlijk het woord voert? Zal de Taaie de geschiedenis van den pelsmantel vertellen of ik?

Taaie, zei de Droge, houd je mond!

Terwijl de paarden voor de *maidenrennen* gezadeld werden en zich met hun jockey's aan het publiek vertoonden; terwijl het publiek een blik aan de *totalisators* waagde en

kaarten nam voor winner of plaats; terwijl de stijging en daling der kansen bij de *bookmakers* met spanning gevolgd werd door hen die tot het laatste oogenblik wachten alvorens hun inzet te bepalen; terwijl ik stond te berekenen, de fraaie dieren voor mij ziende, hoe de uitslag zou zijn voor *Gavotte* met 54½ kilo, *Dölyfös* en *Donaudorf* ieder met 56; terwijl ik verder redeneerde, krachtige bewijzen uit het ongerijmde aanvoerend, dat mijn onbekende schoone een Hongaarsche moest zijn: donkere oogen, donker haar, rijzig, pralend in een jeugd die gloeiende beloften aflegde, vrouw geworden uiting eener weelderige opwelling van moeder natuur....

Dat is voldoende, zei de Droge.

Genoeg, zei de Taaie. Wij weten het al. Spaar ons verdere omschrijving.

Terwijl dit alles om en in mij plaats greep, hoorde ik op eens een vroolijke stem:

„Diep in gedachten! en wat rook je vandaag allerakeligste cigarettten!”

Teffens had een vaardige hand mij met een rozeknop versierd. Waarde heeren en collega's, ik stel u voor Ilka, het bloemenmeisje.

Nog een vrouw, zuchtte de Taaie.

Wees maar niet jaloersch, zei de Lauwe. Wij hebben van je gehoord in Berlijn.

Wat?! Wat??!! Wat???!?! zei de Droge.

Heeft niets te beteekenen, zei de Taaie. Laster en verkeerde voorstelling van feiten. Ga voort. Wij zijn gebleven bij de introductie van Ilka, *das Blumenmädel*.

Neem mij niet kwalijk, zei de Droge, waarom *het* bloemenmeisje, *das Blumenmädel*? Ik verzet mij tegen die onbetamelijkheid van het Neder- en Hoogduitsch taaleigen.

Is een bloemenmeisje onzijdig, kent een bloemenmeisje geen sexe? Was Ilka een ding, een voorwerp zonder geslacht?

Ik vrees, zei de Taaie, dat bloemenmeisjes dikwijls in een ander uiterste vervallen. Heb echter niet de eer Fraulein Ilka te kennen. Durf in dit bijzondere geval geen uitspraak doen. Vraag den Lauwe. Groot beoefenaar der Indo-Germaansche talen; vergelijkende spraakkunst; derde hoofdstuk; het geslacht (meer bijzonderlijk het vrouwelijk dito) in het dagelijksch leven. Energiek en onvermoeid navorser. Helder en juist oordeel, gesteund door eigen onderzoek.

Is het mogelijk, zei de Droge, dat de Lauwe bloost?

Dat is *niet* mogelijk, zei de Taaie. Een valsch en bedriegelijk effect van het electricisch licht.

Het komt mij voor, zei de Lauwe, dat mijn verhaal al te veel commentaar in het leven roept. Het is lang, zelfs zonder noten aan den voet der bladzijden. Hoe dankbaar ik overigens moge zijn voor de geëerde medewerking, moet ik toch beknoptheid aanraden in de geestdrift waarmede mijn woorden gekozen worden tot tekst van verhandelingen, die meer tijdroovend zijn dan wenschelijk schijnt. Ik hoop deze geschiedenis te beëindigen vóór Sandy Hook in zicht komt.

Genadige hemel, zei de Taaie, maak het kort, man!

Niettemin zou ik gaarne weten, zei de Droge, tot goed verstand van de gebeurtenissen die volgen, of wij Ilka te beschouwen hebben als een *das* of als een *die*.

Droge, zei de Taaie, houd je mond!

Het bloemenmeisje dan, hernam de Lauwe, *das Blumenmädel*, had iets aan te merken op de cigarettten die ik rookte. Ze waren van de Oostenrijksche regie; daarmede

is alles gezegd. Ilka was een juffer van Mariahulf, VI Bezirk; daarmede is veel gezegd. Daar stond ze voor me....

As merry as the day is long, zei de Taaie, die aan citaten sukkelde.

De dag sluit voor die meisjes een gedeelte van den nacht in en is waarachtig lang genoeg, zei de Droge, die wel eens geestig wilde zijn. Wat moet dat kind een plezier gehad hebben!

Ilka haalde nog eens haar neus op, vervolgde de Lauwe, en begon weder:

„Ik zou me schamen zulk bocht te rooken.”

„Heb je iets beters?”

„Toch wel,” en uit de diepste verborgenheid van haar bloemkorfje haalde ze een doos te voorschijn. „Wacht, laat mij het kokertje vullen.”

„*Danke schön*. En hoeveel is dat alles?”

„Hoeveel — is — dat — alles?” (verontwaardigd) „*Donnerwetter!* Onder vrienden ziet men toch niet op zoo'n kleinigheid. Denk je dat *Gavotte* wint?”

„Ik heb haar geplaatst, maar denk dat *Dölyfös* meer kans heeft.”

„Ook geplaatst?”

„Ja.”

„Ik geloof dat je gelijk hebt. Ik zou zeker *Dölyfös* nemen, — als ik geld had. Kan je me niet vijf gulden leenen?”

„*Bitte*, waarom niet.”

„*Danke*.”

Weg was ze om haar kaartje te halen. Nog juist intijds, want nauwelijks was het afgestempeld of de bel klonk. De witte vlag was gevallen. Een wolk van stof vloog in de verte op en daar kwamen ze aan.

Hijgend stond de bekoorlijke weder naast mij.

„Die domkop,” zei ze nijdig. „Ik heb N°. 2 gevraagd en N°. 7 gekregen en het was te laat om te veranderen. Zoo'n ezel!”

Ik raadpleegde het program:

„N°. 7 is *Jutka*. Ook een goed paard; stal van graaf Kinsky. Ik ben echter bang, dat ze het niet tegen *Gavotte* kan houden met hetzelfde gewicht.”

In de stofwolk die snel naderde, begon men de kleuren te onderscheiden. Wit met lichtblauwe sjerp was vóóran: *Dölyfös*. Dan kwam wit met roode sjerp: *Gavotte*. In één groep de rest, behalve geel met blauwe armen, *Grofnö*, die achterbleef. Nog eens klonk de bel voor afstand. De paarden schoven uit elkander, en naar voren schoot rood en wit, *Jutka*, die thans vrije baan vond. Met *Dölyfös* was het gedaan. De jockey begon te slaan, maar het beest kon niet vlugger. Nu was *Gavotte* eerst. *Donaudorf* reed uit en kwam tweede, even vóór *Jutka*, die eindelijk alle krachten inspande en, in goeden stijl naar binnen dringend, kranig vóórreed, hard gevolgd door *Donaudorf*. Maar *Gavotte* bleef terug, de afstanden werden grooter en grooter. *Jutka! Jutka!* werd geroepen op de lagere rangen. Zij waren den eindpaal voorbij. *Jutka* had gewonnen met een volle lengte vóór *Donaudorf*; als derde was *Gavotte* weder bijgekrabbeld: een halslengte achter de tweede.

Toen haar paard begon te toonen, dat er ook ditmaal een winner in stak, was Ilka zenuwachtig geworden. Haar hand lag op mijn arm en haar vingers zochten in geweldig knijpen soelaas voor de aandoeningen van vrees en hoop die haar bestormden.

„*Jutka* heeft het,” zei ik.

„Brav, brav,” jubelde ze. „Goed gereden! Er zal toch geen protest zijn?”

Ilka herinnerde zich wat een paar dagen te voren gebeurd was. De jockey van *Lustkandl* die als tweede kwam, beklagde zich dat de jockey van *Milchmann*, die overwinnaar bleek, hem opzettelijk in den weg was gereden, tegen beschreven en onbeschreven wetten in. *Milchmann* was uit de Koninklijke Pruisische stoeterij Graditz en het verschil werd bijgelegd. *Lustkandl* bleef twee.

„Van protest kan geen sprake zijn.”

En inderdaad, het bulletin verscheen; de winnende nummers werden aangegeven: 7 — 6 — 15; de winnende paarden, reeds afgezaald, werden dampend weggevoerd; de winnende menschen haastten zich post te vatten bij de loketten, waar zij het hun toekomende in ontvangst zouden nemen. Ik was er niet bij. Wel kwam *Gavotte* als derde, maar van de zestien die waren ingeschreven, hadden slechts zeven geloopt.

Ilka was er wel bij. Zij was er bij met statie en werd door velen aangesproken en geprezen om haar juisten blik in zake renpaarden. Vol kalme waardigheid nam zij de gelukwenschen aan.

„Hoeveel kan het betalen?” vroeg zij.

„Minstens tachtig,” zei de oude heer die, tegen een kleine tegemoetkoming, de kaarten onder de hand verzilverd om gegadigden het gedrang te besparen.

Een ander zei zestig, en een hoopvol jongmensch die de *totalisators* had bestudeerd, meende „meer dan honderd.”

De verschillende gissingen vormden het onderwerp van een algemeen en opgewekt gesprek.

„Vijf en zeventig,” brulde eindelijk de huzarenluitenant

die vooraan stond — hij gaat daar altijd staan tegen het oogeblik dat de paarden afrijden, zoo niet immer in zijn eigen belang dan toch in het belang van vrienden. Zijn aankondiging was het resultaat van een schuinen blik op de tabellen, die nu gereed waren.

Vijf en zeventig was het. Dat betaalde *Jutka* als winner voor een inzet van vijf.

Weldra dook de jonge dame weder op, de banknoten te zamen vouwend en her- en derwaarts duwend in een bespottelijk klein beursje. Het is vermakelijk een vrouw gade te slaan die groot geld heeft weg te stuwen, waar vroeger slechts een paar *kreuzer*, hoogstens een *sechserl*, een loterij-briefje, een handschoenknoop, een sleuteltje en één of twee verhavende postzegels bewaard werden — misschien ook wel eens één of twee papiertjes die aan de bank van leening doen denken.

„Ik zal je maar niet beleedigen met de vijf gulden terug te geven,” begon zij, het knipje nog meer geweld aandoend. „Je zoudt het toch niet willen hebben. Daarvoor ken ik je te goed.”

Ik betuigde mijn dank voor de welwillende meening van mij gekoesterd.

„En als ik je raad gevolgd had, zou ik toch niet gewonnen hebben. *Dölyfös* was nergens, eenvoudig nergens.”

Ik betuigde wederom mijn dank.

„*Donnerwetter!* Wees maar niet zoo sarcastisch. Je hebt naar je beste weten gesproken, maar het zou toch verkeerd geloopt zijn. Ik neem het je niet kwalijk, Heere neen! Ik denk er niet meer aan. Zoo ben ik nu. Altijd kwaad met goed vergelden. Was het geen heerlijke ingeving van me N°. 7 te nemen? Ik *wist* dat ik daarop moest winnen. En

het is de eerste maal van de week dat ik iets krijg. Ik kan je niets meer weigeren!"

Hoor ik juist, zei de Droge, die *Blumenmädel*?

Stoor je niet, zei de Taaie, aan de opmerkingen van den Droge. Ik verneem met genoegen dat ze je niets meer weigeren kon. En toen?

Toen gaf ik ons gesprek een andere wending....

Lieve, brave jongen, zei de Droge.

Toen gaf ik ons gesprek een andere wending en vroeg zoo terloops of zij ook wist wie mijn schoone onbekende was. Zij kon het niet zeggen, maar als ik er prijs op stelde, zou zij inlichtingen gaan inwinnen. De taak was in goede handen: in de Freudenua kon Ilka weinig verborgen blijven. Zij kende bijna iedereen en hij wiens kennis van waarde scheen, moest ook haar leeren kennen, *volens nolens*. In oogenblikken van betrekkelijke rust poosde zij gaarne in het lokaal van het tijdelijk telegraafbureau.... Ilka was zeer bij de hand.

De paarden kwamen uit voor het vijfde nummer, een *handicap*.

„Wat zet ik nu?"

„Ik zou *Coppelia* raden, als er een betere jockey op zat. *Kupa* draagt te zwaar. Neem *Suhancz*: goede kans met 44 kilo."

„En kan je me soms vijf en twintig pop leenen? Ik wil nu op plaats zetten. Ik moet mijn vijf en zeventig houden voor een rekening die morgen noodzakelijk betaald dient te worden: mijn modiste; en dan heb ik nog een wintermantel noodig. Daar is *Suhancz* goed voor."

„Edele jonkvrouw! Ik ben geen liefdadige instelling. Ik ben niet in het leven geroepen uitsluitend tot zuiver philan-

tropische doeleinden: om bloemenmeisjes met wintermantels te kleeden, na alvorens reeds krachtdadig gearbeid te hebben aan het voldoen harer rekening bij de modiste."

„En dat wordt gezegd zonder eenige schaamte?"

„Veroorloof mij ook onder uw geëerde aandacht te brengen, dat het lot mij niet gunstig geweest is en dat ik juist nog genoeg bij mij heb om straks een kans te wagen met *Elly*."

„Ik doe mee."

„Goed. Samen deelen."

„Adieu. In vijf minuten ben ik terug met mijn rapport. Het is eigenlijk niet netjes me voor zoo iets uit te zenden. Wat scheelt er aan de ondergeteekende? Ben ik niet goed genoeg?"

En weg was ze. Met een schijn van onpartijdigheid verdeelde zij gewoonlijk haar tijd tusschen haar vrienden en vereerders; hun getal was legio. Ik heb reeds gezegd dat Ilka zeer bij de hand was en zeer op de hoogte van velelei; haar vluchtige bezoeken en vluchtige wenken werden op prijs gesteld. Zij wilde niet gezocht worden, maar fladderde rond naar de keus van het oogenblik, een keus die meest geleid werd door het rijzen en dalen van den stand der portefeuille harer cliënten. Spoedig stond zij in zeer vertrouwelijk gesprek met een der leden van het bestuur. De *Verkaufs-Handicap*, laatste nummer, waarin *Alzbeta*, van graaf Apponyi, dien dag voor de tweede maal een schitterende overwinning behaalde en mijn paard, *Elly*, met een halven nek sloeg, bracht zij door in gezelschap van een steunpilaar der *haute finance*.

Het was uit. De laatste rendag was voorbij. Ilka was niet meer te zien en met den *Rennzug* keerde ik terug naar

Weenen. Op het perron van het station kwam mij iets hijgend achteraan:

„*Elly* heeft schandelijk verloren,” (van den winnenden *Suhancz* sprak zij niet). „Ik neem het je niet kwalijk. Wat heb je er aan boos te zijn? Ik ben nooit boos. Ik heb maar twee seconden den tijd; moet van avond uit. Dit kan ik je echter zeggen, ze is een Hongaarsche, woont bij haar moeder, bezoekt het conservatoire. Wie betaalt het? *Donnerwetter!* Vraag den ouden heer! Lot koopen in een paardenloterij? Geen geld meer? Goed: volgden keer. Tot ziens!”

En weg wandelde ze, neuriënd:

Margarethe, Mädchen ohne Gleichen, enz.

om den arm te zoeken van iets dat men in Weenen een *gigerl* noemt, in Amerika een *masher*, terwijl Parijs van de *haute gomme* spreekt.

De geheele week boemelde ik rond in den Volkstuin, in het Stadspark, over den Ring, overal waar het mij toescheen dat een mogelijkheid bestond mijn Hongaarsche te ontmoeten. De gemoedelijke Weener en vooral de gemoedelijke Weenerin, speelden daar voor mijn oogen kleine en groote intriges af, zonder zich veel om mij te bekommeren. De beleefdheid was wederkeerig. Eindelijk kwam Zondag. Lang vóór tien uur was ik in de *Votivkirche*. De muziek ligt mij nog bij: daar was een mis van Leopold — *Angeli Custodis* om mede te beginnen en tot slot een *Benedicite* van Kreitschmann. Ik wist haar gewone plaats, aan den kant der Salmkapel, en had daar post gevat. Zij kwam laat. Het gezang liet mij koud. De *Votivkirche* is een van de weinige nieuwe kerken

die ik bewonder, maar miste heden alle kracht. Het getemperde licht dat door de gekleurde vensterschijven en de rozetten naar binnen drong, scheen mij nog te hel. De rijkswapens, in de hoogte aangebracht tusschen de pijlers der kruisvleugels: Krain, Frioul, Boehmen, Istriën en de rest, vond ik daar volstrekt niet op hun plaats. Ferstel daalde in mijn achting. Ook de façade, zei ik tot mij zelf, gaat achteruit in schoonheid als men haar dikwijls ziet. En dan nog die bespottelijke voorstelling van de lijdensgeschiedenis, in hout gesneden over het waarlooze altaar daarginder...

Hier nam het koor mijn slechte stemming in handen. Het *graduale* werd heerlijk ingezet: *Angelis suis*.... Engelen inderdaad: zedig en met nedergeslagen oogen naderde eindelijk de mijne, koos haar stoel, maakte een sierlijke, kleine voetbuiging en zett'e zich. Aandachtig verrichtte zij haar devotie, en ik, arme zondaar, waagde het toe te zien. Hoe goed dien dag gezongen werd en hoe in het halfduister nu en dan een lichtstraal door de bonte vensters kwam dringen om schuchter haar donkere vlechten aan te roeren, en hoe, na haar komst, de kerk, met de wapens der kroonlanden, waarlooze altaren en al, begon te blinken en te schitteren in den glans die van haar lieflijke jeugd afstraalde, kan ik niet zeggen. — Mijne heeren, *gij* zoudt het niet begrijpen, en *ik* was verliefd, *tout bonnement*. Dat kind is te braaf voor mij, dacht ik. Alle leelijke gedachten aan de verhouding tusschen haar en den ouden heer verwerpend, besloot ik haar voortaan te vlieden, want goed is het dat wij verpoozing zoeken in de vergetelheid van arbeid en strijd die de vrouw kan bieden: een plant heeft voor haar groei de zomerwarmte; een vogel heeft voor zijn wiekslag het onbegrensde blauw; een man heeft voor zijn

stâge ontwikkeling de prikkelende goedkeuring van zijn lief maar *niet* goed is het ons, te oogsten wat wij nimmer in eigendom wenschen; hartstocht de schoenriemen aan te binden; doldriftig te staren in het aangezicht der naakte zon.

De mis werd tot een eind gebracht en wij zouden elkan- der niet wederzien.

Den volgenden Zondag was ik in de *Augustiner Pfarr- kirche*. Ook zij was daar. Ik beproefde de *Burgkapelle*. Het schijnt vreemd, maar ik vond haar weder. Het is zoo be- schikt, zeide ik, en berustte. Waarom vechten tegen het noodlot?

Het kon niet anders of zij moest mij opgemerkt hebben, maar zij schonk mij geen blik. Waar ik stond, scheen voor haar oog slechts vage ruimte. Minder vleierend, maar geheel onaangenaam niet. Dat aanmoedigende heb ik ook niet gaarne. Zelfs de schijn van toegankelijk te zijn, doet minder goede waar vermoeden.

En ik heb mij laten vertellen door Dray Wara Yow Dee, dat een granaatappel best smaakt, zei de Taaie, als de vrucht onwillig van de schil breekt.

Zoo ging het dan een paar weken voort, hernam de Lauwe, tot ik op een goeden avond toevallig Ilka tegen- kwam.

Ik dacht al, waar blijft d a s *Blumenmädel*, zei de Droge. En *waar* kwam je haar „toevallig” tegen? In Mariahilf? Daar woonde ze immers?

Dat heeft met mijn verhaal niets te maken, snauwde de Lauwe. Ik verzoek van onbescheiden vragen verschoond te blijven.

„*Donnerwetter!*” zei Ilka. „Je ziet er net zoo vroolijk uit

als een vergiftigde mopshond op Zondag. Wat scheelt er aan? Geen geluk in de liefde? Je moest je schamen.”

Ik vond het heiligschennis met zoo iemand de intieme aangelegenheden van mijn hart te bespreken, deed mij zelf geweld aan om een lossen toon aan te slaan en repte niet van *Burgkapelle*, *Augustiner-* of *Votivkirche*.

Plotseling herinnerde ze zich iets:

„En hoe schiet je op met mevrouw Muller?”

„Mevrouw Muller?”

„Nu ja, dat trotsche, jonge ding van de Freudenu. Ben je haar al vergeten? Ik moet zeggen bij jou duurt het niet lang.”

„*Mevrouw* Muller?”

„*Donnerwetter* ja: *mevrouw* Muller. Zoo laat ze zich noemen. Dat weet je ook wel. Nauw de kinderschoenen ontwas- sen en toch *mevrouw* Muller. Waarom *mevrouw* Muller? Vraag den ouden heer.”

„?!”

„Dat noem ik onnoozel. Nog geen kennis gemaakt?”

„Neen.”

„*Geh' weiter!* Heusch waar? Als wij, vrouwen, jelui, mannen, niet een handje helpen, dan zijn jelui toch ook ge- weldig dom en onhandig. Hier is haar adres en ik weet wat je te doen staat om die vesting in te nemen, te verrassen, te overrompelen, alle gewetensbezwaren over de kling te jagen — *egy, gettö, harom!* Ik ben zelf van Hongaarsche af komst.”

Ik vond dat het deerntje al zeer lichtvaardig sprak.

„Het middel dat ik je aan de hand kan doen, werkt pro- baat. Ik weet er alles van. Zoo is het mij ook gegaan. Luister. De vijand valt aan. De bezetting verweert zich kracht- dadig. Vijandelijke artillerie bezet de hoogten in de omge-

ving. *Dit* is de artillerie," zei Ilka, en zij telde een denkbeeldige som gelds van de eene in de andere hand. „Bres wordt geschoten. De wallen en muren der sterkte vallen omver — niets meer dan gruis en puin. Het garnizoen aarzelt en gevoelt zich ontmoedigd. Binnen de laatste schans zelf schuilt verraad: wij vrouwen hebben toch zoo iets als een hart. De gewelddenaar blaast storm en zet aan met kracht van wapenen. Schuchterheid en schaamte slaan op de vlucht. Ruim baan voor den overwinnaar! De sleutels der stad worden hem aangeboden. Men werpt zich op genade of ongenade in zijn armen. Zegetocht en muziek: *Heil dir im Siegerkranz!*"

Al redeneerend had Ilka zich opgewonden; met sprekende gebaren zett'e zij haar woorden meer innigheid en meening bij. „Ruim baan" verzoekend, beschreef zij met haar armen een grooten cirkel door de lucht; „de sleutels der stad" werden op mijn schouders nedergelegd; de „zegetocht" vond haar einde in een knip voor mijn neus en volgend militair saluut. Ilka had veel vereerders in de Keizerlijk-Koninklijke Armeë, zij voerde zelfs een paar generaals á la suite, en het onderwerp van haar rede, ingenomen te worden, raakte haar van zeer nabij. Hijgend bleef zij voor mij staan:

„Ik kan die citadel door list in je bezit brengen, al is ze ook nog zoo sterk verdedigd. Ik weet hoe, maar ik zeg het niet. Wat denk je wel van me, mijn waarde? Een koppelaarster van mij maken? *Donnerwetter*, met dat bedrijf behoef ik mij Goddank niet in te laten. Daar ben ik nog te jong voor."

„Geen concurrentie in het leven roopen, eh?"

„Dat is het niet. *Mij* kan ze niet deren."

„Wat is het dan?"

„Het bevalt me niet dat nest in de hand te werken. Ze

heeft een air over zich, een air . . . ! Ziet uit de hoogte neer op meisjes zooals ik, die met eerlijk bloemen verkoopen haar stukje brood verdienen. Gisteren ontmoette ik haar in den winkel van Zwieback. Neen maar, geloof je dat ze antwoordde toen ik haar groette? En waar leeft dat van? Wie betaalt haar lessen op het Conservatoire? Wie betaalt haar kleeren? Wat *ik* noodig heb, betaal ik zelf met het geld dat ik zelf verdien. Hier is bijvoorbeeld een rekening voor mijn wintermantel en heb je bijgeval niet een twintig of dertig gulden bij je, die je me leenen kunt? Straks komen ze weer om het geld en het is *zoo* onaangenaam altijd neen te zeggen. Ik kan niet weigeren. Dat is mijn ongeluk."

„Ik dacht dat die mantel al lang betaald was."

„Waar denk je aan! Nog niet half. Maar ik heb vrienden, den hemel zij dank! die mij gaarne netjes gekleed zien. *Donnerwetter!* daar heb ik vrienden voor: A heeft twintig gegeven en B vijftien en C twaalf . . .

„En zoo het alphabet door. Een pelsmantel op aandeelen voor een juffrouw op aandeelen."

„Ja en jij geeft dertig."

„Waarom ik zooveel meer dan de rest?"

„Omdat je zoo brutaal bent en omdat ik zooveel liever voor je ben dan voor de rest. Dat is dan ook maar de rest, weet je, en jij bent het neusje van de zalm. En omdat ik je vertellen zal wat te doen met je weet wel wie."

En ze vertelde:

Mevrouw Muller, de nauwlijks achttienjarige, ongehuwde mevrouw Muller, genoot onderricht in muziek en zang voor rekening van den ouden heer, die ook in haar verdere behoeften voorzag en haar vaak bezocht. Daarom was het *mevrouw* Muller, met het oog op de bureu, die toch wel

wisten voor zoover het ze kon schelen. Het moest vreeselijk zijn voor het arme kind haar kunstenaarsopvoeding zóó duur te koopen; het moest haar en haar moeder heete tranen gekost hebben, vooral omdat zij van een goede familie kwamen. De vader, een voormalig grondbezitter, was in benarde omstandigheden gestorven. Maar wat wil men? Wij leven in de negentiende eeuw: electriciteit en nieuwe begrippen omtrent allerlei natuurkrachten. Meest alles en iedereen heeft een equivalent in geld. Als wij een goede stem hooren en de methode der zangeres bewonderen, vragen wij niet hoe zij aan beide komt.

Mevrouw Muller kreeg kleedgeld genoeg, maar gaf gaarne meer uit. Jonge vrouwen en meisjes zijn behaagziek; dat is goed ook. Ilka die vele dingen hoorde, had van een der winkeljuffers bij Zwieback vernomen dat de Hongaarsche in groote begeerte was ontstoken over een pelsmantel — een pelsmantel waarvan de gelijke nog niet was gezien in Gross-, Alt- of Neu-Wien; een pelsmantel die haar aan het lijf gegoten scheen; een pelsmantel die haar zou maken tot het middelpunt der bewondering van den komenden winter; een pelsmantel, helaas! die vierhonderd en vijftig gulden kostte.

De oude heer, die niet karig was — op zijn leeftijd gaan karigheid en het ondersteunen van talentvolle jonge meisjes niet te zamen — had voor een wintermantel tweehonderd toegestaan. Door zich in andere opzichten te bekibbelen had mevrouw Muller daar zelf vijftig aan toegevoegd. Tekort van tweehonderd. Op voorwaarde dat het deficit binnen drie maanden zou worden aangezuiverd, waarvoor borgtocht, hadden de Gebr. Zwieback den mantel afgeleverd met een rekening groot tweehonderd, om aan den ouden

heer te vertoonen. De oude heer betaalde met groote opgeruimdheid: hij vond dat zijn vrouw en dochters voor meer geld minder goede waar kregen dan zijn protégée. Hij prees het jonge mevrouwtje dan ook hoogelijk, zooals hij haar altijd prees: om haar vorderingen; om haar vriendelijke, zoetklinkende stem; om haar plezierig humeur; om haar heerlijke oogen; om haar lief gezichtje; om haar nette figuur. Hij prees, hij prees, hij prees en dat was zoo ongeveer alles wat hij bij haar uitrichtte. De oude heer was niet zoo jong meer als hij vaak wenschte te zijn. Witte haren kroonden het deftige hoofd als sneeuw den top van een uitgebranden vulkaan, die nu en dan alleen nog maar wat rommelt en rookt, doch welks tijd van vurige uitbarstingen tot de geschiedenis van het verleden behoort. Mevrouw Muller was hem eigenlijk een overbodige weelde — geheel en al overbodig. Men behoort zich echter in eenmaal aangenomen gebruiken en gewoonten te schikken. Al zijn vrienden hadden ieder een mevrouw Muller van meer of minder jeugd en schoonheid, teneinde onder elkander en voor het oog der wereld een soort van aangenaam en streelend prestige op te houden, zooals grijsaards zonder gebit vaak een tandenstoker ter hand nemen; zooals ongehuwde dames van leeftijd absoluut een kruier willen hebben om haar 's avonds thuis te brengen en te beschermen tegen opdringerige jongelieden die haar met teedere attenties plagen, vervolgen, lastig vallen; zooals de invalide held zorgvuldig en op een in het oog loopende plaats den degen bewaart, dien hij niet meer kan hanteeren.

Mevrouwen Muller zijn hun een huldebewijs aan dagen van vroeger grootheid, schoon een jonger geslacht zich gaarne verbeeldt in haar de afdoening te zien eener schuld door

de oude heeren bij een vroeger geslacht aangegaan. Zij hebben zich veel veroorloofd, zoo wordt dan geredeneerd, met de mevrouwen Muller hunner vaders, niet meer dan billijk is het dat thans, nu zij de eer genieten onze vaders te zijn, door hen een brigade mevrouwen Muller wordt voltallig gehouden voor *ons* genoeg.

Hoe dit alles wezen moge, de mevrouw Muller hier bedoeld, vond haar ouden heer een vervelend, hoewel nuttig huisdier, maar zij schikte zich — had zich tot nog toe zelfs geschikt in zijn vermaningen vooral toch aan kunst en deugd getrouw te blijven. De pelsmantel was haar eerste onvoorzichtigheid. Zij had echter drie maanden om in de algeheele betaling te voorzien; lang genoeg voor een onbezorgd gemoed dat aan het begin van dien termijn staat. Zij vertrouwde op de toekomst en trok het ding aan bij tijd en ontijd, liet zich er gaarne in bewonderen, bewonderde vooral zich zelf

Io son si vaga della mia bellezza
Che d'altro amor giammai
Non curero, ne credo aver vaghezza

reciteerde de Taaie.

Deze op half crediet geleverde pelsmantel moest als basis aangenomen worden van mijn *plan de campagne*.

„Ik wensch je vrede met je nieuwe vlam,” zei Ilka, toen ik haar verliet. „Wat mij aangaat, ik mag haar niet lijden, maar *fesch* is ze, *dat* moet ik haar nageven.”

Zien wij d a s Blumenmädel terug? vroeg de Droge.

Neen, antwoordde de Lauwe.

Ik zing en dans. Ook jong geweest, zei de Taaie, en als Ilka telkens van de modiste spreekt, wordt in mijn herinne-

ring een droevig accoord aangeslagen. Zoodra die dames wat snuggerder worden dan een jonge gans, kunnen zij elken ouden woekeraar honderd punten voorgeven in het vilen van een fatsoenlijk christenmensch en het partijtje glansrijk winnen.

Ze moeten je erg beet gehad hebben in Berlijn, zei de Droge.

Het woord is nog altijd aan den Lauwe, zei de Taaie.

Spoedig was ik op weg naar Zwieback. Van de *Kohlmarkt* sloeg ik de *Graben* in. Toen gebeurde wat mij nog niet gebeurd was buiten kerk of Freudenu. Ik kwam mevrouw Muller tegen. Zij had den pelsmantel aan. Ik zag dien thans voor de eerste maal. Het was inderdaad een fraai stuk. Een omlijsting haar sierlijk, welgebouwd jong lichaam waardig. Half verscholen in den bonten kraag, de dikke, zware haarvlechten hoog naar achter opgebonden, verhief zich fier het schoon besneden kopje. Van de oogen was onder de lange wimpers weinig te zien. Zij keek gewoonlijk strak voor zich heen, alsof de wereld en de bewondering der wereld haar te eenenmale onverschillig waren. Men bleef staan om haar na te staren; de vrouwen vaak in open jaloezie, de mannen in onverholen aanbidding. Het scheen haar niet aan te gaan. Valsche kalnte! Daaronder smeulde het geweldig. Dien gloed aanblazen, dacht ik, en zich in eeuwige warmte koesteren of rampzalig verteerd worden

De mantel, schaal die zulk een kostelijke paarl bevatt'e, moest een offer waard zijn. Het offer werd gebracht.

Zondags daarop was zij weder in de *Votivkirche* — zonder pels. Zij had iets onrustigs. Gaf het nieuwe kleedingstuk nu wroeging en was het daarom thuis gelaten? De mis werd niet zoo stipt gevolgd als anders het geval was. Haar

oogen begonnen te dwalen en ontmoetten de mijne. Ik kleurde . . .

Heb ik van mijn leven, zei de Taaie.

Lauwe, zei de Droge, is dat de waarheid en de volle waarheid?

Ik kleurde als een schooljongen die kwaad gedaan heeft en betrappt wordt. Zij sloeg haar blik onmiddellijk neder en verdubbelde haar aandacht. Bij het verlaten der kerk meende ik dat zij een oogenblik talmde, maar had niet den moed haar aan te spreken.

Is het de Lauwe die ons zoo iets vertelt? vroeg de Droge.

Ik had niet den moed. Zij doopte haar vingertoppen in het wijwater, sloeg een kruis en verdween.

Hoe was het met haar handen? vroeg de Taaie.

Met haar handen? Daar heb ik niet op gelet, zei de Lauwe.

Het voornaamste over het hoofd gezien, zei de Taaie. Ik hoor altijd van de oogen, maar het zijn de handen die meest aangeven hoe het staat met de passie aan het andere einde van het touwtje; ik bedoel het vrouweneinde. Sluiten zich de vingers: wacht een betere gelegenheid. Liggen zij open, quasi zonder kracht en machteloos, het is een teeken dat voortgang in de goede richting geen weerstand van beteekenis zal ontmoeten. Zenuwen, geachte toehoorders, niets dan zenuwen. Sla hierop verder na Mulvaney.

In den loop der week, vervolgde de Lauwe, schreef ik, smeekend haar te mogen ontmoeten. Dat moet een ijselijk gek briefje geweest zijn.

Ik kan het mij levendig voorstellen, zei de Droge.

De *Dienstmann* kwam terug. Er was geen antwoord.

En dat in Weenen, zei de Taaie ongelooovig.

Veertien dagen lang zag ik haar noch op de wandeling,

hoeveel moeite ik ook deed, noch in de kerk. Eindelijk liep ik op een heiligendag *St. Stephan's* binnen. Ik kwam daar zelden: er is Zondags geen muziek en het lag niet in mijn weg; maar een wanhopig man doet vreemde dingen. Mevrouw Muller lag geknield voor de kapel der heilige Catherina. Wat in de wereld kan zij te bidden hebben? dacht ik. Men beijvert zich haar schulden te betalen — dat gebeurt niet iedereen. Zij is tevreden met zich zelf — ik zou ook tevreden zijn als ik er zoo allemachtig goed uitzag. Wanneer het aaniemand gegeven is, dan moet het zulk een knap, jong ding zijn, dat te loevert kan sturen van alle zorg en ongemak — of ontbreekt er iets aan?

In afwachting trad ik het Thekla-koor binnen en zocht verstrooïing in het beschouwen der sarcophaag van Keizer Frederik III. Het marmeren gedierte: apen, honden en dergelijke, was nog altijd bezig rond den voet van het graf een wilden, onvoegzamen dans uit te voeren, zich krabbelend, elkander aan den staart trekkend, enz., hierin der natuur zeer getrouw. In het bijzonder trof mij heden het kleine drama afgespeeld door een lam dat verscheurd wordt door een wolf, terwijl deze op zijn beurt in de klauwen valt van den leeuw, koning der dieren. Is dit de moraal van mijn eigen streven hier ter plaatse? peinsde ik. Geeft dit keizers graf mij een wenk, een zachten wenk met de volle vuist in het aangezicht? Bij hemel en hel! als alle dooden er zich ook tegen verzetten, ik zal nog heden met haar spreken! Voor de levenden geldt hetzelfde.

Bij hemel en hel, man! vlieg niet zoo hoog, zei de Taaie.

Laat hem begaan, zei de Droge. Dit wordt een stuiverstractaatje: De Verliefde Heiden en de Kerksche Jonkvrouw, of de Zegepraal van het Gebed.

Vastbesloten ging ik terug, naar de plaats waar Jörg Oechsel onder den predikstoel zijn hoofd uit het venster steekt. Daar bleef ik haar gadeslaan.

De heerlijke verschijning poosde nog altijd voor de deur der heilige Catherina? vroeg de Taaie. *Cinq minutes d'arrêt.*

En teederlijk waakte over haar de schuchtere jongeling, zei de Droge. *Tableau.*

Het duurde niet lang genoeg om er zooveel geestigheid aan te besteden, ging de Lauwe voort. Zij verliet spoedig de kerk.

En de Lauwe haar na, zei de Taaie.

Daar durf ik mijn laatsten dollar op verwedden, zei de Droge.

Kijk eens hier, zei de Lauwe, dat begint me te vervelen. Als jelui het allemaal zoo precies weet, kan je elkander de geschiedenis vertellen en ik ga naar kooi.

Wij verkeerden in zulk een angstige spanning, zei de Taaie, om te vernemen hoe wij eindelijk uit *St. Stephan's* in Constantinopel komen

Maar daarvan schijnt in de eerste dagen nog geen sprake te wezen, bromde de Droge.

. . . . dat wij niet kunnen nalaten, ging de Taaie voort, telkens als er weder een weinig gang in het verhaal komt

. . . . of schijnt te komen, verbeterde de Droge,

. . . . van onze vreugde te doen blijken.

Te bewijzen dat wij nog wakker zijn.

Niettegenstaande groote provocatie.

Kunnen wij mevrouw Muller niet overslaan?

Het kan niet, zei de Lauwe driftig. Je doet haar onrecht;

een van de heerlijkste vrouwen die ooit een noot muziek gezongen hebben. Zonder mevrouw Muller geen pelsmantel

Neem me niet kwalijk, viel de Droge in. Ik dacht anders gehoord te hebben, zonder pelsmantel geen mevrouw Muller.

Zoo was het voor mij. Voor alle anderen: zonder mevrouw Muller geen pelsmantel; zonder pelsmantel geen nieuws uit Constantinopel — geen leerrijk verhaal — geen drommel!

De Lauwe strekte de beenen uit, keek naar de zoldering en zweeg.

De Taaie en de Droge beraadslaagden een oogenblik.

Eindelijk zei de oudste van de twee:

Wij hebben gegronde redenen ons bezwaard te gevoelen over een collega, die ons op wil dringen wat hij aan zijn syndicaat nimmer kwijt zal kunnen raken — te langdradig, weet je, en zeurig, soeperig, naar — die onder den valschen schijn kameraadschappelijke gevoelens voor ons te koesteren, ons verblijf hier aan boord vergalt met een beschrijving, in vele deelen, van de opkomst, den bloei en het verval zijns rampzaligen minnegloeds; die onder het mom der vriendschap ons zijn kwalijk te verteren mevrouw Muller in de maag duwt

echter in overweging nemend, dat zijn geestvermogens blijkbaar veel geleden hebben onder veelvuldig en gerekt kerkbezoek in Weenen, mitsgaders de gevolgen van dien, waarin wij reden vinden hem met de meeste toegevendheid en zachtheid te behandelen;

ook in overweging nemend dat het eventueel bereiken van ons einddoel, onder de omstandigheden waarop zoo juist gewezen werd, nog niet geheel en al onmogelijk schijnt; enz. enz. enz.

is besloten in een minnelijke schikking te treden op de volgende basis :

a. Wij zullen ons mevrouw Muller laten welgevallen, mits hij zich plechtiglijk verbindt binnen de grenzen van zijn verhaal met niemand anders liefdesbetrekkingen aan te knoopen: één is genoeg voor hem en meer dan genoeg voor zijn toehoorders.

b. Wij zullen ons onthouden, zooveel menschelijke kracht vermag, van alle storende aantekeningen op den tekst, mits hij ons uiterlijk morgenavond Constantinopel binnen voert.

Na korte bespreking werden de voorwaarden aangenomen in tegenwoordigheid der weduwe Cliquot, als getuige, en de Lauwe hervatt'e:

Mevrouw Muller moest de kerk aan de andere zijde verlaten. Na in het voorbijgaan aan het adres van het hoogaltaar de noodige kniebuigingen verricht te hebben, hield zij zich nog even op bij de kapel der heilige Barbara. Einde-lijk was zij gereed. De ondergeteekende ook.

Ik opende de deur voor haar. Zij zag bleek en keek mij ditmaal strak in het gezicht. Het *Danke sehr* kwam van haar lippen op een toon die mij herinnerde aan een artikel van professor James Dewar over de schrikbarende, alles vernietigende koude welke in het onbegrensde heelal heerscht. Zij was, minst genomen, minus 274 graad Celsius. Maar ik liet mij niet afschrikken. Zou ik het universum mijner oneindige liefde laten beheerschen door het nulpunt van haar absolute temperatuur?

Nimmer!

„*Entschuldigen Sie mich, gnädiges Fräulein . . .*”

Geen ander antwoord dan een ontwijkende beweging.

„*Erlauben Sie mir, gnädiges Fräulein . . .*”

„*Sie sind sehr frech, mein Herr!*”

„*Ich darf doch die Ehre haben, Sie ein Stückchen zu begleiten!*”

„*Bitte, verschonen Sie mich! Ich lasse mich nie begleiten.*”

Daaraan deed zij verkeerdt. Ik trachtte haar dit te bewijzen. Schoone vrouwen die alleen wandelen en onbewaakt, staan aan velerlei gevaar bloot. Ik wenschte haar voor onaangename ontmoetingen te behoeden.

„*Glauben Sie vielleicht dasz Ihre Gesellschaft mir so angenehm ist? Bitte, lassen Sie mich.*”

Het fiere hoofd werd in den nek gelegd; met de scherpe, witte tanden deed zij haar lippen geweld aan; de mondhoeken gingen naar boven. De ijzige koude van professor James Dewar begon mij weder te bevangen.

„*Ich kenne Sie ja doch nicht.*”

Als zij niet meer gesproken had, zou ik misschien gegaan zijn om een beter tijdstip af te wachten. Haar stem gaf mij moed den strijd voort te zetten.

Wij kenden elkander niet? Nog een voorbeeld van de slordige wijze waarop soms de zaken van ons, stervelingen, bestuurd worden. Waarom niet het heft in handen nemen, waar de regeling onder gewone leiding van het toeval dreigt te falen? Reden te over om kennis te maken. Wat mij aanging, met die kennismaking was mijn toekomstig geluk gemoeid, mijn hart werd aan haar lieve, kleine voeten nedergelegd. Begreep zij hoeveel mij aan haar goede meening gelegen was? Wilde zij mij toestaan haar nu en dan te ontmoeten?

„Het komt mij voor, dat gij daartoe mijn toestemming niet hebt afgewacht. Ik ben genoeg door u vervolgd in den laatsten tijd.”

„Vervolgd is geen plezierig woord. Mag ik het veranderen in gevolgd?”

„Het doet er niet toe hoe wij het noemen. Als het woord u niet plezierig is, de daad was mij evenmin aangenaam. Misschien is het goed dat ik thans gelegenheid heb u te zeggen, dat ge u in mij vergist. Ik weet niet of alles waar is wat ge mij zooeven verteld hebt en het kan me ook niet veel schelen, maar als ge werkelijk prijs stelt op mijn goede meening, doe mij dan één genoegen: mij niet meer lastig te vallen. Het kan tot niets leiden.”

„Weet ge dat ik reeds beproefd heb u te ontloopen? Niet om u een genoegen te doen, maar om mij zelf te behoeden voor het gevaar hartstochtelijk, smoorlijk verliefd te worden. Ik heb de *Votivkirche* met opzet gemeden. Wat heeft het geholpen? Ik vond u overal terug: in de Freudenu, in de *Pfarrkirche*, in de *Burghapelle*, zelfs in *St. Stephan's*. Het is geenszins in onze handen te zeggen: wij ontmoeten elkander niet meer. Telkens worden wij weder te zamen gebracht door de engelen die over ons waken.”

„Of door het noodlot?”

„Het noodlot dat zoo goed voor mij is, kan ik geen noodlot noemen. Maar is het niet waar? Om mijn *vervolging* te ontgaan, om mijn „lastige” tegenwoordigheid te ontwijken, hebt gij elken Zondag een andere kerk gekozen. Ik wist niet waar gij heen zoudt trekken. Toch hebben wij elkander nimmer gemist. Is het niet zoo?”

„Het is zoo.”

„En wat besluit ge daaruit?”

„Dat ge heelemaal niet meer naar de kerk moet gaan. *Gij* komt daar toch niet met een goed doel.”

„Ik besluit daaruit integendeel dat wij dien duidelijken

wenk moeten volgen. Een wonderbare samenloop van omstandigheden, die wij ons niet kunnen verklaren, wijst u op mij en mij op u. Het is zoo beschikt. Die zich tegen den uitgesproken wil der hoogste machten verzet, is een dwaas.”

Zoo babbelend waren wij door de *Rothenthurmstrasse* en langs de *Franz-Josephs-Quai* naar de Stefanie-brug gEDAALD. Zij woonde in de Leopoldstad. Het gesprek en de beweging hadden haar blos teruggeroepen. Ook vroom het niet meer zoo hard in haar onmiddellijke nabijheid. Zij zag er uit als een jonge godin, naar het voorbeeld van den onsterfelijken Zeus op aarde nedergedaald om stervelingen de volmaakte lust der hemellingen deelachtig te doen worden. Ik had wel voor haar willen nederknielen om met opgeheven handen te smeeken mij toch genadig te zijn. Hoezeer gerechtvaardigd door haar schoonheid en mijn geestvervoering, scheen zulke buitensporigheid evenwel minder raadzaam bij klaar lichten dag, in een drukke buurt, op een vuile straat. Daarom deed ik het volgend beste: Ik stelde haar voor hier of daar heen te gaan, dat wij op ons gemak konden praten: naar Pertl's koffiehuis in den Prater, naar den Kahlenberg, naar Schönbrunn, Penzing, Hietzing, MÖDLING, Brühl, Laxenburg, Baden, Klosterneuburg, Dornbach, Neu-Waldegg, Wiener Neustadt, Praag, Presburg, Raab, Pest, Linz, München, Parijs, Amerika, Australië, naar het andere einde der wereld — ergens naar toe!

Zij wilde niet.

Ik meende dat ik toch vrijheid en tijd moest hebben om mijn zaak behoorlijk te bepleiten; dat het niet aanging mij te straffen erger dan de dood, zonder dat mij een kans geboden werd mijn gedrag te rechtvaardigen.

Zij bleef onverbiddeijk.

„In geen geval wil ik iets te maken hebben,” zeide zij, „met iemand die zoo onkiesch is geweest.”

„Maar om kennis te maken, moest ik u toch eerst zoeken.”

„Dat is al erg genoeg, maar daarvan spreek ik nu niet.”

„Waarvan dan?”

„Dat andere . . .,” en ze kleurde hoog.

De pelsmantel kwam op het tapijt.

„Vergeet niet dat het de laatste poging was van een wanhopig man. Ik wist niet wat ik deed.”

„Ik neem het u zeer kwalijk. Wat denkt gij eigenlijk wel dat ik ben?”

„Vergiffenis! Het zal niet weer gebeuren.”

„Het was *zeer* onbehoorlijk zoo iets te doen. Ik haat dien mantel nu en ik wil het ding niet meer dragen.”

„Het is mij om het even. Gij hebt geen mantel of eenig ander „ding” noodig om in Oostenrijk, Hongarije en al wat onder de kroon staat, door de gansche lengte en breedte van het land, elk vrouwenhart afgunstig te maken . . .

„Dat gaat alle perken te buiten!”

„. . . op elk mannenhart een invloed uit te oefenen die inderdaad paal noch perk behoeft te kennen.”

„Genoeg.”

„Kind-lief, weet ge wel hoe goed ge er uitziet en hoe gevaarlijk ge zijt?”

„Vaarwel, mijnheer!”

„Een oogenblik nog!”

„Mijn moeder wacht mij. Ik moet naar huis.”

„En wanneer zien wij elkander weder?”

„Nooit. Ge weet wat ik u verzocht heb?”

„En was dat zoo gemeend?”

„Zeker” (zeer beslist). „Ik verlang geen verdere kennismaking. Laat mijn hand los. Adieu!”

Zij had mij verlaten. Zonder omzien sloeg zij de *Stefaniestrasse* in.

Erg aanmoedigend was die eerste ontmoeting niet. Daar was echter iets in haar oogen, dat haar woorden logenstrafte . . .

Pedante vent, zei de Taaie.

Altijd zoo geweest, zei de Droge.

Sta mij toe, mijne heeren, u het eerste lid van artikel *b* onzer overeenkomst in het geheugen te roepen, een overeenkomst die op uw eigen initiatief werd aangegaan.

En zullen lange gesprekken met mevrouw Muller niet schaden aan de behoorlijke opvolging van het tweede lid, zelfde artikel? vroeg de Taaie.

Om dit te voorkomen, zei de Lauwe, zal ik twee weken overslaan. Aan het einde dier twee weken was ik reeds zoover gevorderd met Linci . . .

Wie is dat? vroeg de Taaie. Denk aan het tweede lid van artikel *a*.

Linci . . . Caroline — mevrouw Muller . . . dat wij, na het avondmaal gebruikt te hebben bij Leidinger, te zamen broederschap dronken.

Hartelijk geluk gewenscht, zei de Droge.

Dankje, zei de Lauwe.

Ik wenschte mijzelf geluk, zei de Droge, dat de *Sturm und Drang Periode* van die liefdesgeschiedenis met Linci — Caroline — mevrouw Muller, eindelijk tot het verleden behoort.

Hoe kreeg je haar bij Leidinger? vroeg de Taaie.

Wij waren goede maatjes geworden en zij had dien dag een nieuwen hoed ontvangen dien ik absoluut zien en bewonderen moest.

Deksels! zei de Droge, meer dan het broederschap drinken is dit mij een teeken dat je vorderingen begon te maken. Een vrouw die in kleinigheden, vooral kleinigheden die haar kleeding en voorkomen raken, naar de gunstige meening van een man dingt, legt grooter beloften af dan zij misschien in woorden zal willen brengen. Verschijnt zij daarentegen in nieuw gewaad, zonder den indruk gade te slaan, er met kracht van vernuftige kunstgrepen de aandacht op te vestigen — gooi het roer om, man! daar is storm en gevaar voor den boeg.

Uitstekend! zei de Taaie. Als wij allemaal de hand hebben in het maken van deze pudding, het vertellen van dit vertelsel, dan geloof ik dat het nu mijn beurt is. Ik weet wat volgen moet, zoo goed alsof ik zelf verliefd was geweest op mevrouw Muller en ik zal het verhaal thans een weinig voortzetten zonder zooveel omhaal van teedere gemoedsbeweging en kunstig gebouwde volzinnen, die toch maar gebrek aan gedachte verbergen. Het geval is zeer alledaagsch en de diagnose duidt op een ziekte-toestand der tegenwoordige maatschappij, die zijn oorzaak vindt in een dwarsche toepassing van nieuwe begrippen op veranderde zeden en gebruiken, een averechtsch planten van natuurlijke opwellingen en aandoeningen in den bodem van onnatuurlijke gewoonten welke tyranniek geweld nu eenmaal burgerrecht verkregen heeft. Gegeven een man als onze vriend, de Lauwe; gegeven voorts een jeugdige Hongaarsche als mevrouw Muller, kortelijk genoemd Linci, aanminnig en lieflijk om aan te zien, maar wellicht niet zeer beginselvast, niet sterk gesnoerd in het hoogste ideaal van eer en deugd....

Zij was als een onschuldig kind, dat het onderscheid tuschen goed en kwaad niet kent, zei de Lauwe.

Het zal niet lang zoo gebleven zijn — *vincam meam non custodivi*, zei de Droge.

Wat heeft die opmerking te beduiden? snauwde de Lauwe. Ge wilt zulk een jonge vrouw, vol levenslust, lichaam en geest overvloeiend van kracht en weelde, toch niet schandelijkerwijze vergelijken met de kuische Suzanna's die, mager en geel, in onze groote steden langs de kantjes en randjes van 's heeren wegen sluipen; bang zijn gezien te worden; de oogen niet durven verheffen; op het vale voorhoofd een leelijk merk dragen, dat duidelijk verkondigt hoe zij niet bij machte zijn gezonde kinderen te telen; haar weeke hersens desniettemin een vuilnishoop van onreine begeerte; treurige voorbeelden van afgelepelde menschheid; braaf omdat zij onaangezocht blijven; deugdzaam omdat de ondeugd, in haar spel nog wat geur en frischheid behoevend, zich boven haar dorheid verheven acht; misselijke restjes van bekrompenheid en kleingeestigheid die zich verbeelden maagd te zijn.

Kerel, wat sla je weer door! zei de Taaie.

Heb ik ongelijk? Phryne moet onophoudelijk de leelijkste dingen hooren opdat orde en zedelijkheid bewaard zullen blijven. Waarom zouden wij niet eens de waarheid zeggen van persoontjes als ik zooeven bedoelde, die voor zwaarder vergrijp minder verzachtende omstandigheden kunnen aanvoeren, zich veroorloven ajakkes! te zeggen en den neus op te trekken als zij haar op straat tegenkomen, hoewel zij in de verste verte niet kunnen vermoeden, waarom die juffrouw onder deftige matrones zoo slecht gezien is — och Heere neen!

Ik zal Phryne niet in bescherming nemen of gearmd met

haar gaan kuieren, maar dit moet haar nagegeven worden, dat aan haar zonde zij niet alleen de schuld is; zij is gevallen waar zij heeft getracht staande te blijven....

Goed, zei de Droge. Raap haar op en zet haar ergens in een veiligen hoek, dat wij niet meer van haar hooren. Als ge lezingen gaat houden over de zending te middernacht, vraag ik verlof naar bed te gaan.

Xenophrates *redivivus*, zei de Taaie.

Ik wilde maar zeggen dat zij tegenstand geboden heeft, begon de Lauwe weder. Verleiding vond echter een bondgenoot in haar jeugd; die begeerte van het lijf wil houden, moet verleenen jong te zijn.

Phryne heeft het harder te verantwoorden dan zij eigenlijk wel verdient. Men wil niet begrijpen dat zij voorziet in een behoefte die door ons zelf in het leven geroepen werd. Zij is slechts gangbaar onder het voorbehoud onzer medewerking. Haar toevoer en haar prijs regelen zich naar vraag en aanbod. Komt zij zich nu voorstellen, in antwoord op vroeger gegeven orders, dan vinden de grootmeesters der gereglementeerde, officieele zedelijkheid, die haar niet kunnen en vaak niet willen tegenhouden, dat toch iets gedaan moet worden om van hun afkeuring te doen blijken. Slechte en goede waar te zamen, verpakken zij onder het waarschuwend zegel hunner overdreven bemoeiing...

Als de douanen, zei de Taaie, waarvan Voltaire spreekt, die, zonder eenig onderscheid te bespeuren, hun looden merken hingen aan vaten teer en aan sluiers van Venetiaansche kant.

Of, zei de Droge, als de beambten der in- en uitgaande rechten te New-York, die in het aanhechten, opplakken hunner bewijzen van gedaan onderzoek, een Meissonier gelijk rekenen aan een Westphaalsche ham.

Beminnelijke republikeinsche onpartijdigheid, zei de Taaie. Maar wat is dit alles tot Caroline?

Niets, zei de Lauwe, van Phryne sprekend zijn wij gruwelijk afgedwaald.

Ik moet weder wat gang in het verhaal brengen, zei de Taaie. Wij slaan nog eens twee weken over. De jongelui beginnen elkander een weinig te vervelen.

Toch niet! Hoe meer ik haar leerde kennen, hoe meer ik mij aan haar hechtte. Zij was teeder en zacht, maar vurig als de liederen en de wijn van haar geboorteland....

Zoete koek en paprika, dat past niet te zamen, zei de Droge.

Zij at zeker gaarne *szekely-gulyas*? vroeg de Taaie. *Bor?* *Sör?*

Het gaat je volstrekt niet aan, zei de Lauwe.

Word niet nijdig, man! Dat zijn kleinigheden waaraan men de vrouw kent. Voor heldere, donkere kijkers roode wijn; *hock* voor die met droomerig, kwijnende blikken; fletsche oogen behelpen zich met bier. Je moet veel van haar gehouden hebben, dat je zoo opspeelt bij een dood eenvoudige vraag.

Ik kom er gaarne voor uit.

En was dat wederkeerig?

Ik geloof ja.

Als men het maar gelooft, dan komt het er verder niet op aan, zei de Droge.

Goed herinner ik mij den laatsten avond dien wij in Weenen te zamen waren....

Den *laatst*en avond, zei de Taaie. Juich met mij, Droge, juich!

Bij Ronacher was iets bijzonders te doen geweest en daar

waren wij heengegaan. De voorstelling beviel ons maar half en wij lieten ons naar de *Schlösselgasse* brengen, *zum Riedhof*. . . .

Slechte bediening, zei de Taaie.

Slechte wijn, zei de Droge.

Alles nog al slecht, zei de Lauwe. Teert op vroegeren roem. Dat deerde Linci en mij echter niet. Wij hadden genoeg aan elkander en het voornaamste was alleen te zijn. De koetsier was naar den ingang in de *Wickenburggasse* gereden, het begon slecht weder te worden en de pelsmantel, die nu veel dienst begon te doen, kwam goed te stade. Over een plaats en langs de keuken, hadden wij onzen weg te zoeken naar de *cabinets* aan de andere zijde. . . .

Hoor ik goed? vroeg de Droge. Een *cabinet particulier* voor de kerksche mevrouw Muller?

Droge, zei de Taaie, wees niet vervelend: *Women may fall when there's no strength in men*.

Is het mij vergund verder te gaan? riep de Lauwe.

Aan welk adres gaat die vraag: aan Caroline of aan ons? vroeg de Taaie.

Natuurlijk aan ons, zei de Droge. Wat haar betreft, eenmaal *zum Riedhof*, in *c. p.*, wist hij wel dat verder gaan niet alleen vergund was, maar verwacht werd. Zoo iets vraagt men niet, *parbleu!* Ga door, Lauwe!

Beroerde en ongepaste flauwiteiten! Ik hoop, zei de Lauwe, in korter, krachtiger taal, dat er iets heel leelijks met mij gebeuren moge, als ik nog een woord zeg.

Nu heb je het heelemaal bedorven, Droge, zei de Taaie. Laat mij begaan; ik vind hem wel weder op. Wij treden binnen. De oberkellner maakt zijn opwachting. De gediensstigen van lager orde buigen diep en schikken de tafel. De

ober biedt een helpende hand terwijl wij ons van onze overkleederen ontdoen. Mevrouw zet zich en duikt neder in haar kraag, tot de formaliteiten van het menu vervuld zijn; zij houdt zich schuil in haar eersten schroom, wil niet gezien worden. De *ober* bewaakt en bestuurt de keuze van den wijn; vervolgens overgaand tot het uitvoeren van een der waardige toch sierlijke hand- en armbewegingen het ambteigen, biedt hij nogmaals zijn diensten aan, wuift in de lucht met sprekend gebaar, lied zonder woorden: zal de *gnädige Frau* het zich niet gemakkelijk maken? Wij wijzen hem af. Zullen wij den pelsmantel, den dierbaren pelsmantel, den pelsmantel onzes harten, toevertrouwen aan de handen van een huurling? Nooit ofte nimmer! De huurling kromt zijn rug en treedt af. *Enfin seuls!*

Is het niet zoo, Lauwe, iemand die zich durfde verstouten in je tegenwoordigheid een vinger aan dien mantel te slaan. . . .

Ik hielp haar het ding afleggen, vervolgde nu de Lauwe, steeds een aangenamer taak en spoediger volbracht, dan het aantrekken. Zij gunde zich niet den tijd haar hoed af te zetten, maar lichtte met een ongeduldige beweging haar sluier op, tot boven de lippen, en strekte de armen uit:

„*Komm mein Buberl, schnell! Komm zu mir!*”

Ik bleef voor haar staan om haar eens goed aan te zien, zooals men staat voor een groot kunstwerk, dat de zinnen betoovert, — half beneveld, in hartstochtelijke bewondering. . . .

„*Komm, dein Weib wartet!*”

Ik kuste haar en kuste haar, en in mijn armen ontloek zij tot volle pracht. Elke liefkoozing bracht haar schitterend schoon tot hooger gloed.

Bocca baciata non perde ventura, zei de Taaie. . . .

. . . . *anzi rinnuova come fa la luna*, vervolgde de Droge.

Het was drie uur geworden, ging nu de Lauwe voort, eer wij afscheid namen. Ik had dien nacht nog te werken en pakte daarom den pelsmantel in een *zweispänner*, die hem met de noodige zorg en voorzichtigheid naar huis zou brengen. Linci zat er in, vreezend en bevend voor de ontmoeting met haar moeder. Zij was nog nooit zoo laat geweest. Alles was in gereedheid om af te reizen, toen een lieve stem klonk: „*So kann ich doch nicht ghen: noch ein Busserl musz ich haben.*”

Ik klauterde het rijtuig binnen om aan den zoeten wensch te voldoen. Eerst scheen het alsof in het ruime, bonten operkleed die stem haar substantie verloren had, maar toen ik den mond vond die er bij behoorde en zij zich aanbood . . . wat een heerlijke, volle lippen!

Een oogenblik daarna gaf ik het sein:

Vorwärts!

De sneeuw viel in dichte vlokken en het was buiten beestachtig smerig. Thuis gekomen vond ik een telegram dat mij naar Parijs riep. Ik schreef als een bezetene tot in den morgen, pakte mijn goed en was gereed om met den trein van acht uur veertig te vertrekken, via Salzburg-Simbach, zooals van mij verwacht werd. Ontbijtend in het stationsrestaurant had ik nog den tijd een paar woorden te richten aan Linci . . .

. . . *conjugii nostri memor vive, et vale!* declameerde de Taaie.

En toen heeft zij teruggeschreven en toen hebt gij weder geschreven, zei de Droge, en zoo over en weder, met telkens grooter tusschenpoozen, en toen is dat zaakje doodgebloed.

Want, meende de Taaie, zooals de groote dichter terecht aanmerkt: Ook de liefde heeft voedsel noodig; als het oog

en herhaalde aanraking haar niet ter hulp komen, dan — vrede zij harer assche!

Ik wensch het van harte, zei de Droge.

Het zou mij geenszins verwonderen, zei de Taaie, moest ik vernemen dat de vlugge voetjes van mevrouw Muller sedert dien gedenkwaardigen avond met bevallige onverschilligheid rondgedanst hebben op het naakte hart van menig ander braaf jonkman.

Wat doet het er toe, zei de Droge. Heb je er iets tegen? Niemendal, zei de Taaie.

Waar *ik* tegen heb, zei de Droge, is dat het verhaal zoo onnatuurlijk lang duurt. Wat heeft dit alles met Stamboel te maken?

Slot volgt morgen, zei de Lauwe, als ik niet te veel in de reden gevallen word.

A la bonne heure, zei de Taaie.

Het schip gaat geweldig te keer, zei de Droge. Wij maken geen tien mijl. Alles komt te zamen om een man onaangenaam te stemmen. Ilka en Linci zijn zeer vermoeiend geweest; beleefdheid verbiedt mij een juister uitdrukking te bezigen. Naar bed!

II.

Den volgenden dag liep de zee niet minder hoog en woedde de storm niet minder hevig, tot groot verdriet van den Droge, die haast had. Ook tot verdriet van verreweg het meerendeel der reizigers, die zich slechts sporadisch aan dek en in de salons vertoonden. De rookkamer had weinig bezoekers. Generaal D., de held van vele pokerpartijtjes in het Hoffmann-huis, had zich even vertoond, om een bediende gescheld en een glas cognac geëischt met een

gezicht alsof hij een volle hand had vertoond, terwijl zijn tegenstander op de kracht van vier azen met den pot was gaan strijken. Vóór nog zijn glas cognac hem bereikte, had hij zich herinnerd dat dringende bezigheden hem in zijn hut riepen en was ijlings verdwenen.

One by one the valiant hero's fall, was zijn afscheidsgroet van den Taaie.

Toen kwam de kommandant even aanloopen, op weg naar de brug, en deelde mede dat de barometer een weinig neiging tot stijgen toonde.

Als geld of goede woorden naar uw oordeel het ding kunnen bewegen daarop door te gaan, dan stel ik mijn beurs en al mijn overredingskracht gaarne te uwer beschikking, zei de Droge.

Buiten gierde de wind; het schip zeulde en kraakte; de machine zwoegde voort met doffe, dreunende slagen als de schroef bij het stampen boven water sloeg.

De Taaie nam zijn sigaar een oogenblik uit den mond en ving aan:

Pipe a glad song of triumph, ye fierce winds! . . .

De man die mij onder deze omstandigheden Wordsworth geeft, vindt een ontijdigen dood, zei de Droge, en ik noodig den Lauwe op de begrafenis. Dan hoor ik nog liever hoe het met den pelsmantel afgeloopen is — van twee kwaden het minste kiezende.

Zeker, zei de Taaie, waarom zouden wij Linci niet weder eens hebben om ons den tijd te korten. Zij kan desnoods Ilka medebrengen — voor den Droge.

En een Berlijnsche vrome Helene voor den Taaie, ze de Droge.

Het gesprek verstomde met deze toespeling. In de Duitse hoofdstad was de Taaie slaags geweest in anti-semitische en steil-orthodoxe kringen.

Na een korte wijle begon de Lauwe, die droomerig in een hoek gezeten was:

Ik verzoek den heeren zich te herinneren dat thans een jaar verloopen is. Weder is het laat (ditmaal later) in den herfst.

Hij steekt van wal, zei de Taaie.

Moge het wezen voor een korten tocht, zonder veel laaveeren! zei de Droge.

Ik verzoek den heeren zich ook den aard en de strekking te herinneren der overeenkomst gisteren door ons aangegaan. Hiermede wordt heden niet de hand gelicht.

Ik was in Parijs en ontving daar de opdracht mijn licht te laten schijnen over die duistere zaak aan den Bosphorus. Gij weet wat ik bedoel.

Dat zou iets van *mijn* gading geweest zijn, zei de Taaie.

Een kolfje naar *mijn* hand, zei de Droge.

Is er een bedrijf, hernaam de Lauwe, dat hooger prikkel geeft aan het leven op deze kleine planeet, dan het jagen van groot nieuws? het jagen van menschen?

Spreek van jacht op edel wild, zei de Taaie, — menschen jagen is van alles nog het beste. Geen menschenjacht zooals wij ze kennen bij ons in de laaglanden van Louisiana, waar de arme neger in het moeras gedreven wordt en met bloedhonden teruggehaald, overgebleven instelling uit den slaventijd, — maar de jacht op groote schurken, ontzien en gevreesd, totdat wij, *franc-tireurs* van een hooger macht, de pers, ze aanvallen, vervolgen, tot staan brengen, naar de keel grijpen, heen en weder schudden, op den grond

smijten met een smak, dat er geen kracht tot opstaan overblijft. Wij doen den voorpostendienst der waarheid. Het is een harde dienst, maar de belooning is groot. En toch, hoe menigeen uit onze gelederen valt niet zelf om nimmer weder op te staan, zich offerend voor het goed recht der trage menigte, als al te ver vooruitgeschoven schildwacht, *enfant perdu* van het algemeen belang!

En de lieden zien het leukweg aan, zei de Droge, hoe wij den heiligen kamp voor hen opnemen, gereed dengene uit te jouwen die het eerst sporen van vermoeidheid en afmatting vertoont. De winnende kant heeft gelijk en medegevoel en gejuich.

Zeker, ging de Lauwe voort, ons vak stelt hooge eischen en het is hard werk, dag en nacht. De uitslag alleen bepaalt het loon, al was het pogen nog zoo groot. Maar wat staat daar niet tegenover? Ergens gebeurt iets of men denkt dat ergens iets gebeuren zal. Men denkt het niet zoo los weg — dat is geen denken, dat is morsen in mogelijkheden en Onze Lieve Heer zegene de greep! Wij moeten zekerheid vertoonen. Wij handelen niet in *futures* die wij niet leveren kunnen. Geen ruimte bij ons voor *margins*. Wij hebben werkelijk gedacht en berekend: zulke zetten zijn te verwachten op het schaakbord der gebeurtenissen en geen andere. Zoo voorbereid, vangt de arbeid aan. Al wat aardsch is in den mensch wordt nu ter zijde gesteld. Slaap, honger en dorst zijn afgeschapt. Van de zintuigen, van lichaam en gestel, wordt het onwaarschijnlijke gevergd. Sympathieën en antipathieën behooren niet tot deze orde van zaken. De geest zweeft vrij, dringt overal door, erkent geen hinderpalen. Tijd en afstand zijn factoren waarmede wij geen rekening kunnen houden. Alles wordt ondergeschikt gemaakt

aan dit doel: eerst het vinden van de waarheid, dan het doen kennen van de waarheid. Wij hebben den toestand te vatten in een oogopslag en samen te dringen in een gedachte, waarvoor het woord dat langs de draden ijlt, nog oneindig veel te onbeholpen en omslachtig en wijldloopig is. Hierna komen de gegevens voor de oorzaken en de gevolgen. Waar wij ook heengaan, het heden ligt in de holte onzer hand, het verleden in ons hoofd, de toekomst in ons hart. Trachtend ons te ontworstelen aan de kluisters van het armzalig menschelijk bestaan, zwerven wij van plaats tot plaats en, als de genii van *Alif Laylah Wa Laylah*, niets ontgaat onzen blik.

De Lauwe begint warm te loopen, zei de Taaie.

Boete voor warm loopen: één flesch champagne, zei de Droge.

Toen de weduwe Cliquot was aangerukt, sprak de Droge, die de oudste was:

Medegenii, ik stel voor dezen beker te ledigen ter eere van onze meesteres, de pers, machtig en quasi alwetend, Koningin der Aarde!

Ik vrees, zei de Taaie, toen de weduwe Cliquot had opgehouden te vloeien, dat de Lauwe, alles dienstbaar makend aan het bereiken van één doel, ook het goed vertrouwen van Linci misbruikt zal hebben tot bevordering zijner plannen, zooals hij vroeger deed met Ilka en met . . .

Denk aan Berlijn, zei de Lauwe.

Ik vrees integendeel, zei de Droge, dat de praktijk, in de verhouding tot Linci belichaamd, schade gedaan heeft aan de schoone theorie zooeven met zooveel geweld verkondigd. *Specials* behooren te zijn als de goden: zij moeten alles weten, ook alles medemaken, alles kunnen, maar zich door

niets in het evenwicht hunner geestelijke werkzaamheid laten storen. In dezen *special*, genaamd den Lauwe, slaat de balans al te zeer over naar mingenot.

Wat drommel, zei de Lauwe, mag een *special*, tusschen twee opdrachten in, niet een paar oogenblikken mensch zijn? Zelfs de goden daalden nu en dan neder van den Olymp om zich een weinig te verpozen. Is Jupiter de Droge nimmer opgegaan in wolken en duisternis om zijner schoone een avondbezoek te brengen? Heeft hij zich nimmer in een gouden regen opgelost, of . . .

Genoeg, zei de Droge. Vertel ons verder van den pelsmantel en van mevrouw Muller.

De briefwisseling was geluwd, zett'e nu de Lauwe zijn verhaal voort, en ik droeg daaraan zelf de schuld, maar geheel uit de gedachten gegaan was het lieve kind mij niet. Onze vriendschap blonk in mijn herinnering als het licht der lantaarns die elken avond ontstoken worden aan de zeezijde van San Marco, onder den zweetdoek der heilige Veronica. Ter gedachtenis aan den onschuldig veroordeelden *fornajo*, zendt het zijn gloed over de piazzetta, niet het helste schijnsel in den nacht maar het meest getrouwe, waarnaar de gondelier zijn *barca* veilig stuurt, als hij van San Giorgio de andere zijde nadert. Linci bleef mij bij in al mijn omdolingen.

Waarschijnlijk in gezelschap van vele andere, zei de Taaie: *porque el caballero andante sin amores es arbol sin hojas y sin fruto, y cuerpo sin alma.*

Laat den Lauwe toch met rust, zei de Droge. Wij komen er anders nooit. Hij is nog niet eens uit Parijs vertrokken.

Ik ben al op weg, hernam de Lauwe. De *Orient-Expres* bracht mij tot Belgrado. In Hongarije was cholera en de

Balkanstaten hadden evenals Turkije een quarantaine van drie dagen ingesteld. Dit had echter niet veel te beteekenen. *Il est avec le ciel — etc.* Overal den eerst vertrekkenden trein nemende, sloeg ik mij behoorlijk door Servië, Bulgarije en Rumelië. Ik had haast. Telegrammen, hier en daar ontvangen, spraken van twee collega's, jagers van hetzelfde nieuws. Gij kent ze wel. De Gladde zou reizen over Bukarest en Varna, waar hij Zaterdag te 10.55 's avonds kon aankomen om Maandag morgen te acht in Constantinopel te zijn. Hij was meer in die buurt geweest en wist dat het makkelijker gaat te water door de quarantaine te breken dan te land; daarom had hij dezen ietwat langeren weg gekozen. De Rauwe daarentegen volgde mij op de hielen met een bijzonderen pas in den zak; hij had iemand van de Turksche legatie te Londen eens een dienst bewezen en deze steunde hem nu met zijn invloed. Voor ieder van ons was het zaak eerst te zijn. Door macht van overreding (meest in klinkende munt) en looze streken, slaagde ik er in Tirnowa te bereiken. Te Tzaribrod, waar men veel zwarigheden maakte, had ik in mijn plaats een ouden Turk in quarantaine gezet. Elders had ik mij weder op andere wijze gered. De laatste slagboom was Mustafa Pacha, eerste station in het eigenlijk Osmanische rijk. Te Hermanly kreeg ik weder een telegram door bemiddeling van het internationale bureau: de Rauwe was in de *Orient-Express*, die een paar uur achter mij aan reed; hij was krachtens buitengewone beschikking overal doorgelaten; hij moest aan de Turksche grens opgehouden worden, het mocht dan kosten wat het wilde; met de quarantaine-maatregelen was men daar zeer streng.

Van mijn medereizigers vernam ik nog dat als chef van het geneeskundig politietoezicht aan genoemd station een

inspecteur was opgetreden, die redenen van buitengewonen aard had, zijn gezag hoog te doen gelden. Hij was een geëmancipeerd Moslem en hoog vereerder van de druif in vloeibaren vorm, zoo zelfs dat het soms den gang van zaken stoorde. Dit had onder sommigen van de orthodoxe leer aanstoot gegeven en men had hem naar de grens gezonden met een aanschrijving, houdende dat men zijn verzoek om ontslag tegemoet zag, tenzij de dienst beter door hem werd waargenomen. Dit was een paar dagen geleden gebeurd en hij scheen nog onder den indruk. Met het oog op deze omstandigheden moesten de kansen te Mustafa Pacha zeer slecht staan.

„Misschien komen wij door voor duizend piasters,” zei een oude heer met een wit kapje op het onthaarde hoofd, terwijl hij de handen op en neder bewoog alsof hij den nieuw overgeplaatsten inspecteur en de nieuw ontvangen aanschrijving, nauwkeurig tegen elkander woog, „maar dat is het mij niet waard. En dan kan het nog gebeuren dat men wegens poging tot omkoopning van ambtenaren voor den *moochtar* gebracht wordt. Vroeger was daar geen vrees voor. De tijden veranderen, heer, en niet in hun voordeel. Ook de zeden gaan er niet op vooruit.”

Het was laat in den avond toen wij Mustafa Pacha bereikten. De lucht was donker en er broeide regen. Daar stond het gewone aantal leegloopers en bedelaars: Joden en Christenen van laag gehalte. *Bakshish tshelbim! shish! shish! shish!*

Bir shei! klonk het van de zijde der uitstijgende slachtoffers, die over het oponthoud volstrekt niet in hun humeur waren. *Häide-git!* Er is niets te halen! Scheer je weg! Alleen de Turken, altijd gelijk gestemd en medelijdend, tasten in

hun zak en schonken hier en daar een *para* of wat met waardig gebaar, overwegend dat het goed is den weg des Heeren te bewandelen, weldadigheid te oefenen, zoo in tegenspoed als in voorspoed.

De dragers maakten zich meester van de bagage en wij volgden. Ik keek den hooger en lageren beambten eens in het gelaat. Niet veel hoop lag daar te lezen. Onze oostelijke broeders verstaan het beter dan wij hun aandoeningen en begeerten onder een masker van onverschilligheid te verbergen, alle uitdrukking te verbannen. Toch wist ik dat zij mij wel zouden helpen; dat zij tot alles in staat waren, als zij maar durfden en aan de belooning niet twijfelden. Mijn kans het gouden nieuws, het aardige vogeltje van Stamboul uit zijn verborgen nestje op te schrikken, te vangen vóór nog de anderen er een blik aan gewaagd hadden, lag thans in de handen van die lieden. Ongewasschen handen waren het; handen die zich nimmer vies toonden van de bezoldiging welke aan werken van ongerechtigheid toekomt. Deze overweging deed mij weder moed vatten. Ik moest de oogen open houden.

Om te beginnen deden de nieuwe inspecteur en de aanschrijving die hij ontvangen had, zich duchtig gelden. Een *medshidiee* belett'e niet dat mijn goed naar de inspectiekamer gesleept werd, om nagezien te worden. Zoo iets had ik in Turkije nog niet beleefd. De oude heer met de *takiee* had inderdaad gelijk: de tijden begonnen te veranderen; op ruwe wijze minachtte men de heiligste instellingen des lands.

Het denkbeeld eener driedaagsche quarantaine lokte mij niet aan en ik zocht nog steeds een opening waardoor ik haar zou kunnen ontsluipen. Ik had een paar uur den tijd om na te denken en mijn weg te voelen. De *Orient-*

Express, de eerste trein naar Constantinopel, kon niet vóór 3.54 in den vroegen morgen aankomen. Daarin bevond zich mijn vriend, de Rauwe, met een bijzondere vergunning om door te rijden. En ik te Mustafa Pacha blijven? Dankje vriendelijk.

„Waar zijn nu de quarantainegebouwen, dokter?” zei ik tegen een heer van zekeren leeftijd, met beloopten oogen, dien ik ten rechte aansprak als een der leden van des nieuwen inspecteurs geneeskundigen staf.

„Wees zoo goed met mij mede te gaan,” antwoordde hij. „Ik moet ook dien kant uit.”

De dokter, die zeer goed Fransch sprak — hij vertelde mij dat hij te Parijs zijn studiën voltooid had — was een bepaald leelijke kerel, maar niet onaangenaam in den omgang. Hij bewoog zich langzaam doch statig en stond herhaaldelijk stil om zijn woorden met een hoofsche en deftige gebaar meer waarde bij te zetten. Hij zag er niet aantrekkelijk uit, als de ruïne van een slecht gebouwde huis, dat inéénzakt vóór den tijd. Bijzondere kenteekenen: een versleten *grand air*; een beleefdheid waarvan de grenzen veraf schenen te liggen; een loensch knippen met de roodgerande oogleden, waarvan de beteekenis kon zijn: Ik zeg dat nu wel zoo, maar je begrijpt me, niet waar?

Ook miste hij gezinszins een greintje van het majestueuze den meesten Turken uit hooger stand eigen. Schoonheid behoort den Tsherkessen; handel en rijkdom den Grieken en Armeniërs; wetenschap den Giaurs; het Soltanaat den Osmanli.

Wij wandelden te zamen voort, gevolgd door een van het bedienend personeel, die den neus spitste alsof hij stille verdiensten rook.

„Quarantaine houden,” leidde de dokter het gesprek in,

„is zeer onaangenaam. Het verkeer wordt gestremd en het nut van zulke maatregelen is uiterst twijfelachtig.”

„Zou het mogelijk wezen, dacht ik, dat ik mijn man gevonden heb?”

„Immers wij zien, dat quarantaine bijna nergens aan de verwachting heeft beantwoord. De leiders op het gebied der zoogenaamd besmettelijke ziekten, hebben nu reeds sedert zevenentwintig jaar met dit verouderde stelsel gebroken. Zij wenschen het vervangen te zien door een behoorlijke inspectie. Dat is ook het gevoelen van Dr. Ernst Hart, redacteur van het *British Medical Journal*. De behandeling van cholera eischt geen quarantaine, maar een goed toezicht op den algemeenen gezondheidstoestand, désinfectie en isolatie der lijders aan die ziekte. Mijn persoonlijke meening betreffende quarantaine, gegrond op persoonlijke ervaring, is dat het de menschen bemoeilijkt, zonder evenredig nut.”

„Het verheugt mij te hooren dat u er zoo over denkt. Als het van u afhing, zouden wij allen van avond met de *Orient-Express* door kunnen gaan?”

„Mijn meening legt in dit opzicht weinig gewicht in de schaal. Ik heb slechts orders uit te voeren. Toch aarzel ik niet te zeggen, dat quarantaine haar ontstaan te danken heeft aan een algemeen verspreide dwaling; een dwaling die begrijpelijk is; inderdaad, als zij niet begrijpelijk was, zou zij niet algemeen verspreid zijn. Dwalingen te bestrijden ligt echter op den weg van elk wetenschappelijk ontwikkeld man.”

Here comes the trout, that must be caught by tickling, zei de Taaie.

De heeren, in dit verhaal van den Lauwe, zei de Droge, zijn, zoo mogelijk, nog langdradiger dan de dames.

Zonder den dokter komen wij vooreerst niet in Stamboul,

zei de Lauwe. Van avond niet en morgen niet en overmorgen niet. Ik zal zoo vrij zijn den dokter aan het woord te laten. Zich plaatsend op een wetenschappelijk standpunt, dat lijnrecht stond tegenover de maatregelen ter zake van quarantaine door zijn regeering genomen, wenschte hij zich in dienstzaken te beperken tot het strict noodige.

„Om een voorbeeld te noemen,” ging hij voort, „het is u niet onbekend dat de invoer van wapens en ammunitie in Turkije door bijzondere personen, zeer streng verboden is. Bedrieg ik mij niet dan is het een revolver die ik in uw achterzak zie zitten. Wees echter gerust, ik zal het u niet lastig maken. Mijn beginselen verbieden mij maatregelen te steunen, waarvan ik als wetenschappelijk man de strekking niet beaam. Het ligt daarenboven niet binnen den kring mijner werkzaamheden. Ik ben geen tolbeamte; ik ben medicus. Maar gij hebt daar een revolver, niet waar?”

„Het is werkelijk een revolver,” zei ik, en liet hem het wapen zien. Met zilver gemonteerd en van onberispelijk maaksel, deed het eens kenners hart goed alleen er naar te kijken. De dokter scheen een kenner te zijn, een hartstochtelijk kenner. In zijn bewondering vergat hij de waardigheid die een wetenschappelijk man past.

„*Sapristi!*” riep hij uit, „ik ken menschen die heel wat zouden doen om zulk een juweeltje in hun bezit te krijgen.

„*Sapristi!*” antwoordde ik, het juweeltje opbergend, „ik ken iemand die heel wat zou geven om Mustafa Pacha van nacht den rug toe te draaien.”

Vespres bien sonnées sont à demi dites, zei de Taaie.

Wij stonden bij de quarantaineloodsen. De dienende geest achter ons, stak den neus nog scherper in den wind, alsof hij de *bakshish* nader gevoelde.

„Het begint te regenen,” zei de dokter. „Misschien is het beter naar binnen te gaan. Dit is de damesafdeeling. Hier heen s. v. p. en dan zijt ge waar ge wezen moet.”

Hij toonde mij den weg langs een donker gebouw, waarvan de sombere gevel zich verloor in het grauw der zwaar nederhangende lucht. Uit een paar vensters scheen licht naar buiten en stippelde den modderigen weg hier en daar af in vlekken waar de zwarte nacht minder vrij spel had en men althans zien kon hoe het slijk zich meester van het terrein gevoelde. Bij het station was men bezig de wagens die zoo juist waren opgereden, van spoor te doen wisselen en een goederentrein samen te stellen, — te *rangeren*, zooals men in het Hollandsch zegt. In de duisternis gleden ons de schaduwen voorbij der met mij aangekomen passagiers, die zich naar het voor hen bestemde logies begaven, en de schimmen van andere lieden, die terugkeerden naar de drie kilometer verwijderde stad, in de richting van Maritza. Uit den nevel opkomende spookgestalten, doken zij ras weder in den nevel weg; achter hen pufften en zuchtten de zware machines, vervaarlijke monsters met gloeiende oogen, die de menschelijke schaduwbeelden voor zich uit joegen, niet anders dan of deze geesten waren van verstorven boosdoeners welke aan de geduchte wraak der onderwereld trachtten te ontsnappen.

„Hoeveel dames hebt gij hier?” vroeg ik.

„Vijftien,” antwoordde de dokter, „de twee die in uw trein waren, medegerekend. „Van avond vertrekken er vier: twee Engelsche, *très collet monté*, een Levantijsche waarvan ik niet hetzelfde kan zeggen en...”

Ik luisterde niet meer naar den dokter. Wij waren de deur der damesafdeeling genaderd. Zij stond open om de nieuw aangekomenen toe te laten. Ik had mij veroorloofd

een blik naar binnen te slaan. Wat lag daar, nedergeworpen op dien stoel? Moeilijk te onderscheiden in de halve duisternis, gaf het mij toch een vreemde gewaarwording — het was alsof een oude bekende mij naderde met vriendelijken groet. Ik had het voorwerp dat daar lag meer gezien — het verleden draaide door mijn hoofd: *Freudenau — Leidingen — Votivkirche — Zur Linde — St Stephan's — Zum Riedhof*. . . . Ik waagde mij een stap nader. Is het mogelijk? Kan het zoo zijn? Is dit . . . ?

Met ijde ik naar binnen. Het was inderdaad zoo. Geen sprekende gelijkenis die mij bedroog. Hier kon ik mij niet vergissen. Van dit gewrocht der menschelijke kunst was geen dubbelganger, geen evenknie te vinden. Welk een genoegen, te zien dat de pelsmantel het zoo goed maakte! Ik had alles teruggevonden! Ik nam het ding, dat mij zoo na aan het hart lag, teederlijk in mijn armen, zou het misschien . . .

„*Mille pardons!*” zei de dokter, die mij was nagestapt. „Het spijt mij buitengemeen, maar het is aan heeren niet vergund hier den voet te zetten. Dit is de damesafdeeling.”

„Maar beste, goede man,” antwoordde ik, „dit is een oude kennis; een dierbare, oude kennis. Dit is het symbool mijner eenige, onvergankelijke, eeuwige en nimmer overdraagbare liefde, op drie na en sedert October 189 . . . Geen macht ter wereld is in staat mij te doen scheiden van dezen pels. Waag het niet te treden tusschen mij en den mantel van mevrouw Muller!”

„*Madame Muller, connais pas,*” zei de man der wetenschap.

Ik vond die opmerking zeer misplaatst en ik gaf te kennen dat ik niet zou wijken voor en aler ik ook de eigenares van den pelsmantel had gezien en gesproken. Waar men

de ledige pop in de hand houdt, kan de vlinder niet ver zijn. Eerder zou ik de geheele damesafdeeling tegen den grond halen om uit te vinden wat binnen de wanden verborgen zat, en mijn drie dagen quarantaine doorbrengen met het rooken van een Goudsche pijp op de puinhopen daarvan, dan mij laten afschepen met een *Madame Muller, connais pas*.

Ik herhaal mijn vrees, zei de Droge, dat in die oogeblikken het spoedig bereiken van Constantinopel den Lauwe minder zwaar woog dan het samenzijn met de begaafde en de schoone en de beminnelijke en de . . .

Die vrees is ongegrond, zei de Lauwe, luister maar.

Toen mijn stem zich begon te verheffen, schoten beambten en bedienden toe, die waarschijnlijk slechts een wenk van den dokter wachtten om mij te lijf te gaan en gewelddadig uit te zetten. Hij gaf dien wenk niet. Ik had een juweeltje van een revolver in den zak.

Ook waren enkele bewoonsters der bewuste afdeeling toegeschoten om te zien wat het spektakel te beduiden had. Zij stonden vreesachtig bijeen gedrongen, maar hadden er, geloof ik, niet tegen dat haar eentonig en afgezonderd leven in het quarantaine-hotel te Mustafa Pacha door een klein opstootje een weinig afwisseling ondervond.

Potseling viel mij iets om den hals. De vlinder was op het geluid mijner stem komen aanfladderen. Welk een ontmoeting! De pelsmantel hing over mijn linkerarm; met den rechter hield ik Linci omvangen. Zij lachte en weende beurtelings. De wisseling van motief werd telkens aangegeven door een kus. Haar geheele hartstochtelijke natuur kwam boven. Toen haar lieve kopje naar mijn schouder neeg, wist ik dat zij mijn zwijgen en alles vergeten had, dat zij mij

weder alles aanbood wat zij te geven had. Waar ligt groo-
ter kracht van zelfverloochening dan in de genegenheid eener
vrouw?

Zeer fraai gezegd maar ietwat sentimenteel, zei de Taaie.

Boete voor sentimenteel zijn: één flesch champagne, zei de
Droge.

De weduwe Cliquot, te tweeden male aangerukt, vloede
ditmaal ter eere van mevrouw Muller en haar pelsmantel —
toast ingesteld door den Lauwe zelf.

Toen ging hij voort:

Ons wederzien bracht de dames in verrukking. Wij geno-
ten een *succès fou*. De arme stakkerds hadden al zeer weinig
afleiding en verheugden zich van harte toen een uit haar
midden zoo iets overkwam. Nevengedachte: Wie weet wat
haar zelf nog gebeuren kon, daar op de Turksch-Bulgaar-
sche grens! De Levantijsche klapte in haar handen en had,
geloof ik, ook wel iemand om den hals willen vallen. Indien
des dokters oogen minder getraand hadden — *quien sabe?*
Zelfs de Engelsche dames, die zoo *collet monté* waren, grijsden
en lieten aanminniglijk haar gele tanden zien, zooals zij
gewoon waren te doen in de *Vaudeville*, als het stuk zijn
ontknooping nabij kwam.

Wat de mannelijke omstanders betreft, ambtenaren en
beambten, zij verroerden geen spier van hun gezicht. Ver-
stokte booswichten, zagen zij met onwrikbare onverschillig-
heid toe hoe aan een natuurgenoot de wellust eener vereeniging
met zijn zielsgeliefde ten deel viel.

Toen het feestelijk tafereel lang genoeg geduurd had en
de gordijn gevoegelijk kon vallen, nam de dokter mij
ter zijde.

„Het zou mij in moeilijkheden brengen,” zeide hij, „indien

ik u langer in de damesafdeeling liet blijven. Als gij mij
met mevrouw volgen wilt, zal ik u ergens brengen, waar gij
elkander ongestoord kunt spreken.”

Toen de goden van minderen rang zagen hoe alles in orde
kwam, verdwenen zij allengs in het nachtelijk duister, behalve
de dienaar die mij steeds op de hielen was geweest en ook
nu trouw bleef, voorziende dat hem *bakshish* ten deel zou
vallen, al eer het oog des dags zich nog vertoonde.

Linci en ik werden gebracht naar een ander gebouwtje,
dat een weinig op zich zelf stond.

„Dit is het kwartier van een goeden kennis, die op het
oogenblik afwezig is,” zei de dokter, „iemand die zich om
gezondheidsredenen onder mijn bijzondere behandeling gesteld
heeft en tevens geniet van het natuurschoon dezer lieflijke
streek. Ik heb namelijk veel studie gemaakt van borstaan-
doeningen.”

De leelijke vent knipoogde geweldig.

„Aarzelt niet doet alsof gij thuis waart. *Qui se gêne,
est gêné*. Gij zult wel eetlust hebben. Dit is mijn bediende,”
en hij wees op den man dien ik nu des te inniger met
bakshish in verband bracht. „Hij spreekt een weinig Duitsch.
Hij kan uit het restaurant halen wat gij noodig hebt. Ik
moet zelf even naar mijn chef, om te zien hoe zijn diner
hem bekomen is. IJselijk streng op den dienst sedert een
paar dagen. En de slechte wijn dien wij hier te drinken
krijgen, maakt zijn humeur niet gemakkelijker. Moslem —
maar drinkt een stevig glas. Waarom niet? Van een weten-
schappelijk standpunt beschouwd, zie ik niet dat hij het zou
moeten laten, als het hem bevalt. Mij op een ander stand-
punt plaatsend, het standpunt van den dienst, zou ik matig-
heid aanbevelen. Dat is weer wat anders. Doet er niet toe.

Après tout Tot straks, *monsieur et madame!* Over een uurtje ben ik terug, met uw verlof."

Wij waren nu alleen, Linci en ik, in het kamertje van des dokters goeden kennis, die zeer vrouwelijke eigenschappen scheen te bezitten. Haarnaalden lagen op kwistige wijze rondgestrooid; muiltjes met hooge hakken hielden in een hoek ruggespraak met een lijfje als door de juffers in die buurt gedragen wordt, *entarié* heet zoo'n ding . . . maar dat is tot daar aan toe. De bediende die een weinig Duitsch sprak — zeer weinig — bracht wat te eten: *kapama*, *shish kebab* en *baklava* ¹⁾. Ik kon mij niet los maken van het denkbeeld, dat deze echt Turksche spijzen, op echt Turksche wijze voorgedischt, van de *sini* gegeten, niet uit het stationsrestaurant kwamen, meer bepaald gehaald waren uit de provisiekamer van des dokters goeden kennis . . . maar dat is tot daar aan toe. De rekening liep hoog . . . dat is ook tot daar aan toe.

Linci liet haar blikken eens goed door het vertrek dwalen. Zoo zijn de vrouwen: zij vergeten alles in de vreugde van het wederzien, maar hebben toch immer tijd en gelegenheid haar omgeving ter dege op te nemen. Ik ben er vast van overtuigd, dat als zij na haar verscheiden aan de poort des hemels kloppen, haar eerste opmerking na het opendraaien van het slot niet zoozeer betrekking zal hebben op de redenen die haar doen vermoeden dat zij daarginder welkom zullen zijn, dan wel op de meer of min naar de laatste mode „opgemaakte" japonnetjes der familieleden die in dit ondermaansche nog treurend vergaderd staan bij haar stoffelijk

¹⁾ Een soort van kippenragout, lamsvleesch met rijst en amandeltaart.

omhulsel. Waarvan het hart vol is, loopt de mond over. Petrus zou daar meer van kunnen vertellen.

„Wat een plaats," zei Linci, „waar die akelige dokter ons gebracht heeft."

„Beste meid," zei ik, „wat komt het er op aan. De hoofdzakelijk blijft, dat wij weder eens bijeen zijn."

„Niet waar?" antwoordde zij. „Even gemoedelijk als den laatsten keer, *zum Riedhof*. Maar nu zal ik wel oppassen, dat wij niet weder van elkander raken."

Eetlust had zij niet, maar toen het lijfje en de muiltjes naar hartelust door haar aangestaard waren en haar tongetje begon los te raken, babbelde zij zooveel te meer. Er was dan ook wonder wat te vertellen. Zij had haar lessen aan het conservatoire beëindigd en zij had met den deftigen, ouden heer gebroken.

„Nooit," riep zij uit, „had ik dat van hem moeten aannemen! Verbeeld je wat *hij* zich verbeeldde dat ik daarvoor moest doen — uit dankbaarheid zeker — het is schandelijk! Maar tot den laatsten *heller* zal ik hem terugbetalen, wat hij voor mij heeft uitgegeven. En dat" (met diepe verontwaardiging) „durfde hij liefde voor de kunst noemen, bescherming van aankomend talent! Een oude man die toch niet" Linci kreeg een kleur „. . . die liever aan zijn graf moest denken. Ik heb altijd aan zijn goede bedoelingen getwijfeld, en toen ik je had leeren kennen, begon ik er eerst recht over na te denken. O, wat begon ik toen het land aan dien naren, ouden man te krijgen! Als mijn moeder er niet zoo op aangedrongen had, zou ik het ook nooit van hem hebben aangenomen. Maar studeeren moest ik toch en waar zouden wij het geld anders vandaan gehaald hebben? Dat is wat zij mij altijd voorhield. En nu is zij ziek. Ik kreeg gelukkig

een contract om in Constantinopel te zingen en eerst wilde ik niet, maar die pas begint, heeft het niet voor het kiezen; ik moest al blij zijn dat mij iets aangeboden werd. En toen ik weg moest, kon zij niet mee. Zij was zóó ziek en zij komt zoodra zij maar kan en dan hoop ik dat zij geen quarantaine zal behoeven te houden. Die akelige cholera! En ik vond het niets plezierig hier drie dagen in Mustafa Pacha te zitten. Ik ben nog nooit in mijn leven zoo heelemaal alleen geweest. Monica" (dat was de gediensstige van mevrouw Muller) „had met mij moeten gaan, maar, alles wel beschouwd, heb ik haar liever achtergelaten om op moeder te passen. En ik heb nu al dien tijd niet van haar gehoord. En iedereen wil *bakshish* hebben. Ik had een paar boeken medegebracht en ze werden mij afgenomen. De tolbeambten zeiden dat het verboden was boeken in te voeren. En daar was een gebedenboek bij, dat mijn vader mij nog geschonken had, en toen ik *bakshish* gaf, kreeg ik het terug, en als ik nog meer *bakshish* wilde geven, kon ik de andere ook terugkrijgen, zei hij. Maar daar bedankte ik voor. En het eten is veel slechter dan in het slechtste restaurant in Weenen. En als ik dat alles geweten had, dan zou ik het contract niet geteekend hebben. En geloof je niet, dat ze verplicht geweest waren iemand van Constantinopel te zenden om mij te halen? En mijn moeder weet niet eens, dat ik hier zoo opgehouden word. Als ze hoorde dat haar dochter zoo alleen onder allerlei wildvreemde menschen is, en wat raar slag van volk, zou het haar nog maar zeker maken. En waarom heb je me niet meer geschreven? O, mijn lieveling, ik voelde me zoo verlaten, zonder troost en hoop, en ik dacht juist aan je, zooals ik altijd aan je gedacht heb, toen ik je lieve stem hoorde. En waarom ben je niet bij me gebleven? En

beloof me, dat je me nooit weer verlaten zal! Al zoek je de heele wereld door, je kan toch nooit iemand vinden, die meer van je houdt dan ik."

Kom, zei de Droge, zit toch niet zoo misselijk op te snijden. Dat heeft Linci niet tegen je gezegd. En als ze het gezegd heeft, dan heeft ze er geen woord van gemeend. Wat verbeeld jij je wel?

En toen viel Linci weder in zijn armen en daar was vrede en geluk in het kamertje van des dokters goeden kennis, zei de Taaie.

Weest toch niet zoo allemachtig aardig, zei de Lauwe dreigend. Ik vertel immers dat het arme kind een allernaamste naamsten tijd had doorgebracht. Men kon het haar aanzien. Zij had Deutschmeister onder de oogen, die daar niet in vijf minuten gekomen waren. Zij was anders dan vroeger maar niet minder goed om aan te zien. Haar schoonheid was grijpt in hoogerem vorm van volmaaktheid. Het weelderig meisjesachtige had plaats gemaakt voor strenger maar zuiverder lijnen.

De Lauwe had in zijn galerij van bekoorlijke vrouwenkoppen een Greuze achtergelaten en hij vond een Sassoferato terug, zei de Taaie.

Ik wenschte dat hij den draad van zijn verhaal terugvond, zei de Droge. Wat hebben wij met al die uitweidingen te maken? Daar valt mij iets in: boete voor elke uitweiding, één flesch champagne.

Dat vliegertje gaat niet op, zei de Lauwe. Ik doe hier mijn best om jelu plezierig bezig te houden en zal daarboven nog . . .

Ik ben er ook tegen, zei de Taaie. Deze boot heeft zoo veel wijn niet aan boord. Als voor elke uitweiding getapt

moest worden, zouden wij het mousseerende weeuwtje eerst recht bij ons te logeeren hebben. Ga voort, Lauwe!

Ik ga voort, hernam deze, alleen onder uitdrukkelijk beding, dat hinderlijke *aan-*, *op-* of *bemerkingen* achterwege blijven. Ik heb mijn meening van een man die niet begrijpt dat drie dagen quarantaine in een vreemde omgeving, in zulk een omgeving, voor een jong meisje dat nooit van huis geweest is

Och Heere! zuchtte de Droge.

. . . . geenszins tot de aangenaamste ondervindingen behoort.

Zelfs niet als zij het gezelschap geniet van een pelsmantel, waaraan zulke heerlijke herinneringen vastgeknoopt zijn, zei de Taaie.

Als je denkt, Taaie, dat je het verhaal beter kan vervolgen dan ik, ga gerust je gang, zei de Lauwe.

Ik kan wel, zei de Taaie. Ziehier:

De ongelukkige maagd

Stop, zei de Droge, ik had begrepen van den Lauwe
zum Riedhof Grosswardein

Saperlipopette, riep de Taaie, ik kan dat telkens in de rede vallen niet gedoogen. De opmerking is anders juist. Gewijzigde lezing: Het ongelukkige wezen, vrouwelijk geslacht, waarvan wij een nadere omschrijving achterwege laten, klemde zich aan haar bevrijder vast. Hij lispte haar zoete woorden in het oor. Het was een heerlijke groep, welke een beeldhouwer zich zou gehaast hebben te bezingen in de schitterendste kleuren van zijn palet: de teedere, slanke gedaante die zich aan den dolenden ridder hechte gelijk de ranke klimop zich strengelt om den sterken, krachtigen eik. De pelsmantel zag met welgevallen op de twee neder en verhief zich bij de gedachte: dit is mijn werk. Deze pels-

mantel was echter niet de eenige toeschouwer van het spelemeien der beide geliefden. De goede kennis van den man der wetenschap loerde door het sleutelgat, zich verbazend over het gedrag der *kjafirs*; zich afvragend wat den *effendi* die haar borstaandoeningen verzorgde, bewogen kon hebben haar *entare* prijs te geven aan de blikken van ongelovige christenhonden; haar binnenkamer te ontheiligen met het minge koos van zulk onbesneden, onrein geboefte.

Ademloos komt in de stilte van den nacht de man der *bakshish* aangesnel, de trouwe Saïd. Hij knarsetandt terwijl hij de mare verspreidt: de nieuwe inspecteur heeft een overwinning op zich zelf behaald; het fijn gesponnen weefsel onzer plannen dreigt in zijn hand verscheurd te worden als spinrag, dood en verderf hollen onste gemoet; verneem, aanlekkelijke Zuleika, geurigste bloem van den harem, die slank zijt als de tandenstoker van den grooten heer en wier oogen gloeien als het nieuwe licht dat de Frank ontstoken heeft in Rumili Fener en Anadoli Fener, wier glans het zilverlicht der volle maan doet tanen, — verneem dat Osman Bey Sade Ismail Pasha, de nieuwe inspecteur, geweigerd heeft zijn zesde flesch te drinken; wel is rood zijn gelaat, maar nog is zijn verstand niet geheel beneveld en zijn achterdocht is groot.

„*Mashalla!* Moge de zaak nog gelukkig gewend worden,” zegt gelaten de goede kennis van den man der wetenschap en nieuwe aandoeningen doortrillen haar borst, aandoeningen waarvan de diagnose haar specialiteit zou doen rillen en beven, als zij het aanziet hoe in haar heiligdom de *special* en de zangeres zich in de van haarspelden bezaaide ruimte een hemel scheppen.

Daarbinnen laat zij het hoofd op zijn overhemd nederzinken:

„Quarantaine, wat is mij quarantaine, zoo ik quarantaineer met u, in uw armen! Heden was mijn quarantainetijd verstreken — zonder u. Maar, zoo gaat mijn gebed ten hemel, gun mij drie dagen quarantaine meer met u! Een eeuwigheid van quarantaine, zoo slechts met u, ware mij een weldaad, hoogst genot, o geliefde mijns harten!”

En de dolende ridder antwoordt luide: „O — o — o — o — geliefde mijner ziel!” maar sluw berekenend in de diepte zijner ingewanden, grinnikt hij ter zijde: „Ha — ha — ha, mijn suikerdeprei!” overlegt, de snoode, hoe hij zijn quarantaine zal overdragen aan het niets vermoedende, aanhankelijke schepsel, dat zich geheel aan hem toevertrouwt.

Wat scheelt het mij, denkt zij, waar ik ben, als ik slechts zijn lieve stem hoor, gewiegd word in zijn armen.

Wat scheelt het mij, denkt hij, waar zij is, als ik slechts door de linie sluip.

Spreek, wreede man, was het zoo?

Bedoel je mij? vroeg de Lauwe.

Wie anders? vroeg de Taaie. Zit ik soms met Linci in dat gekke kamertje van de haarspelden, de muiltjes en het lijfje zooals de juffers in die streek dragen?

Het is stellig iemand uit Arizona geweest, zei de Droge. In het belang van eenheid en ook van meerdersnelheid wat den gang van deze geschiedenis betreft, stel ik echter voor den Lauwe van nu aan zijn eigen weg te laten volgen. Om te beginnen, kunnen wij het *tête-à-tête* met Linci als afgehandeld beschouwen.

Zooals jelui het maar hebben wilt, zei de Lauwe. Ik ga nu naar kooi en verwacht morgen schriftelijke orders aangaande den verderen loop van dit kleine avontuur. Iedereen weet beter dan ik zelf wat toen met mij gebeurd is. De

Taaie kan het plan dat de Droge hem geeft, uitwerken en ik zal het voorlezen.

Man, man, kan je geen scherts meer verstaan! zei de Taaie.

Het gaat te ver en wordt vervelend. Goeden nacht!

Met geweld werd hij weerhouden de rookkamer te verlaten, Als laatste middel werd de weduwe Chiquot ter hulp geroepen om hem weder aan het spreken te brengen. Ditmaal was het zijn eigen gezondheid die zij besproeide. De vrede hersteld en nieuwe beloften van non-interventie afgelegd, hervatt'e hij aldus:

Mijnerzijds bracht ik Linci op de hoogte van de omstandigheden die geleid hadden tot mijn reis naar Constantinoepel. Er hielp niets aan, ik moest door met den nachttrein. In ruwe omtrekken had ik reeds een plan vastgesteld om de quarantaine te ontduiken. Linci en haar pelsmantel moesten mij helpen. Zij vond alles goed, onder voorbehoud dat ik haar niet weder zou verlaten. De pelsmantel die naast ons lag, sloot zich aan bij het gevoelen der meerderheid.

Na eenigen tijd verscheen ook de dokter. Eerst was er een geritsel alsof een *tsharshef* langs de deur schoof, een onderdrukt gemompel, een bescheiden aankloppen. Toen daagde onder den voorhang der deur een loensche tronie op.

„*Salam aleikum,*” zei de man der wetenschap, „vrede zij met u!”

„*We aleikum salam* en vrede met u!”

„Hoe is den inspecteur zijn avondmaal bekomen?”

„*Pas trop mal,*” antwoordde de dokter, van zijn moedertaal in het Fransch overslaand, alsof hij zeggen wilde: Laat dat nu maar aan mij over; ik ben niet van gisteren en kan een kerk bij daglicht onderscheiden, denk ik.

Wij noodigden hem uit een oogenblik bij ons te verwijlen. Een glas wijn wilde hij niet. Daarentegen nam hij van den vreemdeling een *sighara* aan. Later echter kreeg de dienende geest de *tshiboek* uit een hoek en bood hem het mondstuk, waaraan kort te voren waarschijnlijk de goede kennis had gesabbeld. Wij hadden ook *kahwé* waarvoor mij niets in rekening werd gebracht. Linci en ik waren nu gasten geworden. Dat beloofde meer.

Onze gastheer was in het volle genot van zijn *dshoebek* en in kalm genoeglijke stemming. Hij had te Parijs zijn studiën voltooid. In aanraking gebracht met westersche beschaving had hij daarvan, behalve zijn bedrevenheid in borstaandoeningen van een zekere soort, behalve ook eenige noties rakende besmettelijke en niet-besmettelijke ziekten, weinig anders ingezogen dan een halve minachting voor de instellingen zijns lands in het bijzonder en een heele minachting voor de innerlijke waarde van den mensch in het algemeen. De slechte eigenschappen van oost en west gaven elkander *rendez-vous* in zijn weinig ontwikkeld brein; het goede ter eenre zijde was van hem gevloeden en het goede ter andere zijde was hij op geen voeten of vâmen na genaderd. Hij was wat hij zelf misschien een pessimist *fin de siècle* zou noemen en voor den meestbiedende te koop. Het peil zijner deugd regelde zich naar den prijs dien men voor zijn ondeugd besteden wilde. Met broeder Jonathan vroeg hij alleen: Is er iets mee te halen? In dienst van de Porte (dat de betaling voor bewezen diensten wel eens wat lang verschuift: verzachtende omstandigheid voor den dokter) was hij zoo vrij ten opzichte van zijn vaderland, dat hem emplooi gaf, te vergeten dat geschreven staat in Het Boek: Zijt waar in uw woord en breekt uw eed niet. Wat deerden hem echter de uitspraken

van den Islam en wat bekommerde hij zich om hetgeen Christen of Jood daartegenover stelt?

Niettegenstaande dit alles bleek hij het erfelijk en onvervreemdbaar bezit te genieten van eenige restantjes der deugden zijn volk eigen, o. a. wellevendheid — daarop wees ik reeds.

Na een paar gematigde halen aan zijn *tshiboek*, leidde de dokter het gesprek in:

„Bij het invullen der dienststaten heeft zooveen een vreemde vergissing plaats gehad. Gij zijt ingeschreven als vrouw. Men wist hoeveel reizigers in den trein waren en heeft daarvan afgetrokken het aantal dat in de heerenafdeeling onder dak werd gebracht — gij zijt daar nog niet geweest — de rest gaat als behoorende tot de andere sexe. Bemerkt men dat er een heer te veel is, dan zouden wij last kunnen krijgen. De inspecteur, die nu slaapt, is om bepaalde redenen nogal kitteloorig in de laatste dagen. Doorhalen of uitschrappen van cijfers staat ook al niet netjes in officieele stukken. Men denkt op het hoofdbureau dan zoo licht dat er geknoeid is.”

„En dat is het laatste,” zei ik, „waarmede een man der wetenschap zich kan inlaten.”

„Vroeger moet het toch wel eens gebeurd zijn, vóór mijn tijd.”

De met zilver gemonteerde revolver werd voor den dag gehaald.

„Het is waarlijk een juweeltje,” vervolgde hij.

Wij konden nu beter zien bij het licht der lamp dan buiten op den weg. Ik deed hem nog eens opmerken hoe keurig alles was afgewerkt.

Je te pince sans rire, zei de Taaie.

Toen kwam ik zoo bij mijn neus langs op het denkbeeld terug. Zou, onder de bestaande bepalingen, iedereen er niet bij gebaat zijn als ik met den trein van dien nacht doorging en mevrouw Muller in mijn plaats achterbleef?

Linci keek mij angstig aan.

Geen wonder, zei de Droge. Ik zie niet in dat iemand anders er bij gebaat zou zijn dan de geachte spreker zelf.

„In iets dergelijks kan ik onmogelijk de hand hebben,” zei de dokter. „En als dienaar der regeering en als man der wetenschap mag ik zelfs niet toelaten dat in mijn tegenwoordigheid zulk een plan besproken wordt. Het was echter zeker niet zoo gemeend. Niemand hier aanwezig kan de bedoeling hebben zich aan de van hooger hand gelaste quarantaine te onttrekken of mij af te houden van mijn plicht. *C'était une plaisanterie, sans doute, je le répète.* Wij moeten echter over iets spreken, zal de conversatie niet verflauwen, en doorgaand op deze *raillerie*, qua *raillerie*, waag ik het er de aandacht op te vestigen, dat — indien zoo iets onmogelijks gebeurde — ook die pelsmantel zou moeten verdwijnen. Het is een prachtige mantel, die al te zeer in het oog loopt om hem langer dan drie dagen hier te houden. De inspecteur heeft het er ook al over gehad. Wat *in* dien pelsmantel zit, komt er zoo nauw niet op aan. Mevrouw (met een hoofsche buiging) „kan een zuster hebben die sprekend op haar gelijkt, een tweelingzuster die haar is nagereisd. Mijnheer” (met een hoofsche buiging) „wil ik nu onderstellen, treedt op als mevrouw, en mevrouw treedt op als haar eigen zuster — een grap voor de *Bouffes Parisiens*, inderdaad! Maar de pelsmantel kan niet hier blijven. *C'est là l'impossible!*”

Linci zag niet dadelijk het grappige in van de grap waarover de dokter zich zoo vermaakte. Zij vond het lang

niet aardig nog drie dagen alleen in Mustafa Pacha te blijven en zag mij vorschend in de oogen.

„Voor mij is er veel aan gelegen,” zei ik. „Een halve week en wij zien elkander terug in Constantinopel. Ik ben in het *Hôtel Impérial* en zal zorgen dat er iemand aan den trein is, als ik zelf niet kan komen.”

„Moet het?” vroeg zij met een bleek gezichtje.

„Het moet, beste kind.”

Zij keerde zich een oogenblik af, en ik geloof dat er een paar tranen vielen.

„Dat heb je toch wel voor mij over, Linci?”

Nog eens zag zij mij vol in het gezicht.

„Heb ik dat voor je over? Dat en veel meer!”

„Is dat werkelijk zoo?”

„Igem *kedves*,” zei de lieve meid, terwijl zij mijn hand drukte. Haar hartje was vol op dat oogenblik en zij kon geen andere woorden meer vinden dan de zoetklinkende, kozende uitdrukkingen van haar moedertaal.

De dokter, terwijl dit tusschen Linci en mij voorviel, hield zich zeer discreet bezig met mijn revolver.

„Ik heb er nog zoo een,” zei ik eindelijk. „In den trein die van nacht aankomt en waarmede ik zoo gaarne zou willen vertrekken, zit een collega. Ik hoor dat hij een bijzondere vergunning bij zich heeft om door te reizen. Maar als hij op de eene of andere manier, goedschiks of kwaadschiks, een paar dagen wordt opgehouden, offer ik ook dat tweede juweeltje op het altaar van den heilige, die mij zulk een goeden dienst bewijst.”

„Bijzondere vergunningen hebben geen waarde te Mustafa Pacha, zoolang ik hier ben en de inspecteur niet van zienswijze verandert,” zei de dokter. „Maar om nog eens terug

te komen op het denkbeeld voor een nieuwe operette, dat wij Gilbert en Sullivan aan de hand zullen doen: het is dienstig mevrouw Muller en haar zuster van plaatsbillet te laten wisselen, anders zou een nauwgezet conducteur misschien nog over den datum kunnen vallen — er behoort namelijk een tusschenruimte van drie dagen te zijn."

De geroutineerde booswicht gaf deze détails aan als iemand die de theorie in al haar onderdeelen had bestudeerd en dikwijls aan de praktijk had getoetst.

„Après tout,” en zijn roode oogen knipten sterker dan ooit onder de zwaarmoedige wenkbrauwen, „de pelsmantel is drie dagen in quarantaine geweest, naar luid der bestaande voorschriften. Wie kan weten wat in het binnenste van zoo'n ding omgaat? Alles wel beschouwd zien wij alleen naar het omhulsel, zwakke stervelingen die wij zijn."

„Zelfs de man der wetenschap is nog niet in staat tot het eigenlijke wezen der materie door te dringen,” meende de correspondent.

„Helaas!” zuchtte geëmancipeerd jong Turkije.

Mevrouw Muller zat stil, bereid het offer te brengen dat van haar gevergd werd.

In afwachting verzonken wij in een droomerigen toestand, ieder bezig met zijn eigen gedachten. Onze gastheer haalde welbehagen uit zijn *tshiboek* en de uitdrukking van zijn geelaat, voor zoover het uitdrukking had, duidde aan dat hij allengs de grenzen naderde van het bevinden — Kef.

Plotseling vroeg de *tshiboekdshi* verlof binnen te treden:

„*Dshenabinis Allah bereket versoen*, Hoogwelgeboren, de Heer moge u zegenen! Het is de *Orient Express* die nadert."

„*Permettez*,” zei de dokter, zijn horloge raadplegend. „Vier

uur. *Elhamdoe lillah*, loof den Heer! De trein is heden toevallig vrij wel op tijd. Mijn dienst roept."

„Mag ik meteen uw revolver eens laten kijken aan mijn chef die ook een kenner is?” vroeg hij, het wapen in den zak stekend. „Uw dienaar! Tot straks, mijnheer!”

Mevrouw en mijnheer waren weder alleen. Er zijn oogenblikken waarin men de naaste toekomst in de hand houdt. Ik stond op en drukte Linci een kus op de lippen. Zij voelde toen dat het onherroepelijk beslist was en wierp mij snel, zonder aarzelen, den mantel om; ook den operadoek dien zij had omgeslagen, knoopte zij mij over het hoofd. Zij sloeg den kraag op en trok mij den kap over de oogen, schikte alles zóó terecht, dat mijn beste vrienden niet in staat geweest zouden zijn mij te herkennen.

Ik begeleidde haar nog een eindje naar de damesafdeeling.

„Ga nu,” zeide zij, en, alsof ik een kind was, voegde zij er bij: „loop voorzichtig en netjes: kleine stappen.”

Dit was alles wat gesproken werd. Alleen aan haarhand, die onder den mantel nog eens de mijne zocht, voelde ik hoe zenuwachtig zij was. Een oogenblik ging het mij door het hoofd bij mijn vrouwtje terug te blijven en Stamboel te laten liggen voor wat het anderen waard was. Dat ging echter niet. Voorwaarts!

Ik had mijn sexe verloochend, mijn identiteit verloren, en was nu, tot nader orde, *Frau Muller, Opernsängerin*, in het bezit van een fraaie sopraan en andere charmes, waarvan ik vroeger nooit gedroomd had. Ik trachtte er mijn voordeel mede te doen en speelde de nieuwe rol naar best vermogen, beijverde mij een goed figuur te maken en „netjes” te loopen met „kleine stappen.” Niet geheel en al in mijn sierlijken gang vertrouwend, week ik zooveel mogelijk de

lantaarns. Linci, heb ik vroeger reeds gezegd, was van rijzige gestalte en haar mantel reikte mij vrij wel tot de voeten. Het regende en gelukkigerwijze was iedereen om mij heen te zeer met eigen zaken bezig om veel acht op mij te slaan. De vermomming begon mij te bevallen. Voor mevrouw Muller aangezien te worden, ging met aangename gevoelens gepaard. Weinigen weten wat het zeggen wil een jonge schoone te zijn, in den bloei van 's levens lente, gevierd en aangebeden. Ik bracht de tournure van den pels tot haar volste recht. Ik wist tot in de kleinste bijzonderheden hoe dit geschieden moest. Mijn talenten zijn vele, hoewel niet alle naar waarde erkend. Mijn houding was bevallig, vooral zoolang ik in de schaduw kon blijven; mijn tred licht en veerkrachtig.

Het groote gevaar moest nu echter komen. Ik was den nieuwen inspecteur nog niet voorbij.

Op het perron stond de dienaar die aldoor in mijn nabijheid was gebleven alsof hij *bakshish* rook. Hij had voor de bagage gezorgd en gaf mij het ontvangbewijs. Hij kreeg de belooning waarop hij den geheelen avond geëasd had en vond zich geroepen mij mede te deelen dat het niet *mijn* bagage was maar die van mijn vrouw.

„*Sarar jok!* Het komt er niet op aan,” zei de dokter die juist voorbij kwam. „*Cré nom d'un chien!* wie veroorlooft zich hier bemoeienis te hebben met zaken waartoe hij niet geroepen is?”

„*Châki pai nis*, ik ben stof voor uw voeten,” zei de man en ontzet week hij terug.

Zich toen tot mij wendend, ging de dokter voort: „*Par ici, Madame!*” Tersluiks keek hij mij bewonderend aan: „*Vous êtes très bien comme cela. Fichtre, n'a pas pelisse et femme obligeante, qui veut!*”

Drie andere leden van de kunne waartoe ik nu behoorde, gingen ons voor naar de *dames-coupé*, *dames seules*. Ik zag den Rauwe bij een rook-wagen staan, alsof hij plan had mede door te rijden.

„Dat is mijn concurrent,” fluisterde ik den man der wetschap in het oor. „Ik verneem dat mijn bagage is achtergebleven en door zal gaan met mijn vrouw. Zie toe dat niets haar ontbreekt. De andere revolver is in het bruin lederen valies. Zij heeft de sleutels.”

„*Très bien, Madame,*” was het antwoord.

Bij de *dames-coupé* stond de gevreesde nieuwe inspecteur, die de oud-Turksche beambtendracht affecteerde: een *stamboelina* met toebehooren; daarbij had hij een zeer on-Turkschen rooden neus.

„*Vous allez nous quitter, Madame? Déjà? Ah, quel malheur!*” zei de bejaarde zondaar die blijkbaar, niettegenstaande het dutje, nog onder den invloed van zijn diner verkeerde. Anderen drongen zich om ons heen, met vele attenties waarvan ik het middelpunt dreigde te worden. Het heeft zijn goede zijde eens een paar oogenblikken de roos zijner omgeving te zijn, als ik mij zoo mag uitdrukken, opdat men ondervinde welke macht daarin ligt, hoe men vertroeteld wordt — *et pour cause!* De beide Engelsche dames, zelfs de Levantijnsche, die er anders ook niet kwaad uitzag, werden in mijn tegenwoordigheid volkomen verwaarloosd en wierpen mij nijldige blikken toe. Zij vonden ongetwijfeld dat ik een nesterig, coquet ding was. En de hemel weet hoe ik al die attenties van al die beleefde heeren verafschuwde.

Gelukkig naderde ook de conducteur.

„*Allons, Madame, vite s'il vous plait. Nous allons partir.*”

„*Ynajat ola*, de Heer moge u verder helpen,” zei de

inspecteur, die onder den indruk van veel vergunning telkens van het Fransch in het Turksch of in andere talen overdreef en vice versa. „*Bon voyage, Madame, bon voyage!*”

Hij wilde mij de hand bieden bij het instijgen, maar ik was hem te vlug af. Snel wipte ik de treden op en hij, mijn arm missend, viel bijna lang uit op den grond, wat hem belett'e te zien dat het geen dameslaarsjes waren die zoo driftig naar boven sprongen.

„*Wallah! Toujours sauvage,*” jankte de oude schavuit, terwijl hij mij een handkus nazond. „*Ah, ah, cette belle Hongroise! Allaha emanet olun, Gode bevelen!*”

Zelf sloot hij toen het portier en vatt'e een paar schreden verder post om mij nog een weinig te begluren. Met de handen op den buik stond hij daar, een edele gestalte met sprekende trekken, wel berekend om ieder jong deerntje van mijn kaliber het hoofd op hol te brengen. Wij kunnen ons eenvoudig niet helpen tegen die ondernemende, ondeugende, onwederstaanbare mannen!

Ik zorgde er wel voor dat hij niet veel van mijn eigenlijke substantie te zien kreeg, hoewel ik vlak bij het open raampje bleef staan in de nauwe passage, want een weinig verder had een woordenwisseling plaats, die mij veel belang inboezemde en gelukkig ook de aandacht van het geheele aanwezige personeel afleidde, zoodat ik, eenmaal in den trein, weinig voor ontdekking behoefde te vreezen.

.... to be thus is nothing
but to be safely thus,

zei de Taaie.

De inspecteur telde niet mede, hoe gecharmeerd hij ook

van mij mocht wezen. Zijn zintuigen sloegen dubbel, hoewel zijn toewijding boven allen lof verheven was. Zelfs liet hij mij nog een sierlijken ruiker overhandigen. Waar hij de bloemen vandaan had laten halen, lang voor het kriecken van den dag, weet ik niet. Echter dankte ik met een vriendelijke buiging en bracht ze gracieuselijk aan den neus om mijn gelaat achter den zwaren sluier nog verder te verbergen.

„*Vous avez rudement raison de vous emmitoufler comme cela, Madame! Il fait froid; mille diables, comme il fait froid!*”

Om echter terug te komen op het standje, dat iedereen bezig scheen te houden en zelfs het vertrek van den trein vertraagde, moet ik mededeelen dat mijn vriend, de dokter, zoodra hij mij had zien instijgen, op den Rauwe was afgestaan. Beleefdelijk noodigde hij mijn collega en concurrent uit, hem te volgen naar de quarantainegebouwen, een uitnoodiging vroeger reeds zonder gevolg gedaan door een minder beambte.

De Rauwe keek hem zwijgend aan. Groot enforsch van bouw zag hij op den tengeren man der wetenschap neder zooals waarschijnlijk Goliath indertijd den kleinen David betrachtte. Zou hij, met een persoonlijken pas in den zak, toestaan dat ambtenaren beneden den rang van hoofdinspecteur met hem kwamen redekavelen?

Voor enig antwoord keerde hij zich om, met het blijkbaar doel weder in te stijgen. Maar het politietoezicht was hem te gevat. Men sloeg hem het portier voor den neus toe. Hij werd boos en rood in het aangezicht. Met gedwongen kalmte overhandigde hij den dokter toen zijn *teskere*. Deze werd aangenomen met een hoffelijke buiging, even doorgelopen en

teruggegeven. De uitwerking was niet die welke de Rauwe zich had voorgesteld. Hij had een trotsche houding aangenomen alsof hij verwachtte dat iedereen hem nu te voet zou vallen, schuld bekenkend en smeevend de genomen vrijpostigheid te vergeven, om Allah's wil.

Niets van dat alles.

„*C'est fâcheux,*” zei de dokter, „*mais cela ne va pas.*”

„Het is overal gegaan en ik zie niet in waarom het hier niet zou gaan.”

„Wij hebben zeer strenge orders, *malheureusement*. *Teskere* of geen *teskere*, niemand passeert hier zonder drie dagen quarantaine te houden.”

De Rauwe vroeg of ik ook reeds was aangekomen, mij misschien in quarantaine bevond?

De dokter, *mijn* dokter, deed er een eed op, bij den levenden God, den God van Mahomedanen en Christenen, dat hij mij nooit had gezien, nooit te voren mijn naam had gehoord — en dat was zoo.

Het debat begon zeer belangwekkend te worden.

Intusschen had men de reistasch, jassen, plaids enz. van den teleurgestelden correspondent uit den wagen naar het perron overgebracht. Dit maakte hem nog woester. Hij stond daar te midden van zijn bagage, zoo rood als een kalkoensche haan, wild met de armen schermend. Hoe meer zijn toorn ontstak, hoe beleefder de dokter werd. Het was goud waard die twee daar te zien, hun dialoog aan te hooren. Ik stelde mij voor den braven dokter met de roode oogen, specialiteit voor borstaandoeningen, als alles goed afliep, ook nog een met zilver gemonteerd jachtmes te vereeren. Hij verdiende het.

Eindelijk barstte de storm van des Rauwen woede los in

een vervaarlijk vloeken. Toen was zijn zaak verloren. De man die zijn kalmte verliest, vooral tegenover Oostersch bloed, is eenvoudig weg. Sommige menschen kunnen uitdrukkingen bezigen waarvan zelfs de haren eens pelsmantels ten berge rijzen. De Rauwe is zoo iemand. Linci's mantel was er geheel ontsteld van. Eindelijk werd de man dusdanig luidruchtig dat de nieuwe inspecteur zelf zijn aandacht van *la belle Hongroise* begon af te wenden om te zien wat dat vervaarlijk lawaai te beduiden had.

Als de nieuwe inspecteur zwaar gedineerd had, sloeg zijn tong dubbel in vele talen. Ook hij had zijn studiën aan westersche universiteiten voltooid.

„*Darnation dam,*” zeide hij, „*das ist ein ganz unanständiger Kerl.*” Hij bedoelde den Rauwe. „Bij den baard van den profeet, ik zal dien mensch van zijn hoogte laten nederzinken. Zulk vloeken is niet geoorloofd in bijzijn van regeeringsbeambten,” hij gluurde mij nog eens aan met een nijging die hem bijna het evenwicht deed verliezen, „en in gezelschap van dames. *Sacré nom de m... Pardon, Madame!*”

Met zwaaiende hij weg naar het terrein waar de strijd zoo hevig woedde en plantte zich voor den toornenden Rauwe, die de fiolen zijner wraak uitstortte over het hoofd van den buigenden dokter. Hij had meer bekijks dan een dikke dame op de kermis en verzamelde meer lieden om zich heen dan een prediker van het evangelie getrokken zou hebben. Voor de reizigers in den trein, die pas uit quarantaine ontslagen waren, werd het genot der voorstelling, die op zich zelf al zeer aardig was, nog verhoogd door een zeker leedvermaak. Waarom zou die dikke, groote krantenschrijver bevoorrecht worden boven een gewoon mensch? Hij moest maar liever een paar dagen in Mustafa Pacha blijven, als ieder ander.

What cannot be cured, must be endured, zei achter mij op wijsgeerigen toon de jongste der beide Engelsche dames. De Levantijnsche had een schik van belang.

In den nieuwen inspecteur een hooger ambtenaar herkenkend, haalde onze collega wederom zijn *teskere* voor den dag.

„*Macht nichts*,” zei de inspecteur. „Het spijt mij, maar er valt niets aan te veranderen. Drie dagen quarantaine, *trois jours, three days, tre giorni. Yes, Signore Inglese, three days.*”

„*Three days be d.....!*” brulde de Rauwe, en, geheel en al zijn bezinning verliezend, begon hij zijn geldbuidel te vertoonen. „Ik moet met dezen trein mede. Wat is je prijs?”

De inspecteur stond een oogenblik verbluft over zooveel onbeschoftheid.

„*Vous dites cela à moi — ich, Osman Bey Sade Ismaïl Pasha, Beamter der hohen Porte!*”

„Kom, kom, maak het kort. Niet noodig den schijn te bewaren! Wij behoeven er geen geheim van te maken dat een Turk te koop is. Een weinig meer, een weinig minder; hoeveel is het vandaag?”

Dit, in tegenwoordigheid van een trein vol passagiers, zegelde des Rauwen lot. Hij had beter moeten weten.

„Waar is de politie?” schreeuwde de inspecteur. „Laat dezen man onmiddellijk arresteeren wegens belediging van het gezag en poging tot omkoopning van ambtenaren. *Mein Herr, Sie sind ein ganz groszer Brigand, ja, ein Kamos! Comment est ce que l'on dit en Anglais? Un dam darnation dam dam!*”

De dokter had inmiddels de armen over de borst gekruist,

en een houding aangenomen alsof het onrecht den geneeskundigen dienst door de woorden en aanbiedingen van den Rauwe aangedaan, hem tot in het diepst zijner ziel schokte en griefde.

De correspondent, collega en concurrent, danste nog steeds rond.

„Wat is het dat die lange samaar mij genoemd heeft? Herhaal dat, oude vagebond, en ik sla je tegen den grond.” Hij nam het postuur aan, linkerarm vooruit.

Alles sprong ter zijde.

„*Comment, Monsieur, vous menacez les fonctionnaires de l'Etat! Police! Police!! Ich verstehe kein Boxen nicht.*”

Ik werd bang dat de man misschien nog met geweld zou instijgen en den trein nog langer ophouden. Het gedrang werd groot in die buurt en er scheen een soort van worsteling plaats te grijpen. De conducteur verscheen om de billetten. Het rumoer deed hem niet opmerken dat mijn hand niet vrouwelijk gehandschoend was. Misschien gaf ook de fooi die in de palm lag, een partijdige richting aan zijn oog. Het lang gewenschte signaal klonk. Wij waren onderweg. Eindelijk!

De plaats van het standje voorbij komend, zag ik den Rauwe, thans bewaakt door de gezondheids politie, nog altijd in den kring zijner bagage staan. Kwaadaardig en norsch was hij; zijn gelaat blonk in een purpergloed die geen onverdienstelijke nabootsing van het noorderlicht genoemd mocht worden; alleen had de uitdrukking wat levendiger kunnen zijn. De dokter bleef hem troostend ter zijde met een deelneming in zijn teleurstelling die den man der wetenschap tot eer strekte: „*Allah ischini rast getirsün*, de Heer moge uw zaak nog ten goede keeren!”

Ge zijt daar goed bewaard, Rauwe, dacht ik. Tijd genoeg om er eens over na te denken wat ge doen zult als ge te Constantinopel komt en de afgekloven beentjes vindt van het groote nieuws waarop ik mij nu vergasten ga. Ik hoop alleen dat ze je nu maar niet beschouwen als een vogeltje om vrij te laten, *asad kushlary*, nadat het een paar gouden eitjes gelegd heeft.

Een eindje verder bevond zich de inspecteur, nog ontdaan van des Rauwen al te openlijk aanbod. „*Ah, ce nigaud!*” zeide hij met geklemde vuist, en dacht waarschijnlijk: als de vlegel dat nu dadelijk *privatim* gezegd had! Mij ontwarend, wierp hij nog een handkus in het luchtruim: *Allaha emanet olun* — zij Gode bevolen! *Sbogun, sbogun!*

De beleefde oude heer, zijn fez lichtend, beseftte weinig hoe hij te pakken was genomen. Iemand die aan de quarantaine ontsnapte, zonder dat hem zelfs een aandeel in den buit gewerd, — en hij was zoo vroeg opgestaan om persoonlijk toezicht te oefenen...

Vanum est vobis ante lucem surgere, zei de Taaie.

In 's hemels naam, zei de Droge, maak het met die citaten niet langer dan het al is. Ik ben in de gruwelijkste spanning om te weten of alles goed afliep. Het begint op mijn zenuwen te werken.

Ja, zei de Taaie, wij beven voor den uitslag.

Wel, ging de Lauwe voort, het gevaar was nu achter den rug. Voldaan, zonk ik op de kussens neder. Alles in orde. Te acht uur vier minuten in den morgen zou ik te Stambouel aankomen. De Gladde kon daar niet wezen vóór den volgenden dag acht uur, zelfs al gelukte het hem zich door de water-quarantaine heen te worstelen. En de Rauwe — arme Rauwe!

De Levantijsche opende het gesprek.

„Die kluchtige mijnheer scheen absoluut mede te willen. Engelschen blazen zich altijd zoo op als hun iets onaangenaams bejagent.”

Plotseling herinnerde zij zich dat onze beide reisgenooten tot de aangeduide nationaliteit behoorden. Met de behendigheid haar ras eigen, leidde zij het gesprek onmiddellijk af.

„*Che bel mantello!*” riep zij begeesterd uit, met de hand over mijn pelsmantel, Linci's pelsmantel, glijdend. „*Credo che lo conosco.*”

Ik vond het onraadzaam te antwoorden, mijn geslacht te verraden vóór het bepaald noodig was. Zij keek mijn ingemoffelde figuur nog eens aan, sloeg toen een blik op de Engelsche dames, die aan de tegenovergestelde zijde zaten. Niemand scheen geneigd haar avances tot een praatje te beantwoorden. Het samenzijn in quarantaine had de dames niet verzusterd.

Zij haalde de schouders op. *Inshallah!* zooals de Heer wil.

Zwijgen viel het bewegelijke dametje echter zwaar en daar zij toch iets doen moest, ving zij aan het zich gemakkelijk te maken. Vol ontzetting bespeurde ik dat zij haar kleedje begon los te haken met het blijkbaar doel haar corset een weinig los te snoeren en den inhoud een weinig meer ruimte te geven. Het was al te vast geregen om zich bij het nederleggen op de bank, zooals haar plan scheen, behaaglijk te gevoelen. Haar vlugge vingers deden haken en oogen, bandjes, knoopjes en lintjes openvliegen. Ik zat een oogenblik verstomd. Ik vreesde dat mij geheimenissen onthuld zouden worden, waarvan ik sedert den tijd dat ik gespeend werd, het bestaan vergeten was, geenszins meer

bevroedde. Een vreeselijke toestand! Het meest pijnlijke oogenblik van mijn avontuur was gekomen, onverhoeds, als een dief in den nacht; het klamme angstzweet brak mij uit; een akelige benauwdheid sloeg mij om het hart; ik gruwde van de speelschheid dier Levantijsche; was er geen hoop meer? Wie kon berekenen hoever zij gaan zou, denkend dat wij meisjes onder elkander waren? Ik gevoelde dat iets geschieden moest om het dreigende gevaar te keeren, onverschillig wat . . .

„Hm, hm!” zei ik, in mijn diepsten bastoon.

Ik had mijn oude plaats in het heeal hernomen. De uitwerking was onbeschrijfelijk. Niet zoozeer bij de luchtige dochter van het Zuiden die zich vergenoegde met het omslaan van een sluier, een soort van *yeldirma*, en mij toen glimlachend bleef aanstaren, als wel bij de Engelschen, die met een gillette opsprongen.

Wat, een wolf in de schaapskooi!

Ik hield mijn oog op de noodrem. Het afgrijzen dier dames was zoo diep, dat zij in staat schenen den trein tot staan te brengen, om mij er uit te laten werpen. Met oogen zoo groot als tafelborden, keken zij eerst de Levantijsche aan, dan mij. Was dit ondergestoken werk tusschen ons beiden? Misschien wel om haar in dit vreemde land te plunderen, te vermoorden!

Mij loswikkelen uit pels, operadoek, kap, kraag enz. enz. stelde ik haar gerust. Ik sprak de waarheid: als correspondent voor een nieuwssyndicaat, had ik dit middel te baat genomen om drie dagen tijd uit te sparen. Lazen zij niet elk haar dagblad? Wilden zij, als dochters van het voortvarende en wel ingelichte Albion, niet elken morgen het allereerste nieuws hebben? Zouden zij zich stooten aan

de middelen die aangewend werden om dit nieuws allereerst te verkrijgen? Inderdaad, ik maakte inbreuk op de heilige rechten der zwakkere sexe in een dames-coupé toegekend, maar als zij eens wisten wat het voor de beschaafde wereld te beteekenen had om het nieuws dat ik jaagde, spoedig machtig te worden! Hadden zij nimmer gehoord van mannen en vrouwen die zich opofferden voor kunst, wetenschap, voor een idee, zelfs voor hun geloof? Zouden zij dan de rol versmaden, haar door mij toegekend als martelaressen voor de alwetendheid en almacht der pers?

De Engelsche dames vonden het zaakje blijkbaar niet in den haak, vooral niet in aanmerking genomen dat de Levantijsche, onder den doek, weder aan haar corset was gaan peuteren. Wat konden zij echter doen? De noodrem? Om daar de hand aan te slaan, moesten zij mij voorbij. Zoo was ik gaan zitten. Zij berustten, onder zwijgend protest.

De andere vond het een zeer grappige geschiedenis en stond mij ijverig bij, terwijl ik bezig was de eilandsche dames te overtuigen van de zuiverheid mijner bedoelingen.

„*Ha ragione,*” schaterde ze. „Maar het zal een goede hoeveelheid zalf van San Giovanni Boccadoro gekost hebben om den heeren te Mustafa Pacha de handen te smeren.”

Toen ik haar vertelde dat de Engelschman, die zich zoo opgeblazen had, een concurrent was die voor een dag of wat onschadelijk gemaakt moest worden, kende haar vroolijkheid geen grenzen meer. Zij vond de klucht onbetaalbaar en werd meer en meer gemoedelijk, wat onzen reisgenooten grooten aanstoot gaf; zij toonden zich meer en meer geschandaliseerd. Ik geloof dat zij zullen leven en sterven in de overtuiging dat wij het zoo hadden overlegd om te zamen te reizen. Doet er niet toe, zou de dokter zeggen.

Waar hoorde die Levantijsche thuis? vroeg de Taaie.

In Alexandrië.

Dat verklaart waarom zij liefst Italiaansch sprak.

Ja, en toen wij te Constantinopel aankwamen, werd zij van den trein gehaald door een olijf-kleurigen, olie-achtigen sinjeur, die er ook al iets tegen scheen te hebben, dat in haar dames-coupé een van het andere geslacht gezeten was.

Tegen het uur van aankomst was het kleedje (knoopjes, haakjes, oogjes, lintjes, bandjes) toch zeker weder vast? vroeg de Taaie, die veel belang in de Levantijsche stelde.

Tu-ra-ra-boom-de-ay! zei de Droge.

Chi vuol far sua rovina, prende moglie Levantina, zei de Lauwe, en hier is het eind van mijn verhaal. Alleen dit, tot slot: ik heb er op het oogenblik nog het land over, dat het noodig was die arme, lieve meid drie dagen langer in quarantaine te laten.

Kom, kom, zei de Droge.

Een correspondent die nieuws zoekt, is alles geoorloofd, meer nog dan men zich veroorlooft in liefde of krijg, zei de Taaie.

Zes dagen oponthoud maakte dat zij te laat kwam om haar contract naar den datum te vervullen, maar dat werd gelukkig in orde gemaakt.

En heb je haar den mantel behoorlijk teruggegeven?

Drie dagen later haalde ik haar af. De Rauwe was in denzelfden trein. Hij vond het gras voor zijn voeten weggemaaid. Linci vertelde dat hij zich buitensporig had aangesteld. Het was dan ook niet plezierig dat het juist zoo treffen moest.

Ik was hartelijk blijde de kleine bij mij te zien met mijn bagage. Wel is waar had ik haar koffers zoolang gehad, maar men gevoelt zich toch beter thuis in zijn eigen plunje dan in de kwikjes en kwakjes van een uitgebreid dames-toilet.

En? klonk het van Droge en Taaie tegader.

En wat?

Nog lang te zamen gebleven? vroeg de Taaie.

Denk aan Berlijn, brave jongen. Die vraagt wat hem niet aangaat, zal hooren wat hem niet aanstaat.

Waar is zij nu? vroeg de Droge.

Naar mijn beste weten overwintert zij in Nice; 's zomers is zij overal en nog ergens: de gevierde weduwe van een Russisch generaal. Maar dat is een ander verhaal, als Kipling pleegt te zeggen.

En heb je de Levantijsche nog wel eens ontmoet? vroeg de Taaie. De Engelsche dames laat ik voor den Droge.

Dat is ook een ander verhaal, zei de Lauwe.

Bedreigd door die andere verhalen, wordt het tijd dat wij onze biezen pakken, zei de Droge.

Niet alvorens wij in het bijzijn der weduwe Cliquot onzen dank hebben uitgebracht voor de stiptheid waarmede de Lauwe zich gedragen heeft naar onze overeenkomst. Het is de tweede avond en wij zijn te Stamboel.

Waren wij maar in New-York, zei de Droge, die haast had. Wat slingert en stampet die schuit! Onder de zeven dagen komen wij er niet.

Moraal van des Lauwen trouw en waarachtig relaes, zei de Taaie: Het is aan te bevelen overal vriendinnen te hebben, zoo mogelijk met pelsmantels.

Zij zijn goed en komen vaak van pas in ons beroep, met of zonder . . .

De hofmeester kwam. De glazen klonken. Men dronk op de vriendinnen, met of zonder, — *la belle Hongroise* aan de spits.

Nunc dimittis . . . zei de Lauwe.

Bij L. J. VEEN te Amsterdam verscheen:

LOUIS COUPERUS, Majesteit , 2 dln. . .	ing. f 4.90,	geb. f 5.50
" " Reis-Impressies . . .	" " 1.75,	" " 2.25
" " Extaze , 2e dr. . . .	" " 1.90,	" " 2.50
" " Een elluzie . Met portr. " "	" " 2.50,	" " 2.90
" " Een Lent van Vaerzen . " "	" " 1.40,	" " 1.90
" " Orchideeën , 2e dr. (<i>Ter perse</i>).		
OSCAR WILDE, Het portret van Dorian Gray , vertaald door Mevrouw LOUIS COUPERUS, 2 dln. . . .	ing. f 3.25,	geb. f 3.90
JOH. v. WOUDE, Een verlaten Post , 3e dr. " "	" " 2.50,	" " 2.90
CARMEN SYLVA, Deficit , 2 dln. . . .	" " 4.50,	" " 4.90
" " Op Dwaalwegen , 2e dr. " "	" " 2.40,	" " 2.90
" " Uittwee Werelden , 2e dr. " "	" " 2.—,	" " 2.50
" " Door alle Eeuwen , 2e dr. " "	" " 1.60,	" " 2.10
" " Wraak	" " 2.—,	" " 2.50
" " Castel Pelesch	" " 1.60,	" " 2.10
" " Een Gebed , 2e dr. . . .	" " 0.75,	" " 1.25
" " Op Lijdenspaden	" " 1.50,	" " 1.90
" " Gedachten , 2e d. à	" " 1.50,	" " 1.90
" " Gedenkboekje , 3e dr. . .	" " 1.25	
" " 's Leven en Werken , door F. SMIT KLEINE " "	" " 3.90	
EDNA LYALL, Het onrecht gewroken , 2 dln. ing. f 4.90, " "	" " 5.50,	" " 6.10
" " In de gulden dagen , 2 dln. " "	" " 5.50,	" " 6.10

